

Plenum

Tisdag 20.9.2022 kl. 12.00—21.18

3. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2023

Regeringens proposition RP 154/2022 rd

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitterades till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet, det vill säga senast 27.10.2022.

Efter finansminister Annika Saarikkos presentationsanförande fortsätter remissdebatten med gruppanföranden som får vara högst 7 minuter långa. Efter gruppanföranderundan och ett replikskifte fortsätter debatten som snabbdebatt i gruppanförandeordning. Anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa.

I anslutning till detta ärende tillåts även debatt om ärende 4—54 på dagordningen. — Debatt, minister Saarikko.

Debatt

12.01 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän julma hyökkäys Ukrainaan, se ravistaa yhteiskuntaamme monin tavoin eikä vähiten taloudellisesti. Putinin Venäjän käynnistämä energiasota on laukaissut maailmanlaajuisen energiapulan ja rajun hintojen nousun. Talouden kuva, se on nyt synkkä. Yritysten nousevat kustannukset, kuluttajien rapautuva ostovoima sekä nousevat korot, ne syövävät luottamusta, tuovat epävarmuutta, ne syövät kulutusta, ja investointeihin tulee lisää harkittavuutta. Talouskasvu uhkaa hidastua vuodenvaihteessa nollaan.

Ja vaikka edessä on synkkiä pilviä, niin silti totean, ettei talouden äkkinäistä romahdusta kuitenkaan ole näköpiirissä. Hyvä työllisyyskehitys — kiitos suomalaisten työnantajien — ja verotulojen kasvu — kiitos talouskasvun — ne ovat kannatelleet Suomen taloutta toistaiseksi. Tuleva talvi, se on todellinen koetinkivi kuluttajien kukkarolle sekä yritysten kannattavuudelle ja uusien työpaikkojen syntymiselle.

Arvoisa puhemies! Käsissämme on Venäjän hyökkäys sekä energiakriisi, eikä koronapandemiakaan ole vielä hävinnyt. Valtion ensi vuoden budjetti on valmisteltu näiden kolmen globaalin kriisin keskellä. Budjetin suurin panostus liittyykin Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen. Esitämme puolustusmenojen kasvattamista miljardilla eurolla. Tästä suurin osa kohdistetaan Puolustusvoimien materiaalihankintoihin, ja kokonaisuudella me vahvistamme Puolustusvoimien henkilöstömäärää, me toteutamme puolustushankintoja, parannamme asevelvollisten asemaa ja lisäämme kutsuja kertausharjoituksiin. Me koro-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tamme myös vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien naisten varusrahaa ja vahvistamme myös Rajavartiolaitosta 200 miljoonan euron potilla.

Myös poliisin rahoitusta nostetaan merkittävästi ensi vuodelle. Sisäinen turvallisuus on maan hallitukselle tärkeää: poliisien määrä ei vähene.

Kokonaisturvallisuuden ytimessä — turvallisuus kun on muutakin kuin rajaa ja puolustusta — on myös huoltovarmuus ja omavaraisuus. Me esitämme noin 240 miljoonan euron pakettia, jolla turvataan ruoan saantia omasta maasta ja edistetään kotimaisia energiainvestointeja. Me vauhditamme vetyhankkeita, biokaasuinvestointeja, sähköautojen latausinfraan kehittymistä sekä öljy- ja kaasulämmityksestä muihin lämmitysmuotoihin siirtymistä suomalaisissa kodeissa. Hallituksen viesti on: ruokaa ja lämpöä omasta maasta. [Mika Niikko: Kreikkaan asti!]

Arvoisa puhemies! Turvallisuuden jälkeen budjetin toiseksi suurin kokonaisuus liittyy kansalaisten tukemiseen nousseiden hintojen keskellä. Energiasodan seurauksena erityisesti sähkön hinta on moninkertaistunut. Valtio, se ei voi eikä sen pidä markkinataloudessa kompensoida nousseita kustannuksia kokonaan, mutta kovinta iskua me lievitämme, kuten tekevät myös useat muut maat.

Hallitus valmistelee ja toteuttaa tuloverotukseen määräaikaisen sähkövähennyksen. Sen kautta kuluttajia tuetaan noin 300 miljoonalla eurolla sähkölaskujen maksamisessa, kohdistuen erityisesti niihin omakotiasujiin, joiden sähkölaskut sähkölämmitteisissä taloissa kohoavat kohtuuttomiksi. Lisäksi hallitus valmistelee ja ottaa käyttöön erillisen määräaikaisen sähkötuen kotitalouksille, jotka eivät oman tulotasonsa vuoksi voi tuota verovähennystä hyödyntää. Näiden toimien lisäksi kaikkia suomalaisia sähkönkäyttäjiä koskee arvonlisäverokannan alentaminen 10 prosenttiin, ja nämä kaikki toimet ovat määräaikaisia tuleville talvikuukausille.

Arvoisa puhemies! Yleinen hintojen nousu, se iskee erityisesti lapsiperheisiin. Lapsiperheiden kustannukset ovat keskimuotoa suuremmat niin ruokakaupassa, liikkumisessa kuin asumisessa. 90-luvun lamassa lapsiperheköyhyys kaksinkertaistui, ja tällä hetkellä yli 110 000 lasta asuu pienituloisessa perheessä. Perheiden hyvinvoinnilla on ratkaiseva merkitys Suomen tulevaisuuden kannalta. Tämän takia budjettiin sisältyy parannuksia työttömyysturvan lapsikorotukseen, toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaan, opintorahan opiskelevien perheiden huoltajakorotukseen ja yksinhuoltajaperheiden lapsilisään. Nämä toimet ovat inflaatiotoimia hintojen nousua vastaan tueksi lapsiperheille. Ne ovat täsmätoimia, ja ne ovat voimassa määräaikaisesti ensi vuoden. Nopeimmin lapsiperheitä auttaa tulevan jouluaaton aattona maksettava ylimääräinen lapsilisä, josta hyötyy jokainen perhe, koska tämä ylimääräinen lapsilisä ei leikkaa toimeentulotukea. Nämä toimet perheille, nämä eivät ole ihmeläkkeitä, mutta ne ovat sitäkin tärkeämpi viesti maan hallitukselta suomalaisille: lapset ja vanhemmat, perheet, te olette arvokkaita, teistä pidetään huolta.

Olen muuten jatkossakin valmis puolustamaan universaaleja etuuksia yhteiskuntamme eheyden kivijalkana. Meidän on seisottava perheiden puolella.

Arvoisa puhemies! Myös liikkumisen kustannukset ovat kohonneet valtavasti. Aihe on puhuttanut meitä täällä eduskunnassa kuukausia, ja siksi ensi vuoden budjetissakin autoilijoita ja työmatkailijoita tuetaan liikenteen nousseiden kustannusten keskellä. Matkakuluvähennyksen määräaikaista korotusta jatketaan autoileville työssäkäyville myös ensi vuonna, ja lisäksi liikenteen polttoaineiden jakeluvälvoitteen alentaminen jatkuu myös

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

ensi vuonna. Se muutos, joka näkyi kesällä jo bensa- ja dieselpumpuilla, noin 12 sentin alennus, tulee jatkumaan.

Hallituksen toimet — nämä edellä kertomani sekä sähkön hinnannousuun vastaamiseksi ja ostovoiman tukemiseksi — ovat mittavia, ne ovat miljardiluokan päätöksiä. Painotan kuitenkin niiden kertaluonteisuutta ja määräaikaaisuutta, juuri kuten talousasiantuntijat ovat todenneet ja toivoneet.

Hallituksen tukipaketti lisää valtion menoja kertaluonteisesti tälle ja ensi vuodelle mutta ei pysyvästi. Hallitus pysyy näillä päätöksillä viime keväänä hyväksytyn valtiontalouden menokehyksensä puitteissa.

Siis merkittäviä, täsmällisiä, kertaluonteisia toimia: talouspolitiikka, se on vastuullista hallitukselta. Toisin olisi opposition lääkkeillä: Miljardiluokan veronkevennykset sinne tänne. Ne lisääisivät velanottoa tästä eteenpäin joka vuosi, ja tuskin mitään näistä hallituksen luettelemista toimista jätettäisiin silti tekemättä. [Välihuutoja oikealta — Oikealta: Höpö höpö!]

Arvoisa puhemies! Sananen eläkeläisten toimeentulosta. Eläkeläisten ostovoima kehittyy ensi vuonna suhteellisen hyvin, ja meidän pitää olla tyytyväisiä suomalaisen yhteiskunnan rakenteiden onnistumisesta myös kriisien keskellä. Minusta lomautusjärjestelmä ansaitsee tunnustuksen: se esti massatyöttömyyden koronan pysäyttäessä talouden. Vastavalla tavalla voimme olla tyytyväisiä sosiaaliturvan indeksijärjestelmään, joka nyt esimerkiksi työeläkkeitä tulee korottamaan automaattisesti ensi vuoden alusta. Keskimäärin 1 600 euroa eläkettä saava saa ensi vuonna 75 euroa kuussa enemmän käteen eläkkeestään. Paljon lääkkeitä käyttävien — moni ikäihminen kuuluu tähän ryhmään — elämää helpottaa hallituksen päätös lääkekaton jäädytyksestä. Se tarkoittaa sitä, ettei lääkekorvausten vuosiomavastuu nouse nyt hintojen mukana vaan pysyy nykytasollaan.

Arvoisa puhemies! Olen keskittynyt puheenvuorossani näihin ajankohtaisiin ja eduskuntaa ja suomalaisia kiinnostaviin ostovoimalinjauksiin, mutta kyllä todellisuudessa ensi vuoden budjetin merkittävin muutos on hyvinvointialueiden aloittaminen ensi vuoden alusta. Ne nostavat budjetin loppusummaa, kun sote- ja pelastuspalvelut siirtyvät kunnilta valtiolle nyt kokonaisuudessaan. Tuo summa on 22 miljardia euroa, kun lasketaan jo tänä vuonna hyvinvointialueille maksettavat erät. Tämä on yli neljännes valtion budjetista tästä eteenpäin. Hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden suunnittelua kannattaa tehdä nyt siitä lähtökohdasta, että tämä rahoitus riittää. Hyvinvointialueiden tilanteen ja sote-alan pahenevan työvoimapulan helpottamiseksi budjettiin sisältyy määrärahat 2 500 uuden hoivaavustajan kouluttamiseksi. Pidän tätä tärkeänä päätöksenä. Ja totta kai hallitus seuraa hyvinvointialueiden valmistelua ja tuota rahoitustilannetta tiiviisti. [Sari Sarkomaa: Miksi vasta nyt?]

Arvoisa puhemies! Nostan esiin vielä muutamia seikkoja. Venäjän hyökkäyksen vaikutukset ovat iskeneet erityisen kovaa itäiseen Suomeen: venäläisturistit, Saimaan kanavan hiljeneminen, raja, joka muuttui railoksi. Me teemme nyt merkittäviä panostuksia Karjalan radan parantamiseen, jotta itäinen Suomi on saavutettava sekä tavarantoiminnan että henkilöliikenteen osalta. Me haluamme vahvistaa itäisen Suomen osaamisperustaa ja matkailun vetovoimaa. Käynnistämme myös opintolainahyvityksen kokeilun 25:ssä itäisen Suomen kunnassa. Nämä ovat ensimmäisiä askelia itäisen Suomen uuden elinvoiman synnyttämisessä muuttuneessa tilanteessa.

Työllisyystoimista, arvoisa puhemies: Budjettiin sisältyy esitys yli 60-vuotiaiden porastetusta työtulovähennyksestä, joka kannustaa jatkamaan töissä pidempään. Varhaiskas-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vatusmaksuja alennetaan taas uudella päätöksellä, sekin kannustaa pienten lasten vanhempia ottamaan työtä vastaan. Nämä ovat vastauksia myös huutavaan työvoimapulaan. Lisäksi toimeenpannaan päätöksiä aiempien työllisyystoimien 110 miljoonan listan mukaisesti. Myös t&k, tutkimus- ja kehitystoiminta, nauttii laajaa parlamentaarista arvostusta, ja haluamme siihen yhdessä panostaa. Yksi muoto siitä on t&k-verovähennys, joka on viesti pienille ja keskisuurille yrityksille uuden luomisen, palvelujen ja työpaikkojen puolesta.

Arvoisa puhemies! Kriisiajat, ne ovat näkyneet hallituksen budjeteissa. Kun koronapandemia iski, piti tehdä toimia ihmishenkien suojelemiseksi. Valtio velkaantui miljarditolkulla. Hienoa, että tuo politiikka myös nautti laajaa yksituumaisuutta tässä parlamentissa. Nyt Venäjän hyökkäys ja energiasota, ne vaativat uudenlaisia panostuksia.

Oppositioista on haukuttu hallitusta holtittomasta velanotosta. Siksi kysynkin nyt teiltä, arvoisa oppositio: jättäisittekö te tekemättä panostukset turvallisuuteen, huoltovarmuuteen vai energiaomavaraisuuteen, kun haukutte hallituksen politiikkaa? [Välihuutoja oikealta] Kerron teille, että turvallisuudesta ja heikommista huolehtiminen maksaa, ja toisin kuin, oppositio, te luulette, kakkua ei voi samanaikaisesti syödä ja säästää. Hyvinä aikoina säästetään, jotta huonot ajat kestetään, ja Suomen talous on kestänyt nämä ajat hyvin. [Anne-Mari Virolainen: Ette säästäneet hyvinäkään aikoina!] Työllisyys on kasvanut, mutta tilanne on muuttumassa vakavammaksi myös korkomenojen vuoksi. [Sari Sarkomaa: Historiaan jää ministeri Saarikko kyllä!]

Oppositioista peräänkuulutetaan säästöjä ja menojen priorisointia. Tämä on aivan oikein, koska budjetin alijäämä pysyy ensi vuonnakin suurena, yli 8 miljardissa eurossa, mutta tässäkään me emme jää toimeettomiksi, vaan nyt panemme toimeen 370 miljoonan euron pysyvät säästöt. Menoja leikataan, kehystasoa alennetaan, mutta heikommista pidetään huolta. Tätä sopeutustahtia ei muuten kannata vähätellä. Tällä vuosivauhdilla valtiontaloutta sopeutettaisiin vuoteen 2030 mennessä 3 miljardilla eurolla. Valtion talouden tasapainottamisen tueksi olen antanut valtiovarainministeriön virkakunnan tehtäväksi laatia menokartoituksen, [Sari Sarkomaa: Vaje on 10 miljardia euroa!] jotta jatkossa onnistumme yhä paremmin yhdessä menojen priorisoinnissa. [Oikealta: Rahat ulkomaille!]

Me tarvitsemme, arvoisa puhemies, jatkossa kaikkein eniten työtä ja yrittäjyyttä tähän maahan, talouskasvua ja tulopohjan vahvistamista. [Oikealta: Kyllä!] Siihen tämä hallitus on valmis. [Timo Heinonen: Jos ei nyt keskustan kannatus nouse, niin on ihme!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman, sosiaalidemokraattinen ryhmä.

12.14 Antti Lindtman sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhdymme käsittelemään ensi vuoden valtion tuloja ja menoja uuden kriisin varjossa. Juuri kun maailmantalous oli toipumassa koronapandemiasta, Venäjä aloitti rikollisen sotansa Ukrainassa. Julman ja oikeudettoman tuhoamissodan lisäksi Venäjä käynnisti vielä energiasodan Eurooppaa vastaan. Tämän kolmannen kriisin keskellä rakennamme nyt talousarviota ensi vuodelle. Idästä puhalttaa kylmä tuuli.

Arvoisa puhemies! Kriisit näkyvät valtion taloudessa ja taloudenpidossa. Koronapandemian jälkeen valtio on joutunut ottamaan iskua vastaan. Venäjän hyökkäyssodan jatkuessa panostamme puolustukseen ja huoltovarmuuteen sekä kannamme vastuuta sotaa pakenevista. Ensi vuoden alijäämä on hiukan yli kahdeksan miljardia. Se ei ole pieni luku. Velkaan ei pidä suhtautua välinpitämättömästi, [Timo Heinonen: Oikein hyvä! Kuunnelkaa, keskusta! — Toimi Kankaanniemi: Toimenpiteitä!] etenkin tässä tilanteessa, kun korot

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

ovat nousussa. Samalla on syytä huomata, että pandemia ja sota ovat koskettaneet kaikkia EU-maita. Valtiot ovat velkaantuneet. Onneksenne Suomen velkaantuminen koronapandemian puhjettua on ollut suhteellisesti euromaiden neljänneksi pienintä — siis euromaiden neljänneksi pienintä. Olemme toipuneet pandemiasta ensimmäisten joukossa.

Työllisyys on tuon keltaisen kirjan tärkeimpiä lukuja, ja siitä olemmekin tässä salissa ankarasti väitelleet. Helmikuussa ryhmäpuheenjohtaja Mykkänen esitti kokoomuksen arvion: ”Hallitus on jäämässä murto-osaan itse asettamastaan työllisyystavoitteesta.” [Oikealta: Kyllä! — Arto Satonen: Työtuntien määrä on vähentynyt!] Kuinkas sitten kävikään? Hallitus on saavuttanut työllisyystavoitteensa. Työikäisen väestön keskuudessa tehtyjen työtuntien määrä ei ole vuosikymmeniin ollut näin korkea. Nuorisotyöttömyys on alimmalla tasolla 15 vuoteen, ja työllisyysasteessa ero Ruotsiin on kaventunut pienimmäksi tällä vuosituhannella. [Jukka Gustafsson: Kova suoritus!]

Kriisivuosina Suomi on pärjännyt sittenkin kohtuullisen hyvin. Mihinkään itsetyytyväisyyteen ei ole aihetta, sillä talouden näkymä on nyt poikkeuksellisen sumea ja ensi vuosi voi tuoda vielä yllätyksiä.

Arvoisa puhemies! Tärkeä osa tätä budjettia on hintojen noususta, erityisesti korkeista energiahinnoista, kärsivien kotitalouksien auttaminen. Hallitus tulee nyt suomalaisten tueksi nopeasti toteutettavalla verotuksen sähkövähennyksellä, jota suomalaiset pääsevät hyödyntämään heti tammikuussa. Kaikkein pienituloisimmille räätälöidään sähkövähennys. Sähkön arvonlisäveron lasku tuo sekin kaivattua helpotusta tilanteeseen. Kansalaisten suoran tukemisen lisäksi tarvitsemme sähkömarkkinoiden isompaa remonttia EU-tasolla. Sähkön ja myös maakaasun hintakatot ovat välttämättömiä.

Inflaation vaikutukset iskevät eniten pienituloisiin, tarjoilijaan selvästi enemmän kuin toimitusjohtajaan. Siksi yleisten toimien ohella tukea kohdistetaan pieni- ja keskituloisille, erityisesti lapsiperheille, pitkää työmatkaa ajaville ja eläkkeensaajille.

Lapsiperheiden päivähoitomaksuja alennetaan pysyvästi, jo toisen kerran tämän hallituskauden aikana. Yhdessä aiemman päätöksen kanssa nyt keskituloisen nelihenkisen pikkulapsiperheen varhaiskasvatusmaksut alenevat pysyvästi 270 euroa kuukaudessa. Eikä vaikutus kannustinloukkujen purkamiseen ole sekään vähäinen. Monen kotihoidon tuelta tai työmarkkinatuelta työhön siirtyvän vanhemman käteen jäävä tulo yli kaksinkertaistuu tämän hallituskauden päätösten ansiosta. Yksinhuoltajien tilannetta parannetaan nostamalla etuuksien yksinhuoltajakorotuksia. Ylimääräinen lapsilisä joulukuulle tulee myös monelle perheelle tarpeeseen.

Myös ulosoton suojaosaa vihdoinkin korotetaan. Tämä SDP:n pitkäaikainen tavoite helpottaa ylivelkaantuneiden asemaa ensi vuonna.

Eläkkeensaajiakaan ei ole unohdettu. Heidän asumistukeensa tehdään kohonneisiin lämmityskustannuksiin vastaava parannus. Lääkkeiden maksukatto jäädytetään samalla, kun työeläkkeisiin tulee ensi vuoden alussa merkittävä korotus.

Oppositioista hallituksen toimia on kritisoitu ja vaihtoehtona esitetty suurituloisia suosivaa miljardiluokan yleistä veronkevennystä. Ehkä olisi reilua avata suomalaisille eri vaihtoehtojen vaikutukset. Keskituloiselle lapsiperheelle päivähoitomaksut ja pitkää työmatkaa ajavien työmatkavähennys tuovat käteen yhteensä yli 300 euroa kuukaudessa vaikeana ensi vuonna, yleinen tuloveroale 45 euroa.

Hintojen nousun hillitsemiseksi oikeisto-oppositiosta on esitetty myös, että ilmastavoitteen ja irrottautumista fossiilisesta tuontienergiasta pitäisi lykätä. Tätähän on kokeiltu. Britannian konservatiivihallitus taannoin kehotti lopettamaan viherhumpun: ”Cut the

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

green crap.” Nyt lontoolainen pienyrittäjä on kaatumassa jopa 10 000 punnan energialas-kuun. Brittikotitaloudet ovat ennennäkemättömässä ahdingossa. [Sari Sarkomaa: Edustaja Lindtman, missä työllisyystoimet?] Virossa, jossa iso osa energiasta on edelleen fossiilista, inflaatio on Euroopan korkeimmalla tasolla. Toisin sanoen niissä maissa, missä on suhtauduttu viivytellen ilmastotavoitteiden toteuttamiseen — mitä tästäkin salista on esitetty — kansalaiset maksavat nyt itsensä kipeäksi. Jokainen voi miettiä, kumpi on parempi vaihtoehto: hallittu ja oikeudenmukainen siirtymä pois fossiilisista vai cut the green crap -politiikka, jossa kansalainen maksaa?

Regeringen hjälper de som drabbas hårdast av den stigande inflationen och de höga energipriserna. Till exempel sänkt elmoms och sänkta dagvårdsavgifter.

Arvoisa puhemies! Budjetti sisältää sosiaalidemokraattiselle eduskuntaryhmälle tärkeitä päätöksiä. Jatkamme pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen vahvistamista. Työtä hoiva-alan ongelmien korjaamiseksi jatketaan ja vahvistetaan. [Timo Heinen: Nehän ovat vain pahentuneet!] Hallitus lisää koulutuspaikkoja tuhansilla, ja hoiva-avustajia koulutetaan lisää kaksi- ja puolituloista henkilöä. [Sari Sarkomaa: Miksi vasta nyt? Eikö muuta ole tulossa?] Työolojen parantamiseen ohjataan lisää resursseja. Suomalaisen turvallisuutta vahvistetaan. Poliisille kohdistetaan jälleen lisärahoitusta, ja rajaturvallisuuden valvontaan panostetaan lisäämällä kalustoa ja rajavartioiden määrää.

Arvoisa puhemies! Vaikeat ajat vaativat erityistä tarkkuutta meiltä päättäjiltä. Hallituksen talousarvioesitys antaa hyvät edellytykset vastata edessä oleviin haasteisiin. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa tuen hallituksen linjalle ja toivoo myös oppositiolta rakentavia esityksiä yhteistyön hengessä.

Puhemies Matti Vanhanen: Perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoro, edustaja Purra.

12.21 Riikka Purra ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen budjetista tulee mieleen sanonta, jonka mukaan kameli on komitean suunnittelema hevonen. Olette tehneet perustellut esitykset Suomen turvallisuuden ja huoltovarmuuden parantamiseksi, mutta olette tehneet sen muuttamatta mitään muuta. Budjetti on velkaa velan päälle. Pöydillemme jaetussa keltaisessa budjettikirjassa jo ensimmäisellä sivulla kerrotaan, että velkasuhde alkaa kasvamaan uudelleen ja että menot ja tulot ovat rakenteellisesti epätasapainossa. Valtiovarainministeriön budjettipäällikkö kertoi juuri miinusta olevan 9 miljardia.

Vetoatte siihen, että korona ja sota ovat tulleet yllätyksenä. Kyllä, mutta se selitys ei tässä salissa enää kannu. Olette lisänneet koronaan tai sotaan liittymättömiä menoja tällä vaalikaudella, omilla päätöksillänne, yli 10 miljardia euroa. [Oikealta: Ohoh!] Seuraava hallitus saa perintönänne 2 miljardin euron vuosittaiset lisämenot samaan aikaan, kun kriisiuutiset terveydenhuollosta, kouluista, vanhustenhoidosta jatkuvat. [Sari Sarkomaa: Mihin rahat menee?]

Keltaisessa budjettikirjassa eivät edes ole mukana hallituksen kaikki saavutukset. Kun koronakriisi leimahti, lahjoititte yli miljardi euroa muiden maiden työttömyyskorvauksiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oi oi! — Ohoh!] Koronassa jaoitte satatonnisia yrityksille kevytkenkäisesti. Lahjoititte yli 4 miljardia euroa elpymispakettivedätykseen sitoen meidät eurooppalaiseen velkakurimukseen. Teitte sote-uudistuksen, joka lisää menoja. Tuli li-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

sää hallintoa, tuli lisää johtajia, lisää strategiapapereita kaukana arjen todellisuudesta, jossa terveydenhuollon vaaratilanteet seuraavat toinen toisiaan ja hoitajat poistuvat alalta. Fortumissa — joka liittyy tänään jättämäämme välikysymykseen — hävitään eri arvioista riippuen 10, jopa 15 miljardia euroa, josta yli puolet on kansalaistemme yhteistä omaisuutta. [Timo Heinonen: Kalliita tekstiviestejä!]

Eurooppalaista solidaarisuutta teiltä siis ainakin löytyy. EU tulee pian tuomaan meille päätettäväksi pitkälle ulottuvia sitoumuksia niin ilmaston kuin elvyttämisen saralla. Suomalaisille lankeaa taas maksajan osa. EU näkee energiakriisissä mahdollisuuden saada lisää päätösvaltaa, nitistää omaamme. Jokainen kriisi käytetään Brysselissä hyväksi, mutta Suomen keräämää goodwilliä ei käytetä koskaan. Siitä nautitaan eurooppalaisissa salongeissa, joissa vaihdetaan poskisuudelmia eurooppalaisten johtajien kesken kaukana kotimaan kurjuudesta. [Anu Vehviläinen: Aika paha! — Välihuutoja keskeltä ja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Tavalliset työssäkäyvät ihmiset ovat ajautuneet vaikeuksiin korkomenojen, ruoan ja etenkin energian kallistumisen myötä. Talvesta voi tulla hyvin vaikea, mikäli säätila pysyy pakkasella. Jos ei tuulekaan, olemme liian heikoksi ajatun säätövoiman ja tuonnin varassa. Olkiluoto kolmoseen on ladattu paljon toivoa. Onneksi hallituksen ydinvoiman vastustajat ovat hiljentyneet. Tapahtuisipa sama turpeen ja niiden muutaman edelleen pystyssä olevan kivihiihivoimalan käynnissä pitämisen kanssa. Energiapolitiikan pitää perustua fysiikkaan, ei uskomiseen tai ideologiaan. [Eva Biaudet: Ehkä vähän talouteenkin!]

Toiveiden ja todellisuuden välinen ero energia- ja ilmastopolitiikassa on räikeämpi kuin koskaan. Venäjän roolista ja venäläisen energian — niin fossiilisen kuin vaikkapa hakkeen — tuonnin lopettamisesta kukaan ei ole eri mieltä. Näistä muista vaikuttimista sitten enemmänkin. EU-parlamentissa enemmistö suomalaismepeistä muuten oli sitä mieltä, että puu ei edes uusiudu.

Me sen sijaan haluamme suomalaista työtä, turvallisuutta ja sinivalkoista siirtymää.

Kotitalouksien sähkötuet ovat huonosti kohdennettuja. Osa niistä maksetaan vasta myöhemmin, jolloin niistä ei ole apua tässä ja nyt, kun laskuja pitäisi maksaa. En tiedä, itkeäkö vaiko nauraa, kun luin uutisista, että Kela joutuu palkkaamaan satoja uusia työntekijöitä värkkäämään sähkötukienne kanssa. Selviätteköhän tästäkään pulmasta ilman työperäistä maahanmuuttoa EU:n ulkopuolelta? Vetoatte tehokkaiden ja kohdennettujen kotitalouksia auttavien lakiesitysten valmistelun vaikeuteen, mutta tämä on teidän valintanne.

Samaan aikaan olette saaneet ministeriöt laatimaan eduskuntaan jatkuvasti lähetettäviä uusia maahanmuuttoesityksiä. Keskellä historiallisen pahaa sote-kriisiä on esimerkiksi tarjolla laittomasti maassa oleskeleville parempia sote-palveluita. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Siihenkö talous kaatuu?]

Hallitus tarjoaa hoitajille pakkolakia ja kansalaisille ministeriä, jonka suu käy huolta ja huolestumista, mutta mitään ei tapahdu. [Suna Kymäläinen: Röyhkeää, tosi törkeää!] Muistatteko te, arvon hallituspuolueet, miten ylevästi kerroitte hoitajista ja soten ongelmien korjaamisesta ennen aluevaaleja? Me muistamme ja me kyllä muistutamme teitä.

Budjettikirjan sivuilta ilmenee, että julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin uppoaa 183 miljoonaa, mistä kotoutumiskoulutukseen lähes kolmannes. [Eva Biaudet: Rajat kiinni ja ulkomaalaiset ulos, sehän on se perussuomalaisten vastaus!] Maahanmuuton menoeriä voi budjettikirjan luvuista ja lukujen ulkopuolelta ynnäillä toivottomuuteen saakka. SAK ja Rakennusliitto muuten ovat kovin eri mieltä demarihallituksen työperäisen maahanmuuton esityksistä. Miksi ette kuuntele niitä?

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies! Jos laittaisitte virkakoneiston hoitamaan huoltovarmuuden ja kohtuuhintaisen energian tapaisia kysymyksiä, asiat olisivat paremmin. Yhdessäkin ministeriössä on energiaosastolla 50 virkamiestä. Kuunnelkaa energiapolitiikan ja luonnontieteiden asiantuntijoita, älkää vain ilmastoasiantuntijoiksi kääntyneitä entisiä kommunisteja. [Naurua]

Mikäli jo viime syksynä nähtyi päästökaupan hinnannousuihin ja energiakriisin merkkeihin olisi herätty, ette nyt talven tullen hermostuisi oppositiolle ministeriäitiöstä, kun me kysymme, mitä aiotte tehdä ja miksi se kestää niin kauan. Me perussuomalaiset olemme peräänkuuluttaneet energiatoimia ainakin viime syksystä lähtien.

Hyvä hallitus, Suomen taloudelliset vaikeudet ovat syventyneet. Eduskuntavaalit lähestyvät, ja se saa monet puolueet entistäkin enemmän sivuuttamaan nämä madonluvat. Hyvinvointiyhteiskunta kuitenkin tarvitsee terveen julkisen talouden. Rikkaat selviävät aina, ehkä rikastuvatkin lisää, mutta entä muut? Meidän on saatava talous kuntoon.

Perussuomalaiset toivovat, että kaikki puolueet jakaisivat saman tilannekuvan — sen, minkä valtiovarainministeriön budjettipäälikkökin kertoi — ja sitten yhdessä sitoutuisimme siihen, että julkinen talous pannaan kuntoon seuraavan kahden vaalikauden aikana. Se on mahdollista, mikäli tahtoa löytyy. Mutta asiat pitää oikeasti panna tärkeysjärjestykseen. [Vihreiden ryhmästä: Olipa rakentava puheenvuoro! — Jukka Gustafsson: Perussuomalainen tuhkakilvi laskeutui taloon! — Perussuomalaisten ryhmästä: Hiljaa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Kansallisen Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenvuoro, edustaja Heinonen.

12.29 Timo Heinonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Rahaa jaetaan vaalien takia välttämättömästi enemmän. Budjettiriihessä nähty holtiton velanotto ei ole kunniaksi hallitukselle. Se on kestävämpiä ylisukupolvista politiikkaa.” Näin totesi keskustalainen Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen keskustalaisen valtiovarainministeri Annika Saarikon talousarvioesityksestä. Pentikäisen mukaan hallitus jatkaa perusteetonta velkaantumista.

Huolestuttavinta tämä vasemmistolainen talouspolitiikka on nimenomaan heille, jotka eniten hyvinvointiyhteiskunnan palveluita tarvitsevat. Velkaantuminen vaarantaa kyvyn pitää pahimpina hetkinä huolta kaikista, ja siksi vasemmistoliiton kansanedustaja Outi Ojala aikanaan totesi: ”Vahva valtiontalous on köyhän paras ystävä.” Ja siksi suunta on käännettävä. — Suomi on laitettava kuntoon, vai mitä, ex-pääministeri Sipilä? [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Valtionvelka ylittää vaalikauden lopussa 150 miljardia. Uutta velkaa Rinteen—Marinin hallitus on ottamassa jopa noin 50 miljardia. Koko Suomen historian ajalta näihin päiviin asti periytyneestä velasta kolmannes tulee teidän kaudeltanne, vain neljän vuoden ajalta. Se on ennätys, minkä takia ei kakkukahveja juoda. Korkomenot paisuvat puolitoista miljardia, nousua lähes miljardi vuodessa. Tämä vastaa koko poliisitoimen budjettia. Ilmaisen rahan kupla on puhjennut.

Pääministeri Marin, teidän retoriikkanne on historiatonta. Selittely, että Suomi eläisi sotataloudessa, ei pidä paikkaansa. Pääministeri Marin, Ukraina elää sotataloudessa. Sotataloudessa kaikista ylimääräisestä karsitaan ja koko kansantalous valjastetaan sotaponnisteluihin. Olen miettinyt, mitä teidän retoriikastanne ajattelisivat esimerkiksi Kallio, Ryti tai Tanner. Sanon suoraan: velkaantumisen selittely väittämällä, että me eläisimme nyt sota-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

taloudessa, on loukkaus niin Suomen menneitä kuin Ukrainan nykyisiä uhrauksia kohtaan. [Välihuutoja vasemmalta — Kimmo Kiljunen: On viisastelua, historiatonta viisastelua!]

Hallituksen taloudenhoito keskustan johdolla muistuttaa enemmän vaalibudjettia. Vasemmistohallitus teki keskustan tuella ja keskustan johdolla jo neljännen velkabudjetin. Velka on ollut teidän tapanne hoitaa asioita. Pohjoismaista Suomi on selkeästi velkaisin maa, ja tilannettamme heikentää mittava kestävyysvaje. Eikä tämä velkaantuminen johdu yksin maailman tapahtumista, vaan tämä oli, arvон hallitus, teidän tietoinen valintanne. Menoja lisättiin miljardiluokkaa velaksi jo vuonna 2019, jolloin koronasta tai Venäjän hyökkäyssodasta ei ollut tietoaakaan. Te valitsitte vekselivedon ja velkapolitiikan. [Johannes Koskisen välihuuto]

Rahan jakaminen, arvoisa puhemies, on poliitikoista valtaosan ydinosaamista, itse asiassa se on aika helppoakin, mutta eivät teitä, ministerit Marin ja Saarikko, jälkipolvet tule tästä osaamisesta kiittelemään. Lapset ja lapsenlapset tämän teidän politiikkanne maksavat.

Kriisimenoja me olemme kokoomuksestakin tukeneet: rokotteet on hankittava, puolustusta vahvistettava, heikoimmista pidettävä huolta energiakriisinkin aikana. [Vasemmalta: Mitä tuo sitten on? — Eva Biaudet: Sieltä se velka tulee!] Ei velkakritiikissä olekaan kyse siitä, että olisimme jättäneet kriisimenot tekemättä. Budjetti kuitenkin sisältää 80 miljardia menoja yli 500 momentilla. Kyllä sieltä priorisoitavaa olisi löytynyt. [Antti Lindtman: Kosteikkoviljely!]

Kyse on siis siitä, pystyykö tekemään välttämättömiä valintoja, jotta myös tulevaisuuden kriiseistä selvitään. [Antti Lindtman: Avustajien määrä!] Hallitukselta puuttuu kuitenkin suunnitelma epätasapainon korjaamiseksi. Tuntui ja näytti, että teiltä puuttui tähän jopa tahto. Teidän hallitustanne yhdistää aikanaan Matti Nykäsen kanssa mäkeä hypänneen englantilaisen Eddie Edwardsin kanssa surkeat tulokset, mutta teitä erottaa Eddie Edwardsista kuitenkin se, että Eddie Edwards yritti aina parhaansa ja teki joka kerta parhaansa. Te menitte siitä, mistä aita oli matalin. Jätitte vaikeat asiat tuleville hallituksille.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointipalveluiden saattaminen kestäväälle tolalle vaatii mittavia uudistuksia usealla vaalikaudella, työllisyyden kasvua ja, kyllä, myöskin menojen asettamista tärkeysjärjestykseen. Onkin oikein hyvä, että vasemmistosta on vihdoinkin herätty tilanteeseen ja pyydetty tänäänkin kokoomukselta apua. Keinoja kyllä löytyy.

Suomi tarvitsee talouskasvun lisäksi säästäväisyyttä. [Suna Kymäläinen: Tässä sitä rakennetaan yhteistyötä sana sanalta!] Hyvä raami on talouspolitiikan arviointineuvoston suositus yhteisestä sitoutumisesta vuosittaiseen sopeutukseen. Me olemme kokoomuksessa valmiita tähän, ja toivottavasti muutkin haluavat pelastaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan.

Säästöjä löytyy haitallisista yritystuista, lähes 50 miljardin kilpailutuksien järjestämisestä siten, että mukaan otetaan paikalliset, pienemmätkin yritykset.

Uudistuksen tarpeessa olisi myös asumistuki, joka on paisunut miljardilla vuosikymmenessä, myös ansiosidonnainen, jonka porrastamista myös suomalaisten enemmistö kannattaa.

Ensi vaalikaudella tulee käynnistää myös julkista sektoria koskeva tuottavuusohjelma. Budjettikirja pitää perata läpi rivi riviltä, katsoa, mikä on kaikkein tärkeintä, ja panostaa siihen ja säästää siitä, mitä ilman vaikeassa paikassa selviämme. [Välihuutoja]

Tässä vain muutama esimerkki lukuisista keinoista.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Olemme aloittaneet johdollani kokoomuksen vaihtoehtobudjetin laadinnan ja tulemme siinä esittelemään reformit, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Leikkauksia!] joilla menojen kasvua voidaan taittaa samalla, kun ihmisiä ja yrityksiä tuetaan vaikeassa paikassa. Me emme väistä vastuuta laittaa Suomea kuntoon. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Jokaisen hyvinvointipalveluita kannattavan politiikan täytyy tulevassa keskustelussa esittää keinoja julkisen talouden sopeuttamiseksi. Kokoomus on toistanut oman ehdotuksensa jo kolme kertaa. Se perustuu kasvun kaavaan: [Suna Kymäläinen: Miljardiveronkevennykset hyvätuloisille, velaksi!] työmarkkinat on päivitettävä, kannustinloukkuja purettava, byrokratiaa raivattava investointien teiltä ja verojärjestelmä rakennettava kannustavaksi, sillä loppujen lopuksi vain kestävä kasvu ja työ turvaavat hyvinvoinnin, verotulot ja tärkeät palvelut.

Kokoomuksen vaihtoehdossa näytetään, että velkaantumista voidaan vähentää samalla, kun tutkimukseen, innovointiin ja koulutukseen satsataan ja toteutetaan mittavat työn verotuksen keventämiset kaikille tuloluokille ja myös eläkeläisille. Tältä pohjalta rakennamme vaihtoehtomme myös tänä syksynä.

Sen sijaan hallituksesta ei ole onnistuttu esittämään mitään uskottavaa keinoa velkaantumisen päättämiseksi. Toivoisin, että tulevassa keskustelussa kuulisimme kerrankin myös vasemmiston — siis myös keskustan — keinoja menojen sopeuttamiseksi, koska me kaikki tiedämme, että velaksi ei voi loputtomasti elää. Te olette sen velkaa, hyvä hallitus. Olette omassa ohjelmassanne luvanneet lopettaa tulevien sukupolvien kustannuksella elämisen. Vaalibudjetin myötä tuo lupaus on lopullisesti rikottu.

Ministeri Saarikko, te olisitte pystynyt parempaan. [Jussi Halla-aho: En ole kyllä varma! — Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi keskustan eduskuntaryhmän puheenvuoro, edustaja Kalli.

12.37 Eeva Kalli kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi ovat keskustan tärkeimmät tavoitteet. Ajat ovat vakavat. Nyt pitää toimia tavalla, joka vahvistaa suomalaisten luottamusta tulevaan.

Vi måste tillsammans försäkra att folk klarar sig i de här hårda tiderna. Samtidigt måste vi bygga en hållbar framtid för Finland.

Tästä on kyse myös ensi vuoden budjetissa. Ylimääräinen lapsilisä perheille ja sähkön arvonlisäveron alentaminen tuovat turvaa talveen tavallisille suomalaisille. Jakeluvetoiten alentaminen on laskenut polttoaineiden pumppuhintaa. Korotetun työmatkavähennyksen jatkaminen auttaa heitä, jotka tarvitsevat omaa autoa työssä käymiseen. Näitä päätöksiä on myös kyseenalaistettu. Se kuuluu kansanvaltaan.

Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että ratkaisut tulevat todelliseen tarpeeseen. Me tunnemme Suomen. Tiedämme ihmisten arjen kautta maan. Siksi liudennamme hintojen nousun vaikutuksia. Tuemme arjessa pärjäämistä, autamme lapsiperheitä, panostamme turvallisuuteen. Edistämme omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Pidämme huolta perusasioista.

Arvoisa puhemies! Tässä ajassa pitää kyetä viisaasti johtamaan niin nykyhetkeä kuin tulevaa. Työllisyysaste on tällä vaalikaudella noussut ennätyskorkealle. Suomen talouden näkymät ovat kuitenkin Venäjän sotatoimien myötä heikentyneet. Nyt pitää kääntää kaikki

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kivet, jotta talouden kasvu jatkuu, jotta ihmisillä on töitä ja yrityksillä edellytyksiä pärjätä. Keskustan eduskuntaryhmä on valmis kaikkiin työmarkkinoita uudistaviin ratkaisuihin, jotka tuovat ihmisille töitä.

Yritykset sijaitsevat ympäri Suomen. Siksi keskustan linja on, että yrittämisen edellytyksiä parannetaan edelleen kaikkialla Suomessa. Koulutuspaikkoja pitää olla kattavasti koko maassa. Liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien pitää olla kunnossa läpi Suomen.

Budjetissa toteutamme alueellisen opintolainahyvityksen kokeilun ja korotamme yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä. Näin helpotamme eri alojen yritysten työntekijäpulaa. [Sari Sarkomaa: Kuinkas pääkaupunkiseudulla?]

Erityistä huomiota pitää kiinnittää tuottavuuden parantamiseen. Tutkimus- ja kehitystoiminnan verokannustimesta tulee pysyvä ensi vuonna. Se osaltaan kannustaa yrityksiä luomaan uutta. Samalla pitää välttää päätöksiä, jotka lisäävät ihmisten ja yritysten kustannuksia.

Keskustan eduskuntaryhmän mielestä työntekeä ja yrittämistä hankaloittavaa byrokratiaa pitää purkaa. Esimerkiksi investointien lupamenettelyitä pitää sujuvoittaa. Sääntelyn keventäminen ei välttämättä maksa mitään, mutta se kannustaa yrittämään ja pitää siten osaltaan Suomen pyöriä pyörimässä.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee pitää koko Suomi ja kaikki suomalaiset mukana. Siksi meidän pitää yhdessä tehdä vahvaa aluepolitiikkaa. Keskittämisellä ei tueta kasvua ja työtä. Esimerkiksi budjettiin sisältyvä Itä-Suomen tukeminen ei ole keneltäkään pois. Suomi pärjää vain koko mitallaan. Suomen turvallisuus, suomalaisten hyvinvointi, talouden kasvu ja esimerkiksi maamme ruoka- ja energiaomavaraisuuden vahvistaminen edellyttävät, että elämisen mahdollisuuksia on kautta maan.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistus tulee voimaan ensi vuonna. Lähi- ja peruspalvelut pitää turvata tasa-arvoisesti jokaiselle suomalaiselle kotiosoitteesta riippumatta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Maaseutu unohtuu!] Nyt meidän pitää yhdessä, ihmisten tarpeista käsin, saada hyvinvointialueet toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Hoitoon pitää päästä nopeammin. Ikäihmisten pitää saada kunnollista hoivaa. [Sebastian Tynkkynen: Yhdessä pakkolaeilla!]

Arvoisa puhemies! Kokoomus, perussuomalaiset ja muut oppositiopuolueet ovat syyttäneet hallitusta holtittomasta taloudenpidosta. [Toimi Kankaanniemi: Eikä syyttä! — Oikealta: Katsokaa velkakelloa!] Velkaa on jouduttu ja joudutaan ottamaan, jotta suomalaiset ja Suomi selviytyvät ensin koronan, sitten sodan ja nyt hintojen nousun ja energiakriisin seurauksista. Päätökset ovat olleet oikeita, ja niitä on muuten tehty suurelta osin yhteistuumin opposition kanssa. [Juha Mäenpää: Entäs Uniper?] Kokoomus, perussuomalaiset ja muut oppositiopuolueet ovat siis tukeneet tätä linjaa.

Ensi vuoden budjettiin sisältyvät suomalaisia tukevat päätökset ovat kertaluonteisia ja määräaikaista täsmätoimia, eivätkä ne lisää valtion kuluja määrärajan jälkeen. Myös tässä hallitus toimii oikein. Puolue- ja vaalipolitikoinnin sijaan meidän pitää yhdessä tasapainottaa julkinen talous tulevina vuosina. Huoli velasta ja alijäämästä on taatusti yhteinen.

Yhteiskunnallisesti kestävin ratkaisu talouden kuntoon laittamiseen on kasvu ja työpaiikat. Realismia kuitenkin on, että myös säästöjä joudutaan tekemään. [Oikealta: Hoitajien palkasta!] Teemme nyt 370 miljoonan euron pysyvät säästöt. Tulevaisuutta varten tarvitaan keskustan eduskuntaryhmän mielestä menokartoitus, jossa arvioidaan kaikki menot ja niiden tarpeellisuus. Annamme valtiovarainministeriössä käynnistyvälle työlle kaiken tukemme. [Sari Sarkomaa: Miksi vasta nyt?]

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies! Me emme pysty valitsemaan aikaa, jota elämme, tai asioita, jotka maailma eteemme tuo. Tällä hetkellä maksamme Putinin sodan hintaa. Putinin suunnitelma länsimaiden kurjistamisesta, poliittisen epävakauden luomisesta ja turvattomuudesta ei saa voittaa. Me pystymme yhdessä vaikuttamaan siihen, että näistekin vaikeuksista selvitään. Siitä nyt on kyse. Siksi on tärkeää, että kaikista järkevistä ja toteuttamiskelpoisista ratkaisuista pystytään keskustelemaan niiden esittäjästä riippumatta. Myös oppositiopuolueiden näkemykset pitää kuunnella.

Suomessa tarvitaan nyt enemmän asioista sopimista ja yhteistyötä ja vähemmän vastakainasettelua. Suomen asia on yhteinen. Keskustan eduskuntaryhmä laittaa voimavaransa asiapolitiikkaan, joka on vahvasti arjessa kiinni. Nyt jos koskaan päätösten pitää olla yhtä ihmisten toiveiden ja huolien kanssa. Niin saadaan aikaan kestäviä ratkaisuja ja toivoa paremmista ajoista jokaiselle suomalaiselle. Paremmat ajat kyllä tulevat. [Juha Mäenpää: Ei sanaakaan maataloudesta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi vihreän eduskuntaryhmän puheenvuoro, edustaja Harjanne.

12.44 Atte Harjanne vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pöydillemme on jaettu tämän kauden viimeiset paksut keltaiset pumaskat, joissa linjataan, kuinka Suomen valtio varansa kerää ja käyttää vuonna 2023. Tämän kauden aikana poikkeuksellisuudesta on tullut normi; tämäkin budjetti on laadittu poikkeuksellisen ajankohtana. Pandemia alkaa olla väistynyt, mutta sen vaikutusten pitkä häntä painaa taloutta yhä. Nyt budjetin valmistelua on määrittänyt suurelta osin Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, joka edellyttää meiltä panostuksia omaan turvallisuuteemme ja ukrainalaisten tueksi. Ukrainaa ei saa unohtaa, ja ukrainalaisia on tuettava heidän taistelussaan hirmutekoja vastaan ja vapauden puolesta. Pelissä on meidänkin tulevaisuutemme.

Oppositio on kritisoinut ja tulee kritisoimaan hallitusta velanotosta. Jaan itsekkin huolen Suomen julkisen talouden kestävydestä ja velasta. Vihreiden linjana on, että julkinen talous on tasapainotettava keskipitkällä aikavälillä. Se edellyttää sekä tulopohjan että menojen tarkastelua, työllisyyden vahvistamista, työperäistä maahanmuuttoa ja kestävä kasvun ja toimivan kilpailun turvaamista sekä reipasta panostusta tutkimus- ja kehitystoimintaan. Mutta mitä velanottoon tulee, olen täysin varma, että mikä tahansa hallitus pohja olisi ottanut roimasti velkaa koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan ravistellessa seurauksineen meitä ja maailmaa ympärillämme. [Petri Hurun välihuuto]

Pääministeri Marin totesi Suomen elävän ikään kuin sotataloudessa. On perusteltua kuvaila tilannetta näin. Suomalaisia ei toki, pientä joukkoa vapaaehtoisia lukuun ottamatta, taistele rintamalla, eikä meidän tarvitse suojautua siviilikohteiden raukkamaisilta pommituksilta. Sota ei ole Suomessa, mutta sota koskettaa meitäkin monin tavoin. Se määrittää taloutemme prioriteetteja nyt, se heijastuu suoraan julkiseen talouteen ja kotitalouksiin. Suoraan sota heijastuu niin, että me vahvistamme puolustustamme, liitymme Natoon ja tuemme Ukrainaa [Juha Mäenpää: Saksaa!] sekä sodan voittamisessa että humanitäärisessä kriisissä ja maan jälleenrakentamisessa.

Ehkä merkittävin heijastevaikutus näkyy sähkölaskuissamme. Energian hinta on kivunnut korkealle, kun olemme, aivan oikein, katkoneet liian syväksi päästettyä riippuvuuttamme Venäjän tuontienergiasta. Hintojen nousun juurisyyhyn, energian niukkuuteen, on rajallisesti keinoja tarttua nopeasti, mutta hintojen helpottamiseksi sähköenergian arvonlisä-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

verokantaa alennetaan 10 prosenttiin joul—huhtikuun osalta. Tämän lisäksi valmistel—laan erillinen sähkövähennys ja määräaikainen sähkötuki.

Nämä toimet ovat perusteltuja, jotta energian hinnat eivät johtaisi kohtuuttomuuksiin. Samalla on todettava, että ne ovat työkaluina hieman tylppiä eivätkä vielä sellaisenaan kannusta säästöön ja joustoon. Energian korkea hinta sitä kyllä toki tekee. On kuitenkin tärkeää saada kaikki mukaan säästötalkoisiin ja etsimään tapoja tasata huipputuntien kuormaa. Tähän toivon hallituksen vielä etsivän, ja löytävän, keinoja. Myös sähkömarkkinoiden ohjauksen osalta on huolehdittava siitä, että se vastaa tällaisiin vaikeisiin aikoihin.

Lopulta energiakriisi selätetään vain rakentamalla korvaavaa, päästötöntä energiaa. Tätä on nyt vauhditettava. [Oikealta: Lisää ydinvoimaa!] Siksi vihreän siirtymän investointien ohituskaista tulee tarpeeseen ja monet muut linjatut toimet vauhdittamiseen. Vaikka energiapolitiikan fokus on ymmärrettävästi nyt seuraavassa talvessa, ei pidä unohtaa sitä, että siirtymä pois fossiilisista polttoaineista olisi väistämättä edessä joka tapauksessa, jotta ilmastomuutos saadaan taltutettua ja riittävä energiaomavaraisuus turvattua. Vihreä siirtymä ei ole energiakriisin syy. Liian hidas vihreä siirtymä tähän mennessä on. Se on ojentanut Putinille kiristysruuvien, mutta me kestämmme, ja me vauhditamme siirtymää.

Teollisen mittakaavan investointien ohella kotitalouksien tasolla aika arkeilla hankinnoilla voidaan saada paljon aikaan. Jokainen energiatehokkuusremontti ja katolle asennettu aurinkopaneeli on nyt avuksi ja isänmaan etu. Siksi energiaomavaraisuuslainan eteneminen on sekin hieno asia — koko yhteiskuntaa hyödyttävien investointien toteutuminen ei saa jäädä rahoituksesta kiinni.

Arvoisa puhemies! Energian hinta ajaa voimakasta inflaatiota, ja ostovoima huolettaa suomalaisia. Suomalaisten luottamus talouteen matala synkissä luvuissa. Tilanne on vakava, ja siksi ostovoimaa tuetaan muun muassa varhaiskasvatusmaksuja alentamalla, työttömyysturvan, toimeentulotuen ja opintorahan kohdennetuilla korotuksilla sekä lääkekaton indeksikorotuksen tekemättä jättämisellä. Erityisesti lapsiperheet on huomioitu. Myös opiskelijoiden ateriatukea korotetaan ja lisäksi kohdennetaan rahaa leipäjonoissa jaettavan ruoka-avun tukemiseen. Ulosoton suojaosan korotukseen tähtäävä kokeilu on sekin tärkeä.

Joukkoliikenteen tukeminen puolestaan on perusteltua sekä ostovoimaan että energiakriisiin tarttumiseksi. Joukkoliikenne säästää energiaa, tilaa ja koko yhteiskunnan euroja, ja on välttämätöntä huolehtia sen edullisuudesta ja saavutettavuudesta koronan aiheuttaman iskun jälkeen. Linjatun veroalen kohdentuminen tehokkaasti pitää toki vielä varmistaa. On ylipäänsä Suomen talouden kannalta aivan kriittistä huolehtia kasvukaupunkien ja kaupunkiseutujen elinvoimasta samalla, kun vastataan energian hinnasta pahemmin kärsivien haja-asutusalueiden huoliin ja maatalouden kannattavuuskriisiin. Koko Suomen edun pitää sisältää niin kaupungit kuin maaseutukin.

Akuuttien kriisien ohella meitä koettelevat vaaralliset globaalit, hiipivät kriisit. Toinen näistä on ilmastomuutos, toinen luontokato. Mikäli taloutta ei saada ympäristön kannalta kestäviin raameihin, koko talouden ja kaiken hyvinvoinnin pohja romahtaa lopulta. Talous ei ole pitkään vauras, jos luonto köyhtyy. Vaikka haasteet ovat globaaleja, niitä pitää ratkoa myös paikallisesti. Erityisesti luonnon suhteen on hyvä muistaa, että suomalaista luontoa voidaan suojella vain Suomessa. Siksi on hienoa, että luonnonsuojelun historialliset satsaukset jatkuvat.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti vastaa vaikeaan aikaan kattavasti. Vihreille tärkeää on, että ajan haasteisiin tartutaan, että arki turvataan kaikille ja että se tehdään kulkematta

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

ojasta allikkoon, kestävää tulevaisuutta rakentaen: ihmisistä, luonnosta, taloudesta ja ilmastosta huolehtien, turvallisuudesta tinkimättä.

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puheen-
vuoro, edustaja Lohikoski.

12.51 Pia Lohikoski vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talvi on tulossa. Energiayhtiöiden omistajat nauttivat energiakriisin mukanaan tuomista kasvavista rahavirroistaan, kun samaan aikaan inflaatio kurittaa kansalaisia ja heiluttelee maailman hallituk-
sia. Monia kansalaisia pelottaa. Ei niinkään kaukana täältä ukrainalaiset taistelevat hyök-
kääjää vastaan. Muu Eurooppa yrittää pyristellä irti venäläisestä energiasta. Jos riip-
puvuussuhdetta ei saada katkaistua, syydämme jatkossakin rahaa Venäjän sodankäyntiin ja
myös planeettamme elinkelpoisuudesta vähät välittävälle fossiilikapitalisteille. Riip-
puvuussuhteen katkaisu on vaikeaa, mutta se on ainoa kestävä ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Venäläisestä energiasta irtautuminen ja todennäköinen sähköpula tu-
levat osumaan monien kohdalle kohtuuttomina kustannuksina. Tarvitsemme nyt aimo an-
noksen solidaarisuutta sekä kohdistettuja toimia heille, jotka tukea todella eniten tarvitse-
vat. Tällä hetkellä valmistellaan sähkötukea pienituloisille, joille sähkön kallistuminen ai-
heuttaa ongelmia. Vasemmistoliiton vaatimuksesta suoran tuen tulee olla vähintään yhtä
suuri kuin niin ikään kohtuuttomia sähkökuluja helpottavan väliaikaisen verovähennysjär-
jestelmän. Lisäksi sähkön arvonnäköveroon tehdään väliaikainen alennus.

Riihessä päätettiin valmistella sähköntuottajien ylisuuriin voittoihin puuttuva windfall-
vero. Se ei saa jäädä vain valmistelun tasolle. Se on otettava käyttöön mahdollisimman
pian, kuten useissa muissa maissa on jo tehty. Tarvitsemme lisäksi EU-tason toimia. Säh-
kölle on säädettävä hintakatto. Lisäksi vasemmistoliitto kannattaa sähkömarkkinoiden kor-
jaamista niin, että edullisempien uusiutuvien energialähteiden hinnat eivät enää määrittä-
isi kalliin venäläisen maakaasun mukaan.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto varmisti, että budjettiriihen päätöksissä huomioi-
daan pienituloiset aina lapsiperheistä eläkeläisiin. Työeläkkeisiin on tulossa historiallisen
suuri indeksikorotus ja kansan- ja takuueläkkeisiin jälleen uusi huomattava indeksikorotus
vuoden 23 alussa. Hallitus korottaa ulosoton suojaosaa määräaikaaisesti. Myöskään lää-
keistä itse maksettava osuus ei nyt nouse hintojen noustessa. Vasemmistoliitto korostaa,
että hallituksen on kyettävä tarvittaessa luomaan nopeasti samankaltaisia kohdennettuja li-
sätoimia.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyys on yleistynyt jo ennen koronakriisiä, ja nyt hin-
tojen nousu vaikeuttaa tilannetta entisestään. Tutkimusten mukaan pitkäaikaiset toimeen-
tulovaikeudet lapsena aiheuttavat aikuisena monenlaisia sosiaalisia ja terveydellisiä ongel-
mia. On siis perusteltua, että lapsiperheisiin kiinnitetään budjetissa nyt erityistä huomiota.
Vasemmistoliiton aloitteesta toimeentulotuen lasten perusosiin tehdään korotukset. Lisäk-
si joulukuussa maksettavan ylimääräisen lapsilisäkuukauden kohdalla ei huomioida sitä tu-
lona toimeentulotuessa — tämä on oikein. Ensi vuonna tehtävät työttömyysturvan lapsiko-
rotuksen, opintorahan huoltajakorotuksen sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen paran-
nukset tuovat väliaikaisesti helpotusta pienituloisille perheille. Pienituloisten lapsiperhei-
den toimeentuloa on kuitenkin pyrittävä neuvottelemaan jatkossa pysyvästi paremmaksi.
Riihen pysyvänä päätöksenä varhaiskasvatusmaksuja alennetaan 70 miljoonalla, joka
kompensoidaan kunnille.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies! Vihreän siirtymän investoinnit ovat ajankohtaisempia kuin koskaan. Mikään julkinen alijäämä ei ole verrattavissa siihen, jos jätämme tuleville sukupolville tekemättömät ilmastotyöt. Budjetissa huoltovarmuutta, energiaomavaraisuutta ja puhtaita teknologioita koskevaan kokonaisuuteen ehdotetaan noin 241 miljoonan euron määrärahoja. Kestävän kasvun ohjelmaa tukevat lisäksi EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmassa aiemmin sovitut merkittävät panostukset. Oikeudenmukainen vihreä siirtymä on nyt saatu hyvään alkuun, ja sitä on seuraavien hallitusten syytä jatkaa.

Arvoisa puhemies! Aina kun taloudessa on tiukkaa, koulutus ja kulttuuri ovat joutuneet lyhytnäköisten taloudenhoitajien tulilinjalle. Onneksi nyt on toisin. On hienoa, että tämän budjettiriihen tuloksena ammatillisen koulutuksen pysyvää perusrahoitusta korotetaan 50 miljoonalla. Indeksikorotukset, mukaan lukien perusopetuksen rahoitus, kasvavat ensi vuodelle yhteensä 37 miljoonaa euroa, ammatillisen koulutuksen rahoitus 22 miljoonaa ja lukiokoulutuksen rahoitus 53,5 miljoonaa. Hallituksen pöydällä on koulutuksen rahoituksen kehittämisen lisäksi erittäin tärkeä asia, nimittäin sotaa pakenevien ukrainalaisten koulutuksen tukeminen, ammatillisen koulutuksen laadun parantaminen sekä koulupudokkuuden ehkäiseminen.

Kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rahoituksen turvaaminen ovat perusta sille, että ihmisten arki on muutakin kuin pelkkää selviytymistä. Yhteiskunnan pitää pystyä tarjoamaan lapsille, nuorille ja myös aikuisille harrastusmahdollisuuksia. Kulttuurialan koronaviruksen oli monille kohtuutonta, ja nyt veikkausvarojen laskiessa uusi uhka oli jo näköpiirissä. Onneksi budjettineuvotteluissa pidettiin huolta siitä, ettei alaa unohdeta. Kulttuurialan rahoitusta turvataan lisäeuroilla, ja lisärahoitusta saavat nyt myös liikunta ja nuorisotyö.

Arvoisa puhemies! Tulemme kuulemaan ja olemme kuulleet oikeisto-oppositiolta jälleen samaa kulunutta virttä velkaantumisesta, joten on syytä muistuttaa suhteellisuudentajusta. Kaikki maat ovat velkaantuneet viime vuosien kriiseissä. Suomen julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on lähes 25 prosenttia matalammalla tasolla kuin euromailla keskimäärin. [Välihuutoja oikealta] Työllisyys on Suomessa huippulukemissa, mikä vahvistaa julkista taloutta. Faktat huomioon ottaen velkapelottelu on vastuutonta. Oppositio-oikeistolla ei ole takataskussaan mitään taikatemppua, jolla he olisivat voineet välttää viime vuosien kriisit ja niiden hallintaan tarvittavat investoinnit. Investoinnit puhtaaseen kotimaiseen energiaan, ilmastokriisin torjuminen ja ihmisten hyvinvoinnista huolehtiminen kriisien keskellä ovat olleet hallituksen prioriteetteja, ja tämä jos mikä on vastuullista talouspolitiikkaa. [Jussi Halla-aho: Mikäs tässä sitten! — Timo Heinonen: Kumpaan te kuulutte, hallitukseen vai oppositioon tällä hetkellä?]

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenvuoro, edustaja Adlercreutz.

12.59 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! För ett år sedan stod jag i denna talarstol och började mitt tal så här: ”Vi lever i en tid av snabb ekonomisk tillväxt. Trots att vi varit tvungna att med hårda restriktioner begränsa många näringsars verksamhet för att rädda liv verkar de flesta kunnat återgå till en relativt normal vardag.”

Arvoisa puhemies! Nyt maailmantilanne on erilainen kuin vuosi sitten, ja se vaikuttaa tänään käytävään keskusteluun. Tämän hallituksen viimeinen talousarvio sisältää toimia,

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

joilla me torjumme taas eteemme tulleen kriisin. Olemme hyvällä syyllä huolissamme velkaantumisesta, mutta siitä huolimatta meidän on myös panostettava toimenpiteisiin, joiden avulla selviämme näistä vaikeista ajoista. Me luomme turvallisuutta arkeen, mutta meidän on myös luotava tiekartta kohti kestäväää taloutta.

Emme voi luottaa siihen, että tämä kriisi jäisi viimeiseksi. Maailma on arvaamaton. Tämä on otettava huomioon julkisen talouden suunnittelussa. [Kokoomuksen ryhmästä: Niin pitäisi ottaa! — Onko otettu?]

Ärade talman! Nyheterna de senaste dagarna från Ukraina har varit chockerande, men vi har även fått nyheter som gett hopp. De har gett hopp om att kriget en dag tar slut. Men det dröjer. Vi stöder Ukraina med 30 miljoner euro. Vi glömmer inte bort Ukraina och vad landet kämpar för varje dag. Vi stöder Ukraina med finansiella medel, vi stöder Ukraina med material.

I denna verklighet är realismen en dygd. Vi kommer därför att ytterligare stärka vårt försvar. Försvarsmakten kommer att kunna skaffa material för att upprätthålla vår beredskap, vi stärker cybersäkerheten i våra system och det skaffas två nya övervakningsplan för Gränsbevakningen.

Ärade talman! Den här regeringen tog Finland in i Nato och gör nu rekordstora satsningar på vår säkerhet.

Tämä hallitus vei Suomen Natoon ja tekee nyt ennätyksellisen suuria panostuksia turvallisuuteemme. [Petteri Orpo: Eiköhän ihan yhdessä tehty se!] — Kyllä, yhdessä toki, siitä olemme kaikki iloisia.

Mutta turvallisuudessa ei ole kyse pelkästään aseista. Turvallisuudessa on kyse myös arjesta, siitä, että ihmiset kokevat hallitsevansa omaa elämäänsä. Luomme tulevaisuudenuskoa. Me parannamme suomalaisten ostovoimaa ja kompensoimme sähkönhinnan nousua. RKP on puoltanut sähkön arvonlisäveron väliaikaista laskemista, ja tämä toteutuu nyt, kun verokantaa alennetaan kymmeneen prosenttiin talvikuukausien osalta. Otamme lisäksi käyttöön uuden verovähennyksen sekä sähkötuen niille, jotka eivät voi tätä vähennystä käyttää.

Samalla kun autamme suomalaisia selviämään hintojen noususta, on tarpeen myös kehittää kotimaista energiantuotantoa. Hallitus tulee nopeuttamaan vihreää siirtymää tukevia lupaprosesseja. Tällä ehdotuksella on RKP:n vahva tuki.

Tämän päivän tilanne on akuutti. Samalla on syytä muistaa, että investoinneilla luodaan pitkän tähtäimen ratkaisuja. Siksi on tärkeää, että emme horjuta investointeihin kannustavia järjestelmiä. Monet tässäkin salissa ovat vaatineet päästökaupan keskeyttämistä. Se olisi hyvin lyhytnäköistä. Me emme sitä tee.

On myös syytä muistuttaa toimivien markkinoiden tärkeydestä. Valtion liiallinen puuttuminen hinnanmuodostukseen ei yleensä johda hyviin tuloksiin. Meidän ei tule toistaa muissa maissa tehtyjä virheitä kotikentällämme.

Ärade talman! Vi i SFP arbetar för att barnen oberoende av bakgrund ska ha goda förutsättningar i livet, förutsättningar att växa och förverkliga sig själva. Därför har vi alltid varit måna om att förbättra barnfamiljernas situation. Vi gläder oss för att dagvårdsavgifterna permanent sänks och att det privata vårdstödet höjs. Det syns konkret i barnfamiljernas plånbok och stärker jämställdheten både i hemmen och i samhället. I årtal har vi även job-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

bat för att barnbidragets ensamförsörjartillägg och försörjartillägget i studiestödet höjs, något som nu bär frukt.

Arvoisa puhemies! Keväällä julkisen talouden kehysten yhteydessä hallitus teki RKP:n mielestä hyviä päätöksiä, jotka nyt näkyvät konkreettisina toimenpiteinä talousarviossa. Me teemme merkittäviä panostuksia sekä valtion tutkimus- ja kehitysrahoitukseen että Suomen Akatemian rahoitukseen. Lisäksi ensi vuonna otetaan käyttöön pienille ja keski-suurille yrityksille tarkoitettu tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskeva verovähennys. Lakiehdotus on nyt lausuntokierroksella, ja rahoitus turvataan nyt käsiteltävänä olevalla budjetilla.

Kasvu syntyy yrityksissä, ja meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että niiden on mahdollista toimia, innovoida ja kehittyä. RKP tekee töitä yrittäjäystävällisen Suomen eteen, ja nämä panostukset ovat tärkeitä tulevaisuuden kilpailukykykymme kannalta.

Ärade talman! Ett viktigt beslut i budgeten är det som språklärare länge yrkat på, beslutet att lägga till en årsveckotimme i B1-språket i grundskolans språkprogram. Ett tvåspråkigare Finland är bättre rustat för framtiden.

Också många viktiga frågor som är på justitieministeriets ansvar går nu vidare. Regeringen ser nu till att sådana rättsprocesser där barnen är brottsoffer försnabbas. Besöksförbuden effektiveras så att brottsoffren får ett starkare skydd. De överskuldssattas situation förbättras då skyddsandelen i utsökningen temporärt höjs.

Arvoisa puhemies! Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku. Meillä on demografisia haasteita. Tarvitsemme työvoimaa. Meidän on nostettava työllisyysastetta ja uudistettava työmarkkinamme. Työvoiman saatavuus on maamme elinkeinoelämän suurin haaste. Olemme tällä hallituskaudella edistyneet monilta osin, mutta paljon on vielä tehtävää. Kenenkään toive saada tehdä töitä Suomessa ei saa kaatua byrokratiaan. Kukaan, joka haluaa investoida Suomeen, ei saa joutua pohtimaan sitä, onko se, mikä on voimassa tänään, voimassa myös huomenna. Ja työmarkkinoille tarvitaan lisää luottamusta. Sen olemme kaikki saaneet huomata viime viikkoina.

Ärade talman! Finland är ett tryggt och stabilt land som har sällsynt bra förutsättningar att bemöta de utmaningar som med säkerhet väntar oss. Det har vi fått bevis på under de senaste åren. Nu och i framtiden behöver vi snabba och riktade åtgärder för att komma över de kriser vi bemöter, men vi måste också klara av att bygga upp en buffert. Denna kris är knappast den sista. Det förutsätter ett överskott som vi inte har i dag.

Ärade talman! Samtidigt ska vi hålla horisonten i sikte och inte glömma den stora bilden. En förutsägbar, långsiktig politik ger trygghet för oss finländare men gör också Finland till ett land man vill flytta till och investera i.

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi kristillisdemokraattien ryhmäpuheenvuoro, edustaja Essayah.

13.06 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme saaneet pöydillemme Marinin hallituksen viimeisen budjettikirjan. Hallituskausi on ollut ulkoisten kriisien sävyttämä, ja valitettavasti myös vielä huonompiin päiviin pitää nyt varautua.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Korona-aika velkaannutti valtiota, ja viime ajat on investoitu kansalliseen turvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja apuun Ukrainalle. Näille menoille löytyy ymmärrystä oppositiota myöden, mutta tuskastuminen liittyy julkisen hallinnon ja pysyvien menojen paisumiseen ja kyvyttömyyteen priorisoida menoja. Tuntuu siltä, että hallitus ei edes etsi keinoja kehityksen kääntämiseksi. Kuvaavaa on, että vuosi sitten, kun Venäjän hyökkäyssodasta ei vielä ollut tietoaakaan ja talouskasvu pandemiarajoitusten höllennyttyä oli reipasta, hallitus toi silloin eduskunnalle seitsemän miljardia euroa alijäämäisen budjetin ja tänä syksynä pistettiin vielä miljardi pahemmaksi. [Jussi Halla-aho: Aina on hyvä hetki ottaa velkaa!]

Eilen julkaistun valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaisesti tilanne näyttää nyt erittäin huolestuttavalta. Tällä tahdilla koko julkisen talouden alijäämä vuonna 2026 tulee olemaan noin 12 miljardia ja valtionvelan korkomenot nousevat useampaan miljardiin tulevien vuosien aikana. On selvää, että ikääntyvän ja velkaantuvan kansantaloutemme kyky reagoida tuleviin kriiseihin heikkenee.

Marinin hallituksen uusi talousdoktriini siitä, ettei valtionvelalla ole niin väliä, on toisesti tullut tiensä päähän. Pelkkiin korkoihin menee ensi vuonna miljardi enemmän rahaa, eli velan hoitomenoihin hupenee yhteensä koko lailla sama summa kuin aloittavat hyvinvointialueet tarvitsisivat alirahoituksensa kattamiseksi. [Anne-Mari Virolainen: Kyllä!] On käsittämätöntä, että samat puolueet, jotka kertovat puolustavansa hyvinvointipalveluita, ovat valmiita vaarantamaan niiden rahoituspohjan holtittomalla taloudenpidolla.

Kristillisdemokraateille vastuullinen ja kestävä talouspolitiikka on väline huolehtia kaikkein heikoimmassa asemassa olevista. Emme tarvitse ylijäämiä rikkaimpien veronalennuksiin, vaan laadukkaisiin vanhuspalveluihin, varhais- ja perusopetukseen, hyviin vammaispalveluihin, ennaltaehkäisevään lastensuojeluun, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin ja kuntoutukseen. Kasvava valtionvelka ja kroonisesti alijäämäinen julkinen talous vaarantavat tämän kaiken.

Politiikassa on palattava valintojen aikaan. Tämä hallitus on karttanut vaikeita päätöksiä, kuten julkisen talouden sopeuttamista ja työllisyystoimia. Kuitenkin ilman välttämättömiä rakenteellisia toimia hyvinvointipalveluilta katoaa rahoituspohja, eli kuten ylijohtaja Spolander sen eilen sanoi: "Julkisen talouden kestävyysongelman juurisyy on se, että taloutemme suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin, ei lakisääteisiin eikä muihin menoihin."

Pohdin, mitä se tekee kansalaisten luottamukselle politiikkaa kohtaan, jos jatkuvasti hallitus lupaa enemmän kuin pystyy täyttämään. Jokainen tietää, missä kunnossa terveydenhuoltomme on käytännön tasolla ja miten väsyneitä sairaanhoitajat, samoin kuin vanhusten hoitajat ja myös monet varhaiskasvatuksen työntekijät ovat. Pelkät lakipykälät eivät auta, jos samanaikaisesti ei pidetä huolta henkilöstö- ja talousresursseista.

Me kristillisdemokraatit olemme pitäneet esillä hoitoalan rahoituksen riittävyyttä koko vaalikauden ajan. Viimeksi viime syksynä KD esitti vaihtoehtobudjetissaan puolen miljardin euron panostusta hoitajien palkkaamiseen ja hoitojonojen purkamiseen, mutta hallitus ei tätä viestiä kuunnellut. Lisäksi KD julkaisi hiljattain oman esityksensä soten rahoitusmallin ilmiselvimprien ongelmien paikkaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Monen pienituloisen suomalaisen huoli kohdistuu julkisen talouden lisäksi omaan kukkaraan: miten selvittää perushyödykkeiden, kuten ruuan, liikkumisen ja asumisen, kasvavista kustannuksista. Budjetin hurjia lukuja siloteltiin ostovoima- ja sähköpaketeiksi nimetyillä kädenojennuksilla kansalaisten hätään, ja toki ne ovat tarpeen.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Sen sijaan eniten hämmästystä aiheuttaa se, ettei miljardeja jaellessa mitään riittänytkään pk-yritysten ja maatalojen sähkökriisiin. Tilat ja yritykset ovat ajautumassa maksuvalmiusongelmiin, koska niiden on vaikea siirtää kovaa kustannusten nousua hintoihin. Jos maataloutta ei tässä tilanteessa tueta, meillä on kyllä energiakriisin lisäksi käsillä vielä ruokakriisikin. Kristillisdemokraatit julkaisi jo elokuussa sadan kohdan paketin kriisikestävyyden parantamiseksi, ja vaihtoehtobudjetissamme asiaan palaamme.

Arvoisa puhemies! Talouden kasvua siis tarvitaan, jotta kansalaisille annettu lupaus palveluista voidaan pitää. Se tarkoittaa tutkimus- ja kehityspanosten lisäämistä, yritysten nykyistä houkuttelevampaa investointiympäristöä, panostusta uusiutuviin luonnonvaroihin ja kiertotaloutta. Tarvitsemme työmarkkinoiden ja sosiaaliturvan uudistamista, enemmän notkeutta julkiseen sektoriin ja vähemmän byrokratiaa. Työnteon kannusteiden parantamisen lisäksi tarvitaan tuottavuuden ja työllisyyden edellytysten kohentamista. Kohtaantoongelmiin tarvitaan ratkaisuja, sillä yritysten kasvun yhtenä esteenä on pula osaavasta työvoimasta.

Sanalla sanoen, arvoisa puhemies, hyvät kollegat, tarvitsemme Suomeen suunnanmuutoksen, ja siihen voimme kaikki äänestämällä vaikuttaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi Liike Nytin eduskuntaryhmän edustaja Harkimo.

13.13 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi talvesta on tulossa kylmä ja pitkä. Ihmisten sietokyky ja yhteiskunnallinen ilmapiiri ovat kovassa paineessa.

Och vad gör de gamla partierna? De grälar med varandra. Alla de gamla partierna har suttit i regeringen turvis och inga förnyelser har gjorts i Finland. Finlands ekonomi har inte utvecklats de senaste 15 åren.

Talous ei ole kasvanut. Vain velkavuori on kasvanut. Ensi vuonna velkaa otetaan yli kymmenen miljardia euroa. Olemme tilanteessa, jossa otamme uutta velkaa pelkästään vanhojen velkojen korkojen maksuun. Se on kuin tavallinen ihminen olisi kiihtyvässä pikavippi-kierteessä.

Suomi on kuin hullu mies Huittisista, syö enemmän kuin tienaa. Fortumin miljarditappioiden jatkoksi valtio joutuu sijoittamaan yhtiöön lisää rahaa osakeannin kautta. Fortumin 500 miljoonan osingoista ei tarvitse muutamaa vuoteen haaveilla. Millä ne korvataan ensi ja seuraavan vuoden budjeteissa?

Korona ja Ukrainan sota ovat tosiasioita, mutta ne eivät selitä hallituksen kokonaan puuttuvaa talouspolitiikkaa. Hallitus on ottanut 40 miljardia euroa lisää velkaa, ja 11 miljardia on mennyt muualle kuin kriisinhoitoon. Budjetin kehykset on kokonaan heitetty romukoppaan, ja talouden perintö on karmea. Alijäämä kasvaa valtiovarainministeriön mukaan jatkossakin, ja neljän vuoden päästä se on vähintään 11 miljardia euroa, ilman mitään kriisiä. Näin ei voi jatkaa.

Julkisen talouden tasapainoon pääsemiseen tarvitaan vähintään kaksi vaalikautta. Tarvitaan yritysten kasvua ja investointeja ja työtä suomalaisille. Tarvitaan paljon päätöksiä ja uudistuksia. Tarvitaan muutos.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies, ärade talman! Saksalaisten kaasu- ja sähkölaskujen maksamisen pitää loppua nyt. Jos systeemissä on vikaa, sitä pitää korjata tai pistää syrjään, kunnes kriisi on ohi. Jos saksalaiset ovat vihreiden johdolla tyrineet huolella energiapolitiikkansa, ei sitä virhettä suomalaisten kuulu maksaa. Katsokaa nyt, mitä on Uniperin kanssa käymässä: saksalaiset eivät pidä sopimuksistaan kiinni ja suomalaiset maksavat.

Sähkön, lämmityksen, polttoaineiden ja ruoan hinnat nousevat. Asuntolainojen korot nousevat. Palkat eivät nouse mitenkään samaan tahtiin. Ihmiset köyhtyvät ja ovat syystäkin erittäin huolissaan siitä, miten selviävät tulevasta talvesta ja tulevista vuosista. Hallituksen suunnittelemat tukitoimet sähkölaskuihin eivät ole riittäviä, eivätkä ne kohdistu oikein. Ruoan arvonlisäveroa pitää laskea kymmeneen prosenttiin. Kaupan ruokalaskun kuitti ei valehtelee.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sote-uudistus on tämän hallituksen muistomerkki. Uudet hyvinvointialueet ajetaan talouskriisiin, ja kunnat voivat mennä konkurssiin. Ministerin mukaan vie pari tuntia, kun säädetään hoitotakuut ja hoitajamitoitukset. Ja nyt kun ne pitää toteuttaa, luistelee tämä hallitus sujuvasti vastuista ja syyttelee edellistä hallitusta.

Uudistus on torso jo syntyessään. Rahat kuluvat kaikkeen muuhun kuin hoitajiin ja parempaan palveluun. Ihmiset riutuvat hoitojonossa. Kela-korvauksia pitäisi määrääkaaisesti korottaa ja kohdistaa, mutta tämä hallitus ottaa loputkin korvaukset pois. Uudistus tuo lisää hallintoa, byrokratiaa ja ict-kustannuksia, vaikka pelkkä omalääkärimallin käyttöönotto toisi nopeasti parannusta.

Suomessa on riittävästi koulutettuja hoitajia, mutta he eivät tee töitä hoitoalalla. Palkat ja työolot pitää laittaa kuntoon niin, jotta he palaavat koulutustaan vastaavaan työhön. Eläkkeelle siirtyneitä hoitajia voi houkutella veroporkkanalla muutamaksi vuodeksi takaisin töihin.

Myös taloudellinen itsenäisyys on tärkeää. Kuinka huonosti meillä pitää mennä ennen kuin tähän herätään? Kun pari vuotta sitten varoitettiin velkaantumisesta, kuitattiin se boomer-porukan puheina, joissa ei ymmärretä uudesta taloustieteestä mitään. Ei velka ole koskaan vaaratonta. Nyt sen näkee.

Sosiaaliturvan uudistuksessa tähdätään vuoteen 2027. Ei meillä ole varaa odottaa sinne. Asumistuki pitää uudistaa, siihen kuluu pian kolme miljardia euroa. Työttömyysturvaa pitää saada porrastettua. Tämän vasemmistohallituksen asennetta kuvaa parhaiten se, että se on paljon huolestuneempi työttömyysturvasta kuin työllisyydestä.

Ay-liikkeen omistusten osingot pitää laittaa verolle. Työeläkeyhtiöiden määrää pitää pudottaa ja niiden tuotto-odotuksia kasvattaa. Monopolit, kuten Veikkaus, Alko ja apteekit, pitää purkaa.

Työmarkkinat ovat rikki. Miten meillä voi olla saman verran työttömiä ja avoimia työpaikkoja? Paikallinen sopiminen pitää uskaltaa ottaa käyttöön. Ei mikään yritys palkkaa ihmisiä irtisanoakseen heitä.

Arvoisa puhemies, ärade talman! 15 vuotta on mennyt täysin hukkaan. Nyt tarvitaan muutosta, ja siihen eivät vanhat puolueet pysty. Vain kasvu maksaa velat. Suomalaiset pitää saada töihin. Prosentti työllisyyttä on miljardi euroa parempi julkinen talous.

Nyt on aika pitää suomalaisten puolta. Suomalaiset yrittäjät ja työntekijät ovat taloutemme selkäranka. Nyt pitää alkaa tehdä päätöksiä heidän puolestaan.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalla varsinaisella paikallaan V-painiketta. — Mutta ennen sitä ministeri Saarikko, kolme minuuttia.

13.19 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on hienoa, että meitä kansanedustajia ja puolueita yhdistävät samat, suuret, suomalaisiakin huolettavat asiat, joihin olemme löytäneet yhteisiä ratkaisuja. Kiitos siitä, että me olemme olleet yksituumaisia koronan äärellä, Venäjän hyökkäystä vastaan, Suomen turvallisuutta vahvistavissa toimenpiteissä, tutkimuksen ja kehityksen tulevaisuudessa, hoitajien määrässä, ikäihmisten hoivassa, Veikkauksen edunsaajien aseman turvaamisessa — kiitos tästä yhtenäisyydestä ja tästä listasta, joka on talousarvionne keskeisin ydin.

Opposition päävaihtoehtoista ja puheenvuoroista totean seuraavaa: Perussuomalaisten puheenvuorosta ei varsinaisesti valonpisaroita tihkunut suomalaisille. Totean vain kaksi päähuomiota. Teidän energiapolitiikallanne Suomi olisi Putinin taskussa. [Juha Mäenpää: Ohhoh!] Maahanmuutosta olen kanssanne täysin eri mieltä siinä, tarvitseeko Suomi osajia myös ulkomailta — kyllä tarvitsee, ja myös työnantajat tietävät tämän. Epäselväksi jäi näkemyksenne ukrainalaisia kohtaan, kuuluvatko he hyviin vai huonoihin maahanmuuttajiin, joita olisitte valmiita hyväksymään osaksi suomalaista työelämää. Me tuemme ukrainalaisia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Törkeää puhetta! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Arvoisa puhemies! Erityisen suurella millimetrin tarkkuudella tulen möyhentämään kokoomuksen vaihtoehdon.

Arvoisa puhemies! Ehkä jätän suomalaisten arvioitavaksi edustaja Heinosen pohdinnan, miten helpolla tämä hallitus on päässyt, ovatko nämä viimeiset vuodet olleet Suomelle helppoja vai eivät. Mutta arvostan sitä, että teitte nyt pari konkreettista esitystä, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] mistä te niitä säästöjä velkaa vastaan löytäisitte. Asumistuki — se on totta, sen määrä ja mittakaava ovat kasvaneet, mutta onko nyt asumiskustannusten noustessa todella, edustaja Heinonen, ensi vuonna oikea aika leikata asumistuesta? Toinen kohta oli yritystuot, joka on ollut politiikan niin sanottu helppo lista heitettäväksi. Edustaja Heinonen ja kokoomus, olisitteko te siis valmiita nyt korottamaan teollisuuden sähköveroa, jonka tämä hallitus laski, tai pidättekö aivan epäonnistuneena politiikkaa, jolla olemme tukeneet maataloutta, suomalaista ruokaturvaa ja itse asiassa tuplanneet energiaveron palautuksen? Tekö poistaisitte sen kokonaan? [Välihuutoja] Ja oletteko liittyneet europarlamentaarikko Pietikäisen linjoille ja olisitte sitä mieltä, että puupohjaisten polttoaineiden verottomuus joutaakin mennä? [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tällaisia nämä asiat sillä yritystukilistalla ovat, edustaja Heinonen. Pitää myös ymmärtää tehdä politiikkaa ajassa ja katsoa maailman olosuhteita.

Edustaja Heinonen, se on kyllä niin, että te pystytte parempaan. [Timo Heinonen: Saarikko, pystytte parempaan!] Te olette tehnyt tälle vuodelle pelkästään yksittäisenä edustajana 55 miljoonan euron edestä talousarvioaloitteita. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Nyt jäämme katsomaan, onko teidän listallanne miinusmerkkisiä toimia tälle vuodelle, kun tänäänkin näytätte sosiaalisessa mediassa keräävän pelkästään lisätoimia, mihin pitäisi käyttää enemmän rahaa. [Välihuutoja] Te totesitte olevanne vaihtoehtobudjetissa päävastuussa, kokoomuksen johtava talousasiantuntija, ja siksi kritiikkini kohdistuu nyt teidän toimintaanne. [Välihuutoja] Onko se niin, edustaja Heinonen ja hyvä kokoomus, että kellä säästölista on, se säästölistan kätkeköön, [Timo Heinonen pyytää vastauspuheen-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vuoroa] vai onko se niin, että alkää tehkö niin kuin minä teen, vaan niin kuin minä opetan? [Kokoomuksen ryhmästä: Taitaa mennä tunteisiin!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ja vastauspuheenvuoroihin. — Kun ministerillä meni 20 sekuntia yli, niin edustaja Heinonen saa 10 sekuntia lisää minuuttiin. [Naurua] — Edustaja Heinonen.

13.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää selvältä, että tätä vasemmistohallitusta, sen toimintamallia, koko vaalikauden on vienyt malli, jossa ei velkaantumisella, rahankäytöllä ole ollut mitään rajaa, ei minkäänlaista vastuuta. Budjettipäällikkönne Mika Niemelä totesi tänään, että viimein ”pitää alkaa miettimään, mihin varoja käytetään”. Hän toteamuksellaan paljasti, että te, arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, ette tämän vasemmistohallituksen kanssa ole edes miettineet, mihin rahaa laitetaan. Te olette jakaneet sitä sinne ja tänne. [Antti Lindtmanin välihuuto] Välillä olette lepytelleet keskustalaisia, jotta he pysyvät teidän kyydissänne, välillä vihreitä, jotta he pysyvät teidän kyydissänne. [Jukka Gustafsson: Vanhaa retoriikkaa!] Oletteko te, ministeri Saarikko, nyt samaa mieltä edes oman budjettipäällikkönne kanssa, että ajattelumallia pitäisi muuttaa? Pitäisi alkaa edes miettimään, mihin sitä velkarahaa jaetaan, vai jätättekö te tämänkin seuraavalle hallitukselle? Vai onko niin, että tämä on budjettipäällikön tyypillinen viimeinen työpäivä, kun hän näin kovaa on teidän kanssanne eri mieltä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman.

13.24 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee budjettia kolmannen kriisin keskellä, ja samaan aikaan on tärkeää vahvistaa kasvun edellytyksiä ja pitää huolta kansalaisista. Se on tärkeää.

Haluaisin vielä tähän talouskeskusteluun sanoa, että kestävyysvaje tällä hetkellä on prosentuaalisesti neljänneksen pienempi kuin tämän hallituksen aloittaessa. Sekin on hyvä muistuttaa.

Arvoisa puhemies! En voi kyllä olla liittymättä tähän valtiovarainministerin aloittamaan ihmettelyyn. Katsoin itse asiassa, edustaja Heinonen, että noin puolet puheestanne käytitte velkaantumisen kritisointiin. [Timo Heinonen ja Petteri Orpo pyytävät vastauspuheenvuoroa] Olisiko ollut reilua kertoa, että te hyväksytte armollisenkin tulkinnan mukaan 90 prosenttia siitä velasta, jota te täällä kritisoitte, 98 prosenttia koko valtionvelan tasosta, ja teidän vaihtoehdossanne korkomenot eivät laskisi 1,5 miljardista kuin 1,47:ään?

Ja todella on niin, että te täällä sanotte, että menoja pitää laittaa tärkeysjärjestykseen, kritisoitte velkaantumista, [Timo Heinonen: Kyllä!] mutta juuri ennen kuin te tulitte saliin, te täällä Facebookissa sanoitte, että kerään nyt teitä, mitkä eniten kaipaavat uutta asfalttia, listaa myös muista liikennehankkeista, [Naurua] myös muut hankkeet — risteysjärjestelyt, kevyen liikenteen tarpeet — on hyvä nostaa esille, niin teette näistä esityksen. Onko tämä nyt sitä, että syötte kakkua ja haluatte katsoa sitä samaan aikaan? [Timo Heinosen välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

13.26 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensimmäisenä valtiovarainministeri Saarikko kiittää yhtenäisyydestä muun muassa tämän parlamentin suhtautumisessa Venäjään ja muista tähän liittyneistä toimista. Sen jälkeen hän käyttää sangen kuluneen Putin-korttiversauksen, jolla ei ole minkäänlaista perustetta. Minä tiedän, että te ette suinkaan ole niin tyhmä kuin tuo teidän äskeinen puheenvuoronne antoi ymmärtää. [Veronika Honkasalo: Mitä ihmettä, ala-arvoista!] Sillä, että me arvostelemme teidän energiapolitiikkaanne, ei ole tekemistä näiden asioiden kanssa. Mitä mieltä te olette turpeesta, onko tämä hallitus tehnyt virheitä sen kanssa? Entä tiettyjen fossiilisten polttoainoiden liian nopea alasajo, joka on aiheuttanut muun muassa sen, että Venäjältä on tähän maahan jouduttu kuljettamaan rekkakaupalla puuhaketta? Te puhutte ainoastaan tästä yhdestä seikasta mutta jätätte tämän koko energiapoliittisen kuvan huomiotta. Samaan aikaan koko Euroopassa eräänlaiset kaasuputkilobbarit, joita Suomestakin löytyy, ovat nimenomaan edesauttaneet tämän tilanteen syntymistä, jossa Saksa ja sen myötä koko Eurooppa tällä hetkellä on. Te tiedätte myös aivan hyvin, mitä mieltä perussuomalaiset ovat ukrainalaisista pakolaisista ja meidän omien lähialueidemme ihmisten auttamisesta. Nämä eivät voi olla teille epäselviä.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt kaikilla vastauspuheenvuoron pitäneillä menee reippaasti yli minuutin. Voimme me siirtyä varsinaiseen keskusteluunkin, jos sitä halutaan. Mutta nyt pidetään debatti debattina ja minuutin puheenvuoroja. — Edustaja Kalli.

13.28 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monella suomalaisella on nyt tiukkaa pärjäämisen kanssa, ja huoli tulevaisuudesta on suuri. On selvää minusta, että näihin huoliin vastaaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä, ja siksi kuuntelin myös opposition puheenvuorot erittäin tarkalla korvalla. Niissä oli toki tärkeitä huomioita ja myös joitakin vähintäänkin harkinnan arvoisia esityksiä mukana, mutta johdonmukaisuudesta ei kyllä valitettavasti voi kiitellä.

Kuten täällä on jo kuultu, niin velkaa — josta on iso huoli, joka on yhteinen huoli — on jouduttu ottamaan nimenomaan siihen, että Suomi ja suomalaiset pärjäisivät, ensin koronan, sitten sodan ja nyt tämän energiakriisin kanssa. Hyvä oppositio, te olette siis olleet tukemassa tätä linjaa, ja nyt te kuitenkin syytätte hallitusta holtittomasta taloudenpidosta. Joutuu kysymään: missä on johdonmukaisuus ja uskottavuus, etenkin kokoomuksen kohdalla, kun te ottaisitte vielä lisää velkaa mittaviin veronalennuksiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harjanne.

13.29 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjetti on eduskunnan tärkeimpiä päätettäviä kokonaisuuksia, ja ilolla tervehdin rakentavaa keskustelua salin eri puolilta.

Mutta sitten on kyllä tullut aika sakeaakin tavaraa. Tässä ajassa on äärimmäisen tärkeää, että me pidämme huolta siitä, että me nopeutetaan meidän irtaantumista fossiilienergiasta, ja että me pidetään huolta, että länsi ja Eurooppa ovat yhtenäisiä tässä tilanteessa. Minun tehtäväni ei ole arvioida muiden motiiveja, mutta kuulostaa siltä, että täällä salissa halutaan hyökätä nimenomaan näitä toimia kohtaan, ja sen seuraukset ovat kyllä meille erittäin tuhoisia.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Perussuomalaisten edustaja Purra peräänkuulutti fysiikkaa. Minä insinöörinä arvostan sitä — itsekin haluan, että meidän energiapolitiikkamme perustuu fysiikalle — mutta sitä ei kannata käyttää kauhean valikoivasti.

Ja fysiikasta voidaan sitten siirtyä poliittisiin tieteisiin. Minun tietääkseni kommunismin määritelmä ei ole se, että on eri mieltä perussuomalaisten kanssa. [Riikka Purra: Entä ilmastopaneeli?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

13.30 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin arvokasta, että oppositio tuo oman vaihtoehtonsa tähän budjettikeskusteluun. [Sari Sarkomaa: Se on vasta marraskuussa, nyt käsitellään hallituksen esitystä!] Olisi kuitenkin rehellistä tuoda tähän keskusteluun myös aitoa konkretiaa. Kun kokoomus ehdottaa miljardiveronalennuksia velkarahalla tehtäväksi, se ei samaan aikaan arvostelisi hallitusta lisävelasta, samalla kun kokoomus esittää lisämenoja erilaisiin kohteisiin, esimerkiksi edustaja Heinosen suulla, se ei arvostelisi hallitusta siitä, kuinka suurta velanottoa tässä tehdään. [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Kokonaiskuva on se, että tällä hallituskaudella on menty kriisistä kriisiin, mutta siitä huolimatta jo viime vuonna Suomen velkasuhde saatiin laskuun. Tänä vuonna tuo lasku jatkuu, ja meillä on hyvät mahdollisuudet vielä onnistua ensi vuodenkin osalta. Tätä ei tietenkään oppositiossa haluta huomata, kuten ei myöskään niitä tuloksia, joita työllisyysdessä on saatu aikaan: ollaan paljon korkeammalla tasolla kuin esimerkiksi valtiovarainministeri Orpon aikakaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tavio.

13.31 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministerin puheenvuoro oli varsin leimaava ja aika vilkaskin mielikuvitukseltaan.

Te, hyvä hallitus, olette romuttaneet suomalaiset turvekoneet. Perussuomalaiset ovat puolustaneet kotimaista turvetuotantoa. Se ei ole suinkaan Venäjän pussiin pelaamista, eihän?

Tämä hallitus on ottanut 40 miljardia uutta velkaa hallituskauden aikana. Se on yli 40 prosenttia lisää valtionvelkaan. Tilanne on järkyttävä. Hyvinvointivaltio nakertuu teidän vahtivuorollanne. Edustaja Kalli tuossa sanoi, että oppositio hyväksyisi tämän velkarahalla tuhlailun — ei todellakaan hyväksy. Me ollaan esitetty jatkuvasti leikkauskohteita.

Tässä 40 miljardissa eli 40 000 miljoonassa eurossa on hyvin vähän tukea tavallisille kansalaisille. Jokainen eläkeläinen ja työssäkäyvä voi pohtia, kuinka paljon he ovat saaneet hallitukselta tuosta 40 miljardista. Kyllä tässä tarvitaan nyt asioiden laittamista tärkeysjärjestykseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

13.32 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että te nostitte tämän teiden kunnon esille. Kyllä, tämän hallituksen aikana tiestö on mennyt historiallisen huonoon kuntoon. On tuntunut, että tällä kaudella ei ole liikenneministeriä ollut lainkaan, ja itse asiassa, kun ministeri Saarikko luetteli, mihin jaatte tätä velkarahaa, niin

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

ainoat leikkaukset, arvon keskusta, tehtiin tiestön pitoon. Liikennesektorille tehtiin merkittävimmät säästöt, ja ensi vuonna teitä asfaltoidaan vielä vähemmän.

Arvoisa puhemies! Olen ymmärtänyt, että te, pääministeri Marin, ette halua meitä kuunnella, mutta kuunteletteko te edes valtiovarainministeriön budjettipäällikköä? Mika Niemelä totesi: ”Suomi on elänyt yli varojensa, ja suunta on välttämätöntä kääntää.” Nyt kysyn, pääministeri Marin, teiltä — te olette istunut täällä hissun kissan: Onko teillä mitään näkemystä tähän Suomen taloudelliseen tilanteeseen ja siihen, että tulisi edes joku suunnitelma, koska tämä velkaantuminen loppuu? Sillä nämä paperit, joita tänäänkin on jaettu, kertovat siitä, että tämä velkakierre vain jatkuu ja pahenee.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

13.33 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Edustaja Heinonen, ehkä teidän kannattaisi siellä maakunnassanne olla hiukan hissun kissan, kun täällä te sanotte, että nyt ei saa kuluttaa rahaa, nyt pitää leikata ja säästää. [Timo Heinonen: Ei!] Sitten on näitä, mitä edustaja Lindtman mainitsi, että te Facebookissa keräätte näitä tiehankkeita, joita te sitten edistätte täällä.

Mutta ei tämä ole ainoa, mitä kokoomuksen suunnasta tulee. Katselin eilen, kun edustaja Vikman Aamulehdessä sanoi: ”En suinkaan vaadi lisärahaa kaikkialle, mutta koulutuksen perustaa ei ole varaa rapauttaa, vaan sitä on vahvistettava.” Heikki Autto totesi täysistunnossa, että on arvovalinta, että hoitajille maksetaan työstä sellainen palkka, jonka he ovat ansainneet. Edustaja Risikko totesi, että tämä ratkeaa vain sopimalla ja rahalla. [Paula Risikko: Kyllä!] Eli kyllä teillä esityksiä tulee näistä kuluista. Orpo on vaatinut terapiakuuta. [Välihuutoja]

Eli kun te nyt valmistelette sitä vaihtoehtobudjettia, niin tehkää se nyt rehellisesti sillä tavalla, että te kokoatte menot ja tulot tasapainoon, koska nyt näistä teidän puheistanne tulee enemmän menoja kuin tuloja. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

13.34 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiolla näyttää olevan kriisitietoisuus ja lähihistorian muisti hukassa. Koronakriisi, Ukrainan sota, inflaatio ja energiakriisi ovat olleet ja ovat asioita, jotka on vain hoidettava riippumatta siitä, mikä puolueet ovat hallituksessa.

Julkinen velkasuhde kuitenkin taistui jo kertaalleen viime vuonna. Tästä voidaan kiittää niin Suomessa kuin muualla maailmalla harjoitettua elvyttävää finanssipolitiikkaa. Hyvä työllisyyskehitys, sote- ja koulutuspanostukset sekä vihreä siirtymä — nämä ovat edellytyksiä kestäväälle taloudelle ja ohjaavat kestävien alojen kasvuun.

Oppositio on vaatinut leikkauspolitiikkaa, mutta positiivisesti täytyy kommentoida edustaja Essayahin esille nostamaa huolta hyvinvointialueiden rahoituksesta, siihen huoleen haluan yhtyä. Tämä hallitus on kuitenkin ennen kaikkea panostanut tällä kaudella siihen, että ketään ei jätetä selviytymään kriisien keskelle yksin. Ei jätetä kansalaisia eikä jätetä toivottavasti myöskään hyvinvointialueita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska äsken luetteli niin monta nimeä, että heidän puolestaan edustaja Orpo saa nyt vastauspuheenvuoron.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

13.35 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Mutta kun kokoomus, mutta kun kokoomus.” Kyllä minä sen ymmärrän, että valtiovarainministeri ja edustaja Lindtman ja kumppanit haluavat kääntää katseen oppositioon ja kokoomukseen, kun ovat itse tehneet politiikkaa, joka on ajanut Suomen nyt siihen tilanteeseen, että niin kauas kuin katse kantaa, Suomi ottaa velkaa, vuonna 26 julkisen talouden ennusteen mukaan miinus yhdeksän ja puoli miljardia. [Välihuutoja] Se on järkyttävää.

Se on järkyttävää, mutta kyllä, arvoisa valtiovarainministeri, kyllä me olemme eri mieltä teidän tekemänne politiikan kanssa. Me mietimme kokoomuksessa, mistä me saisimme lisää tuloja, miten saada aikaan kasvua [Antti Lindtmanin välihuuto], miten saataisiin lisää verotuloja valtiovarainministeriön kassaan, jotta voimme huolehtia meidän tulevaisuudesta. Teitä se ei tunnu kiinnostavan yhtään. Me olemme eri mieltä, meillä on vaihtoehto. Se on vaihtoehto, jossa on suomalaisilla enemmän töitä, Suomessa on enemmän yrityksiä, tänne syntyy investointeja. [Välihuutoja] Sitä kautta vain, edustaja Lindtman, me hoidamme suomalaisten hyvinvoinnin kestävästi, ei velkarahalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman.

13.37 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä työllisyydestä varmaan olemme samaa mieltä, ja toivoisinkin, edustaja Orpo, että nyt te voisitte todeta, että teidän arvionne siitä, että hallitus ei saavuta työllisyystavoitettaan, oli väärä. [Välihuutoja] Välillä olisi myös rehellistä tunnustaa se. Te olette täällä huutaneet vuositolkulla, että hallitus ei tule saavuttamaan sitä — hallitus on sen saavuttanut, ja tästä eteenpäin pitää jatkaa töitä, jahdata kannustinloukkuja ja vahvistaa kasvua.

Arvoisa puhemies! Syy, minkä takia nyt tästä keskustellaan: Ei tässä tarvitse hallituksen kenenkään selän taakse mennä, edes kokoomuksen selän taakse, [Petteri Orpo: No siltä se näyttää!] vaan kysymys on siitä, että kun te viikosta toiseen täällä olette kritisoineet ja kauhistelleet tätä velkaantumista — ja olen samaa mieltä, että velka on iso ja siihen ei pidä suhtautua välinpitämättömästi — niin te piilotatte sen tosiseikan, että te olisitte ottaneet 90 prosenttia siitä hallituksen ottamasta velasta, yhdeksän euroa kymmenestä. Te hyväksytte 98 prosenttia siitä valtionvelan tasosta, joka sisältyy tähän budjettiin. Ja kun Tavio yritti väittää muuta, niin se vaihtoehto, minkä te olette esittäneet, on, että 40 miljardista te olette hyväksyneet 99 prosenttia [Ville Tavio pyytää vastauspuheenvuoroa] siinä teidän vaihtoehdossanne siitä velkaantumisesta, jonka Suomi on ottanut, [Välihuutoja] joten jotain kohtuutta tähän teidän arvosteluunne. Siitä on kysymys. Kysymme teidän oman aidon vaihtoehdon perään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi ja hänen jälkeensä pääministeri.

13.38 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me elämme nyt niin vakavaa aikaa, että on syytä kuunnella toinen toisia ja etsiä ratkaisuja. Tässä lähete keskustelussa oppositio ei voi esittää lyhyissä puheenvuoroissa kaikkia ratkaisuja. Ne tulevat meiltä vaihtoehtobudjetissa ja vastalauseissa syksyn mittaan.

Vaihtoehtoja on, ja niitä on oltava. Hallituksen politiikka on ollut velanottoa ja hulvainta rahan syyttämistä niihinkin kohteisiin, jotka eivät ole olleet koronan tai sodan tai muun tilanteen takia välttämättömiä. Tässä tarvitaan suunnanmuutos, ja se on syytä aloittaa heti.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Kansalaisista valtava määrä pelkää tulevaa talvea. Heille on tuotava toivoa mutta myös mahdollisuuksia selvitä sähkölaskuista ja ruuan ja kaikkien muiden kustannusten noususta, mikä meillä on tällä hetkellä käynnissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri Marin.

13.40 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiossa on oikeus — ja kenties helppo — olla hyvin epäjohtonmukainen. Me kaikki muistamme koronaviruksen ajan. Valitettavasti pandemia ei ole vielä maailmasta poistunut, mutta erityisesti vuonna 2020 ja vielä sen jälkeenkin kokoomus itse asiassa vaati enemmän tukia yrityksille, enemmän tukia ihmisille, eli suinkaan ei ollut niin, että kun te nyt kritisoitte velkaa, te ette sitä olisi ottaneet, vaan kenties te olisitte ottaneet sitä siinä kohtaa enemmänkin.

Nyt sodan vyöryessä Eurooppaan te olette tukeneet kaikkia niitä mittavia panostuksia esimerkiksi puolustukseen, Ukrainan tukemiseksi. Te olette tämänkin kesän ja syksyn aikana vaatineet mittavasti tukea kotitalouksille, yrityksille tämän energiakriisin seurauksena. Eli jälleen te ottaisitte velkaa tähän tarkoitukseen, vaikka te täällä kovaan ääneen velkaa kritisoitte.

Edustaja Heinonen yksin on tainnut tällä hallituskaudella tehdä aika pitkänkin listan uusista menokohteista, mitä te haluaisitte aina budjettiin sisällyttää. Nämä tienpätkät ovat yksi esimerkki tästä kokonaisuudesta. [Timo Heinonen: Ne on luvattoman huonossa kunnossa!] Kokoomus on myös tukenut esimerkiksi sitä, että me panostamme tki-toimintaan. Mielestäni tämä on oikein, se on järkevää tulevan kasvun kannalta, mutta kyllä sekin maksaa. Ja nyt te olette tehneet välikysymyksen vanhustenhoivan tilasta. Luuletteko te, että se ratkeaa ilman rahaa?

Toisella kädellä te sanotte, että te leikkaisitte, te ette ottaisi velkaa, mutta sitten toisella kädellä kuitenkin jatkuvasti te esitätte näitä lisämenokohteita [Puhemies: Aika!] ja vielä enemmän panostaisitte tukiin yrityksille, ihmisille, kaikkeen vaikeuteen, minkä keskellä me valitettavasti olemme joutuneet elämään sen vuoksi, että me olemme kohdanneet kolme erittäin isoa kriisiä tällä hallituskaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mykkänen.

13.41 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiapolitiikassa tosiaan kannattaa lähteä fysiikasta ja talouspolitiikassa aloittaa matematiikasta. Viime vuoden vaihtoehtobudjetissa meillä oli neljä miljardia euroa menojen vähennyksiä ja tulojen lisäyksiä yhteensä — neljä miljardia euroa. Niistä kohdensimme 500 miljoonaa meille tärkeisiin menolisäyksiin, muun muassa koulutukseen, tienpätkiinkin. [Sari Sarkomaa: Vanhustenhoitoon!] — Vanhustenhoitoon. — Teimme miljardin veronkevennykset, ja vastaavasti samalla kuitenkin vähensimme velkaantumista miljardiluokassa. En oikein ymmärrä, mistä on se 90 prosenttia, — joka on välillä 98 prosenttia Lindtmanin puheissa — jonka hyväksyisimme, kun tosiasiat ovat... [Antti Lindtmanin välihuuto] — Ai, nyt se olikin perussuomalaisten eikä kokoomuksen synti, no hyvä. — Me emme kuittaa niin suurta velkaantumista vaan murto-osan siitä.

Työllisyystavoitteen osalta, kun, Lindtman, otitte sen toistuvasti esille, kesäkuussa Valtiontalouden tarkastusvirasto totesi, että kun hallitus tavoitteli kahden miljardin eurolisäys-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tä työllisyydellä, niin siitä on tulossa miinus 125—628 miljoonaa euroa. [Eduskunnasta: Ei voi olla totta!] Ei se ole kaksi miljardia. Ette pääse tavoitteeseenne, ja se näkyy nyt siinä, että joudutte ottamaan valtavaa velkaa. Kysynkin hallitukselta: kun täällä on sanottu, että keskipitkällä aikavälillä velkaantuminen loppuu, niin, pääministeri Marin, valtiovarainministeri Saarikko, koska se keskipitkä aikaväli mahdollisesti koittaa, kun tässä taloussuunnitelmassa tämä paha velkaantuminen jatkuu hamaan tulevaisuuteen?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

13.43 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko, te täällä iloitsitte siitä, että meiltä löytyy kuitenkin tässä salissa monista asioista yhteistä. Mutta harmittaa, että sieltä hallituksen sisältä näyttää löytyvän aika iso juopa suhteessa siihen, mitä se valtionvelka oikein on, onko se hyvästä vai onko se pahasta. Vaikka täällä edustaja Lohikosken kanssa olemme kyllä samaa mieltä siitä, että nämä hyvinvointialueet ovat alirahoitettuja ja niitten rahoitusmallissa on valuvika, niin kyllä kuuntelin aika pöyristyneenä sitä lausuntoa hänen ryhmäpuheestaan, että velkapelottelu on vastuutonta [Veronika Honkasalo: Niinhän se on!] — että velkapelottelu on vastuutonta. Arvoisa valtiovarainministeri, olivatko eilen valtiovarainministeriön tiedotustilaisuudessa ylijohtaja Spolanderin tahikka budjettipäällikkö Niemelän varoitukset vastuuttomia? Mikä on Suomen talouden tilanne korkojen noustessa tässä kasvavassa velkaantumisessa? Mikä on meidän taloutemme liikkumatila tulevaisuudessa?

Arvoisa puhemies! Onko tällä velkaantumisella väliä vai ei? Mikä on hallituksen linja?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko, minuutti.

13.44 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useampaankin kertaan viitattu valtiovarainministeriön virkakuntaan. Haluan nyt erikseen alleviivata: Tänne sopii minusta rohkea ja reipaskin retoriikka, mutta oli aika erikoinen heitto edustaja Heinoselta, että tarkoittaako se, jos esittää arvioita valtiontalouden tilasta, budjettipäällikölle viimeistä työpäivää. Ei tarkoita. Se ei kuulu minun johtamiseni tapaan. On oikein ja velvollisuus virkamiesten kertoa näkemyksiään, ja olemme tehneet erinomaista yhteistyötä. Tämä oli minusta hämmentävä, poikkeuksellisen erikoinen kommentti.

Velalla on erittäin paljon väliä, ja siksi täällä salissakin taidetaan asiasta nyt poikkeuksellisen kuumasti keskustella. Ja juuri siitä syystä minä haluan haastaa myös teitä, jotka sanotte, että velka huolettaa: Se huolettaa meitä kaikkia. [Petteri Orpo: Ei näytä siltä!] Ker tokaa sitten reippaasti, miten siitä päästään eroon.

Petteri Orpo, kun te totesitte, että ”ei velkaa” on kokoomuksen linja, niin millä aikataululla? Teidän omat edustajanne... Esimerkiksi talousasiantuntijaksenne valittu Timo Hei nonen on tehnyt pelkästään omina esityksinään 55 miljoonaa tälle vuodelle enemmän esi tyksiä kuin hallitus. Jos koko ryhmänne toimii samoin, se on kaksi miljardia pelkästään näistä toimista. Te totesitte täällä, että asumistuesta voidaan leikata. Hyvä — miten leika taan? Totesitte, että yritystuista — lähtevätkö teollisuuden sähköverot nousemaan, lisä täänkö maatalouden kustannuksia?

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Puhutaan sitten konkretiaa, koska niin mekin joudumme hallituksena [Puhemies: Aika!] tekemään kaikista näkemyseroistamme huolimatta: yhden yhteisen budjetin momentteineen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

13.46 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jos kyseenalaistaa luonnontieteet, ilmastotieteet siltä pohjalta, että ajattelee, että tiedemiehillä tai -naisilla, tutkijoilla, on tietynlainen poliittinen tausta, ehkä menneisyys, ehkä mieltymys, niin silloin ollaan kyllä vaarallisella tiellä, jos vaatii tiedesektorilta poliittista oikeaoppisuutta. Sitä on kyllä tietyissä maissa tehty, mutta jäljet ovat aina olleet karmasevia.

Kun puhutaan siitä, miten tämä siirtymä etenee, niin meillä ovat tietyt polttoaineet, jotka ovat kalliita: turve on kallista, hiili on kallista, kaasu on kallista. [Välihuutoja] Mitä nopeammin me päästään näistä pois, sen paremmin meillä menee. Tämä kriisi selätetään investoimalla, ja silloin ennustettavuus on tärkeä asia. Silloin ei pidä, kuten itse asiassa perussuomalaiset ja kokoomus ovat tehneet, väläytellä päästökaupan keskeyttämistä, vaan nimenomaan luoda ennustettava polku, jotta päästään tästä ulos. On kyse kysynnän ja tarjonnan välisestä kuilusta, tilanteesta, jossa viimeinen megawatti yleensä on se, joka ratkaisee sen hinnan. Tällä hetkellä se on kaasu, siksi näistä fossiilisista pitää päästä pois ja siksi tämä, että nyt näitä lupaprosesseja kiihdytetään, on äärimmäisen tärkeää.

Kysyisin: Minkä arvioitte olevan sen vaikutuksen ensi vuonna? Miten paljon arvioitte valtiovarainministeriössä, että puhtaan energian uusia projekteja saadaan ensi vuonna siihen pisteeseen, että vuoden päästä ne olisivat jo tuotannossa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vähämäki.

13.47 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää siitä, että hallitus on huomioinut tekemäni budjettialoitteen Poikkimaantien osalta. Tämä investointi toivottavasti toteutuu, kun se täällä budjetissa on. Se lisää pohjoisen elinkeinoelämää ja on hyvin olennainen Oulun sataman ja muunkin Oulun ja koko Pohjois-Suomen elinkeinoelämän kannalta. Kiitos tästä!

Minä uskon, että koko tämä sali jakaa yhteisen huolen siitä, miten valtionvelka saadaan taitettua, miten me saadaan se taitettua, koska tämä valtion budjettihan kasvattaa valtionvelkaa 1 450 euroa asukasta kohti ja finanssipolitiikan linja on tällä velanotolla elvyttävä, mutta voi tulla vielä tilanne, että meidän täytyy jollain tavalla tukea kotitalouksia sähkön hinnannousun takia, meidän täytyy tukea maataloutta tai sähköintensiivistä teollisuutta, ja tämä vaatii lisää velanottoa. Tämä on sinänsä huolestuttava asia, ja minä luulen, että meillä on yhteinen toive siitä, että suomalaiset kotitaloudet ja kaikki muutkin pääsevät tämän talven yli ja tähän täytyy tämän salin löytää jotakin vaihtoehtoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

13.49 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Velka on suuri, se huolettaa kansalaisia, mutta se huolettaa myös Suomen Keskustaa. Nyt täytyy huomioda se, että tätä velkaa ei ole otettu kepein mielin, vaan sen vuoksi, että Suomi selviytyisi. Realismia on, että kuluja on alettava karsia, ja siihen tarvitaan myös menokartoi-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tuksia. Kasvu ja työpaikat ovat kuitenkin kestävin ratkaisu myös velkaantumiseen. [Petteri Orpo: Hyvä!] Siksi nyt pitää tehdä kaikki mahdollinen, että kasvu paitsi jatkuu myös kestää.

Talouden kasvun ja työllisyyden tukemiseksi keskustan eduskuntaryhmäkin on valmis kaikkiin työmarkkinoita uudistaviin ratkaisuihin, jotka parantavat työllisyyttä. Mutta tämän lisäksi, puhemies, tarvitaan myös teollisuuspoliittisia toimia, että vientiteollisuus vetää ja sitä kautta kansantalous saadaan nousuun ja velka maksettua pois. [Petteri Orpo: Oli pa hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Niin, se oli ensimmäinen alle minuuttiin mennyt vastauspuheenvuoro. [Tuomas Kettunen: Siinä vähän leikattiin puheenvuorosta!] — Edustaja Rydman.

13.50 **Wille Rydman wr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On varmasti niin, että koronakriisin aikaan ja nyt sitten Ukrainan sodan aikaan minkä tahansa väriinen poliittinen hallitus olisi tehnyt alijäämisiä budjetteja. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että mikä tahansa velka tai miten suuri velka tahansa olisi perusteltavissa ja oikein.

Tämän hallituksen perusongelma on ollut se, että samaan aikaan, kun se on velkarahalla rahoittanut aivan oikeutettujakin ja erittäin laajasti kannatettuja kriisitoimenpiteitä ja hankkeita, se on myöskin lisännyt jatkuvasti pysyviä menoja erilaisten uudistusten, kuten vaikkapa oppivelvollisuuden pidentämisen, sote-uudistuksen [Suna Kymäläinen: Tärkeä uudistus!] tai muun uuden sääntelyn, muodossa, ja nämä pysyvät menot ovat sellaisia, joita ei etenkään tällaisina kriisiaikoina pitäisi velkarahalla rahoittaa. Ongelma on se, että tällä hallituksella ei ole oikeastaan missään vaiheessa ollut kykyä eikä oikeastaan ehkä edes halua priorisoida menoja, niin kuin olisi näissä olosuhteissa tarvinnut.

Todettakoon lisäksi, että koko eduskuntaurani aikana en ole tehnyt mitään muuta kuin miinusmerkkisiä talousarvioaloitteita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Gustafsson.

13.51 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu esille fysiikka ja matematiikka. Pannaan vielä tilastotiede mukaan.

Edustaja Lindtman ryhmäpuheenvuorossaan totesi, että Suomen velkaantuminen on koronan puhjettua euromaiden neljänneksi pienintä. Toistan: neljänneksi pienintä. Miten te, kokoomus, olette tässä omassa retoriikassanne kehdanneet hokea tätä, että on ollut holtitonta, samalla kun tämä keskustelu on kiistatta osoittanut sen, että olette lähes maksimaalisesti tukeneet niitä välttämättömiä kohteita, jotka ovat liittyneet koronan hoitoon ja myöskin nyt tämän Venäjän ja Ukrainan sodan jälkitoimiin, jotka ovat — se on pakko rehellisesti myöskin todeta — varsin kallista toimintaa mutta yhteisvastuun takia aivan välttämätöntä.

Siis sanoisin, arvoisa puhemies, yhteenvetona lopuksi: Tämä Marinin—Saarikon hallitus ansaitsisi paremman opposition. [Naurua]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskela.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

13.52 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus käyttää vihreää siirtymää jonkinlaisena taikasanana, jolla ohitetaan kaikki todellisuudesta lähtöisin oleva kritiikki. Vihreä siirtymä on kaunis idea, mutta meillä ei oikeasti ole vielä riittävää teknologiaa sähkön varastointiin tai riittävästi korvaavia energiamuotoja. Vihreän siirtymän ajaminen väkisin ei ole hyväksi Suomelle eikä edes koko ilmastolle. Helsingin Sanomissa eilen uusiutuviin energiamuotoihin paljon investoinut Mika Anttonen kritisoi yhtiökunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Hän sanoi, että energia-ala ei kykene tuottamaan tasaista puhtaan sähkön tuotantoa sitä vauhtia kuin fossiilisesta energiasta haluttaisiin eroon. Arvoisa hallitus, oletteko valmiita tarkastelemaan vihreän siirtymän toimenpiteitä kriittisesti ja johdonmukaisesti ja ottamaan aikalisän ilmastotavoitteissa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Suomela.

13.53 **Iiris Suomela vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me maksamme nyt kovaa hintaa nimenomaan fossiilisen energian hinnannoususta. Kovinta hintaa tästä kaikesta, sodasta, maksavat tietysti ne ukrainalaiset, jotka maksavat hengellään. Tämän toteaminen ääneen ei ole Putin-kortti vaan ukrainalaisten uhrausten tunnistamista ja samalla tosiasioiden tunnistamista.

Edustaja Lindtman nosti hyvin esiin, että jos me emme pyri eroon fossiilitaloudesta, jatkossa me maksamme vielä kovempaa hintaa energiasta, kuten nyt esimerkiksi virolaiset maksavat. Nyt pitää todella olla rohkeutta katsoa paitsi sitä fysiikkaa myös matemaattisia lukuja ympäri Euroopan: niissä maissa, jotka ovat ilmastotoimiin panostaneet, kansalaisten energialaskut ovat pienimmät.

No, samalla tarvitaan tietysti myös suoraa tukea kansalaisille, kuten tässä salissa on laajasti kuultu, mutta eurot puhuvat enemmän kuin sanat. Kokoomushan vaihtoehtobudjetissaan leikkaisi satoja miljoonia nimenomaan työttömiltä ja pienituloisilta ja rahoittaisi tällä veroalen, joka kohdistuu lähinnä hyväosaisiin. Tämä hallitus haluaa katsoa, voitaisiinko asumistuen kautta tukea paremmin pienituloisia energian hinnasta kärsiviä suomalaisia. Kokoomus leikkaisi nimenomaan asumistuesta. Yhtenä argumenttina käytetään opiskelijoita, joilta nimenomaan kokoomus leikkasi viime hallituskaudella historiallisen paljon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa.

13.55 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt käsitellään hallituksen esitystä, [Antti Lindtman: Kyllä!] budjettiesitystä. Valtiovarainministeri, jäätte varmasti historiaan valtiovarainministerinä, joka on unohtanut sen, että kun se velka otetaan, se pitää myöskin maksaa. Ja millä se maksetaan? Se maksetaan työllisyystoimilla, työllä ja yrittäjyydellä. Täällä demareiden ryhmäpuheenjohtaja sanoi, että työllisyystavoite on saavutettu, mutta tähän ei pidä paikkaansa. [Antti Lindtman pyytää vastauspuheenvuoroa] Juuri kesäkuun alussa Valtiontalouden tarkastusvirasto totesi, että vaalikauden työllisyystoimet ovat kaukana tavoitteista. Ja kuinka se on näin? Se on niin, koska te olette hallitusohjelmassa todenneet, että sen lisäksi, että tulee uusia työpaikkoja, on julkista taloutta tasapainotettava kahdella miljardilla. Jos lasketaan ne työllisyystoimet, joita te olette tehneet, tasapainotus menee jopa pyöreään nollaan. Eli velkarahalla, velkavetoisella politiikalla ollaan saatu työpaikkoja, se on hyvä, mutta hallitusohjelman tavoite

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

julkisen talouden tasapainottamisesta ei ole toteutunut. Kysynkin pääministeriltä... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Matti Vanhanen: Mikrofonin on pois päältä.

...miksi pääministeri ei huolehtinut siitä, että hallitus olisi...

Puhemies Matti Vanhanen: Äskeisessä puheenvuorossa mikrofonin meni pois päältä, mutta kyllä kuulimme. Ja myös kello meni päältä pois. — Edustaja Yrttiaho.

13.56 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettiin esitetään 6,1 miljardia euroa sotilasmenoihin. Hallituskauden alussa puolustusministeriön pääluokkaan oli osoitettu 3,1 miljardia. Nykyinen hallitus on kaksinkertaistanut sotilasmenot. On valmistauduttu Suomen Nato-jäsenyyteen. Energian ja ruoan hinnat nousevat, ja ihmisten toimeentulo heikkenee, mutta valtion kompensoivat toimet ovat kitsaita. Reaaliansiot ovat viimeksi pudonneet yhtä paljon vuonna 77.

Sotilasmenojen kasvua selittää hävittäjähankinta. F-kolmevitosten hinta kallistuu merkittävästi inflaation, euron heikkenemisen ja korkojen nousun myötä. Kyse on useista miljardoista kymmenen vuoden hankinta-aikana. Ensi vuodelle hävittäjiin budjetoidaan miljardin vuotuisen hankintamenon päälle 271 miljoonaa valuuttakurssista ja 100 miljoonaa kaupan indeksiehdosta johtuen — lähes 400 miljoonaa ylimääräisiä kuluja veronmaksajille. Paljon vähemmän maksaisi esimerkiksi hoitajien palkkaohjelman käynnistäminen. Miksi rahaa riittää aseisiin muttei toimeentulon ja palveluiden turvaamiseen?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ranne.

13.57 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä debatista tulee väkisin semmoinen olo, että kokoomus ja hallitus ovat sopineet etukäteen tällaisesta näytelmästä. Sinipunaa pukkaa, mutta kumpikaan teistä ei kykene osoittamaan, miten me lähdetäisiin toteuttamaan isänmaallista talouspolitiikkaa jatkossa. Miettikää EU-elvytyspakettia, Saksaa, kehitysapua, maahanmuuttoa, ilmastohankkeita. Teidän ratkaisunne eivät ratkaise Suomen taloutta jatkossa. Hallitus tulee lopulta ottaneeksi liki 50 miljardia euroa uutta velkaa. [Antti Lindtman: Perussuomalaiset hyväksyisi 99 prosenttia!] Se on yli kolmasosa budjettitalouden koko velasta — siis yhdessä hallituskaudessa. Teillä on ollut kolme ja puoli vuotta aikaa tehdä jotain muutakin kuin piiloutua kriisien taakse. Te ette ole tehneet yhtään mitään julkisen talouden tasapainottamiseksi. Te ette ole edes yrittäneet pistää asioita, tärkeysmenoja, tärkeysjärjestykseen, niin että Suomi olisi ensin. Suomi on Pohjoismaiden surkein. Tämä on matematiikkaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman.

13.58 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Mykkäselälle, joka kyseli tästä, mihin perustuu tämä arvio siitä, että kokoomus on hyväksynyt noin 90 prosenttia sen velan tasosta, joka on otettu, [Sari Sarkomaa: Vastaisitteko työllisyystavoitteeseen!] ja sitten ehkä edustaja Lulu Ranteelle myöskin perussuomalaisten osalta. Jos nyt katsoo ne opposition esittämät vaihtoehdot, jotka tämän koronakriisin alka-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

misen jälkeen ovat tulleet, niin niiden tasapaino — jos sieltä unohdetaan nekin, jotka ovat vähän niin kuin ilmassa, kuten julkisen talouden tehostamiset ja muut — [Petteri Orpo: Miten ne kasvutoimet, työllisyystoimet?] velan määrällä mitattuna tarkoittaisi suurin piirtein, että on noin kymmenyksen, yksi euro kymmenestä, vähemmän velkaa. Eli voi sanoa, minä nyt itse asiassa totesitte myöskin tuossa puheessa, että olette isolta osalta antaneet tukenne tälle velkaantumiselle. Ja mielestäni olisi rehellistä sanoa — se olisi rehellistä sanoa — kun te näitä lukuja kauhistelette, että perussuomalaisten kahden viimeisen vaihtoehtobudjetin osalta se tasapainoheilahdus on yhteensä noin 300 miljoonaa pienempi kuin hallituksella, eli perussuomalaisten osalta tämä lukema on 99 prosenttia. [Puhemies koputtaa] Eli voi sanoa, että isolla parlamentaarisella tuella tätä on nyt tehty.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Saarikko, olkaa hyvä. [Hälinää] — Nyt on ministeri Saarikolla puheenvuoro. [Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Nyt ei toimi mikrofoni.] — Ai, siitäkös se johtui? [Annika Saarikko: Nyt, uudemman kerran.]

14.00 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sali jakaa laajasti huolen velkaantumisesta, ja koska on hirvittävän paljon helpompi sanoa, että pitää laittaa menoja tärkeysjärjestykseen, näin paljoo velkaantumista me emme kestä, niin silloin kun näin sanoo, on oikeutettua kysyä vastakysymys. Mennään sitten konkretiaan, mitä se olisi, ja siksi minä olen haastanut useampaan kertaan.

Nyt täällä kokoomus toi kaksi uutta esitystä: yritystuet ja asumistuen. Kertokaapa, miten niiden suhteen sitten toimitaan ottaen huomioon inflaatio, kansalaisten heikko ostovoima ja yritysten taantumariski.

Mutta siitä jaan arvion täysin, josta edustaja Tuomas Kettunen erittäin hyvin täällä puhui, että enemmän me saisimme kyllä yhdessä keskustella myös tuloista, kasvusta, yritysten pärjäämisestä, jonka eteen tämän hallituksen saldo on erittäin hyvä. Me tuimme yrityksiä korona-aikana. Se oli viisasta politiikkaa. Me nousimme talouskasvuun mukaan, ja nyt meidän pitää huolehtia, että yritysten rohkeus investoida säilyy.

Kyllä, me olemme huolissamme myös valtion tuloista tästä näkökulmasta, ja siksi näkemys on eri kuin kokoomuksen miljardin veronkevennys, [Puhemies koputtaa] koska sen te rahoittaisitte velalla. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei kokoomus!]

Ja erittäin eri mieltä olen perussuomalaisten kanssa vihreän siirtymän riskitekiöistä. Sinnehän ne investoinnit juuri syntyvät: uusiutuvaan energiaan, kotimaiseen energiaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on aika täyttynyt. — Edustaja Meri.

14.01 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin kuulla ministeri Saarikolta, mitä pahaa näette sinivalkoisessa siirtymässä. Sinivalkoinen siirtymä tukee taloutta ja ihmisiä siinä ajassa, kun on realistista ihmisillä ottaa käyttöön uusia teknologioita, sikäli mikäli ne ovat syntyneet. Me kannustamme huoltovarmuuden säilyttämiseen siten, että meillä on monipuolinen energiapaketti kaikkina aikoina. Suomi on hyvin pitkälle päästötön energiantuotannossaan, mutta silti sähkön hinta on sidottu fossiilisiin polttoaineisiin, ja tästä syystä meidän puolueen puheenjohtaja on esittänyt myös sähkömarkkinoiden erottamista omakseen. En ymmärrä, mitä vikaa tässä meidän sinivalkoisessa siirtymässä on, ja sen haluaisin kuulla.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Myös esimerkiksi presidentti Niinistö on ollut huolissaan omavaraisuudesta ja todennut, että nälkä tulee nopeammin kuin ilmastonmuutos. Eli olisimmeko me samassa ajassa muun Euroopan kanssa, emmekä turhaan hakkaisi niin sanotusti omaa kilpailukykyämme ylimitoitetuilla odotuksilla. Haluan vastauksen, mitä vikaa on teidän mielestänne sinivalikoisessa siirtymässä. [Inka Hopsu: Mikä se on?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

14.03 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko totesi, että jaamme huolen velkaantumisesta. Se ei, hyvä valtiovarainministeri, näy teidän teoissanne. Ei tässä budjettiesityksessä ole yhtään uutta toimea, joka toisi lisää tuloja, emmekä me näe, kun me käymme sen läpi, mistä olisi säästetty, missä olisi priorisoitu. Tämä on se ongelma.

Edustaja Lindtmanille: Tiedätte aivan hyvin, että kun me olemme esittäneet jokaisessa vaihtoehtobudjetissa alempaa menotasoja, ne ovat pysyviin menoihin. Sen lisäksi me olemme esittäneet työllisyystoimia, rakenteellisia uudistuksia, jotka olisivat tuoneet kasvua ja tuloja. Velkamäärä olisi ollut näin ollen jo tässä vaiheessa paljon pienempi. Työllisyys olisi korkeampi.

Haluaisin kysyä valtiovarainministeri Saarikolta, kun te kysyitte säästämisestä ja velkaantumisesta: Teidän eli hallituksen oma talouspolitiikan arviointineuvosto käskää aloittamaan sopeutuksen heti, käski itse asiassa jo vuosi sitten, 0,2—0,4 prosenttia bkt:stä eli puolesta miljardista reiluun miljardiin. Oletteko te tästä samaa mieltä? Jos ette ole, [Puhemies koputtaa] eli että ei pidä sopeuttaa, se on uutinen. Mutta jos te olette, niin kertokaa te, mistä te sitten seuraavaksi säästäisitte, kun te ette ole tähän mennessä tehneet yhtään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt koetetaan leikata näitä puheenvuoroja sen veran, että pysyvät minuutissa. — Edustaja Räsänen.

14.04 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Marin käytti budjettiriihessä tätä hallituksen linjaa puolustaessaan termiä ”elämme sotataloudessa”. Kysynkin teiltä, valtiovarainministeri Saarikko: elämmekö me teidän mielestänne sotataloudessa? Sotatalous on tilanne, jossa taloutta joudutaan sopeuttamaan sotatilan vuoksi.

No, onneksi emme ole sotatilassa, sen sijaan Ukraina on. Venäjän sota Ukrainassa vaikuttaa talouteemme, mutta se ei ole suinkaan ainoa selitys sille tilanteelle, jossa olemme. Hallitus on aivan sodasta riippumattomista syistä vaikeuttanut esimerkiksi energiakriisiä ja maatalouden ahdinkoa samoin kuin terveydenhuollon ja vanhuspalveluiden kriisejä, joista eilen täällä keskustelimme.

Me aiomme tuoda marraskuussa oman vaihtoehtobudjetin, jossa esitämme rakentavan ehdotuksen hallitukselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Viitanen.

14.05 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten todettu, niin ehkä kuitenkin jossain olemme onnistuneet, vai mitä, valtiovarainministeri? Meidän velkaantu-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

misemme pandemian alettua, toden totta, on ollut euromaiden neljänneksi pienintä. [Petteri Orpo: Talouskasvu hitainta!]

Tietenkin siinä suhteessa olisin hieman huolissani minäkin tästä kokoomuksen linjasta, kun kuuntelin kovasti tätä ryhmäpuhetta, jossa yli puolet ajasta te todellakin paheksuite velanottoa [Kai Mykkänen: Syystä!] ja puhuja oli sama, joka itse olisi lisäämässä aloitteiltaan menoja 55 miljoonaa tällä kertaa, joskus aikaisemmin aika paljon, joskus sanoimme häntä miljardiluokan lisääjäksi. [Petteri Orpo: Tiedätkö miljoonan ja miljardin eron?] Ja sitten kuitenkin, ei tässä vielä kaikki, puhemies, pitää ottaa huomioon, että tähän totesitte, että tarvitsemme lisää tuloja. No, miten ihmeessä, puheenjohtaja Orpo, te sitten selitätte sen, että esimerkiksi olette todennut, että meillä on varaa miljardin veronkevennyksiin vaikka velaksi? Kun kuulin tämän A-Studiosta, kuuntelin uudestaan ja kelasin, sanotteko todellakin, [Puhemies koputtaa] että meillä on varaa miljardin veronkevennyksiin velaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puheenjohtaja Orpo vastaa.

14.06 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): En muista niin sanoneeni, ja tehdään tämä nyt selväksi: meidän veronkevennyksemme rahoitetaan ensinnäkin muita veroja kiristämällä [Suna Kymäläinen: Mitäs veroja?] ja julkista taloutta muualta leikkaamalla. Kaikissa... [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpolla puheenvuoro!

Kaikissa meidän vaihtoehtoissamme, jotka olemme tehneet, velkaa on otettu miljardeissa vähemmän kuin hallituksen esityksessä. Veroja suomalaiset tavalliset ihmiset, palkansaajat, eläkkeensaajat, maksavat vähemmän kuin teidän vaihtoehdossa, ja sen lisäksi on pystytty panostamaan palveluihin. Me emme kevennä veroja velaksi, vaan velkaa otetaan meidän jokaisessa vaihtoehdossa vähemmän kuin hallituksen esityksessä, silti ihmisille jää enemmän käteen.

Minä nyt kysyn edelleen: Valtiovarainministeri Saarikko, te olette itsekin vielä vuosi sitten puhunut työn verotuksen keventämisestä, mihin ne puheet nyt ovat hävinneet? Eivätkö ihmiset tässä tilanteessa, jossa tuskaillaan sähkölaskujen kanssa, ruuan hinnan kanssa, ansaitsisi omasta rahastaan enemmän käteen? Jos tehdään nyt päätös veron keventämisestä, se osuisi suhdannepoliittisesti mitä todennäköisimmin erittäin hyvin alkuvuoteen ja tukisi vielä talouskasvua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Peltokangas, ja sen jälkeen ministereille vastauspuheenvuorot.

14.08 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokankaalla on puheenvuoro.

Täällä keskustan edustajat puhuvat rinta röyheänä energiapolitiikasta. Muistuttaisin tässä kohtaa, että siitä ei pääse yli eikä ympäri, että te, arvon kollegat, kävelitte sinne samaan avantoon vihervasemmistolaisen äärivihreän politiikan kanssa ja tuhositte turvetuotannon

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

energiamuotona sellaisena kuin se Suomessa aikaisemmin oli. [Välihuutoja keskustan ryhmästä]

No, siirrytäänpäs maahanmuuttopolitiikkaan. Olisi yksi kysymys, arvoisa hallitus: Jälleen kerran te dumppaatte noin miljardin tuonne savanneille tietoisina siitä, että suuri osa siitä ammattilaisten mielestä menee korruptioon ja väärinohjautuu. [Eduskunnasta: Keiden ammattilaisten?] Eli te otatte velkaa Suomen kansalle ja jaatte sen rahan ulos tietoisina, että on olemassa valtavasti väärinkäytöksiä. Oletteko te ryhtyneet toimenpiteisiin, ja jos ette ole, niin aiotteko ryhtyä toimenpiteisiin, että nämä väärinkäytökset ainakin poistetaan ja ettei kehitysapua mene sellaisiin maihin, [Puhemies koputtaa] joihin ei ole palautussopimusta, eikä Venäjän käsikassaroille? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ainakin ministeri Saarikko ja ministeri Harakka ovat pyytäneet puheenvuoroa. Ensin Saarikko.

14.09 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle kohdistettiin muutamia suoria kysymyksiä, joista yksi oli, mitä minä ajattelen sinivalkoisesta siirtymästä. No, ajattelen sillä tavalla, että haluaisin ymmärtää, mitä sillä tarkoitatte. Minulle on täysin epäselvää, mitä se on, koska minun silmiini isänmaallisinta ja sinivalkoisinta energiapolitiikkaa juuri nyt on hankkiutua eroon venäläisestä energiasta ja fossiilisesta energiasta noin ylipäättään, ja se on ollut pitkä linja omalle puolueelleni useamman vaalikauden ajan: korostaa suomalaista uusiutuvaa energiaa, joka tuo mukanaan myös työtä ja investointeja Suomeen. [Juha Mäenpää: Onko turve fossiilista?] Minusta se on sinivalkoista siirtymää, mutta epäselvää on, mitä te sillä tarkoitatte.

Sitten, edustaja Orpo, tämä sopeuttamisten tie. Me olemme tähän hallituksen budjettiin ensi vuodelle toteuttaneet 370 miljoonan kokonaisuuden, jossa on mukana muun muassa se, että uusia tiehankkeita ei aloiteta. Tämä on hiukan ristiriidassa omatalousasiantuntija Heinosen linjan kanssa, mitä te kuvaatte.

Mitä tulee näihin veronkevennyksiin, tässä vaiheessa me kohdistimme keskeisimmät veronkevennykset sähkön kautta, koska sähkölaskut ovat kansalaisille kohtuuttomia, ja ne menevät varmasti oikeaan paikkaan silloin, [Puhemies koputtaa] kun ne kohdistuvat ihmisiin, joiden sähkölaskut ovat suurimpia. Ja eläkeläisten tuloavustuksesta parannetaan, mikä on niin ikään veronkevennys työtä tekeville eläkeläisille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika taas täyttynyt. — Ministeri Harakka.

14.10 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron, kun kuulin, että sama edustaja Heinonen, joka täällä syyttää hallitusta rahan käyttämisestä, samaan aikaan kutsuu Facebookissa ihmisiä ideoimaan vapaasti tienparannukseen lisämenoja, jotka hän lupaa vielä esittää kokoomuksen vaihtoehdossa. [Timo Heinonen: Hyvä! Kerro vielä, mihin voi lähettää ne!] Tarkistin ja hämmästyin. Voitteko kertoa, onko piikki kokonaan auki vai panetteko sen poikki muutama miljardin lisävelkaantumisen jälkeen.

Ja kertokaa nyt samalla näille toiveikkaille ihmisille, montako miljardia se tienpito maksaa. Tänä vuonna perusväylänpitoon ja asfaltointiin laitetaan 1,2 miljardia euroa, ja koko hallituskaudella olemme lisänneet ylimääräisen miljardi euroa — miljardi euroa — tähän tarkoitukseen. [Timo Heinonen: Tiet on huonommassa kunnossa kuin koskaan!] Ja me jou-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

dumme tänä vuonna laittamaan 50 miljoonaa euroa pelkästään kustannuksien lisäykseen, joten saamme isommalla rahalla vähemmän kilometrejä. Bitumin hinta on vuodessa nousut 40 prosenttia, ettekä ikinä arvaa, mistä ilmansuunnasta suurin osa on tähän asti tullut. Olen ilahtunut, että te ette omassa elämässänne ole huomannut Ukrainan kriisiä. Meille muille se on näkynyt, varsinkin tienkäyttäjille. [Oikealta: Voi voi!]

Kustannusten nousu myös uusissa rakennushankkeissa vaatii yksin 50 miljoonaa lisää, [Puhemies koputtaa] että saadaan nämä nykyiset työmaat valmiiksi. Ja uskokaa pois, näitä menojen lisääjiä ja samaan aikaan tienrakentajia liikenne- ja viestintäministeri kohtaa joka päivä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jälleen kerran aika on päättynyt. — Ja nyt vielä puolustusministeri Kaikkonen [Timo Heinonen: Hän on hyvä mies!] ja sitten ainakin ne edustajat, joidenka nimi mainittiin.

14.12 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt täytyy vähän nöyränä todeta, että kyllähän puolustuksen kasvanut budjetti on osa tätä kokonaisuutta. Meillä on ensi vuonna käsittääkseni kaikkien aikojen suurin puolustusbudjetti. Kiitän siitä, että — niin olen kokenut — on varsin laaja tuki eri puolilta salia, ei nyt aivan sata prosenttia, mutta varsin laaja tuki ympäri salia, tälle lisäpanostukselle, joka puolustukseen on tullut. Ensi vuonna se tarkoittaa varsinkin F-35-hankkeeseen lisää menoja, mutta myös jo keväällä linjattuja lisäpanostuksia materiaalihankintoihin, aivan varastojen täydentämistä, ja myös henkilöstöön panostetaan lisää. Ja tämän lisäksi joudumme vielä jonkun verran lisäämään menoja tulevan Nato-jäsenyyden takia. Se tarkentuu vielä myöhemmin, luultavasti vielä tämän syksyn aikana. Toki meille ei ole vielä aivan selvää, koska tämä Naton täysjäsenyys tulee voimaan, mutta mitä pikemmin, sen parempi.

Mutta, arvoisa puhemies, sanoisin kuitenkin, että sellaisena aikana, missä nyt elämme, jännitteisessä maailmassa, on kovin perusteltua, että pidämme puolustuksestamme hyvää huolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Heinonen.

14.13 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän, että te ette halua puhua tästä teidän omasta budjettiesityksestänne, sillä tämä on niin huono ja vastuuton. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Mutta siksi tämä päivä on varattu tälle keskustelulle, ja me haluamme puhua tästä.

Ministeri Kaikkonen on hoitanut rootelinsa hyvin, muista ei voi samaa sanoa. Suomalaisia huolettaa tämä arhinmäkeläinen politiikka, [Veronika Honkasalo: Mitä!] velkapoliitiikka, jossa velan otolla ei ole mitään väliä. Velkaa ei tarvitse koskaan muka maksaa takaisin. On hyvä, että budjettipäällikkö Niemelä saa ajatella edes ääneen, ja toivottavasti te, ministeri Saarikko, häntä kuuntelette.

Me tulemme esittelemään kokoomuksen vaihtoehtobudjetin. Siinä tulee olemaan vähemmän velkaa kuin teidän esityksessänne, enemmän yrittäjyyttä ja työllisyyttä, panostuksia koulutukseen, sillä me pystymme priorisoimaan. Ja siinä tullaan pitämään, ministeri Harakka, parempaa huolta tämän maan teistä kuin teidän vahtivuorollanne. Tämän maan tiet ovat menneet huonompaan kuntoon, kun te olette ollut liikenneministeri. [Puhemies

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

koputtaa] Ja meidän vaihtoehtobudjetti [Puhemies: Aika päättyy!] tulee olemaan suomalaisille parempi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Junnila.

14.14 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusteltaessa venäläisten viisumeista piiloutui pääministeri Marin virkamiesten ja unionin selän taakse. Keskusteltaessa julkisesta velasta piilopaikka on löytynyt erilaisten kriisien takaa. Pitää paikkansa, että vuosina 20 ja 21 covid-pandemiasta aiheutuneet toimenpiteet olivat menolisäyksistä suurimpia, mutta tänä vuonna Venäjän hyökkäys Ukrainaan ei väitteistänne huolimatta ole aiheuttanut suurimpia menolisäyksiä vaan hallituksen päättämät muut harkinnanvaraiset toimet mukaan lukien hallitusohjelmatoimet. Valtiovarainministeri Saarikko, tämä selviää valtiovarainministeriön eilen julkaistun talouskatsauksen sivulta 42. Hallituksen omat toimet ovat siis aiheuttaneet koronaan tai Venäjään liittymättömiä menolisäyksiä peräti 11 miljardin euron edestä hallituskauden aikana. Arvoisa hallitus, älkää piiloutuko koronan tai Venäjän selän taakse, [Puhemies koputtaa] kun valtiovarainministeriön madonluvut osoittavat, että suurimmat menolisäykset te olette aiheuttaneet itse.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Saramo.

14.15 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kukaan ei ole sanonut, ettei velalla ole väliä. [Mari Rantanen: Kyllä on!] Päinvastoin, kun hallitus on tietysti velaksi elvyttänyt, niin työllisyys on uudessa ennätyksessä, mitä ei uskoisi, kun kuuntelee tässä kokoomuksen puheita. Verotulot kasvavat rajusti ja sosiaalimenot pienenevät, ja sen takia myös velka-aste laski rajusti ennen sotaa. Tietysti lasku hidastuu nyt, kun käytämme miljardeja puolustukseen, kuten tässä käytettiin, mutta siitäkin tässä salissa olemme olleet samaa mieltä. Silti veroastekin on laskussa: veroaste ensi vuonna on 10 prosenttia pienempi kuin vuosituhannen alussa.

Kokoomus on antanut vääriä todistuksia muistakin asioista, esimerkiksi tästä tiestöstä, mistä Heinonen koko ajan puhuu. 300 miljoonaa euroa on vuosittain käytetty enemmän tiestön kunnossapitoon kuin kokoomuksen valtakaudella, ja vaikka nyt sitä 300:aa pienennettiin, niin vieläkin 200 miljoonaa käytetään enemmän kuin teidän aikana. Te päästitte tiet aivan rapakuntoon, ja niiden korjaaminen on ollut todella kallista, niin kuin kaiken muunkin korjaaminen teidän jäljiltänne.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Kalli.

14.17 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaihtoehtoja kuuluu esittää, ja kritiikkiäkin hallituksen esityksiä kohtaan sopii antaa. Se kuuluu kansanvaltaan ja tähän saliin, mutta kyllähän tämä velkakritiikki on jokseenkin falskia, kun samaan aikaan oppositio on hyväksynyt kaikki ne kriisinhoitoon tarvittavat toimet, joita on yhdessä tehty, ja sitten esitetään vielä päälle miljardin euron lisävelanottoa.

Mutta jos oppositio ei halua keskustella velasta, niin puhutaan toisesta asiasta, joka tavoitetasolla yhdistää, eli kasvusta ja työllisyydestä. Tavoitetasolla se siis yhdistää, mutta uskon, että kun mennään keinoihin ja tarkempiin konsteihin, niin eroja löytyy. Keskusta uskoo, että kasvu syntyy sillä tavalla, että panostetaan koko Suomen elinvoimaan ympäri

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

maan. Kokoomuksen vaihtoehto on kovin usein ollut keskittävä. Kun katsotaan esimerkiksi eroamme koulutuspolitiikkaan liittyen, niin kyllä sieltä eroja löytyy. — Samaten perussuomalaiset, oletteko tosiaan sitä mieltä, että kaikki ne investoinnit, joita tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] kaikissa meidän kotimaakunnissamme tehdään bio- ja kiertotalouteen liittyen, jotka ovat sitä ilmastohumppaa, pitäisi jättää tekemättä? [Leena Meren välihuuto]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt vaihtuu edustaja Hopsu.

14.18 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että muutkin kuin herra H pääsevät keskusteluun mukaan. Perussuomalaiset hyvät, viime kädessä jokainen valmistuva tuulimylly vähentää sinunkin energialaskuasi ja napsaisee myös Putinin sotakassaa. Ei vihreä siirtymä ole tämmöstä höpönlöpöä vaan entistä kiireisempää ja kriittisempää. Nämä ovat myös niitä investointeja ja menoja, jotka jo hallitusohjelmassa sovittiin ja joista ei olla nyt valmiita joustamaan.

Ensi vuosi on merkittävä monella tapaa. Täällä ei ole keskusteluun vielä noussut se, että hyvinvointialueet aloittavat ja se työstö käy nyt kuumimmillaan. Edustaja Essayah jonkun verran viittasi siihen, että meidän täytyy löytää tasapaino sote-menojen, sotu-menojen ja koulutusmenojen välillä. Tämä vaatisi koko tämän salin yhteistä keskustelua. Me emme voi kääntää kuntien taloudelle ja koulutuksen riittävälle turvaamiselle selkäämme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juvonen.

14.19 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eilen täällä käytiin pitkä keskustelu potilasturvallisuudesta. 2016 tein kirjallisen kysymyksen siitä, kun huomasin, että budjettikirjasta on poistettu kokonaan potilasvahinkojen määrä ja se, kuinka paljon niihin on mennyt rahaa. Eli toisin sanoen potilasturvallisuuskeskustelu on raivattu pois tästä budjettikirjasta. Nyt eilen kuitenkin kaikki me täällä totesimme, miten tärkeää on potilasturvallisuus. Hallitus, olitte säätämässä pakkolakia, jota perustelite sillä, että se parantaa potilasturvallisuutta. Nyt kysyisinkin teiltä, kun tämä pakkolaki on astunut voimaan ja hoitajat tuolla syvästi loukkaantuneina ja kauhistuneina pohtivat, mitä hallitus heille oikein tarjoaa: mitä te teette nyt tästä päivästä lähtien potilasturvallisuudelle, että se ihan oikeasti paranisi Suomessa? Vuodesta 2010 alkaen vahinkojen määrä on vain lisääntynyt.

Ja opetusministeriltä kysyisin koulutuspolitiikasta: millä tavalla turvaatte sen, että alalle hakeutuu [Puhemies koputtaa] hyviä opiskelijoita?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Grahn-Laasonen, ja sen jälkeen ministereiltä taas vastauksia.

14.20 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä on ollut harvinaisen arvoton keskustelu. [Jussi Saramo: Niin on!] Niin paljon kuin tietysti mielellään puhutaan kokoomuksen vaihtoehdosta — jonka tulette näkemään ja joka tulee sisältämään vastuullisemman vaihtoehdon — niin tänään on kuitenkin kysymys hallituksen budjettiesityksestä. Kun on olemassa sellainen instanssi kuin talouspolitiikan arviointineuvosto, jonka virallinen tehtävä — siellä on professoritason edustus — on arvioida hallituksen talouspolitiikkaa, niin suora sitaatti Jouko Vilmuselta, talouspolitiikan arvi-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

overtimeuvoston puheenjohtajalta: ”Mitään talousneuvoja ei noudateta. Taakkaa vain siirretään tulevien sukupolvien maksettavaksi.” Niin ette te kyllä pääse nyt sitä pakoon, että tämä hallitus on ottanut ennätysmäärän velkaa eikä se velka kokonaisuudessaan selity kriiseillä — vaikka niitä on tietysti jouduttu hoitamaan ja yhteistyössäkin tehty — vaan on myös lisätty pysyviä menoja jo ihan hallituskauden alusta alkaen, jo ennen kuin koronasta oli tietoakaan.

Näin ollen kysynkin teiltä, valtiovarainministeri Saarikko: Mikä on hallituksen suunnitelma talouden tasapainottamiseksi? Onko sellaista suunnitelmaa? Kun nyt näyttää siltä, ettei kanneta huolta yhtään huomista pidemmälle, vaan tehdään vain vaalibudjetti ja siirretään ongelmia seuraavan hallituksen maksettavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt ovat ainakin ministerit Saarikko, Harakka ja Andersson pyytäneet puheenvuoroa. — Saarikko aloittaa.

14.21 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä selvästi oppositiota harmittaa se, että puhutaan myös siitä teidän haastamises-tanne ja siitä, onko sillä totuus pohjaa. Minusta se on tavallaan aivan oikeaa poliittista debattia. Meidän vaihtoehtomme on avoin ja julki. Se on kaikkien luettavissa. Olen sitä omassa avauspuheenvuorossani perustellusti esitellyt, [Sanni Grahn-Laasosen välihuuto] ja nyt kun te ikään kuin jaatte tällaista laajaa velkahuolta suomalaisten kanssa, niin sitten on oikein myös kertoa, miten itse sen aikoisitte paremmin ratkaista. [Anne-Mari Virolainen: Se aika tulee!]

Kun katsotaan menneen vaalikauden toimia, niin oppositiopuolue kokoomus on käyttänyt aika lailla sillä tavalla kuin oppositiossa puolueet käyttäytyvät. Käsitykseni mukaan pelkästään vuonna 20, jolloin ei ollut näistä suurista kriiseistä vielä tietoakaan, teidän eduskuntaryhmänne edustajien tekemät talousarvioaloitteet ylittivät monin verroin hallituksen budjetin kokonaissumman, [Kokoomuksesta: Tulee vaihtoehtobudjetti!] sen päälle ikään kuin lisämenoina.

Kun pohditte ja aivan oikein kysyitte, mikä on suunnitelma talouden tasapainottamiseksi, niin tietenkin kaikkein tärkeintä olisi tehdä kaikki voitava sodan loppumiseksi ja energiamarkkinan rauhoittamiseksi ja uusiutuvan energian lisäämiseksi, [Puhemies koputtaa] mutta tärkein inflaatioon liittyvä toimi on se, [Puhemies koputtaa] että nämä ovat täsmätoimia, kertaluontoisia eivätkä jää rasittamaan valtiontaloutta pidemmän päälle. Sitten me pääsemme kohti normaalia, vakaampia aikoja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten seuraavaksi ministeri Harakka.

14.23 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin aika ihmeellistä, että täällä moni väittää, että hallitus ei ole priorisoinut menoja eikä tehnyt säästöjä, vaikka valtiovarainministeri heti kättelyssä muistutti tehdyistä 370 miljoonan säästöistä. Näistä yli 100 miljoonaa on kohdennettu minun toimialalleni. Olen kannattanut sitä ja kannustanut siihen. Miksi? Hallitushan on koko kaudellaan panostanut paitsi tuon ylimääräisen miljardi euroa perusväylänpitoon myös panostanut uuteen rakentamiseen paljon enemmän kuin edelliset hallitukset. Me olemme aikaistaneet hankkeita ja panneet esimerkiksi koronakesänä 20 lisäbudjetissa liikkeelle rakennushankkeita, 250 miljoonaa, silloin, kun se oli vielä järkevän hintaista. Ajoitus oli oikea.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Jokainen, joka ymmärtää talouspolitiikkaa, näkee nyt, että juuri näin suhdannepolitiikkaa täytyy tehdä: elvytetään oikea-aikaisesti ja säästetään nyt oikea-aikaisesti, kun raken-
taminen on kallistunut rajusti. Kukaan, joka ymmärtää mitään taloudesta, ei kehota julki-
sesti kansalaisia tekemään menolisäyksiä ja lupaa hövelisti toteuttaa niitä nyt, kun raken-
taminen [Puhemies koputtaa] on kaikkein kalleinta, ja samaan aikaan vaadi vielä leikkauk-
sia. Ihmeellistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi ministeri Andersson.

14.24 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edusta-
ja Juvonen, minä en pysty opetusministerinä vaikuttamaan siihen, kuka nuori hakeutuu
millekin alalle opiskelemaan, mutta ajattelen, että hallituksen vastuulla on huolehtia siitä,
että ne nuoret, jotka hakeutuvat opiskelemaan hoitoalaa, saisivat mahdollisimman hyvät
eväät sen koulutuksen aikana työelämään siirtymiseksi. Siksi ne panostukset, mitä hallitus
jo on tehnyt ammatillisen koulutuksen laadun vahvistamiseksi ja lähiopetuksen määrän li-
säämiseksi, ovat äärimmäisen tärkeitä.

Tämä linja myöskin jatkuu ensi vuonna, kun tähän talousarvioesitykseen sisältyy 50
miljoonan euron pysyvä korotus ammatillisen koulutuksen perusrahoitukseen. Se on tar-
koitettu nimenomaan koulutuksen laadun, opetuksen ja ohjauksen vahvistamiseksi. Tä-
män lisäksi hallitus on ohjannut 133 miljoonaa euroa lähihoitajakoulutuksen määrien lisää-
miseksi. Sillä saa yhteensä 5 000 uutta lähihoitajaa, ja tätä kautta myöskin on pyritty sii-
hen, että me koulutusjärjestelmän puolella huolehdimme siitä, että saisimme uusia ammat-
tilaisia koulutettua alalle, kun me tiedetään, [Puhemies koputtaa] miten huutava tarve työ-
voimalle on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vehviläinen.

14.25 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta,
että on hyvä, että meillä on täällä yhteinen näkemys siitä, että on voitu ottaa velkaa koro-
nan hoitoon ja myös turvallisuuden lisäämiseen. Mutta sitten yhdyn kyllä siihen kysymyk-
seen, minäkin haluaisin kuulla, että mitä oppositio olisi jättänyt tekemättä niistä, mitä tällä
vaalikaudella on tehty. Olisiko jätetty tekemättä perhevapauudistus, olisiko jätetty teke-
mättä koulutukseen satsaukset? Näistä olisi mielenkiintoista kuulla. Ja sitten totean, että ei
pidä loukkaantua siitä, että täällä kysytään opposition vaihtoehtoja. Ei meidän tarvitse vie-
lä tietää teidän vaihtoehtoa ensi vuodelle — meille riittää, kun te kerrotte ensin, mitä te oli-
sitte tehneet toisin tällä vaalikaudella, [Oikealta: Me ollaan kerrottu!] ja se ei ole kyllä ko-
vinkaan isoa asiaa, mitä olisitte tehneet täällä säästöjen puolella. On helppo puhua tuotta-
vuuden lisäämisestä, asumistukiuudistuksesta tai sitten näistä yritystukien leikkaamisesta,
mutta ne ovat hyvin abstrakteja asioita. [Puhemies koputtaa] Konkretiaa, kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt tuli selkeitä kysymyksiä oppositiolle. — Ja siel-
lä edustaja Vähämäki on valmiina pystyssä, olkaa hyvä.

14.27 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Mitä
me olisimme jättäneet tekemättä? Me olisimme jättäneet tukematta saksalaisten maakaasulaskuja,
me olisimme jättäneet lähettämättä sinne Italiaan valtavan tukipaketin, [Suna

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Kymäläinen: Olitte kuitenkin myymässä Uniperin!] me olisimme myöskin jättäneet tekemättä tämän espanjalaisten ansiosidonnaisuuspaketin. Eli siis suomalaiset ovat näitä olleet maksamassa, tukemassa muita maita, ja tämän me olisimme jättäneet väliin.

Mutta sen minä haluan sanoa, että Suomen talouspoliittinen linja ei saa olla mikään huutoäänestys. Meillä on yhteiset huolet tässä olemassa, ja minä tulen tukemaan kaikkia niitä esityksiä, mitä hallitus tekee, jotta me saadaan tavalliset kotitaloudet, tavalliset sähkönkäyttäjät yli tämän hankalan talven, koska se tukee myöskin suomalaista elinkeinoelämää.

Ja ihan lopuksi haluan sanoa senkin, että me oppositiossa tehdään näitä budjettialoitteita, mutta niin tekevät myöskin hallituksen edustajat. Että kaikki me olemme hiukan syyllisiä siihen, että näitä on tehty. [Suna Kymäläinen: Ei kaikki tee!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja kokoomuksen puolesta näihin kysymyksiin vastaa ryhmänjohtaja Mykkänen, olkaa hyvä.

14.28 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Niin, tämä onkin vähän tällainen hallituksen kyselytunti oppositiolle. Vähän ihmettelen, että täällä hallitus yleensä aika vähän viittaa näihin vaihtoehtobudjetteihin, kun esittää kysymyksiä, joihin nimenomaan niissä vastataan. Täällä nyt edellisessä puheenvuorossa jo kävin läpi sen, miten me todella toimme budjettiin tilaa neljä miljardia. Sillä teemme ne painopistelisäykset koulutukseen, tietöön ja turvallisuuteen, ja emme rahoita veronkevennyksiä velalla vaan tulojen lisäyksillä ja menojen säästöillä. Ja meillä oli vuosi sitten tässä listassa — joka on koko ajan internetissä olemassa — 2,6 miljardin euron menosäästöt. Ne eivät ole helppoja eivätkä mukavia, mutta vaikeiden asioiden takiahan täällä ollaan. [Jussi Saramo: Eikä ne olleet uskottavia!]

Harakka piti erinomaisen puheenvuoron äsken siitä, että elvytyksellä on oma paikkansa silloin, jos se oikeasti osuu siihen. Nyt se paikka tuleville vuosille Harakan mielestä ei ole, mutta silti velkaelvytys vain jatkuu. Kysyn nyt uudestaan valtiovarainministeriltä: koska se keskipitkä aikaväli saapuu, kun tässä teidän esityksessänne kuitenkin nyt 2024 [Puhemies koputtaa] julkisyhteisöjen velkasuhde palaisi [Puhemies: Ja nyt aika päättyi!] pahimman koronavuoden tasolle?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja kristillisdemokraateista on paikalla edustaja Östman.

14.29 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on äänensävy välillä aika kova, enkä usko, että me pystymme ratkomaan tätä velkakierrettä sillä, että me huudamme toisillemme ja syytämme toisiamme. Minusta valtiovarainministeri Saarikko teki ihan oikeutetun kysymyksen, kun hän haastoi oppositiota, että millä tavalla me ratkaisisimme ongelmat. Vehviläinen taas kysyi meiltä, mitä me olisimme tehneet toisin nyt tällä hallituskaudella. Arvoisat hallituksen edustajat ja ministerit, te tiedätte, aivan niin kuin edustaja Mykkänen viittasi aikaisempaan vaihtoehtobudjettiin, että kaikki oppositiopuolueet ovat tehneet joka vuosi vaihtoehtobudjetin, ja nyt tänäkin vuonna tulee sellaisia budjet-teja. Mutta uskon samalla, että jos me olemme rehellisiä toisillemme ja itsellemme, peli-vara ei ole kovin suuri, ellemme me halua lähteä leikkaamaan kovasti nykyisestä perustur-vasta. Siis me ei puhuta isoista miljardeista, [Puhemies koputtaa] vaan silloin puhutaan sa-doista miljoonista, mitä se poikkeaa hallituksen budjetista.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt joudun leikkaamaan ajasta tässä kohtaa. — Edustaja Eskelinen.

14.30 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee minusta vastuullista politiikkaa ajassa, ja minusta ministeri Harakan puheenvuoro oli juuri sitä liikennepolitiikan näkökulmasta. Meillä on kahden miljardin liikenneinvestoinnit parhaillaankin käynnissä.

Hallituksen kultainen nuora on ollut kaikkien näitten hallituskauden kriisien aikana pitää suomalaisista kotitalouksista ja pienituloisista huolta. Tämä budjetti vuodelle 23 jatkaa minusta sitä hyvää: pelastetaan suomalaiset kotitaloudet. Ja toinen on, että vahvistetaan ja varmistetaan koulutuksella ja investoinneilla, että Suomen kasvu jatkuu. Sitäkin tämä vuoden 23 budjetti pitää sisällään.

Erityiskiitos hallitukselle tietysti Itä-Suomi-paketista, joka meille on äärimmäisen tärkeä. Sitä ei täällä keskustelussa ole nostettu esille, mutta Venäjän vaikutukset ovat olleet meille kovia, ja liikenneinvestoinnit ja koulutus- ja investointipanostukset ovat meille äärimmäisen tärkeitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Ari Koponen.

14.31 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten oppimisen kannalta erittäin tärkeä, jopa kriittinen kolmiportaisen tuen korjaaminen ja sen hallitusohjelman kirjaukset jäävät Oikeus oppia -työryhmän loppuraporttiin. Tätä koskevat hallitusohjelmakirjaukset ovat siis täysin tyhjiä. Onko kyse rahasta vai mistä, ministeri Andersson?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo. — Edustaja Sankelo, laittakaa mikrofoni päälle, niin kuuluu kunnolla.

14.32 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vaikutti olevan välillä hallituksen kyselytunti edustaja Heinospelä, mutta ajattelin, että en nyt kysy Heinoselta mitään.

Kuuntelin tarkasti valtiovarainministeri Saarikon puheenvuoroa, kuten yleensäkin teen. Te totesitte siinä: ”Oppositio esittää veronalennuksia sinne tänne.” Tämä oli sanatarkka sitaatti. No mitä kokoomus on esittänyt? Meidän mielestämme esimerkiksi jokaisesta ansaitusta lisäeurosta vähintään 50 prosenttia kuuluu työntekijälle itselleen. Se on oikeus ja kohtuus. Mutta teidän mielestänne ilmeisesti tämäntyyppiset esitykset eivät ole oikeus ja kohtuus.

Te olette esittänyt meille kysymyksiä työn verotukseen liittyvistä asioista. Olemme sitä mieltä, että vasemmistohallitus on tällä hetkellä selkeästi veronmaksajan taskussa, ja meidän lähtökohtamme on se, että tällainen sulle—mulle-periaate, [Puhemies koputtaa] jota hallitus keskenään käyttää, ei sovi tähän asiaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Kulmuni.

14.33 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on tätä keskustelua kuunnellut, niin kyllä minusta yksi tämän debatin suurimmista uutisista on se, että

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kokoomus, joka mielellään profiloitui matalien verojen puolueena, on esittänyt täällä veronkiristystä puheenjohtajanne Orpon suulla ja myös ryhmäpuheen pitäjän toimesta nimenomaan ilmeisesti yritystukiin liittyen. [Vilhelm Junnila: Haluavat sinipunaa!] Elikkä te esitätte sitä, kenties, että tämä teollisuuden alempi sähkövero, 800 miljoonaa, sitä poistetaan, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei!] dieselin alempaa verokantaa, kevyt polttoöljy vai kenties ruuan alempi arvonlisävero. Nämä ovat niitä yritystukia. Mitä te oikein olette sieltä leikkaamassa? [Sari Multala: Se on siellä meidän vaihtoehtobudjetissa!] Jotain näitä ne varmaan ovat.

Mutta arvoisa hallitus, tietenkin se yhteinen huoli, mikä koko talolla täytyisi olla, liittyy siihen, että myös vuonna 2026 edelleenkin valtion alijäämä olisi erittäin merkittävä, ja sitä ei voi tietenkään perustella ei koronalla, ei Ukrainan sodalla tai energiakriisilläkään. [Puhemies koputtaa] Mitä sille asialle meinataan tehdä, on tärkeä kysymys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo.

14.35 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun kokoomus esiintyy täällä talousosajapuolueena, se ei edelleenkään paljasta, mitä sen malli vahvan talouspohjan rakentamiseksi tarkoittaisi konkreettisesti. [Sari Multala: Ollaanhan me kerrottu!] Minäpä kerron: se tarkoittaisi sosiaaliturvaleikkauksia, kurjaa menoa pienituloisille, lapsiperheille, opiskelijoille, köyhille. Todennäköisesti se tarkoittaisi myös lisää uusia koulutusleikkauksia, joista ei ole vielä toivuttu. [Sari Multala: Ei, ei!] Tämä tilanteessa, jossa ihmiset kamppailevat nousevien hintojen ja sähkölaskujen kanssa. Tämä on vastuutonta talouspolitiikkaa. Vastuullista on sen sijaan tukea ihmisiä pärjäämään näissä täysin poikkeuksellisissa oloissa. Se tulee myös talouspoliittisesti halvemmaksi pitkällä tähtäimellä hyvinvointivelkaa ja niitä tulevaisuuden lapsia ajatellen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Multala.

14.35 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos täällä hallituspuolueiden edustajista edes puolet olisi joskus katsonut meidän vaihtoehtobudjettiamme, niin huomaisitte, että sen sijaan, että olisimme leikanneet koulutuksesta, olisimme itse asiassa panostaneet sinne. Olisimme panostaneet sinne enemmän pysyviä menoja ottamatta lisää velkaa, toisin kuin hallitus on tehnyt. Sellaisen vaihtoehtobudjetin kokoomus on tehnyt joka vuosi tähän asti, ja tulemme tekemään myös tulevana vuotena. Toisin kuin hallitus: esimerkiksi tällä hetkellä päättyvät tasa-arvorahoitukset, jotka ovat olleet 140 miljoonaa tälle vuodelle, ensi vuoden budjetissa ovat 15 miljoonaa. Tämä tulee iskemään peruskouluun ja varhaiskasvatukseen esimerkiksi kasvavina ryhmäkokoina.

On pakko kommentoida tässä sitä, että on totta kai niin, että olemme kuitanneet myös niitä menoja, joita te olette tehneet, kukaan ei ole väittänyt toisin, mutta olemme vuodesta toiseen tehneet vaihtoehdon, joka olisi lisännyt enemmän tuloja ja ottanut enemmän menoja kuin mitä te olette tehneet, ja se olisi kääntänyt tämän hallituskauden aivan erinäköiseksi, [Puhemies koputtaa] kuten tapahtui esimerkiksi edellisellä hallituskaudella. [Suna Kymäläinen: Leikkasitte koulutuksesta silloin aika rankalla kädellä — Sanni Grahn-Laa-sonen: Niin kuin sitä edellinenkin hallitus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

14.37 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Saarikko ja edustaja Kettunen käyttivät sanoja... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on edustaja Mäenpäällä puheenvuoro.

...”sotatalous”, ”vihreä siirtymä” ja ”pyrkiminen eroon fossiilisista”. Tämä varmasti tarkoittaa myös valtionyhtiö Gasumin kiinni laittamaa kaasutoimitusta, elikkä putkea pitkin ei enää tule kaasua tänne. Mutta miten on mahdollista, että samaan aikaan sama yhtiö tuo nesteytettyä tätä samaa kaasua Venäjältä Suomeen? Tämä nyt kysymyksenä.

Sitten semmoinen asia, että olen erittäin kiitollinen puolustusministeriölle ja puolustusministeriön hallinnonalalle siitä, että lisää on saatu rahaa, mutta kyllä minä sitä ihmettelen, miten työ- ja elinkeinoministeriö on näin lepsusti toiminut, että samaan aikaan kun Puolustusvoimat hankkii ajoneuvokalustoa, ostetaan satoja autoja, me päädymme siihen, että kotimainen kuorma-autoteollisuus [Puhemies koputtaa] miljoonan häviää, kun autot ostetaan Saksasta. Tämä on aivan käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Mäkynen, Matias Mäkynen.

14.38 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeksi viime viikolla Vladimir Putin sanoi, että Eurooppa on sekaisin vihreästä agendasta, ja syytti, että korkeat energian hinnat Euroopassa johtuvat siitä, että täällä toteutetaan vihreää siirtymää. Se on tietysti Vladimir Putinille erittäin iso pelko, että Eurooppa ei enää olisi riippuvainen hänen fossiilienergiastaan, ja siksi on oikein, että nyt investoidaan. Suomessa tehdään ennätysinvestointeja tänäkin syksynä vihreään siirtymään. Uutta tuotantoa nousee, tuulivoimaa, toivottavasti saamme myös uutta ydinvoimaa käyttöön vielä tämän syksyn aikana. On erittäin harhaanjohtavaa ja jopa vahingollista Suomelle väittää, että vihreä siirtymä olisi tässä tilanteessa virhe tai nostaisi meidän kustannuksiamme, kun se toimii täysin päinvastoin.

Sinänsä edustaja Mäenpää kiinnitti huomiota tärkeään asiaan, että kaasun tuonti Suomeen täytyy lopettaa, ja siitä olisi ministeri Lintilän syytä tuodaan lakiesitys, jolla kielletäisiin fossiilisten polttoaineiden tuonti [Puhemies koputtaa] Venäjältä mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

14.39 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Tack, herr talman! Kun puhutaan yritystuista, niin kannattaa muistaa myöskin, että vientituetkin lasketaan yritystuiksi. Ja kun puhutaan hallituksen tekemisestä, niin veikkaan kyllä, että jos kymmenen vuoden kulluttua joku tästä salista on sitä mieltä, että oppivelvollisuudessa pitäisi pakittaa kolmen vuoden verran, niin tarjoan kyllä sille henkilölle oluen.

Kun katsotaan tätä alijäämää, mistä se rakentuu, niin tänä vuonna ovat lisääntyneet sosiaalimenot 2,4 miljardia indeksikorotuksen takia, 2,1 miljardia on puolustusta, omavaraisuutta, vihreää siirtymää eli turvallisuutta, noin miljardi on korkomenoja — se on toki hyvä pitää mielessä velkaantumista ajatellen — 0,8 miljardia on energiakriisiin vastaamista. Eli uskon, että ilman näitä menoeriä me kaikki oltaisiin ehkä hieman surkeammalla päällä tänään.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Koska tässä on puolustusministeri paikalla, kysyn: [Puhemies koputtaa] mitä kaikkea hyvää sillä satsauksella saadaan, ja miltä kertausharjoitukset näyttävät ensi vuonna?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Nyt on ministereille taas liuta kysymyksiä. Jospa ministeri Harakka aloittaa.

14.40 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Mykkästä ja edustaja Eskelistä kiitoksista. Vastauksena hänen nostamaansa kysymykseen: me tiedämme, että elvytyshankkeista tienrakentaminen on parasta, mutta kun kustannukset nousevat näin rajusti — siis bitumin osalta 40 prosenttia — niin nyt suhdannepoliittinen ratkaisu on nostaa jalkaa kaasulta.

Olemme vetäneet ennennäkemättömät määrät asfalttia kesällä 2020 ja samoin ne suurimmat rakennusinvestoinnit silloin, joiden ansiosta näitä uusia kohteita on tällä hallituskaudella käynnistetty enemmän kuin vuosikymmeneen. Hallituksen vastaus tähän tilapäiseen kustannusten nousukriisiin täsmällisillä toimilla on sekin fiksua suhdannepolitiikkaa. Nämä toimet eivät rasita tulevia vuosia, jos työllisyys pysyy korkealla ja usko talouden tulevaisuuteen pysyy. Ja meidän suurin menolisäyshän liittyy turvallisuuteen, Puolustusvoimiin ja myös kyberturvallisuuteen, [Puhemies koputtaa] ja siitä lienemme yhtä mieltä, että se ei ole suhdannekysymys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Andersson.

14.42 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Multala, koulutuksen rahoituksesta on edelleen syytä painottaa sitä, että toisen asteen koulutuksen perusrahoitus nousee ensi vuonna ja se on noussut vaalikauden alusta. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen perusrahoitus nousee ensi vuonna ja on noussut lähes 300 miljoonaa verrattuna tämän vaalikauden alkuun. Näiden määräraakaisten hankerahoitusten taso, joita on tähän asti jaettu käytettäväksi aina lukuvuodeksi kerrallaan, on vaihdellut vuodesta toiseen niin tämän hallituskauden kuin edellisen hallituskauden kuin sitä edeltävän hallituskauden ajan. Otan esimerkkinä hallituskauden, jolloin kokoomuksella oli opetusministerin salkku: vuonna 2015, kun te aloititte, tasa-arvorahoituksen määrä oli 56,8 miljoonaa, ja vuonna 2017 se oli 17,028 miljoonaa. Eli tämä taso on vaihdellut [Sanni Grahn-Laasonen: Mikä se oli 2019?] vuodesta toiseen, aivan kuten se tekee myöskin tämän hallituskauden ajan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kaikkonen.

14.43 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkosella on puheenvuoro.

...Adlercreutzin kysymykseen siitä, minkälaisia hankintoja tehdään: Voin toki hieman tätä avata. Hankitaan muun muassa panssarintorjunta- ja ilmatorjunta-aseita, taistelijan varusteita, tykistöampumatarvikkeita, kenttähuoltomateriaalia ja meri-ilmapuolustuksen ohjuksia, täydennetään nykyisiä ampumatarvike- ja ohjusvarastoja, lisäksi hankinnoilla vah-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vistetaan muun muassa tiedustelukykä, kyberpuolustusta ja pimeätoimintakykyä. Ja lista on vielä vähän tätäkin pidempi: lennokki-, droonipuolta myöskin vahvistetaan, eli aika monipuolista varastojen täydentämistä. Tämän lisäksi todella kertausharjoituksia, mistä kysytte, lisätään tänä vuonna jo 9 000:lla, ja ensi vuonna vielä 10 000:een nousee tuo lisäys. Eli kun meillä sodanajan vahvuus on Puolustusvoimissa 280 000 sotilasta, niin kymmenisen prosenttia laskennallisesti vuodessa saadaan kertaautettua tästä porukasta, mikä on semmoinen aivan hyvä ja sopiva määrä. Aikaisemmin tämä on ollut liian alhaisella tasolla, eli nämä ovat erittäin tarpeellisia lisäyksiä kyllä nyt. Ja todella hyvä, että niille on hyvä tuki tästä salista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Wallinheimo.

14.44 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo Suomen historiaa, Suomi velkaantui noin sata miljardia ensimmäisten sadan vuoden aikana, joka tarkoittaa noin miljardi per vuosi, ja nyt sitten viimeisten neljän vuoden aikana olemme velkaantuneet 40—50 miljardia. Asiantuntijat sanovat, että kolmasosa tästä ei mene koronaan tai tähän hyökkäyssotaan tai energiakuluihin, joten siitä jää noin kolme—neljä miljardia vuosittain, joka menee kaikkeen muuhun. Se, joka täällä salissa sanoo, että sieltä ei pystyisi ottamaan mitään pois, on kyllä täysin väärässä. Kyllä sieltä varmasti pystytään ottamaan pois.

No, nyt tilanne on se, että seuraavat hallitukset joutuvat tämän hallituskauden jälkeen kyllä merkittävän huonoon valoon, ja varmasti leikkauksia ja säästöjä tulee joka puolelta. Ministeri Saarikko, kuinka ylpeä olette tämän hallituksen perinnöstä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.45 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko on aivan oikeassa, kun hän on viitannut siihen, että tällä hallituskaudella ikäihmiset on huomioitu monella tavalla, mukaan lukien takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehdyt tasokorotukset. Te viittasitte avauspuheenvuorossanne tänään siihen, että myöskin työeläkkeisiin tulee vuodenvaihteessa tavanomainen indeksitarkistus, joka on merkittävä korotus, koska 1 600 euron keskimääräiseläke nousee 75 eurolla eli 5 prosentilla. Tässä kannattaa huomioida kuitenkin se, että tässä on kyse työeläkkeestä, joka on siis tärkein vanhuuseläkkeemme, ja tässä on otettu huomioon varsinaisesti ainoastaan se inflaatiovaikutus ja sekin vajavaisesti, koska inflaatio on suurempaa kuin tämä.

Ongelmana on myöskin se, että 1.8. me tehtiin aikaistettu tarkistustakuu kansaneläkkeisiin — koska tämän jätti-inflaation oloissa eläkeläisten elintaso on laskenut erityisesti pienimpiä työeläkkeitä ja vanhuuseläkkeitä saavilla ja myöskin takuu- ja kansaneläkeläisillä — mikä oli oikein, mutta työeläkkeissä tätä vastaavaa ei tehty. Ja sitten on tämä rakenneongelma, taitettu indeksi, mikä meillä on edelleen olemassa, koska tulevaisuissa palkkaneuvotteissa [Puhemies koputtaa] ilman muuta huomioidaan tämä eli kustannustason nousu ja rahan arvon heikkeneminen, ja sen päälle tulee reaaliasia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Mari Rantanen.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

14.46 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, milloin te, valtiovarainministeri Annika Saarikko, olette viimeksi lukenut teidän hallitusohjelmaanne, mutta siellä todetaan tästä talouspoliittisesta päätöksenteosta muun muassa seuraavasti: ”Hallitus sitoutuu tarkastelemaan hallitusohjelman toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.” Nyt kuitenkin tämän hallituskauden aikana ja tässä budjetissa edelleen velkaannutaan. Olisin odottanut teiltä keskustassa pikkusen enemmän. Ymmärrän, että muut hallituspuolueet, vasemmalta eritoten, haluavat toteuttaa kaikki hallitusohjelman tavoitteet, mutta kun siellä on myös tämä talouspuoli. Olisin tiedustellut teiltä, joka olette sanonut, että keskusta ei ole sellaisessa hallituksessa, jossa keimaillaan talousryhdin hylkäämisen kanssa: miksi te aloititte nyt vasta tämän menokartoituksen, josta te puhuitte, [Puhemies koputtaa] ettekä aikaisemmin, kuten teidän oma hallitusohjelmaanne toteaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt on ministeri Saarikolle tullut monta kysymystä monessa puheenvuorossa, mutta annetaan sitä ennen vielä edustaja Pirttilahti, jos vähän miettimisaikaa vielä siitä tulee.

14.47 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa kotitaloudessa ollaan huolissaan ensi talvena, mitä sähkö maksaa ja mitä polttoaine maksaa, kannattaako töissä käydä. Hallitus on ottanut hyvin tästä vaarin, ja tässä meidän budjetissa on tällä hetkellä muun muassa sähkön alvin alennus ja myös muita sähkön hintaan vaikuttavia tekijöitä.

Toki ei hallitus ja valtio voi ottaa kaikkea vastuuta hintojen korotuksesta, mutta tämä pahin kärki on taitettu. Pitää kiittää hallitusta mutta myös eduskuntaa hyvin nopeasta päätöksestä viime viikolla: sähköyhtiöille annettiin 10 miljardia valtiontakauksia, mikä alensi heti sähkön hintaa huomattavasti ja antoi luottamusta sähkömarkkinoille. Sama tapahtui silloin keväällä, kun otettiin jakeluvetoista pientä kevennystä — se katkaisi silloin polttoaineen hinnan kärjen. Jopa tällä hetkellä on nähtävissä alle 2 euron dieselin hintoja, se on hyvin positiivinen asia miettien ensi talvea.

Mietin tuossa myös tätä tieasiasia. Todellakin meillä oli 4 000 kilometrin päälystetavoite tälle vuodelle, siitä toteutuu 2 000 ja ensi vuonna ehkä 1 000—1 500 kilometriä. [Puhemies koputtaa] Hintojen nousu on todella voimakas, niin miten tähän inflaatioon voidaan muuten vielä vaikuttaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

14.49 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti nosti esiin aivan oikeat kiitokset eduskunnalle, ripeydestä, erityisesti, joka kohdistui tähän sähkönjohdannaismarkkinan erittäin epävakaiseen tilanteeseen, jota meidän ja Ruotsin päätös varmasti osaltaan rauhoitti. Se vaara ei ole ohi, mutta tilanne nyt on tasapainottuneempi.

Edustaja Wallinheimon kysymys oli tosi puhutteleva: olenko ylpeä, häpeänpö työtäni? En häpeä työtä. Seison erittäin suoraselkäisenä niiden päätösten kanssa, joita esimerkiksi tämä vuosi on tuonut tullessaan. Aivan varmasti vuosi sitten esitin erilaisia arvioita edessä olevasta. Kukaan meistä ei toivonut eikä uskonut Venäjän hyökkäävän, eikä varmasti vuosi sitten kukaan olisi vielä ajatellut, että Suomi tekee niin yksituumaisen ratkaisun Nato-jä-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

senyydestä. Suomalaisen ruoan omavaraisuuden arvostus on huipussaan, ja perustellusti tällaisina kriisiaikoina.

Minun tärkein ohjenuorani on kyetä tekemään taloudellisia valintoja ajassa. Historia tulee sitten osoittamaan, ovatko ne olleet oikeita vai väriä, mutta ne valinnat, joita Suomi teki esimerkiksi koronan keskellä — nyt jo on kulunut sen verran aikaa, että rohkenemme sanoa — olivat oikeita valintoja, [Puhemies koputtaa] koska Suomi selvisi maailman maiden vertailussa siitä erittäin hyvin, mitattiin sitä kuolonuhreilla tai taloudella. [Jukka Gustafsson: Hyvä vastaus, juuri näin!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Leppä.

14.50 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on jo kolmas budjetti, joka tehdään täysin poikkeuksellisissa olosuhteissa: ensin kaksi vuotta koronaa, nyt Venäjän hyökkäyssota, energiakriisi. Budjetit ovat myöskin poikkeuksellisia, se vain on niin. Sen lisäksi vielä olemme jo viime vuoden puolella erittäin vahvasti panostaneet suomalaisen puolustuksen suorituskykyyn. Kaikki nämä yhteensä — ja se vielä, että me haluamme turvata jokaisen suomalaisen sujuvan arjen, turvan, tulevaisuudennäkymät, omavaraisuuden, huoltovarmuuden — tietävät sitä, että ne toimet ovat olleet raskaita. Velkaa on otettu paljon, se on ollut täysin välttämätöntä, mutta yhtä välttämätöntä on myöskin se, että me huolehdimme tuloista: yritysten toimintaedellytyksistä, työllisyydestä, investoinneista. Ja niin kuin täällä valtiovarainministeri totesi, keskipitkän aikavälin budjetin täytyy olla tasapainossa, ja hän sanoi kaksi vaalikautta. Se on mielestäni ihan realismia näin. Ei se yhdessä vaalikaudessa tule, sekin on realismia.

Ovat erittäin tärkeitä asioita, mitä on tehty. [Puhemies koputtaa] Mikä olisi se vaihtoehto ollut? En itse näe ainakaan kovin paljon muita vaihtoehtoja kuin se, mitä on tehty.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä, näkyykö vaihtoehtoja?

14.51 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Leppä piti hyvän puheenvuoron. [Ari Torniainen: Juuri näin!]

Itselleni tulee viestiä ihan tavallisilta kansalaisilta, kun ne varmaan ovat omassa elämässään törmänneet semmoisiin asioihin, että tulot eivät riitä niihin mukavuuksiin, mitä itse haluaa ostaa, mutta eihän tämä valtiontalouden tasapainotus ole sen kummempaa. Pitää vain keskittää kaikki esitykset ja voimat siihen, että valtio hankkii enemmän rahaa eli viennitituloja, ja sitten pitää keskittää, ikävä kyllä, kaikki energia siihen, että joka sivulta ruvetaan katsomaan, millä tavalla valtion kroonisesti alijäämäistä tai liian isoa kulurakennetta lähdetään pienentämään. Tämä on itse kullakin omassa elämässä edessä, että on itsellä haluja ostaa vaikka mitä, mutta kun rahat eivät riitä. Ei tämä ole sen kummempaa.

Minä haluaisin nyt valtiovarainministeri Saarikolta vastauksen: Mikä on teitä jo neljä vuotta estänyt tekemästä tammöisiä arvioita joka sivulle, [Suna Kymäläinen: Kriisiajat!] miten valtiontalous saadaan tasapainoon? Onko se ylileveä hallitus, vai mikä on syy? [Suna Kymäläinen: Olisiko ne kolme kriisiä?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

14.52 **Hussein al-Taei** sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niitten edustajien puheenvuoroihin, joissa on käsitelty vakavalla tavalla ihmisten ostovoimaa ja ihan tavallisia arkeen liittyviä palveluita ja niitten turvaamista juuri tässä ajassa, ja uskon, että tässä budjettikirjassa on hyvin monia siihen suuntaan olevia parannuksia. Itse mietin, miten tätä rahoitettaisiin. Yksi ehdotus on ollut windfall-vero. Tässähän sähköyhtiöt ovat saaneet valtavia voittoja, ja moni näistä avustuksista, jotka menevät kansalaisille sähkölaskuihin, menee itse asiassa sähköyhtiöille. Miten me voisimme Suomessa pitää huolta siitä, että nämä sähköyhtiöt, jotka tekevät valtavia voittoja juuri nyt tämän johdannaismarkkinatilanteen ja fossiilisten kytköksen vuoksi, voitaisiin saada maksamaan osan tästä rahasta takaisin suomalaisille verojen myötä ja näin ollen vähentämään valtionvelkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

14.53 **Lulu Ranne** ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, te menette kriisien taakse piiloon. Me perussuomalaiset ajamme isänmaallista talouspolitiikkaa, jossa julkinen talous tasapainotetaan kahdessa kaudessa, trimmataa, priorisoidaan, politiikkaa, jossa rahat sijoitetaan nimenomaan siihen kotimaiseen: koulutukseen, työpaikkoihin, yrityksiin, energiahuoltovarmuuteen, siihen puolustukseen, josta meillä on hyvin yhteinen linja kaikilla. Yhteiset rahat on käytettävä täysin ja yksiselitteisesti ensisijaisesti suomalaisten hyväksi. Te ette ole onnistuneet tässä. Se on sitä sinivalkoista siirtymää. Suomi ensin.

Mutta täysin Suomen edun vastaista ovat kohtalokkaat laiminlyöntinne omistajaohjauksessa. Fortumin vihreät Uniper-seikkailut ovat tulossa nyt maksuun. Bloombergin tietojen mukaan sopimus Uniperin kansallistamisesta on nyt tehty. [Leena Meri: Voi ei!] Suomen ja Saksan hallitukset eivät kommentoi. Ministeri Saarikko, paljonko suomalaisille tulee takkiin? Mistä miljardit otetaan? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

14.55 **Mika Kari** sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Karilla on puheenvuoro.

Jos sopii, kiitos. — Edustaja Leppä tuossa hyvin totesi näistä poikkeuksellisista vuosista, ja jokainen hallitus elää aina omassa ajassaan ja sen oman realiteettinsa äärellä. Ja kun puhutaan kotimaisesta huoltovarmuudesta, turvallisuudesta, taloudesta, energiasta ja niin poispäin, kulloinkin hallitus joutuu tekemään niitä ratkaisuja siinä ajassa, jossa eletään.

Itse haluan antaa — luonnollisesti hallituspuolueen kansanedustajana mutta myös kansanedustajana — hyvän arvosanan hallituksen kyvystä reagoida erilaisten kriisien äärellä. Se on kansalaisten suojaamista. Se on tämän tasavallan perusoikeuksien suojaamista mutta myös kansalaisten suojaamista erilaisilta riskeiltä ja kriiseiltä, kuten vaikkapa sodalta.

Mahdollinen Nato-jäsenyys on tuossa oven takana. Nato-maat sijoittavat puolustukseensa alle kaksi prosenttia bkt:stä. Kysyisin niin valtiovarainministeriltä kuin puolustusministeriltä: Talouden suunnitelmavuosille on myös puolustuksen osalta allokoitu [Puhemies koputtaa] nyt jo määrärahoja. Onko odotettavissa, että Nato-jäsenyys mahdollisesti nostaisi meidän puolustuksemme määrärahoja?

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Virolainen.

14.56 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko, te olette taitava puhuja. Käytätte suomen kieltä kauniisti, välillä vaativasti ja vastuullisestikin, kun puhutte valtiontalouden velkaantumisen taittamisesta. Valitettavasti nämä puheet kohdistuvat usein ennen budjetti- ja kehysriihiä, ja ne eivät aina ole johtaneet toivottuun lopputulokseen. Älkää ottako tätä minulta henkilökohtaisena moitteena, vaan ne ovat Suomen johtavat taloustieteilijät, talouden arviointineuvosto, jotka ovat näitä arviointeja tehneet.

Minua on itse asiassa häirinnyt tässä keskustelussa valtava vastakkainasettelu. Äänenpainot ovat nousseet erittäin paljon, ja minulla on sellainen illuusio, että meidän kaikkien Suomen kansanedustajien pitäisi pitää huolta siitä, että meillä on vahva valtiontalous ja me voimme luoda uskoa ja toivoa tuleville sukupolville. Siksi, ministeri Saarikko, haluaisin kysyä teiltä, [Puhemies koputtaa] miten te luotte uskoa ja toivoa niille nuorille aikuisille, jotka ovat nyt tulleet työelämään, haluavat perustaa perheen ja ostaa asunnon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Torniainen.

14.57 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun käsitellään ensi vuoden talousarviota, niin on aivan luonnollista ja ymmärrettävää se, että se aiheuttaa myöskin kritiikkiä ja arvostelua opposition taholta, mutta samalla itse kyllä olisin toivonut, että kun esittää sitä kritiikkiä, niin silloin myöskin kerrotaan, mitä tekisitte oppositiossa vähemmän kuin mitä täällä keltaisessa kirjassa mainitaan. Itse toivoisin näin. Esimerkiksi vaikkapa kun hallitus panostaa nyt turvallisuuteen, perheisiin, hoivaan, sähkönsaannin turvaamiseen kansalaisille itäiseen Suomeen — omasta mielestäni nämä ovat tärkeitä asioita, joihin tulee myöskin panostaa — leikkaisiko oppositio näistä asioista?

Ja mitä sitten tulee tähän velkaantumiseen, niin kyllä omasta mielestäni talouden kasvu, työpaikat sekä yhteiskunnan uudistaminen ovat keskeisin ratkaisu siihen, miten me pystytään velkaantumista pienentämään ja [Puhemies koputtaa] velkaantumista estämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Immonen.

14.58 Olli Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tämä hallituksen velanotto hirvittää. On fakta, että tällä vaalikaudella hallitus on tehnyt alijäämäisiä budjetteja yli 44 miljardin euron edestä ja hallitus on nostanut valtion velkasaldon 150 miljardiin.

Täällä on kyselty perussuomalaisen vaihtoehdon perään, mistä me säästäisimme. Me säästäisimme haitallisesta maahanmuutosta, kehitysavusta, Yle-verosta, rahan tuppamisesta Suomen rajojen ulkopuolelle. Kyllä näitä säästökohteita löytyy, jos vain tahtoa siihen löytyy. Arvoisa hallitus, miten on mahdollista, että ette edes tällaisessa taloudellisessa tilanteessa löytäneet tämän enempää säästökohteita?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

14.59 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomukselle on valtavan tärkeää, että Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta myös tuleville su-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kupolville. Tässä mielessä tämä hallituksen velkaantumispolitiikka — edustaja Gustafsson täällä sanoi, että sitä ei saa holtittomaksi kutsua, mutta kutsutaan sitä sitten vaikka tällaiseksi Kreikka-henkiseksi — on todella vaarallista. Koska jos hallitus perustelee velkaantumista sillä, että Suomella on vähemmän velkaa kuin toisilla euromailla, niin sehän on aivan täysin väärä viiteryhmä. Kysykää kreikkalaisilta, kuinka mukavaa oli joutua IMF:n ja komission holhoukseen 12 vuodeksi. Tämä hallituksen politiikka johtaa siihen, että Suomi ei kykene suoriutumaan tulevaisuudessa niistä palveluista, tulonsiirroista, jotka hyvinvointilupauksena olemme suomalaisille antaneet. Kyllä suomalaiset ansaitsevat aivan samalla tavalla kuin ruotsalaiset tai norjalaisten tai tanskalaiset hyvän [Puhemies ko-
puttaa] elintason myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

15.01 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedyt asiat eivät muutu: kokoomus leikkaisi kaikkein heikommassa asemassa olevilta [Anne-Mari Virolainen: Eikä leikkaisi!] ja antaisi hyväosaisille lisää. Toki te osaatte välillä pukea tämän ikuisen päämäärän kauniisti.

Se ei myöskään muutu, että perussuomalaisille maahanmuutto on ikuinen runsaudensarvi, [Leena Meri: Te ette ole leikanneet siitä kertaakaan!] ja siihen liittyvistä menoista leikkaaminen on ratkaisu kaikkiin ongelmiin. Kuitenkaan te ette esitä uskottavia ratkaisuja esimerkiksi matalapalkka-alojen työvoimapulaan ja teidän antinne talouskeskusteluun ei ole lainkaan ratkaisukeskeistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

15.01 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta on täysin selvää, että tämä hallitus tulee jäämään historiaan hallituksena, joka uskoi hyvin vahvasti velkavetoiseen politiikkaan, sillä se on päivänselvää, että tämän hallituksen aikana valtionvelkaa tullaan ottamaan yli 50 miljardia euroa, ja se tarkoittaisi sitä, että kolmasosa Suomen valtionvelasta on otettu tämän neljän vuoden kauden aikana. Tämä toivottavasti nyt on herätys myös vasemmistopuolueille korkojen nousun myötä, että tämä ilmaisen rahan kupla on viimein puhjennut ja on aika nyt muuttaa myös sitten suuntaa.

Mutta oikeastaan kysymys nyt vasemmistopuolueille ja myös keskustalle, kun te täällä moititte kokoomusta: [Vilhelm Junnilan välihuuto] Aidostiko te uskotte, että mitään leikkauksia ja sopeutusta, jos velkaa otetaan nyt kehyskaudella 9 miljardia euroa, ei siis tarvita? Missä on teidän vastuullinen taloudenpito? Hämmästelen erityisesti keskustan toimintaa tässä. Millä tapaa te meinaatte äänestäjillenne perustella tämän hallituksen vastuuttoman politiikan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt otetaan vastaukset ministereiltä, ja sen jälkeen siirrymme puhujalistaan, vaikka täällä vielä debattipuheenvuorojakin on toivottu, sillä meillä tulee tänä iltana vielä monta hyvää mahdollisuutta debatoida. Nyt ministerien vastaukset. — Ministeri Saarikko.

15.03 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Virolaisen kysymys oli niin ikään hyvä ja puhutteleva: miten luoda uskoa ja

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

toivoa nuorille? Ajattelen, että tätä meidän on kaikkien kysyttävä itseltämme. Ennusmerkit tulevaan ovat täynnä epävarmuutta. Minun käsitykseni mukaan nuoria ihmisiä yläkouluissa, toisella asteella huolettaa tällä hetkellä kaiken tämän koronan ja sodan keskellä myös ilmastonmuutos — paljon enemmän kuin ehkä tässä salissa keskustelussa kuuluu. Se on heidän sukupolvelleen asia, jonka he kohtaavat väistämättömänä tosiasiana.

Samalla ajattelen niin, että on paljon sellaista, josta kannattaa pitää kiinni ja joihin nuoria rohkaista, kuten vaikkapa maksuton koulutusjärjestelmämme, jonka taso on erinomainen. Siitä kannattaa pitää kiinni kaikissa olosuhteissa. Kun maailma on tuulinen ja epävarma, pidetään kiinni suomalaisista hyveistä: koko Suomen merkityksestä, tasa-arvosta, yrittäjyyden arvostuksesta ja edelläkävijyydestä, joka liittyy vaikkapa tähän ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Täällä on viitattu myöskin Kreikka-esimerkkiin. Tämän laitan myös itselleni ylös. Se on aika kova syytös tällaisen vaalikauden loppusuoralla, jossa on kohdattu naapurimaan aloittama hyökkäyssota Euroopassa ja maailmanlaajuinen pandemia. En kuitenkaan tuohon viittaukseen vielä uskoisi, kun luottoluokituksemme on edelleen parasta mahdollista sarjaa.

Ja mitä tulee vielä puheenvuorooni, jonka nuorille suuntaisin, väestön huoltosuhde on edessä oleva iso ongelma. Tämä maa tulee tarvitsemaan lisää työtä, enemmän työvoimaa, enemmän työtunteja, ja siksi on tärkeää myös pitää huolta nuorten ihmisten mielenterveydestä. [Mari Rantanen: Vastaatko Uniperiin? Paljonko meni?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kaikkonen.

15.04 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Karin kysymykseen Nato-jäsenyyden kustannuksista: Sitä voi oikeastaan tarkastella kahdessa sarjassa. Yhtäältä on Naton tavoite, että jäsenmaat käyttävät kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta puolustukseen. Se on se iso linja, ja sen me täytämme lähivuosina. Mutta sitten tästä itse jäsenyydestä tulee myös käytännön kustannuksia, jotka ovat huomattavasti pienempää luokkaa, lähtien siitä, että vaikkapa henkilöstöä pitää rekrytoida, ja se on siis aloitettu jo. Mutta meillä on vielä tarkat laskelmat kesken tästä asiasta ensi vuoden osalta, ja toki on niinkin, että me emme vielä tarkkaan ottaen edes tiedä, olemmeko me Naton täysjäseniä vaikkapa ensi vuoden alusta alkaen. Parhaassa tapauksessa olemme sitä jo tämän vuoden puolella, mutta meillä ei tähän ole vielä päivämäärää, vaikka ratifiointiprosessi onkin mennyt hyvin. Tätä asiaa on tarkoitus tarkastella vielä täydentävässä budjetissa tämän vuoden aikana. Tällä hetkellä arvioisin, että puhutaan muutamista kymmenistä miljoonista niissä lisäkustannuksissa ensi vuoden osalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Rydman.

15.05 Wille Rydman wr: Arvoisa herra puhemies! Täällä on useammissakin puheenvuoroissa todettu, että ei tästä Suomen nykyisestä velkaantumisen tahdista pitäisi olla niin kovasti huolissaan, koska euroalueella laajasti velkaannutaan ja velkaannutaan myös laajemmin kuin mitä Suomi tällä hetkellä tekee. Mutta kuten edustaja Autto tuossa aiemmin totesi, niin tämä on väärään viiteryhmään vertaamista. Paljon olennaisempi havainto olisi se, että Suomi on tällä hetkellä hyvin poikkeavassa taloudellisessa tilanteessa, kun sitä vertaa

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

sen läheisimpään maaryhmään, nimittäin Pohjoismaihin. Me olemme itse asiassa jääneet jo pidemmän aikaa jälkeen positiivisesta talouskehityksestä suhteessa pohjoismaisiin verrokkeihimme. Sen sijaan velkaantumisemme on ollut aivan omassa luokassaan. Tämä on hyvin huolestuttavaa etenkin sellaisessa tilanteessa, jossa valtionvelan korkomenot ovat myöskin jyrkässä kasvussa.

On toki selvää, että tälle hallitukselle eivät ole osuneet mitkään helpot vuodet hallittavaksi. Tässä on ollut koronavirusi, ja nyt on energiakriisiä päällä, Euroopassa käydään julmaa hyökkäyssotaa, Venäjä on hyökännyt Ukraina, ja olisi hallituksen kokoonpano ollut mikä tahansa, niin varmasti alijäämäisiä budjetteja olisi tehty. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että mikä tahansa hallitus olisi tehnyt näin alijäämäisiä budjetteja kuin mitä tämä hallitus on tehnyt vuodesta toiseen.

Hallitus on pyrkinyt piiloutumaan sen taakse, että kyllähän velkaa olisi joka tapauksessa jouduttu ottamaan ja että sitä on käytetty ihan perusteltuihin ja oikeutettuihin hankkeisiin, mutta tosiasia on se, että samalle kuitille hallitus on kyllä laittanut sellaisiakin menoja, jotka eivät millään tavalla ole perusteltavissa niillä kriisiajoilla, joiden läpi tässä on kuljettu. Hallitus on itse asiassa tehnyt lukuisia sellaisia uudistuksia, jotka ovat lisänneet pysyviä menoja, siis sellaisia menoja, jotka kumuloituvat joka ainoalle vuodelle — olkoon sitten kyse oppivelvollisuuden pidentämisestä taikka hyvin kalliista hallinnollisesta uudistuksesta uusien niin kutsuttujen hyvinvointialueiden muodossa taikka sitten kaikesta siitä muusta uudesta sääntelystä, jota hallitus on ollut omiaan tekemään.

Hallitukselle on ollut hyvin leimallista se, että se ei ole kyennyt priorisoimaan menojaan, eikä se ole oikeastaan ehkä sitä erityisemmin edes yrittänyt. Hyvä kysymys on sekin, että kun ollaan tilanteessa, jossa talven aikana hyvin suurella todennäköisyydellä kansalliset joutuvat kärsimään hyvin poikkeuksellisuistakin oloista ja erittäin kalliista hinnoista, niin edes tällaisessa tilanteessa hallitus ei ole kyennyt sen laajempaan Suomen kehityspolitiikan tai kehitysavun uudelleenarviointiin kuin mitä se on tehnyt. Muodon vuoksi siellä on kyllä muutaman kymmenen miljoonan leikkaus varsinaisessa kehitysyhteistyössä, mutta se ei poista sitä, että kaiken kaikkiaan puhutaan toista miljardia kattavista menoista usean eri hallinnonalan alueella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Mäkynen, Matias poissa, edustaja Tavio poissa. — Edustaja Wallinheimo.

15.09 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! ”Julkisen talouden kestävyysongelman juurisyy on, että taloutemme suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin, lakisääteisiin ja muihin. Haluamme tarjota pohjoismaisten verrokkeidemme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka taloutemme suorituskyky on verrokkejamme heikompi. Tätä juurisyytä ei pääse pakoon, eikä se korjaannu itsestään.”

Tämä sitaatti kuultiin eilen valtiovarainministeriön infossa, kun sen vastuulliset virkamiehet kertoivat toimittajille lähiaikojen talousnäkökymistä. Sitatilla on ristiriidassa vasemmistohallituksen tämän päivän puheiden kanssa. Hyvinvointivaltiomme rahoituskriisistä on puhuttu vain vähän. Pääpaino on sen esittelyssä, montako euroa mihinkin hyvään taroitukseen on jaettu.

Arvoisa puhemies! Vielä vähemmän hallitus puhuu omasta osuudestaan tämän VM:n esille nostaman kestävyysongelman synnyttämisessä, ja ymmärrettävistä syistä. Marinin hallitus on Suomen historian nopeiten velkaantunut hallitus. Neljässä vuodessa velkaa on

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

otettu yli 40 miljardia euroa — lähes puolet siitä, mitä kaikki teitä edeltäneet hallitukset ovat saaneet yhteensä kasaan. Kaiken tämän päälle tulevat vielä korkomenot, jotka tänä vuonna nousevat puoleentoista miljardiin.

Silti vakavin huoli koskee tämän hallituksen vaikutusta julkisen talouden alijäämään. Se on tällä hetkellä noin 8,1 miljardia euroa, ja lisää tulevana vuosina on luvassa. Kontrasti aiempaan onkin räikeä. Neljä vuotta sitten, kun tässä samaisessa salissa käytiin vuoden 2019 lähetekeskustelua, silloinen valtiovarainministeri Petteri Orpo uskoi, että vuonna 20 teemme tasapainossa olevan budjetin. Nyt onkin pakko kysyä arvoisalta valtiovarainministeriltä sitä, miten tämä on ollut mahdollista. — Eipä ole paikalla.

Yleisin tekosyy, johon vetoatte, ovat korona ja Ukrainan sota, vaikka se ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlan mukaan 11 miljardia hallituksen velanotosta on syntynyt ihan jostain muusta kuin kriisien suorista menoista. Kyse on ollut hallituksen tietoisesta valinnasta elää yli varojensa. Miljardiluokan menoja, surullisenkuuluisia tulevaisuusinvestointeja, lyötiin lukkoon jo hallituksen ensimmäisenä vuonna vailla tietoa niiden maksajista. Ja sama meno jatkuu tässä budjetissa.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on ottanut koko tämän vaalikauden ajan VM:n esittämät huolet Suomen julkisen talouden tilasta vakavasti ja laatinut vaihtoehtobudjettinsa sieltä tulneiden ohjeistusten mukaan. Niin teemme tänäkin syksynä. Oma talouspolitiikkamme perustuu kasvun kaavaan. Kasvua saadaan lisää työvoiman saantia parantamalla, kasvuun ja työntekoon kannustavalla verotuksella ja sosiaaliturvalla, joustavilla työmarkkinoilla sekä panostamalla energian saatavuuteen, osaamiseen sekä tutkimukseen ja innovaatioihin. Kokoomuksen tavoite on saada vuoteen 30 mennessä neljä viidestä työikäisestä suomalaisesta työelämään ja 10 000 työllistävää yritystä lisää sekä kasvattaa kotitalouksien varallisuus puolitoistakertaiseksi nykyisestä.

Toinen tärkeä elementti talouspolitiikassamme on halu ja kyky priorisoida menoja. Lisää liikkumatilaa julkiseen talouteen on mielestäni saatavissa esimerkiksi näistä kohteista: panostetaan reilumpaan kilpailuun ja toimivampiin markkinoihin, parannetaan julkisten hankintojen kilpailullisuutta, toteutetaan sote-uudistus tehokkaammin, porrastetaan ansioidonomainen työttömyysturva ja uudistetaan sosiaaliturva ja asumistukijärjestelmä. Tässä on listaa niin SDP:lle kuin keskustallekin reposteltavaksi. Tosin reilua olisi myös vastata itse omaan kysymykseensä, että millä te sitten hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan turvaisitte.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä Keski-Suomen toiveista ja tästä budjetista. Tilanne on sama kuin aiempina vuosina. Meille tärkeisiin liikennehankkeisiin ei tälläkään kertaa löytynyt rahaa, ja tämä tilanteessa, jossa valtio on osoittanut tällä vaalikaudella ennätysellisen määrän rahaa uusiin tiehankkeisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

15.14 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä Marinin viimeinen budjetti on ennen kaikkea budjetti, jolla halutaan varmistaa, että tavalliset suomalaiset pärjäävät tämän sodan ja energiakriisinkin aikana. Hallitus on tehnyt toimia, jotta niin sähkön kuin polttoaineen hintaan voidaan puuttua. Kiitos valtiovarainministeri Saarikko, että pumppuhinnat ovat laskeneet muun muassa jakeluvuoroitetta keventämällä, ja myöskin ministeri Harakalle varmasti kiitos tästä.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Mutta tuon hyvin vakavan viestin, hyvät edustajakollegat. Yhä useampi suomalainen on saanut kirjeen sähköyhtiöltään: hinnat ovat moninkertaistuneet ja moninkertaistumassa. Meillä on paljon kansalaisia, jotka asuvat sähkölämmitteisissä taloissa, paljon yksin eläviä eläkeläisiä, joilla sähkölaskuun eivät vain riitä rahat. Ruoka ja lääkkeet vievät jo suuren osan eläkkeestä. Siksi kiitos hallitukselle, että sähkön arvonlisäverotusta kevennetään ja tuloverotuksessa otetaan käyttöön sähkövähennys. Myös asumistuen lämmitysnormiin sekä omakotitaloasujien hoitonormiin esitetään muutoksia. Uskon silti, että nämä eivät vielä riitä ja syksyn ja talven aikana hallitus joutuu vielä puuttumaan tilanteeseen.

Hyvä puhemies! Me tiedämme, että tämä on Marinin hallituksen viimeinen budjetti. Meidän on käännettävä katseemme tulevaan, ja tämän päivän keskustelusta näkyy, että jokainen eduskuntaryhmä kääntää katseensa nyt ensi kevääseen, sillä talvesta tulee kylmä ja pimeä. Emme ole vielä käsittäneet, miten vaikeat ajat ovat edessä. Uskon, että vanhemmat sukupolvet ovat tottuneet säästämään ja varautumaan. Kysymys kuitenkin kuuluu: olemmeko me kaikki?

Moni on tottunut siihen, että valtiot ja kotitaloudet voivat velkaantua. Keskuspankit ovat vain painaneet lisää rahaa. Näin ei voi jatkua. Monella perheelläkin on satojentuhansien eurojen velkataakka, ja nyt korot nousevat, ja se koron nousu koskee myös valtiota. Korokomenot kasvavat pelkästään jo yhdellä miljardilla eurolla verrattuna tämän vuoden varsinaiseen talousarvioon. Niin valtion kuin kotitalouksien on kyettävä selviytymään korkeammista kustannuksista. Jokaisen on luovuttava jostakin.

Kun kuuntelin tänään näitä puheita, näyttää siltä, että ainakin keskustalla, sosiaalidemokraateilla ja kokoomuksella on valmiuksia julkisen talouden tasapainottamiseen. Meidän on saatava aikaiseksi kahden vaalikauden aikainen julkisen talouden tasapainottaminen — mutta arvoisa kokoomus, se vaatii myös teiltä vastuuta. Tehkää realistinen vaihtoehtobudjetti, jossa kokoatte yhteen rehellisesti menot ja tulot, [Sinuhe Wallinheimo: Tietenkin!] myös ne lisämenot, joita teillä on valitettavan usein tapana esittää tässä salissa.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen arvovalinnat ovat olleet oikeita. Se ei ole toteuttanut kokoomuksen vaatimia sosiaalietuuksien leikkauksia keskellä kriisejä. Se ei myöskään ole taipunut perussuomalaisten vaatimuksiin ilmasto- ja energiapolitiikassa. Suomen on oltava riippumaton venäläisestä energiasta. Se on hallituksen linja. Kotimainen, puhdas energia, se on myös keskustan linja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Suomela, edustaja Suomela poissa. Edustaja Saramo, edustaja Saramo poissa. Edustaja Löfström, edustaja Löfström poissa. Edustaja Rantanen, edustaja Rantanen poissa. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.18 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tuohon keskustan edustaja Ovaskan puheenvuoroon siitä, että emme ole vielä käsittäneet ensi talvea. Se oli tietysti hallituspuolueen edustajalta vähän huolestuttava kommentti, koska hallituksen pitää käsittää ensi talvi ja sen vaikeudet ja siihen vastaaminen eikä pelkästään keskittyä eduskuntavaaleihin — edustaja Ovaska antoi ymmärtää, että katseet ovat ensi keväässä. Kyllä katseiden täytyy olla tässä budjetissa.

Keskustan edustaja Kiviranta lähti tuossa. Hän sanoi, että perussuomalaisilla ei ole mitään ratkaisuja halpatyövoiman parantamiseksi ja matalapalkkojen alentamiseksi ja tilanteen parantamiseksi. Huomaan kyllä, että hän ei ole kuunnellut eikä seuraa ollenkaan meidän politiikkaa. Meillä on näistä esityksiä, ja otankin esille tämän Suomen Perustan tutki-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

muksen, jossa on Tilastokeskuksen ja Kelan lukujen valossa tarkasteltu erilaisia indikaattoreita, joista on vedetty yhteenvedona se, että matalapalkka-alojen maahanmuutosta hyötyvät matalapalkka-alojen työnantajat, jotka saavat edullista työvoimaa, ja täten myöskään palkkataso ei nouse. Näitten tutkimusten mukaan kokonaisuudessaan tällainen halpa ulkomainen työvoima tulee erittäin kalliiksi suomalaiselle yhteiskunnalle, sillä se aiheuttaa julkiselle taloudelle enemmän menoja kuin tuo verotuloja. Ja kuten äsken sanoin, se heikentää matalapalkka-alojen palkkakehitystä. Me olemme esittäneetkin esimerkiksi, että ulkomaiselle työvoimalle — lukuun ottamatta näitä kausityöntekijöitä — Ison-Britannian mallin mukaisesti yleinen vähimmäistuloraja voisi olla esimerkiksi 3 000 euroa kuukaudessa. Tämä täydentäisi tätä alakohtaista vähimmäistulorajaa. Tässä hän esitti, että meillä ei ole mitään ratkaisuja, mutta tämä on juuri tätä, kun ei kuunnella ja hoetaan sitä samaa mantraa.

Toinen, mikä täällä tuotiin esille, on, että oppositiossa ei ole leikkauskohteita. No, aina toivoisin, kun puhutaan oppositiosta, että erotettaisiin, että täällä oppositiossa on useita puolueita. Ja perussuomalaiset tuntuvat olevan kyllä ainoa puolue, jolla on esittää niitä leikkauskohteita. Kuitenkin niitä valtavasti kritisoidaan ja sanotaan, että kun teillä on tämä haitallisen maahanmuuton leikkauskohde, että mitä te nyt sitä hoette. No ensinnäkin, kun te ette ole tehneet yhtään leikkausta siitä kohteesta, niin vähän vaikea on kehua teidän maahanmuuttopolitiikkaanne. Teillä on esimerkiksi viimeisimpänä hullutuksena tämä laittomasti maassa olevien palveluiden parantaminen, joka nyt on täysin järjenvastaista ottaen huomioon, että on rangaistava teko ylipäättään olla maassa laittomasti.

Mutta siihen arvosteluun — edustaja Kiviranta myös keskustan puolesta toi tämän esille — että mitä te sitä maahanmuuttoa esittelette, että ei se mitään ratkaise. No taaskin otan esille tämän Suomen Perustan tutkimuksen vuodelta 21, jossa on Tilastokeskuksen ja Kelan tilastojen mukaan käyty läpi erilaisia elinkustannus- ja elinkaarikuluja. Tässä on otettu esimerkiksi muutamissa maissa, kuten Irakissa, Somaliassa ja Afganistanissa, syntyneiden kulurakenteita. Tässä on esimerkkinä, että jos 1 000 afgania tulee tänne, niin heidän elinkaarikustannuksensa ovat noin 500 miljoonaa euroa, ja mikäli tulee perheen yhdistämisä, niin tämä summa nousee vielä 1 000 miljoonaan euroon. Ja Tilastokeskuksen tietojen mukaan Lähi-idästä ja sen lähialueilta saapuneet maksavat vuodessa 16 000 euroa vähemmän veroja kuin saavat tulonsiirtoja ja käyttävät julkisia palveluita. Lisäksi selvitysten mukaan heillä on matalammat työllisyysasteet ja palkat ja kymmenkertaiset toimeentulotuet kanta-väestöön verrattuna. Kun me nyt otetaan näitä tämän tyyppisiä asioita, minkä takia me esimerkiksi olemme sitä mieltä, että ihmisiä tulisi auttaa lähialueilla — kuten nyt esimerkiksi ukrainalaisten osalta olemme tehneet, autamme heitä lähialueilla eli Suomessa — niin ajatellaanpa, mitä tämä meille maksaa. Jos me lähtisimme muuttamaan meidän maahanmuuttopolitiikkaamme toisenlaiseksi, niin vuosien saatossa puhumme miljoonista ja miljardeista. Tässä on teille mittava leikkauskohde, josta te ette ole leikanneet euron latiakaan. Päinvastoin lisäätte koko ajan kuluja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Valkonen.

15.23 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät suomalaiset! Demokratia ei ole sampo. Me emme voi äänestää itseämme vauraksi ja hyvinvoiviksi. Vauraus, hyvinvointi, elintaso syntyvät ainoastaan työstä, yrittämisestä, osaamisesta, talouskasvusta, ja Suomi on valtava menestystarina siinä, että nousimme yhdestä Euroopan köyhimmistä maista elinta-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

son kärkeen koko maailmassa — yhdeksi maailman parhaista maista — mutta valitettavasti tällä hetkellä me ollaan selvästi näivetyksen tiellä, kaikilla mittareilla jääty pohjoismaisesta kolkasta eli siitä viiteryhmästä, jossa me haluamme olla.

Tästä hyvin vakavasta syystä Suomen talouspolitiikan ykköspainopisteen täytyy olla uuden talouskasvun aikaansaaminen, ja se tarkoittaa meidän olosuhteissa valitettavasti aika isoja talousuudistuksia. Pienellä viilaamisella suunta ei käännä. Suomi tarvitsee mittavat työmarkkinaremontit. Meidän työmarkkinat ja työmarkkinoiden kokonaisuus ovat täysin aikansa eläneet. Työmarkkinat täytyy päivittää tälle vuosituhannele. Samoin sosiaaliturvassa on jäänteitä, jotka lukitsevat liian monta suomalaista työmarkkinoiden ulkopuolelle. Suomen veroaste on aivan maailman huippuja. Täällä verokarhu voi liian pulskasti, ja erityisesti työn ja yrittämisen verotuksessa tarvitaan mittava tason lasku, jotta työtä, toimeliaisuutta kannattaa aina ottaa vastaan. Meidän investointien lupaprosessit ovat aivan liian jäykkiä. Jos kansainvälinen yritys harkitsee investointia Ruotsiin tai Suomeen, Ruotsiin saa vähintään kuukausia, pahimmillaan vuosia, nopeammin toteutettua tämän investoinnin. Ja lisäksi useita muita pienempiä uudistuksia tarvitaan Suomessa.

No, toiseksi tärkeimmän painopisteen täytyy olla meidän julkisen talouden kuntoon laittaminen. Siellä tilanne on vielä akuutimpi, vielä paljon akuutimpi, kuin talouskasvun puolella, ja se johtuu siitä, että erityisesti viime vuosina Suomen poliittiset päättäjät eivät ole uskaltaneet asettaa menoja tärkeysjärjestykseen. Me emme voi äänestää itseämme vauraiksi, vaan menot täytyy asettaa tulojen raameihin. Usein tätä tilannetta kuvataan valtavan kokeiseksi haasteeksi, mutta todellisuudessa ei ole mistään mahdottomuudesta kyse.

Vaikka Suomi on velkaantunut viime vuosina hurjasti ja näyttää myös tulevina vuosina valitettavasti velkaantuvan, talouspoliittinen arviointineuvosto, eli parhaat asiantuntijat Suomessa, on arvioinut, että noin miljardin valtiontalouden vahvistaminen vuodessa riittäisi kääntämään meidän julkisen talouden kestäväälle polulle — noin miljardin — ja pelkästään valtiontalous on ensi vuonna talousarvion mukaan yli 80 miljardia. Eli on kyse siitä, että me pystyttäisiin alle puolitoista prosenttia valtion menoja sopeuttamaan vuodessa esimerkiksi seuraavan kahdeksan vuoden ajan — puolitoista prosenttia. Se ei ole mitenkään mahdoton urakka, mutta se toki vaatii säntillistä asioiden hoitamista ja sitä, että sopeuttaminen aloitetaan välittömästi. Meillä ei koskaan tule sellaista tilannetta, että joku myllerrys ei olisi meneillään. Se, että odotetaan sateetonta kesää, tarkoittaa, että katto jää kyllä paikkaamatta. On parempi aloittaa uudistukset välittömästi, kun meillä siihen on vielä hallittu mahdollisuus.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti Suomen talous on kuralla ja me tarvitaan rohkeita talousuudistuksia. Ne olisi jo pitänyt toteuttaa, mutta viimeistään nyt viipymättä julkinen talous kuntoon, velkaantuminen loppumaan, työllisyys nousuun ja talous kasvuun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

15.28 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaksi vuotta sitten elokuussa 2020 historioitsija Walter Russell Mead kirjoitti The Wall Street Journal -lehdessä seuraavasti: ”Maailma on astumassa suuren muutoksen aikakauteen. Korona on edessä olevien haasteiden kenraaliharjoitus. Edessä olevat kamppailut testaavat johtajia, arvoja, instituutioita ja ideoita, jotka ohjaavat yhteiskuntaa.” Hän osui oikeampaan kuin varmasti arvasikaan.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Vaalikauden viimeinen budjettiesitys on tehty jälleen hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa. Elämme keskellä suurta muutosta. Nyt, talven kynnyksellä, testataan meitä, kansanedustajia. Suomalaiset katsovat meihin ja kysyvät, miten selviän talvesta, riittävätkö rahani leipään ja lämpöön, säilyykö työpaikka. Nyt testataan päättäjien arvot ja ideat, jotka ohjaavat yhteiskuntaa. Siksi nyt käsillä olevan budjetin suurin ja kantavin ajatus on tuoda turvaa talveksi.

Arvoisa puhemies! Tämä on perusasioiden budjetti: sähkö, lämpö ja leipä talvea varten. Talvesta tulee kylmä ja pimeä, kuten edustaja Ovaska profetoi. Meillä kaikilla on syytä säästää. Jokaisen on opeteltava luopumaan jostakin. Tarvitsemme pitkässä juoksussa julkisen talouden tasapainottamisen ohjelman, joka toteutetaan monella vaalikaudella. Nyt hallitus vastaa hirmuisiin sähkön hintoihin monin eri keinoin. Sähkön arvonlisäveron alennus oli nopeasti käyttöön saatava toimi, joka vaikuttaa jokaisen sähkölaskuun. On myös kohdennetumpia keinoja. Talven ajaksi tuleva sähkövähennys kohtuullistaa keskituloisten lämmityskustannuksia. Pienituloisimmat saavat sähkötukea.

Arvoisa puhemies! Kun meillä on yhteinen huoli velasta, pitää katsoa kauemmaksi. Tulojen ja kestävä kasvun lisäämisen lisäksi tarvitsemme välttämättä rakenteellisia uudistuksia, kuten on tehty sote ja oppivelvollisuuden laajentaminen. Me tarvitsemme tämän hetken ratkaisuja, kuten ylimääräinen lapsilisä. Koronan, sodan ja hintojen nousun ja energiakriisin seurauksena perheet, lapset ja nuoret ovat vaikeuksissa. Lasten, nuorten ja perheiden huono-osaisuus, toimeentulo-ongelmat, oppimisen erot ja pahoinvointi ovat lisääntyneet. Moni jo valmiiksi heikoilla ollut lapsi ja nuori on vieläkin heikommalla. Kelan mukaan 16 000 perhettä on hintojen nousun seurauksena joutunut köyhyYTEEN. Eriarvoisuutta ja osattomuutta ei saa päästää laajenemaan. Jokainen suomalainen ja koko maa tulee pitää mukana, se on keskustan linja.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi oppivelvollisuuden laajentaminen on entistä perustellumpi ratkaisu. Samat tahot, jotka vastustivat aikanaan peruskoulua, vastustivat nyt sen laajentamista täysi-ikäisyyteen saakka. Taloustieteilijä Roope Uusitalo on kehumus uudistusta viisaaksi. Viime joulun ja kevään tiedot olivat jo lupaavia. Ilman koulupaikkaa oli murto-osa verrattuna vuotta aikaisempaan tilanteeseen.

Tukalan tilanteen tämän hetken ratkaisuna joulukuun ylimääräinen lapsilisä perheille tulee todella tarpeeseen. Myös lapsilisän yksinhuoltajakorotus ja työmarkkinatuen, toimeentulotuen ja opintotuen lapsi- ja huoltajakorotukset tulevat tarpeeseen. Kun lapset, nuoret ja perheet pärjäävät, kun kodit pärjäävät, koko Suomi pärjää. Mitä vaikeammat ajat meille tulevat, sitä enemmän meidän tulee puhalttaa yhteen hiileen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Holopainen, Mari Holopainen. Edustaja Holopainen, Mari poissa. — Edustaja Yrttiaho.

15.33 Johannes Yrttiaho vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Marinin hallitus jää Suomen historiaan paitsi ulkopoliittisen takinkäännon hallituksena myös sotilasmenoja ehkä historiasa eniten nostaneena hallituksena. Hallituksen aloittaessa 2019 oli puolustusministeriön pääluokkaan budjetoitu 3,1 miljardia euroa; nyt budjettiesitys antaa aseisiin ensi vuodelle peräti 6,1 miljardia. Marinin hallitus käytännössä kaksinkertaistaa Suomen sotilasmenot neljän vuoden kautensa aikana.

On valmistauduttu Nato-jäsenyyteen muun muassa F-35-hävittäjähankinnalla ja nostamalla sotilasmenojen bkt-osuus reippaasti yli Naton vaatiman kahden prosentin. F-35-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

hankkeen kustannuksiin budjetoidaan ensi vuodelle lisämenoina lähes 400 miljoonaa aiemmin tiedossa olleen miljardin hankintamäärärahan päälle. Valuuttakurssien muutos eli euron heikkeneminen on huomioitu 271 lisämiljoonalla, ja sopimuksen indeksiehtoon varaudutaan 100 lisämiljoonalla ensi vuonna. Hinnan nousu voi olla miljardeja kymmenen vuoden hankinta-aikana. Tähän päälle tulevat vielä korkojen noususta aiheutuvat kasvavat korkomenot. Alkuperäiseltä hinnaltaan 10 miljardin hankintahan tehdään velaksi. Suomen Kuvalehden mukaan tällä hetkellä tuotannosta valmistuvien F-35-koneiden hinta nousi Yhdysvalloissa jylläävän inflaation vuoksi peräti 75 prosenttia. Ensimmäinen Suomen hankkima kone valmistuu 2025. Vastaava korotus tarkoittaisi 64 koneelta 3,9 miljardin lisähintaa. Ja tämä siis pelkistä koneista, lisäksi tulee kaikki kauppaan kuuluva varustelu. Hävittäjien tilausvaltuus hyväksyttiin vuonna 2020 käytännössä niin, että piikki jäi auki. Suomen eduskunnalle ei riskeistä kerrottu eikä valtio ole näiltä riskeiltä suojautunut. Olen tästä yrittänyt varoitella kuluneen kauden aikana useaan otteeseen.

Arvoisa puhemies! Ulkopolitiikan uusi suunta maksaa nyt Suomelle myös kasvavana energian hintana ja sitä myöten yleisen hintatason nousuna. Paheneva energiakriisi ja hintojen nousu ovat seurausta kiristyneistä Yhdysvaltojen ja EU:n pakotepolitiikasta, vastapakkotteista ja pakotteista riippumattomista kansallisista poliittisista päätöksistä. Iso vaikutus hintoihin on myös sillä, että eurooppalaiset valtiot, etupäässä Saksa, ovat täyttäneet energiavarastojaan ja haalineet markkinoilta ennakoivasti kaiken mahdollisen. Energiapakkotteet eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen eli Venäjän talouden heikkenemiseen, vaan hintojen nousu on lisännyt maan energianvientituloja. Euroopan talous sen sijaan uhkaa vajota taantumaan ja jopa talouslamaan. Saksan talouden ongelmat näkyvät nopeasti myös Suomen vientiteollisuudessa. Uhkana on myös työllisyyden heikkeneminen.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä ei ole todella merkittäviä pieni- ja keskituloisten toimeentuloa helpottavia toimia. Hallitus puuttuu energiahintoihin hyvin keveillä toimilla. Sähkön alvin laskun siirtyminen kuluttajahintoihin ei ole lainkaan varmaa, ja alvin lasku syö pohjaa valtiontaloudelta 200 miljoonan euron arvosta. Isoin panostus eli suurten sähkölaskujen 300 miljoonan verovähennysoikeus on jälkikäteen tuki ja hyödyttää tosiasiallisesti vain niitä hyvätuloisia, joiden tulot ja talouspuskurit kestävät kovia hintoja yli verovuoden. Kelan vielä valmistelussa oleva 300 miljoonan euron tuki pienituloisille ei ole suuren suuri sekään. Lisää tukea kansalaisille tulisi saada hintojen nyt rajusti noustessa. Tämä ylimääräinen lapsilisäkuukausi on tietenkin oikeansuuntainen toimi, kun se maksetaan kaikille suoraan, mutta kovin pieni kertaluontoinen tuki sekin, kun hintojen nousu euroalueella lähentelee siis jo 10:tä prosenttia. On muistettava myös, että lapsilisän reaaliarvo on pudonnut 90-luvun puolivälistä lähes 40 prosenttia ja sitä on leikattu viimeksi rajusti vuonna 2015. Etuutta ei myöskään ole sidottu indeksiin. Entä sitten yksin elävien ja eläkeläisten tukeminen? Tällaisia toimia budjetissa ei näy.

Paitsi energian myös ruoan ja yleisen hintatason nousu tulisi kompensoida kunnollisilla sosiaaliturvan ja eläkkeiden tasokorotuksilla sekä palkankorotuksilla kansalaisille. Valtiovarainministerinkin mainostamat indeksikorotukset sosiaaliturvaan ja eläkkeisiin eivät ole mikään lisäys tai helpotus vaan lainmukainen automaatti, joka sekin vain osin kompensoi elinkustannusten nousua. Indekseillä valtiovarainministerin on siis turha paukutella henkseleitään. — Kiitoksia, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

15.38 Joakim Strand r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kyseessä on siis tämän hallituksen viimeinen budjetti, ja kun muistelee taaksepäin vuotta 2019 Säätytalolla, niin kyllä meininki oli aika lailla erilaista. Silloin puhuttiin muutamista miljoonista, kun puhuttiin teknologiateollisuuden globaalien ekosysteemien kehittämisestä, ja nyt on miljoonista tullut miljardeja. On ollut pandemiaa, on ollut Venäjän hyökkäyssotaa, ties mitä — energiakriisi, valtava energiasota, käytännössä globaali sellainen.

Det har minsann varit en speciell period, och när man tänker tillbaka kan man lugnt säga att miljonerna blev till miljarder i något skede. Samtidigt har det varit helt nödvändigt att stöda olika branscher, stöda olika hushåll nu när vi har haft en global pandemi, nu när vi i praktiken har ett energikrig.

Tämä hallitus on kuitenkin vienyt eteenpäin myös sellaisia asioita, jotka ovat todella pitkään junnanneet paikalla: sote-uudistusta; kuka olisi uskonut, että Nato-jäsenyyttä oltaiisiin haettu; myös muutama semmoinen asia, kuten vaikka maksuhäiriöjärjestelmän uudistaminen, josta ollaan puhuttu niin kauan kuin itse olen ollut täällä, pian kahdeksan vuotta.

Jag är själv väldigt glad över att denna regering har fått igenom en förnyelse av betalningsanmärkningssystemet. Det är någonting som påverkar 400 000 finländare. Jag har själv haft en unik insyn i människors privatekonomi eftersom jag har jobbat på en banks juridiska avdelning under studietiden, och jag är oerhört glad för de människor som via den här lagändringen kan få en ny start och betala bort sina skulder och komma bort från de här registren.

Den här budgeten, den sista budgeten, präglas av nödvändiga lösningar, och man kan säga att samtidigt som skuldsättningen oroar oss finländare så satsar vi också på olika typer av åtgärder för att komma över dessa svåra tider. Vi vill skapa trygghet i vardagen och skapa en vägkarta mot en hållbar ekonomi. Vi har också sett till att momsens på el sänks till 10 procent över vintermånaderna och vi inför ett nytt skatteavdrag för höga elräkningar och elstöd för dem som inte kan göra avdrag från inkomstbeskattningen.

Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2023 turvaa ihmisten ostovoimaa ja vahvistaa kestävän kasvun edellytyksiä. Myös oman alueemme puolesta muutamia hyviä nostoja budjettiriihestä:

Vi får fortsatt finansiering för det nationella patient- och klientsäkerhetscentret som etablerades i samband med fulljournskampen.

Myös Pohjanmaan hyvinvointialueen potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiskeskuselle kohdennettiin riihen yhteydessä valtionavustusta. Kansallisarkiston toimintaa kehitetään siten, että Kansallisarkiston toiminnot pysyvät Vaasassa.

Regeringen ger ett starkt stöd för utvecklandet av Riksarkivets verksamhet i samband med budgetrian här tidigare.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Seinäjäki—Kaskinen-radan tehostettu kunnossapito jatkuu, voidaan mainita. Hallitus on myös isossa kuvassa päättänyt osaavan henkilöstön saatavuuden varmistamisesta sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Fortsatta satsningar på forskning, utveckling och innovationer är naturligtvis livsviktigt för ett litet land som lever av exportindustrin och som har många intressanta investeringar på kommande, i synnerhet inom energiteknologin men också inom batterivärdekedjan.

Mainitsen myös lyhyesti, että poliisin määrärahaa vuodelle 2023 nostetaan 854,3 miljoonaa euroon, mikä on 31 miljoonaa enemmän kuin vuodelle 2022 on budjetoitu.

Här finns många viktiga satsningar på det nationella planet och sådant som också gynnar Österbotten, och det ska sägas att arbetet med att få ner elpriserna till en rimlig nivå både nationellt men framför allt också lokalt pågår för full kraft.

Kaikki paukut suuntautuvat nyt tällä hetkellä ainakin itselläni siihen, niin kansallisesti kuin paikallisesti, että saadaan sähkön hintoja huomattavasti kohtuullisemmalle tasolle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tanus.

15.42 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituskausi on ollut kokonaisuudessaan täysin poikkeuksellinen. Nyt kun ollaan tekemässä tämän kauden viimeistä budjettia, on hyvä katsoa myös taaksepäin.

Puheenvuoroni alussa haluan antaa kiitosta ministereille, jotka ovat joutuneet joka päivä elämään ikään kuin poikkeusaikaa. Monia asioita on varmasti tehty oikein, mutta on paljon, mitä näin taaksepäin katsoen olisi voitu tehdä toisin. Koronakriisi, Venäjän aloittama hyökkäyssota, energiakriisi, maatalouskriisi, inflaation kiihtyminen ja niin edelleen — tuntuu siltä, että hallitus on joutunut elämään kriisien ehdoilla, ja moni tärkeä asia on jäänyt pakostakin kriisien jalkoihin.

Tämä hallitus jättää jälkeensä valtavasti kasvaneen valtionvelan. Suomi on elänyt velaksi viimeiset 15 vuotta, ja näyttää siltä, että velkaantumiselle ei ole loppua näkyvissä. Valtion menoja tulee jatkossa tarkastella paljon nykyistä kriittisemmin. Jos emme saa velkaantumista pysäytettyä, on meille jatkossa odotettavissa yhä suurempia ongelmia. Jo nyt velanhoitokulut kasvavat merkittävästi. Voikin kysyä, uskooko joku todella, että nollakorkojen aikakausi voisi jatkua pitkään eikä velkoja tarvitsisi koskaan maksaa takaisin.

Viimeiset kuukaudet ovat osoittaneet, että päätöksenteon tulee olla omissa käsissämme. Käsillä oleva energiakriisi on karmea esimerkki siitä, kuinka ajopuun lailla emme voi vaikuttaa oman maamme ja omien kansalaistemme tilanteeseen. Tähän täytyy saada muutos. Omavaraisuuden tulee jatkossa olla keskiössä, ja kansallista päätäntävaltaa tulee palauttaa.

On itsestäänselvää, että Suomen tulee tukea ja auttaa Ukrainaa tilanteessa, jossa Venäjän silmitön hyökkäys aiheuttaa valtavia inhimillisiä ja taloudellisia tuhoja. Täysin toinen asia on se, onko Suomella varaa antaa miljardeja euroja erilaisiin EU-hankkeisiin, joilla kerta toisensa jälkeen tuetaan muita EU-maita, esimerkkinä vaikkapa ne rahat, joilla esimerkiksi Italiassa tehdään energiaremontteja. Uskoisin, että noille euroille olisi ollut käyttöä myös meillä täällä Suomessa.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Hoitajakriisi on osoitus siitä, että meillä on kotimaassa ongelmia, joita ei voi ratkaista muutoin kuin lisäämällä rahoitusta. Terveydenhuolto tulee tarvitsemaan tulevina vuosina huomattavan lisärahoituksen. Väestön ikääntyminen ja hoitohenkilökunnan puute vaativat suuria panostuksia terveydenhoitoon.

Toivoisin, että hallitus miettisi vielä uudestaan myös Kela-korvauksien kohtaloa. Tässä akuutissa tilanteessa olisi paljon järkevämpää korottaa Kela-korvauksia kuin leikata niitä. Huomauttaisin, että myös parlamentaarinen työryhmä päätyy Kela-korvausten säilyttämiseen eikä suinkaan Kela-korvausten poistamiseen.

Koronakriisi aiheutti julkiseen terveydenhuoltoon valtavan hoitovelan. Nyt olisi oikea aika ottaa myös yksityiset terveydenhoitoyritykset mukaan hoitojonojen purkamiseen. Esimerkiksi suuri määrä erilaisia leikkauksia voitaisiin suorittaa yksityisellä puolella. Tämä olisi ehdottomasti myös potilaan etu, samalla kun se poistaisi painetta julkisesta terveydenhuollosta.

Kun puhutaan miljardiluokan budjettialijäämästä, tuntuu hieman kummalliselta joutua joka vuosi puhumaan samasta asiasta: keliakiakorvauksesta. Keliakia on sairaus, joka hoitamattomana aiheuttaa vakavia ongelmia. Ainut hoito, ehdoton gluteeniton ruokavalio, on kuitenkin kallista. Moni keliakikko, erityisesti pienituloisen keliakikko, todella tarvitsisi tukea pystyäkseen elämään sairautensa kanssa, ja toivonkin, että keliakiakorvaukseen saataisiin sisällytettyä ensi vuoden talousarvioon 15 miljoonaa — ainakin siihen, joka tulee toteutumaan.

Tein viime vuonna lakialoitteen eturauhassyöpäseulontojen aloittamisesta. Eturauhassyöpä on Suomen yleisin syöpä, johon sairastuu 5 500 miestä ja kuolee yli 900 miestä joka vuosi. Seulontoja ei voida aloittaa ilman tarvittavaa rahoitusta, ja toivonkin, että asia nähtäisiin niin tärkeäksi, että myös tälle hankkeelle löytyisi rahoitus.

Lopuksi vielä muutama sana verotuksesta.

Suomessa on nopeasti paheneva työvoimapula. Monella alalla on jo erittäin vaikea löytää osaavaa henkilökuntaa. Tämä vaikeuttaa jo nyt monien yritysten toimintaa. Olen esittänyt, että voitaisiin muuttaa eläkeläisten mahdollisuutta työntekoon niin, että se olisi myös taloudellisesti nykyistä kannattavampaa.

Esittämässäni kahden erillisen verokirjan mallissa eläkeläisillä olisi kaksi erillistä verokorttia niin, että eläkkeen lisäksi tulevaa ansiotuloa ei verotettaisi lisäprosentilla vaan työtulota verotettaisiin erillisenä huomattavasti kevyemmin. Moni eläkeläinen voisi tehdä osa-aikatyötä niin, että työssä käyminen olisi taloudellisesti palkitsevaa. Esimerkiksi terveydenhoitoon voitaisiin saada nopeastikin [Puhemies koputtaa] suuri joukko kokeneita, ammattitaitoisia hoitajia. Työvoimapula pahenee nopeasti, joten on tärkeää löytää uusia ratkaisuja tilanteen helpottamiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Nurminen.

15.48 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Meillä on ollut monenlaisia budjet-teja tällä kaudella: on ollut koronaan liittyen, sitten Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan, ja tätä budjettia selvästi hallitsevat hintojen nousu ja erityisesti energian hinnan korotuksista kärsivien kotitalouksien auttaminen ja ihmisten selviytyminen tästä tilanteesta eteenpäin.

Ehkä hallitsevin elementti täällä on energian hintojen nouseminen, ja minun mielestäni on hyvä, että hallitus esittää tätä sähkövähennystä, jota pääsee heti ensi vuoden alusta hyödyntämään. Ja kaikkein pienituloisimmille räätälöidään omanlainen sähkövähennys, niin

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

että hekin hyötyvät tästä tilanteesta, koska heille tämä on kaikista akuutein ja tukalin. Toisaalta myös sähkön arvonlisäveron lasku tuo kaivattua helpotusta tilanteeseen. Yleisesti tähän koko sähkön hinnan nousuun ja sähkömarkkinoille tarvittaisiin isompaa remonttia EU-tasolla, ja ylipäänsä näihin ylisuuriin voittoihin olisi välttämätöntä puuttua.

Tässä budjetissa on hyviä parannuksia: lapsiperheiden päivähoitomaksujen alentaminen pysyvästi, ylimääräinen lapsilisä. Tervehdin ilolla myös tätä ulosoton suojaosan korottamista. Ja myös eläkkeensaajille on tässä toimia, joilla tässä kasvavien hintojen ahdingossa voidaan auttaa niin lämmityskustannuksissa mutta myös lääkkeiden maksukatossa. Indeksiksi on jäädytetty, eli se ei nouse, ja myös työeläkkeisiin on tulossa iso korotus nyt tämän indeksin myötä. Lisäksi tällä budjetilla lisätään ylipäänsä koulutusta. Kun täällä on paljon puhuttu tästä terveydenhuollon tilanteestakin, niin meillä on sinne lisää koulutuspaikkoja ja rahaa työolojen parantamiseen, ja se on tärkeää.

Yleisesti pidän myös hyvänä, tässä kun taloudesta puhutaan, että meillä työllisyys on vahvistunut ja vahvistuu edelleen, ja esimerkiksi nuorisotyöttömyys on alimmillaan, mitä se on 15 vuoden aikana ollut, ja tämä on todella, todella tärkeää.

Tämä hallituksen talousarvioesitys antaa hyvät edellytykset vastata niihin tuleviin haasteisiin, joita meillä tulevaisuudessa on. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Junnila.

15.51 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille on selvää, että kriisitilanteissa, kuten koronapandemiassa ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamassa talouskriisissä, täytyy elvyttää ja auttaa kotitaloudet ja yritykset akuutin kriisin yli. Näistä kriiseistä ei hallitusta voi syyttää, mutta se, miten kriiseissä on toimittu, jättää parantamisen varaa. Vielä enemmän parannettavaa löytyy, kun huomioi, millä tavalla hallitus on pistänyt rahaa haisemaan omilla harkinnanvaraisilla menolisäyksillään.

Talousskasvun heikentyessä bruttokansantuote jää ennakoitua pienemmäksi, jolloin velkasuhde ei tasapainotu vaan kasvaa. Päätökset maanpuolustuksen ja rajaturvallisuuden vahvistamisesta ja ukrainalaisten auttamisesta ovat tietenkin olleet perusteltuja ja kannatettavia päätöksiä, joista lähes kaikki ryhmät ovat olleet yksimielisiä. Määrärahojen kasvua selittävät kuitenkin hallituksen lempihankkeet: kehitysyhteistyö, EU-tukiaiset ja ilmoittautuminen ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun etulinjaan — maksajaksi. Se, mitä hallitus kutsuu vastuun kantamiseksi, on käytännössä tulonsiirtoa ja vastuuta vieraiden valtioiden hyväksi.

Kaikilta lisämenoilta ja veronkorotuksilta ei voi välttyä, mutta pelkästään valtionvelka on nousemassa ensi vuonna 146 miljardiin euroon. Se on yli 26 000 euroa kansalaista kohhti vauvasta vaariin ja mummoon. Pelkästään valtionvelan korkomenot ylittävät jo 1,5 miljardia euroa. Menoja olisi osattava karsia varsinkin tilanteessa, jossa pidemmällä aikavälillä valtion tulot ja menot ovat epätasapainossa ja ikääntymisen seurauksena julkinen talous ei ole kestävällä pohjalla. Hallitukselle pitäisi olla selvää, että vaikka kriisien takia menokehykset eivät ole mälläystä rajoittamassa, se ei tarkoita, että kaikki ideologiset ideat tulisi toteuttaa. On vastuutonta kasvattaa menoja sateenkaarihallituksen kaikkien osapuolien mieliksi ja jättää ikävät leikkaukset seuraavan hallituksen rasitteeksi. Maltillisemmallalla linjalla jotain hallituksen perinnöstä voisi jäädä elämään muutenkin kuin velkana.

Jos menoja halutaan kasvattaa ilman lisävelkaantumista, tarvitaan talousskasvua ruokkivia uudistuksia. Sote-uudistus on hallituksen uudistuksista suurin ja vaikutuksiltaan kauas-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kantoisin. Asiantuntijalausunnoissa sen arvioidaan kuitenkin vain lisäävän lähivuosien menoja — täksi vuodeksi yli 12 ja ensi vuodeksi lähes 14 miljardia euroa tässäkin budjetissa. Lisäksi hallitus kaavailee laittomasti maassa oleville paperittomille pääsyä ei-kiireellisen hoidon pariin lisäten sote-sektorin kuluja entisestään ja vahvistaen Suomen houkuttelevuutta maailman sosiaalitoimiston lisäksi myös maailman terveyskeskuksena.

Valtiovarainministeriö tiedotteessaan toteaa, että talousarvioesitys sisältää merkittäviä toimia ihmisten ostovoiman vahvistamiseksi. Mitä ne sitten ovat? Varhaiskasvatusmaksujen alentamista, jouluna maksettava ylimääräinen lapsilisä ja korotuksia useisiin etuuksiin. Taas kerran unohtui keskiluokka, joka ei etuuksia nauti ja jonka rooliksi jää maksaa kaikki niin kauan kuin maksukykyä on.

Hallitus on toki esittänyt tukimallit sähkökriisistä selviämiseen, mutta tässä keksitään jälleen pyörää uudestaan, koska naapurimaissa Norjassa ja Ruotsissa käytössä on valmis yksinkertainen tukimalli, jossa kotitalouksia tuetaan sähkönkulutuksen suhteen: kotitalouden sähkön hinnasta korvataan 80 prosenttia siitä hinnasta, joka ylittää 0,7 kruunun kilowattitunnin hinnan 5 000 kilowatin kulutukseen asti kuukausittain. Kotitalouksille siis taa-taan tietty määrä sähköä kohtuullisella hinnalla. Hallituksen mallissa tuet tulisivat joskus myöhemmin veroalen muodossa, vaikka rahaa laskujen maksuun tarvitaan nyt eikä vaika-kapa ensi keväänä. Ministerien suusta on kuultu, että jos sähkölaskuun eivät rahat riitä, saa sossun luukulta apua — ajatelkaa.

Arvoisa puhemies! Suorien menojen lisäksi takausvastuut ovat koronan, Venäjän hyökkäyssodan, inflaation ja EU:n vedätyspaketin takia kasvaneet nykyisen hallituksen aikana huomattavasti tavallista nopeammin. Hallitus on väittänyt, että velkaantuminen on johtunut koronasta aiheutuvista toimenpiteistä ja Venäjän hyökkäyksestä Ukraina. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä suurimmat menonlisäykset aiheutuvat hallituksen päättämistä muista harkinnanvaraisista toimista. Tämä selviää valtiovarainministeriön eilen julkaistusta talouskatsauksesta. Koronaan tai Venäjään liittymättömiä menonlisäyksiä [Puhemies koputtaa] on tehty tai budjetoitu tehtävän peräti 11 miljardia euroa tämän hallituskauden aikana. On siis vastuutonta piiloutua koronan tai Venäjän selän taakse ja väittää, että tehdyt ratkaisut ovat olleet välttämättömiä ja [Puhemies koputtaa] että syyllinen velkaantumiseen on jossakin muualla kuin valtioneuvostossa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön luvut osoittavat karun todellisuuden, että velkaantumisen aiheuttaneet menonlisäykset on tehty hallituksen toimesta. Siksi tämäkin budjetti on kuin harakan lento: porstuaan jää läjä jöötiä, kun hopealusikat katoavat paremmille pesäpaikoille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Muistutan arvoisia edustajia tästä viiden minuutin aikasuosituksesta. — Edustaja Kiviranta näyttää mallia.

15.57 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Talouden lyhyen ja keskipitkän aikavälin näkymiä varjostavat Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama energiakriisi, korkea inflaatio ja nousevat korot. Euroalueen inflaatio kiihtyi elokuussa yli yhdeksään prosenttiin. Euroopan keskuspankki ilmoitti hiljattain historiallisen suuresta koron nostosta ja aikoo kiristää rahapolitiikkaa todennäköisesti vielä useamman kerran.

Taloudessa on nyt poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä. Euroalueella talouskasvun piristymistä ei ole näköpiirissä ainakaan lyhyellä aikavälillä. Maailmantalouden kas-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vu hidastuu. Tuleva talvi koettelee varmasti suomalaisten kriisinsietokykyä, sillä energian hinnat pysyvät korkealla tasolla.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 budjettiesityksessä perusasiat ovat keskiössä, kuten pitääkin. Budjetti turvaa ostovoimaa, vahvistaa turvallisuutta ja huoltovarmuutta sekä lisää energiaomavaraisuutta. On tärkeää, että maanpuolustukseen ohjataan merkittävästi lisärahoitusta muun muassa materiaalihankintoihin ja toimintamenoihin. Myös Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn kasvattaminen ja kyberturvallisuushkiin varautuminen on erittäin tärkeää.

Monet tämän vaalikauden panostukset ovat olleet ilmeisen välttämättömiä. Suurin osa tästä hallituskaudesta on eletty poikkeuksellisia aikoja. Ensin tuli koronapandemia ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. On ollut välttämätöntä ottaa velkaa.

Arvoisa puhemies! Poikkeukselliset tapahtumat eivät kuitenkaan ole ainoa syy velanotolle. Budjetti on kroonisesti alijäämäinen, ja myös tässä vuoden 2023 budjetissa velkaa otetaan yli 8 miljardia euroa lisää.

Suomen vakavin keskipitkän aikavälin haaste on edelleen heikentyvä huoltosuhde ja se, ettei talouden rakenteellisia uudistuksia ole tehty riittävästi. Tarvitsemme mittavaa talouskasvua pystyäksemme rahoittamaan nykyisen kaltaisen hyvinvointivaltion myös tulevaisuudessa. Suomen täytyy olla houkutteleva paikka investoida, yrittää ja työllistää, jotta voimme säilyttää asemamme pohjoismaisena hyvinvointivaltiona.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Hopsu, edustaja Hopsu poissa. — Ledamot Ollikainen.

16.00 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Elämme edelleen todella haasteellisia aikoja, ollaan nyt keskellä niitä — ei olisi uskonut, kun hallitusohjelmaa kirjoitettiin. Koronan ja Ukrainan sodan vaikutukset näkyvät todella vahvasti myös ensi vuoden talousarviossa monellakin momentilla. Alijäämä on suuri, yli kahdeksan miljardia, velanotto huolestuttaa kansalaisia ja meitä, mutta olemme nyt siinä tilanteessa, että pitää panostaa. Inflaatio osaltaan ajaa meitä tähän, ja todella haasteellinen talvi odottaa.

De ekonomiska förutsättningarna har förändrats drastiskt sedan det senaste riksdagsvalet. Coronan, kriget i Ukraina, och de kringeffekter som detta medfört har inte gått att förutse, vilket vi nu då ser som underskott i budgeten, över 8 miljarder euro. Satsningarna är nödvändiga, och den här budgeten skapar också framtidstro.

I förslaget finns ett förslag om att temporärt sänka momsen på el från 24 procent till 10 procent, och det under perioden december till april, och det här är otroligt viktigt. Dessutom utformas ett system för skatteavdrag, alternativt en stödmekanism, för att kompensera de stigande energikostnaderna. Det syns i plånboken hos invånarna och är en rättvisefråga då det gäller uppvärmningskostnader. Vi måste se till så att alla har möjlighet att hålla sina hus varma i vinter, och förstås över nästa år också, och att man också har pengar till andra vardagskostnader. Det är viktigt.

Under den här regeringsperioden har man ju också satsat på företag, hålla hjulen i rullning, ha sysselsättning, och det är ju till och med så att vi har arbetskraftsbrist inom många branscher. Självförsörjningsgraden som kom fram här är ju också jätteviktig.

Satsningarna på utbildningen som framgår i den här budgeten för nästa år är otroligt viktiga. Vi vet hur depressionen i början av 90-talet, alltså laman, gjorde att barn och unga blev

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

lidande, och det här kan vi inte vara med om i fortsättningen. Vi måste satsa på att vi inte har lika långtgående konsekvenser av den depression som vi nu är på väg in i. Därför är tilläggssatsningarna på grundutbildning och yrkesutbildning och gymnasier otroligt viktiga med tanke på framtiden. En jämlik utbildning är en av hörnstenarna för vår finländska välfärdsstat, och det vill vi naturligtvis att vi ska fortsätta med.

Paikallisesti ja alueellisesti haluan nostaa tästä talousarviosta esille muun muassa Suupohjan radan Seinäjoelta Kaskisiin. Siinä on 3,5 miljoonan euron rahoitus ensi vuodelle, ja se on todella hyvä asia. Tämä Kaskisten rata on elintärkeä koko Suupohjan alueelle ja tuo alueelle miljoonia, yrityksille mahdollisuuksia kasvaa. Tässä myös Metsä Board on parhaillaan selvittämässä mahdollisuutta rakentaa sinne taivekartonkitehdas, ja tämä työllistäisi 200—300 uutta työntekijää, ja se olisi todella tärkeää paikallisesti. Tällaiset ratahankkeet ovat todella, todella tärkeitä, kun yritykset etabloituvat ympäri Suomea, eliikkä tämä on hyvä asia.

Inom SFP är vi väldigt glada över att det finns skrivningar kring funktionerna för Riksarkivet, och vi har ju förstås förhoppningar om att vi ska trygga fortsatt placering i Vasa för Riksarkivet även i fortsättningen, och det här är en väldigt fin sak och en viktig sak för hela Finlands historia.

Ännu en sak gäller Vasa centralsjukhus, som ännu inte hade fulljournsstatus då vi inledde den här regeringsperioden, men som har en nationell status för klient- och patientsäkerhet, har ett center kring det, och för det säkras nu ett statsbidrag på 1,1 miljoner euro. Det här är otroligt viktigt.

Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että budjettiesityksessä lisätään kohdennettua rahoitusta nuoriin ja koulutukseen. Lapset ja nuoret ovat kärsineet suuresti koronan myötä, ja meidän päättäjien tehtävä on auttaa heitä. Siksi varhaiskasvatuseräpäiden alentaminen, ylimääräinen lapsilisä sekä koulutukseen panostaminen ovat hyvin tervetulleita keinoja tulevaisuudenuskon parantamiseksi, joka on tämän budjettiesityksen tehtävä. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

16.05 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Pyydän lupaa saada pitää koko puheeni täältä paikalta, kiitos. [Puhemies: Lupa myönnetty!] — Kiitoksia.

Odotin tätä talousarviokirjaa mielenkiinnolla monestakin syystä. Eniten ehkä sen takia, että se on viimeinen talousarvio, johon voin itse osallistua ja josta keskustella, koska olen päättänyt luopua ehdokkuudestani enkä asetu enää ehdolle.

Tänään syötin hakusanalla tähän talousarviokirjaan kaksi sanaa: ”ruoka”, ”apu”. Kaikki täällä tietävät, että seitsemän vuotta olen puhunut ja paasannut tästä ruoka-avun rahoituksen saamisesta valtion talousarvioon ikään kuin kiinteänä määrärahana. No, tänään hie-man ilahduin, koska tänne oli kirjattu ruoka-apu ja sen kehittämiseen yksi miljoona euroa. Näytin valiokunnassa sitä ystäväilleni keskustasta ja totesin: ”Jippii, tämä on työvoitto.” Eräs kollega sanoi, että se on sitten varmaan Lex Laukkanen. No, luin muutaman sivun eteenpäin ja petyin yhtä nopeasti kuin innostuin, sillä kävi ilmi, että tämä miljoonan lisäys oli siirtomääräraha tältä vuodelta, koska sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tänä vuonna

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

onnistunut jakamaan sitä miljoonaa, jonka eduskunta oli osoittanut vähävaraisten auttamiseen, joten nyt se miljoona siirretään sitten ensi vuodelle.

Arvoisa puhemies! Eilen puhuin täällä hieman poliittisesta kyvyttömyydestä, ja sanoisin näin, että jotenkin tämä vähävaraisten auttaminen on meillä nyt muuttunut tällaiseksi akateemiseksi köyhyyspuuhasteluksi. Me perustamme työryhmiä, valitsemme niihin tohtoreita ja professoreita ja me ajattelemme, että jollakin tavalla kehittämistyöllä voimme poistaa ihmisten näläntunteen. Täällä talousarviokirjassa todetaan vaikuttamistavoitteena sosiaali- ja terveysministeriön osalta, että sosiaaliturva kannustaa työhön, köyhyyden ja syrjäytyneiden määrä on vähentynyt, vaikuttavat palvelut ja toimeentuloturva muodostavat yhteentoimivat kokonaisuudet, oikea-aikaiset ja luotettavat palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin. Voisi sanoa, että millä tahansa mittarilla mitattuna näissä kaikissa ollaan jääty jälkeen. Jotenkin iloitsen siitä, että valtiovarainministeri on täällä, ja niin kuin hän hyvin tietää, hänen työnsä paljon arvostan, ja ajattelin, että olisikohan vielä mitenkään mahdollista, että me sitten kuitenkin saisimme jotenkin tämän vähävaraisia auttavien yhdistysten pysyvän määrärahan. Minulta ministeriöstä kysyttiin, mikä se summa minun mielestäni pitäisi olla — kaikki tietävät, että olen 14-vuotiaasta saakka tehnyt työtä vähävaraisten parissa, ja aikanaan presidentti Halonen myönsi tästä syystä minulle sosiaalineuvoksen arvonimen pitkäaikaisesta työstä — ja sanoin, että jos pääsisimme kahdella miljoonalla vauhtiin, niin voisimme sitä sitten tarkastella vuosien varrella, mutta sitä ei saisi ohjata mihinkään kehittämistyöhön vaan nimenomaan näille sadoille yhdistyksille, jotka tuolla ruohonjuuritasolla auttavat ihmisiä. Tällä hetkellä tilannehan on muuttumassa vakavammaksi kuin koskaan ennen Suomessa. Me lähenemme kohta näitä 90-luvun laman lukuja tuolla leipäjonoissa.

Hyvät kansanedustajat, kaikki kansalaiset, jotka sattuvat kuulemaan tätä puhetta! Minusta tämä olisi oikeus ja kohtuus, että eduskunta tarttuisi tähän asiaan ja ne, jotka valtiovarainvaliokunnassa istuvat, voisivat tämän asian vielä kerran ottaa pöydälle, niin sitten minäkin voisin tästä työstä, luottamustoimestani, poistua ja sanoa, että sain kerrankin yhden asian aikaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Kvarnström.

16.10 Johan Kvarnström sd: Tack, ärade talman, arvoisa puhemies! Marinin hallitus jatkaa kriisiaikojen vastuun kantamista. Se jatkaa toimenpiteitään, joilla pyritään käytännöllisten ratkaisujen löytämiseen lyhyellä aikavälillä ja samalla strategiseen ohjaukseen kohti kestävä kehitystä. Venäjän kammottava hyökkäyssota on johtanut pahenevaan energiakriisiin, ja ensi talven tärkein asia on se, että Eurooppa pysyy yhtenäisenä ja tukee Ukrainaa vielä entistä enemmän. Tässä tilanteessa tarvitaan toimenpiteitä, joilla lisätään vakautta ja tulevaisuuden uskoa.

Arvoisa puhemies! Tämä talousarvioehdotus pyrkii toisaalta parantamaan ostovoimaa ja toisaalta olemaan pahentamatta inflaatiota. Tämä on taas kriisibudjetti, jonka alijäämä on suurempi kuin mitä olisimme halunneet, mutta sen menot ovat välttämättömiä maamme turvallisuuden, kasvun ja hyvinvoinnin kannalta. On oikein ja tärkeää, että vahvistamme Suomen huoltovarmuutta ja energiaomavaraisuutta ja jatkamme tutkimus- ja kehittämis-toimintaan sekä reiluun vihreään siirtymään panostamista.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Venäjän Ukrainassa aloittamasta hyökkäyssodasta aiheutuvat määrärahakohdennukset ovat yli kaksi miljardia euroa. Kyse on tarpeellisista panostuksista, joista täällä varmasti ollaan suurelta osin yksimielisiä.

Ärade talman! För att ta emot alla flyktingar från Ukraina föreslås 791 miljoner euro. Det är en uppskattning och givetvis något som måste få kosta vad som krävs. Vi måste stödja Ukraina både direkt och genom att ta emot flyktingar och satsa på mottagningen och integrationen.

Arvoisa puhemies! Budjettiehdotuksessa on paljon tärkeitä elementtejä, joilla lievitetään monien ihmisten arjen ahdinkoa. Sähkön hinnan osalta merkittävoin toimenpide on tietenkin sähköenergian arvonlisäverokannan tilapäinen alentaminen kymmeneen prosenttiin. Lisäksi valmistellaan erillinen sähkövähennys ja määräaikainen sähkötuki. Tärkeää on myös se, että työmatkavähennyksen korotus on edelleen voimassa ja että yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä korotetaan portaattain. Lisäksi henkilökuljetusten arvonlisävero alennetaan nollaan ensi vuoden neljän ensimmäisen kuukauden ajaksi. Lisäkannustimia joukko liikenteen valitsemiseksi silloin, kun se on mahdollista, on tuettava ja mahdollisuuksia tähän selvitettävä jatkuvasti.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituskauden aikana tehtiin historiallinen päätös oppivelvollisuuden laajentamisesta. Toisen asteen koulutukseen panostamista jatketaan nyt, mikä on kannatettavaa. Jatkamme myös peruskoulun kehittämistä muun muassa uudella, 37 miljoonan euron suuruisella panostuksella. Lisäksi hallitus tukee koulupoissaolojen ehkäisemiseksi tehtävää työtä. Päivähoidon resursseja on lisätty osana Oikeus oppia -kehittämisohjelmaa. Hallitus alentaa myös päivähoitomaksuja ja myöntää jouluksi ylimääräisen lapsilisän. Tämä auttaa monen lapsiperheen talouskassaa. Ylimääräinen lapsilisä ei myöskään vaikuta toimeentulotukeen, ja yksinhuoltajien lapsilisää korotetaan.

Ärade talman! På tal om utbildning: Finland har två nationalspråk och är en del av Norden. Därför är det glädjande att veckotimmarna ska bli fler i svenska för årskurserna 6—9. I detta skede är timmarna alltför få för att vara fördelade på fyra år, något som lärarna i svenska har påpekat. Alla vinner på att undervisningen i det andra inhemska språket är väl uppgjord och stödjer alla elever.

Arvoisa puhemies! Tässä ehdotuksessa on panostuksia Itä-Suomen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi, ja on tärkeää, että me kaikki, myös muualla Suomessa asuvat, ymmärrämme, mitä valtavia haasteita Itä-Suomella on juuri nyt. Vaikka en itse olekaan kovin innoissani alueellisesta opintolainahyvityksestä, niin kokeilu on ok ja tämän paketin toimenpiteet hyvin perusteltuja. Itä-Suomen pärjääminen on koko maan etu.

Ärade talman! En rättvis grön omställning behöver för snabbas av både miljö- och klimatskäl, av säkerhetspolitiska och människorättsskäl samt av ekonomiska skäl. I budgetförslaget ingår en viktig helhet på 241 miljoner euro med åtgärder som satsningar på biogas, vätgasprojekt och för övergång från oljeuppvärmning till andra uppvärmningsformer. Det sistnämnda är likväl i praktiken svårt eftersom alla som behöver en ny investering inte har råd trots det stöd som nu finns, så framför allt om brännoljan blir ännu dyrare behövs starkare stödåtgärder.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Det är vidare av stor vikt att Finlands program för hållbar tillväxt ger konkreta resultat. Det görs betydande tilläggsåtgärder för att stödja nya energiinvesteringar, finansiera forskning, utveckling och innovation. Till nämnda program hör också stöd för att genomföra vårdgarantin och åtgärda vårdskulden, en enorm fråga i sig som är minst sagt högaktuell. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

16.15 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on valtion talousarvio vuodelle 2023. Esitys on noin kahdeksan miljardia alijäämäinen, mutta voimme olla aivan varmoja siitä, että lopullinen ensi vuoden alijäämä on lisätalousarvioiden myötä paljon suurempi. Pitää muistaa myös todennäköisesti vastaan tulevat erilaiset EU-tason kriisipaketit, jotka tulevat lisäämään suomalaisten veronmaksajien kustannuksia entisestään.

Tämä hallitus on joka vuosi ottanut rutkasti lisää velkaa, ja oli tietysti selvää, että eduskuntavaalien edelläkään velkajarrua ei paineta. Me perussuomalaisissa emme kritisoi suoraan koronasta tai Ukrainan sodasta aiheutuviin kuluihin otettavaa velkaa. Hallitus on ollut niiden suhteen pakkoraossa, ja olemme täällä oppositiossa näitä kriisitoimia kannattaneet. Hyväksyimme jopa sen, että näitä tiettyjä menoja on siirretty kehysten ulkopuolelle, vaikka velka on velkaa sielläkin.

Sen sijaan emme voi kannattaa sitä, että kehysten ulkopuolelle on siirretty myös esimerkiksi vihreään siirtymään liittyviä määrärahoja. Sellaisiin pitäisi löytyä rahoitus kehysten sisältä, jos sellaisia nyt yleensäkin pitää tässä määrin myöntää. Kriisejä ei pidä käyttää hyväkseen kauttaaltaan ideologisen vihreän politiikan ajamiseen.

Ensi vuonna pelkästään korkomenot ovat näillä näkymin puolitoista miljardia euroa, ja korkomenot todennäköisesti kasvavat tulevaisuudessa entisestään. Tästä on valtiovarainministeriön budjettipäälikkökin ollut huolissaan. Korkomenojen suuruusluokasta kertoo se, että budjetoidulla puolellatoista miljardilla voitaisiin vaikka paikata hyvinvointialueiden rahoitusvajetta. Kokonaan se ei onnistu, sillä sote-menojen suuruudessa on käytetty pohjana kuntien alibudjetoituja sote-kuluja. Mitä hallitus tekee, kun hyvinvointialueilta kysytään miljardien edestä lisää rahaa?

Arvoisa puhemies! Talouden sopeuttamistoimet ovat siis välttämättömiä, mutta hallituksella ei näytä olevan minkäänlaista halua esimerkiksi leikata kehitysavusta tai käydä tiheämmällä kammalla läpi keskustelua aiheuttaneiden veikkausrahoitteisten järjestöjensä avustuksia. On jotenkin eriskummallista, että kansalaisilta tullaan tulevana talvena vaatimaan kulutuksesta tinkimistä, mutta hallitus itse ei ole valmis näyttämään minkäänlaista esimerkkiä säästämisestä. Valtio jatkaa kuluttamista entiseen malliin ja jopa lisää ei-välttämättömiä menoja.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä palata velkaantumiseen vihreän siirtymän nimissä. Hallitus puolustelee sitä sillä, että vihreä siirtymä parantaisi omavaraisuuttamme ja vähentäisi riippuvuutta fossiilisesta energiasta. Mutta onko se todella näin? Euroopassa toteutettu vihreä siirtymä on pikemminkin lisännyt riippuvuutta Venäjästä, ja Saksan ydinvoimavastaisuuden takia energiaa on tuotettu maakaasulla ja tuotantoakin on siirtynyt enemmän saatuttaviin maihin. Vihreäksi katsottu tuulivoimakin tarvitsee tuekseen säätövoimaa, joka monesti on fossiilisella tuotettua. Emmekä voi syyttää pelkästään Keski-Euroopan energiapolitiikan virheitä, sillä Suomessakin tiedämme, että turvealan alasajo lähinnä lisää riippuvuutta venäläisestä hakkeesta.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Meidän pitää lopettaa tällainen vihreässä harhassa eläminen, ja pitää ymmärtää, että täällä Suomessa tarvitsemme niin turvekenttiämme kuin metsiämmeekin, joiden käyttöä EU:ssa nyt halutaan järjenvastaisesti rajoittaa. Kokoomuksen mepitkin valitettavasti EU-parlamentissa äänestävät tyhjää tai jopa metsien käytön rajoittamisen puolesta — hämmästyttävää.

Nyt tarvitsemme panostuksia perussuomalaisten ajamaan, omavaraisuutta aidosti parantavaan sinivalkoiseen siirtymään. Se on Suomelle ja Suomen kansalle ja myös maailmalle parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä pari sanaa hoitoalasta. Hallitus haluaa viedä, aivan oikein, 0,7:n henkilöstömitoituksen huhtikuussa 2023 lävitse. Valitettavasti vain rahaa tähän ei ole, ja on jo tullut lukuisia varoituksia siitä, että mitoitus tulee tarkoittamaan yksityisten hoivakotien sängypaikkojen pitämistä tyhjänä. Olisiko nyt järkevintä varmistaa rahoitus edes nykyään voimassa olevan 0,6:n mitoituksen saavuttamiseksi? Eilen eduskunnassa hyväksytty pakkolaki ei tule hoitoalan ongelmia ainakaan helpottamaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

16.20 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Kestävä kehitys tarkoittaa sosiaalista kestävyyttä, vastuuta ympäristöstä sekä vastuuta taloudesta. Jos Rinteen—Marinin hallitukset alkukaudesta puhuivat kestävä kehityksen politiikasta, niin tänä päivänä sille on enää varsin vähän katetta. Jatkuva velkaantuminen nimittäin yksinkertaisesti ei ole kestävä.

Suomen yhteiskunnalliset rakenteelliset haasteet eivät ole yllätys kenellekään, ne ovat olleet pitkään tiedossa. Sellaiset sanat kuin ”kestävyysvaje” ja ”huoltosuhde” ovat ehkä jo ihan sanoinakin kärsineet inflaatiosta, mutta nämä perustavaa laatua olevat ongelmat, joita meillä Suomessa on ratkaistavana, eivät ole kadonneet mihinkään. Käsiimme on tullut uusia kriisejä, mutta nämä peruskysymykset, taloutemme perusta, ovat edelleen ratkaisematta. Näiden perushaasteiden ratkaisemisen sijasta hallituksen talouspolitiikan ohjenuora on ollut kulutuksen ja menojen lisääminen. Vaikeat tilanteet on ratkaistu lisävelan otolla, ja se ei ole kestävä tapa hoitaa asioita.

Tätä keskustelua tänään täällä salissa kuunnellessa saattoi hämärtyä se, että nyt on kysymys hallituksen talousarvioesityksestä. Kokoomus ja muutkin oppositiopuolueet tulevat esittämään oman vaihtoehdonsa, mutta tänään tässä käsittelyssä me käymme läpi hallituksen talousarvioesitystä. Kokoomus tulee esittämään vaihtoehdonsa, jonka kokoomus on esittänyt joka vuosi, ja joka vuosi kokoomuksen vaihtoehto on ollut vastuullisempi ja kestävämpi kuin hallituksen. Kokoomus lähtee kestävä kasvun edellytysten tukemisesta. Kasvua ei synnytetä sillä, että kulutetaan lisää veronmaksajien rahaa tai ulkomailta lainattua rahaa jatkuvasti enemmän. Kestävä kasvu syntyy siitä, että luodaan edellytyksiä työlle ja yrittämiselle. Tällä hetkellä taloutemme ei kasva, kasvu hiipuu, ja tämä erottaa meidät niistä verrokkimaista, joihin haluaisimme verrata itseämme ja joiden kaltaista hyvinvoinnin ja palveluiden tasoa haluaisimme Suomessa ylläpitää, josta haluaisimme nauttia. Ero on se, että meillä ei ole siihen varaa.

On ihan totta, että tällä kaudella kriisejä on riittänyt, ja on ihan totta, että näiden kriisien hoitaminen on edellyttänyt menolisäyksiä ja velanottoa. Näitä kriiseihin liittyviä menolisäyksiä olemme myös oppositiosta tukeneet. Hallituspuolueiden edustajilta tulevissa kommenteissa kuitenkin unohtuu järjestään se, että korona ja sota eivät selitä kuin osan tästä

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

hallituksen velkaantumisen linjasta. Menolisäykset ja velkaantuminen alkoivat jo heti hallituskauden alussa, ennen kuin koronasta oli tietoaakaan, saati tästä Venäjän brutaalista hyökkäyssodasta, ja joka vuosi hallitus on lisännyt merkittävästi sellaisia menoja, jotka eivät liity näihin kriiseihin millään tavalla. Rahaa jaetaan välttämättömästi enemmän, ja se ei ole kestävä. Meillä voi olla myös edessä kriisejä. Kukaan meistä ei tiedä, minkälaisia haasteita kohtaamme tulevina vuosina, ja kestävä taloudenpito valmistaisi meitä kohtaamaan myös mahdollisia edessä olevia kriisejä paremmin.

Hallitukselta puuttuu näkymä tulevasta. Tällä hetkellä näkymä on lisää velkaa, ja valtiovarainministeriönkin mukaan velkasuhde on kasvamassa koko sen ajan, mihin ennustejakso nyt ulottuu. Vastuullinen talouspolitiikka, kestävä kehitys ja ylipäättään strateginen, eteenpäin katsova johtamisen ote edellyttäisivät, että hallitus olisi kyennyt esittämään edes suunnitelman siitä, miten tämä kehitys käännetään. Tätä hallitus ei tehnyt, vaan jätti senkin tuleville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Otetaan tähän väliin valtiovarainministeri, kolme minuuttia.

16.25 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Tässä kokoomuksen edustaja kävi läpi hyvin samantyyppisiä syytöksiä hallitusta kohtaan velkalinjasta, mitä aiemmin debatissa kuultiin, ja haluan vain vielä alleviivata muutaman pääviestin.

On aivan totta, että koko alijäämää ja velkaantumista menneiltä vuosilta eivät selitä pelkästään Venäjän hyökkäyssota ja sen seuraukset tai korona-aika. On aivan totta, että esimerkiksi osa tuosta alijäämästä selittyy HX-hankkeella, jota laitettiin liikkeelle jo ennen sodan aikaa Euroopassa, itse asiassa Sipilän hallituskauden loppusuoralla, ja siihen kaikki puolueet ovat sitoutuneet. Se on Suomen historian suurin hankinta, liki 10 miljardin euron kokonaisuus. Ja on myös aivan totta, että koronan ja sodan määritteet eivät pidä sisällään niitä yhteisiä sitoumuksia, joita hallituspuolueet opposition kanssa ovat tässä talossa antaneet Veikkauksen edunsaajien aseman turvaamisesta myös tulevaisuudessa nyt, kun veikkausvoittovarot ovat pienentyneet, eivätkä myöskään sitä tutkimuksen ja kehityksen sitoumusta, joka on tuleville vuosille merkittävä satsaus Suomen talouden kasvuun ja uuden luomiseen. Näitä kaikkia myös oppositiopuolue kokoomus on osaltaan kannattanut.

Totesitte myös, edustaja Sirén, että ne kaikki velkaantumisen vuodet eivät ole pelkästään koronan jälkeistä vaan hallituksella on ollut menolisäyksiä jo vuoden 20 osalta. Sekin pitää paikkansa. Ne ovat olleet niitä arvovalintoja, joita me halusimme olla tukemassa, jotka liittyvät vaikkapa lapsiperheisiin, pienituloisten asemaan tai koulutukseen. Muun muassa korkeakoulutukseen olemme tehneet kunnianpalautuksen ja kohdistaneet sinne pysyviä menolisäyksiä, jotta suomalaisten osaamisesta pidetään huolta. — Se oli muuten samainen budjetti, johon kokoomuksen edustajat talousarvioaloitteinaan tekivät 1,9 miljardin euron edestä enemmän menolisäyksiä kuin hallitus reaaliajassa toteutti. Eli jos hallitusta haastetaan velkaantumisesta, minä lupaan haastaa samalla mitalla takaisin. [Saara-Sofia Sirén: Kokoomus esittää vaihtoehdon!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.28 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme eläneet erittäin poikkeuksellisia aikoja, mikä näkyy tietysti valtion velkaantumisena, mutta meidän pitää nyt luo-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

da katse eteenpäin. Tilanne Ukrainassa ei varmaan ole vuodessakaan ohi, eikä kahdessa — veikkaan, että tämä vuosikymmen siihen menee. Valtionvelan korot vievät ensi vuonna noin puolitoista miljardia euroa. Tiedetään, että Euroopan keskuspankki nostaa korkojaan, ja sitten luottoluokittajien katseet ovat meissä, kun velkataso nousee. Jos luottoluokitussemme heikkenee, se tietää armotta koronnousua. Kipurajana tällä hetkellä voidaan pitää sitä normaalia käytäntöä eli 60:tä prosenttia bkt:stä, mikä on tällä hetkellä noin 160 miljardia. Sitä rajaa kyllä kannattaisi joka ainoan kansanedustajan ja varsinkin ministerin pitää mielessä, että se on se raja, jonka yli ei parane mennä.

Energian hinnannousu, järjetön hinnannousu, on kotimaisen tuotantotalouden yksi suurimmista murheista ja varmaan suurin syy siihen, miksi Suomi voi tällä hetkellä huonosti. Se vaikuttaa totta kai kotitalouksiin, mutta vientivaltaisena maana, vientiteollisuuden tuloista riippuvana maana Suomelle se on kohtalonkysymys. Tässä maassa tehtiin iso virhe, kun tämä vihreä siirtymä aloitettiin aivan väärällä kyljellä ja väärällä tahdilla. Ensinnäkin päästökauppa pitää oikaista. Ne 15 miljoonaa tonnia turhia päästöjä ja pienennettyjä hiilinieluja pitää oikaista. Arvoisat veronmaksajat, tämä lysti maksaa. Nämä väärät luvut, joita ilmastoprofessori Markku Ollikainen jatkuvasti syyttää maailmalle eri seminaareissa ympäri maailmaa, maksavat suomalaisille tämänhetkisellä hiilipörssin hinnalla 1,1 miljardia euroa joka ainoa vuosi. Miksi näitä ei oikaista? Miksi, arvoisa ministeri Saarikko, te ette lähde ajamaan tätä asiaa? Ei suomalaiselle veronmaksajalle voi esittää väärillä perusteilla verolappuja eteen. Minä en maksa itse ainakaan yhtään väärää verolappua, minkä verotoimisto on minulle toimittanut. Ne ovat olleet kyllä virheitä, ja verotoimisto on kiitettävästi ollut apuna, ja ne on oikaistu — kiitoksia hyvälle virkamiehille siitä.

Turvepeltojen vihaaminen, soiden vihaaminen ja metsien suojelu ovat johtaneet siihen, että Suomi on kohta sellaisessa liemessä, josta ei selvitä sitten millään. Nyt vielä tällä hetkellä meillä on tilanne sellainen, että kun tämä päästökauppa on aiheuttanut sen, että turve on kirottujen aineiden joukossa, niin me tällä hetkellä, arvoisa puhemies, poltamme valtavat määrät arvokasta puuta, jonka pitäisi mennä sellutehtaille ja sahaille, mutta se ei mene. Antti Asikainen, Luonnonvarakeskuksen tutkimusjohtaja, on tehnyt tästä tutkimuksenkin. Kaikki ne motit, jotka jäävät jalostamatta tai poltetaan tässä tapauksessa turhaan kaasuna taivaalle, aiheuttavat Suomelle miljardien vahingot joka vuosi. Miten monta miljardia tämä porukka vielä haluaa lisää vahinkoa? Onhan se aivan käsittämätöntä, että Suomea, joka ihan aidosti elää puusta ja puujaloilla, ollaan tuhoamassa määrätietoisesti. En halua provosoida, mutta sanon sen suoraan, koska tätä asiaa ei voi kierrellä. Meillä ei ole varastoja ensi talven lämmitykseen. Kaikki kuivat puut on poltettu kovan sähkönhinnan takia, ja meillä on varastossa pystypuita, jotka ovat talvella jäässä. Niistä ei energiaa tule. Jos joku ei minun puheitani usko, yrittäköön lämmittää saunaa jäisillä, märillä puilla. Siinä jää sauna kylpemättä ja saunaoluetkin jäävät juomatta.

Meillä ei ole näköalaa ensi talven jälkeen siihen, millä me seuraavana talvena selviämme. Arvoisat ministerit, teidän on nyt äkkiä tehtävä päätös siitä, että ensi kesänä nostetaan tässä maassa turvetta tosissaan. Teidän on tehtävä päätös siitä, kun arvokkaat urakoitsijat odottavat hallituksen päätöksiä siitä, että ensi kesänä tämä homma pannaan isolle. Päästökaupasta on saatava turve pois ja verot pois turpeelta, muuten tämä vinouma ei lopu koskaan. Ja kun laskelman luvut ovat väärin, me menemme koko ajan väärään suuntaan ja Suomen kansa maksaa.

Olemme nyt sillä rajalla, arvoisa puhemies, että jos näihin virheisiin ei tartuta, tämä tietää sitä, että Suomi on tippumassa pohjoismaisesta hyvinvointivaltioporukasta kokonaan

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

pois. Meidän kansantaloutemme tulevaisuus riippuu vientituloista ja siitä, että kansantalous toimii, ja ne päätökset tämän kotimaisen energian hyväksi on tehtävä heti. Arvokkaat suot odottavat siellä turpeen korjaajaa, ja Suomen valtio odottaa sitä, että sieltä tulisi verotuloja ja ennen kaikkea edullista energiaa suomalaisiin koteihin ja suomalaisiin sähköverkkoihin. CHP-sähköä tuotetaan talvella kovan pakkasen aikaan yli 3 000 megawatin teholla sähköä. Se on enemmän kuin Olkiluoto kolmonen kertaa kaksi. Siis tässä leikitään selaista rulettia, jossa ei ole muita häviäjiä kuin kaikki suomalaiset.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Euroopan unioni työntää nyt uutta RED kakkosta elikkä uusiutuvan energian säännöksiä, joiden mukaan puu ei ole uusiutuvaa. Luulin sitä ensiksi vitiksi, mutta se ei ole sitä, ja taksonomia painaa päälle.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi sana: Haluan kiittää kuitenkin Itä-Suomen kohtalosta tässä budjetissa, koska Itä-Suomi on alue, joka on kärsinyt sijainnista sen jälkeen, [Puhemies koputtaa] kun nykyinen talvisodan raja jäi voimaan. Kiitoksia siitä, mutta se ei saa jäädä 30 miljoonan ratakorjauksesta kiinni. Sinne pitää tulla myös pysyvä lentoliikenne ja tierahoja lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna poissa. — Ledamot Norrback, var vänlig.

16.33 Anders Norrback r: Ärade talman! I regeringens budgetproposition ser man att regeringens fortsätter sitt målmedvetna arbete i enlighet med regeringsprogrammet, satsningarna på utbildningen finns med och löftet till jordbrukarna om att stöden inte minskar — man kan räkna upp många sådana här saker. De punktinsatser regeringen föreslår på grund av energikrisen är också välmotiverade för att lindra situationen för medborgarna, men samtidigt är det klart att vi alla måste vara oroade över skuldsättningsläget. Räntorna stiger, inflationen stiger. Detta påverkar oss alla, medborgarna, konsumenterna, kommunerna, företagen och så vidare.

Arvoisa puhemies! Vaikka olenkin huolestunut velkataakasta ja näen sen vakavana asiana, on myös tärkeää, että emme vaaranna missään nimessä sosiaalista turvaa ja yhteiskuntarauhaa, varsinkaan tämän talven aikana. On tärkeää, että yhteiskuntamme on toimintakykyinen ja että myös edellytykset kasvulle löytyvät.

Arvoisa puhemies! Jälleen kerran on käynyt ilmi, kuinka elintärkeää toimiva huoltovarmuus on. Kestävän huoltovarmuuden pilareina ovat toimivat energia- ja ruokatuotanto. Näiden turvaamiseksi näen, että hallituksen tulisi esittää toimenpiteitä, joilla saisimme korjattua puutteet elintarvikeketjussa niin pian kuin mahdollista, niin että meillä on tulevaisuudessakin riittävästi kotimaisia ruokatuotteita ruokapöydässämme.

Ärade talman! Att vi lever i extraordinära tider har upprepats hur många gånger som helst här i dag, men det är för att det är så. Det förändrade världsläget påverkar oss alla. Regeringens förmåga att reagera på de plötsliga förändringar som skett i vår omvärld tycker jag nog att vi ändå alla måste ge en eloge för. Man har reagerat på pandemin beslutsamt, snabbt. Man har reagerat på det förändrade världsläget beslutsamt, snabbt. Vi fick snabbt förslag om att gå med i Nato, och så vidare.

Med det här i tankarna stöder jag självklart regeringens budgetförslag och också de extra satsningar regeringen åtagit sig under denna mandatperiod. — Tack.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Räsänen poissa, edustaja Eloranta poissa. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.36 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Toukokuussa 2019 hallitusneuvotteluita vetänyt Antti Rinne luonnehti neuvotteluita lauseilla: ”Tämän hallituksen ei tarvitse lähteä leikkaamaan menoista. Tämä hallitus voi käyttää merkittävästi lisää rahaa sekä pysyviin menolisäyksiin että investointiluontoisiin menoihin.” Kun kolme vuotta sitten syksyllä 2019 käsitelimme tässä salissa vuoden 2020 talousarviota, neljä kuukautta vanha Rinteen hallitus oli jo pistänyt menemään miljardin pelkästään menolisäyksinä. Sama tahti on jatkunut, eikä loppua näy. Kriisit ovat olleet hallitukselle tekosyy velkaantua ja paisuttaa julkista taloutta. Kun Marinin hallituksen toimista putsataan pois koronaan ja Venäjään liittyvät toimet, tulee hallitus lisänneeksi vuosina 20—23 harkinnanvaraisilla toimillaan valtion nettomenoja liki 11 miljardilla eurolla. Tämä hallitus tulee ottaneeksi noin 50 miljardia euroa uutta velkaa, yhdessä kaudessa. Se on yksi kolmasosa budjettitalouden koko velasta.

Viherpunaista hallitusta on varoitettu kasvavan valtionvelan ja julkisen talouden velan korkoriskistä lukemattomia kertoja, mutta turhaan. Nyt se korkoriski on lauennut. Pelkästään ensi vuonna valtion korkomenot kasvavat ainakin miljardilla eurolla, koska miljardi ei merkitse tälle hallitukselle mitään. Havainnollistan sen: miljardi euroa on yli kilometrin korkea pino sadan euron seteleitä. Miksi tätä korkoasiaa sitten pitää painottaa? Koska jatkuva velkaantuminen yhdessä nopeasti kasvavien korkomenojen ja olemattoman talouskasvun kanssa johtavat pian tilanteen riistäytymiseen käsistä. Suomalainen veronmaksaja tuntee sen jo nyt nahoissaan. Hallituksen talouspolitiikka ei ole isänmaallista, se on vastuu-tonta.

Arvoisa puhemies! Korkojen kasvun vakavuus ei ole merkinnyt hallitukselle mitään. Valtiovarainministeriön viime kevään kestävyysvajelaskelmassa arvioitiin koko julkisen talouden vuoden 2021 korkomenoiksi 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Korkomenot lähtisivät repeämään laskelman mukaan 30-luvulla. Ne olisivat tätä menoa 3,2 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2040 ja huikeat 8,5 vuonna 2070. Tämän hallitus on sivuuttanut kokonaan. Korot kirmaavat nyt karkuun, ja jo ensi vuoden, 2023, budjetissa pelkästään valtion korkomenot ylittävät 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ellei kestävyysvajetta kateta vuoteen 2030 mennessä, korot lähtevät täysin käsistä.

Oikaisen nyt vielä kerran hallituksen ja kokoomuksen yhteisen luulon siitä, että tilanne olisi korjattavissa talouskasvulla — se ei nimittäin ole mahdollista. Suomen Pankin viime joulukuun laskelmien mukaan talouskasvu jää lähivuosikymmeninä 1,2 prosenttiin ja hiipuu entisestään 40-luvulta eteenpäin. Tätäkin voi pitää optimistisenä, sillä tänä päivänä syntyvät kasvutekijät eli inhimillinen ja kiinteä pääoma eivät ole enää entisen veroisia. Päinvastoin mukavihreät, kuluttajien ostovoimaa syövät investoinnit, kasvava pseudotieteellisen koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus sekä julkista taloutta rasittava maahanmuutto tuhoavat kasvutekijöitä. Sekä verokiila että velkaantuminen kasvavat edelleen jarruttaen taloutta tehokkaasti. Elvytys tai veroale velaksi ei ole vaihtoehto.

Perussuomalaisten pitkäaikaiset vaatimukset julkisten menojen tärkeysjärjestykseen laittamisesta, turhasta ja hukasta luopumisesta sekä isänmaallisesta talouspolitiikasta on kuitattu populismiksi. Tänäkin tässä salissa on naureskeltu perussuomalaisten sinivalloisille linjauksille ja pilkattu niitä. Jos me emme itse halua pistää Suomen hyvän ylläpitämistä, puolustamista ja rakentamista, suomalaisia, ykköseksi, kun kohdistamme verora-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

hojamme, niin kuka sitten haluaa? Kuluvan vuoden ja tulevan talven tapahtumat tulevat osoittamaan vaatimuksemme [Puhemies koputtaa] paitsi oikeiksi myös välttämättömiksi yhteiskunnan tärkeimpien toimintojen ja suomalaisten palveluiden rahoituksen turvaamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman poissa, edustaja Torniainen poissa, edustaja Elo poissa, edustaja Heinäluoma poissa, edustaja Virolainen poissa. — Nyt valtiovarainministeri, kaksi minuuttia.

16.41 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kuuntelin edustaja Ranteen puheenvuoroa tarkkaan, kun ruoditte tätä velan tuskaa. Se on varmasti kaikille suomalaisille yhteinen huoli; ainakin valtaosa suomalaisista jakaa perinteisen talouskäsitteen, jossa velka ei ole hyvä asia. Mutta tekisi mieli sanoa, että te, edustaja, ikään kuin vähän unohditte puheenvuorostanne sen toisen puolen, miksi velkaa on jouduttu ottamaan — ei ikään kuin velkaantumisen ilosta vaan niistä ratkaisuksista, joita myös teidän puolueenne on tukenut.

Täällä muistaakseni edustaja Lindtman taisi käydä läpi puolueiden välisiä näkemyseroja ja totesi, että perussuomalaisten vaihtoehtobudjetit ovat käytännössä likipitäen saman mittakaavan asioita kuin hallituksen budjetit. Voi olla, että vaikka käyttäisitte rahaa työperäisen maahanmuuton edistämiseen vähemmän kuin mitä hallitus haluaa tehdä, niin mittakaava teidän vaihtoehtobudjeteissanne on ollut ihan sama kuin hallituksella. Eli tätä puheenvuoroa vasten odotan kyllä erityisellä mielenkiinnolla perussuomalaisten vaihtoehtobudjettia, kuinka merkittävän paljon se on velkaantumisen osalta pienempi, kun tunnistan, että esimerkiksi eilen profiloiduitte voimakkaasti julkisten menojen lisäämisellä hoitajien palkkauskysymyksessä. En siis tarkoita, että se linjana olisi jotenkin huono tai väärä, te olette halunneet tämän kannan ottaa, mutta korostan, että ei voi käydä velkakauhistelukustelua erillään siitä, mihin sitä rahaa käytetään.

Sitten, edustaja Ranne, en ole juurikaan teitä kokeneempi, mutta kuitenkin kolmatta kautta eduskunnassa, ja minä olen ymmärtänyt niin, että olisi parempi, että me emme arvioisi ainakaan täällä suuressa salissa edustaja- ja ministerivastuullamme toinen toistemme isänmaallisuuden määrää. Pahoittelut, jos olen itse sellaiseen syylistynyt — toivon, että en — mutta kuvasitte toimintaamme jotakuinkin isänmaallisuuden vastaiseksi. Se on raskas syytös tässä salissa. [Jukka Gustafsson: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

16.43 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on vuoden 23 budjetti. Kiitos valtiovarainministeriölle ja -ministerille tästä esittelystä tämän päivän aikana. Kyllä hän se on näin, että tässä käsissä on nyt perusasioiden budjetti. Meillä on niin paljon ollut ympäristössä muutoksia ja kriisejä ja muuta, että kyllä tämä kansa ja kotitaloudet odottavat, että budjetistakin tulisi näitä tekijöitä, stabiilimpia tekijöitä, niin että me pystyttäisiin tätä hallitsemaan.

Nostan tässä nyt ensin tämän energian, kun se tuohon kielen päälle ensin tulee: Meillä kotitaloudet pohtivat, mikä on sähkön hinta tai polttoaineen hinta, kaikkienansa polttoaineiden hinta, ensi talvelle. Pitää sanoa, että hallitus on hyvin ottanut asian ohjakseensa, ja tässä budjetissa on muun muassa juurikin sähkön arvonlisäveron alentaminen ja sähkötuki ja

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

myös sitten heikompiosaisille vielä erillinen sähkön huomiointi. Pitää kiittää eduskuntaakin ja hallitusta siitä päätöksestä, että tehtiin nopeasti viime viikolla se kymmenen miljardin euron valtiontakauspäätos, joka oli näillä johdannaismarkkinoilla ja futuurimarkkinoilla rauhoittava tekijä. Se on nyt jo näkynyt osittain sähkönhintatarjouksissakin, mitä on tämän viikon aikana kuullut.

Toinen asia: Hallitusta on myös syytetty, että ei näitä toimenpiteitä olisi tehty polttoaineen hintaan tai sähkön hintaan, mutta niitähan on tehty. Toinen on juuri tämä jakeluvoitteenkin puuttuminen, kun olivat juuri polttoaineen hinnat kovassa nousussa, ja siinä saatiin 12 sentin alennus. Se katkaisi tavallaan tämän nousukiidon, ja tällä hetkellä pumpulla on löydetty jopa dieselissä alle kahden euron hintoja, niin että tämäkin on rauhoittunut ainakin väliaikaisesti. — Joku kysyi, missä: se oli lentokentän ja Helsingin välissä.

Nyt tulee vielä panostaa tähän energiasiirtymään. Se on iso kysymys meille todellakin, kun tämä Venäjän raja sulkeutuu. Me tarvitsemme niitä energioita, mitä sieltä on tullut, puhutaan nyt vaikka esimerkkinä puusta, hakkeesta; meidän täytyy löytää se omista metsistä. Lisäksi tämä lämpöenergia, mitä sieltä on tullut noin kymmenen miljoonaa kuutiota vuodessa, ja nelisen miljoonaa pyöreätä puuta, koivua ja näin edelleen. Meidän täytyy aktivoida omia metsänomistajia ja saada tämä puoli hyvinkin käyntiin.

Tähän samaan hengenvetoon: Tuossa edustaja Hoskonen otti esille turpeen hinnoittelun ja kivihiilen hinnoittelun ja koko Euroopankin energiakriisin. Meidän on hyvin tarkkaan seurattava, mitä Saksa tekee kivihiilen kanssa. Se on mielestäni yhtäläinen päästökauppa-kohde kuin meillä on turve Suomessa. Jos siellä tulee näitä linkkuja siten, että kivihiili on yrityksille ja muille kannattavampaa ja Saksan valtio lähtee yhtäkkisesti maksamaan päästökaupparamaksuja, niin meidänkin tulee myös pohtia, mikä meidän turpeen asema tässä on ja voidaanko sitä helpottaa. Toki hallitus on nyt helpottanut osaltaan näitten pienten voimaloiden päästökaupparamaksuja, ja onneksi myös sitten Vapo on nostanut meille turvetta ensi talveksi. Se on tärkeä asia, millä omavaraisuus ja huoltovarmuus myös lämmön osalta saadaan.

Kaikkenaan hallituksen esityksessä monta hyvää osiota: Mietitään perheitä ja eläkeläisiä. Meillä on korotuksia lapsiperheiden arkeen, meillä on hoivaan tulevia kohtia, eli pidetään ihmisistä huolta tässä kriisien keskellä.

Itä-Suomen paketti — viitaten tähän Venäjän rajankäyntiin — on tärkeä osa-alue sitä, että kaikenansakin tässä meidän Suomen markkinatilanteessa, kun on tämä Venäjä-tilanne, Itä-Suomi ottaa vastaan monta miinusta, kun puhutaan matkailusta ja monista raaka-aineista. On hyvä, että sitä puolta vahvistetaan.

Kaikkenansa iso rahoitusosuus myös menee turvallisuuteen. Me emme saa unohtaa Ukrainaa sinänsä, ja me tullaan sitä avustamaan, mutta myös oman puolustusbudjetin korotus on merkittävä, [Mikko Lundén: Hyvä!] ja sitä tullaan edelleen vahvistamaan. Plus sitten tähän tulee vielä Naton kustannukset, joihin on myös osaltaan varauduttu.

Liikenteen osalta pari sanaa: Olen huolissani toki tästä siitä syystä, että tänä vuonna ei asvaltoida niin paljon kuin viime vuonna, mihin syynä on inflaatio. Mutta on monta muutakin asiaa, [Puhemies koputtaa] ja meidän tulee tarkastella liikenteen olosuhteita vielä tarkemmin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

16.49 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Aiemmissa puheenvuoroissa on tullut jo esille kokoomuksen talouspolitiikan linja, jolla pyrimme luomaan kestäväää kasvua, tuloja ihmisille, verotuloja valtiolle ja turvaamaan hyvinvointipalveluiden rahoituksen. Omassa puheenvuorossani haluan keskittyä oikeushallinnon alaan, koska riittävän oikeusturvan takaaminen suomalaisille on oikeushallinnon tärkein tehtävä. Epävakaassa maailmantilanteessa korkealaatuisesta oikeusturvasta huolehtiminen on keskeinen osa sekä yksilön että yhteisön kokonaisturvallisuutta, sillä oikeusturvalla varmistetaan myös yritysten kilpailukyky ja toimintaympäristön ennakoitavuus. Vaikka hallitus on hallitusohjelmassaan luvannut huolehtia oikeusturvan toteutumisesta, ei sen arvostus valitettavasti näy budjetissa oikeushallinnolle osoitetuissa resurssissa.

Arvoisa puhemies! Oikeusturvan tulee olla kaikkien saatavilla kohtuullisessa ajassa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on huomauttanut Suomea useamman kerran oikeudenkäyntien kohtuuttoman pitkästä kestosta. Pitkittyneiden käsittelyaikojen taustalla vaikuttaa jatkuvasti kasvava työmäärä. Tilanne on uuvuttanut allensa alimiehitetyn henkilöstön, joka tekee säännönmukaisesti harmaata ylityötä, jolla paikataan henkilöstövajetta. Eräs syyttäjä totesikin minulle tekevänsä säännönmukaisesti 240 tuntia kuukaudessa töitä laskennallisen työajan ollessa 150 tuntia. Tiedän tämän omasta kokemuksestani.

Arvoisa puhemies! Samanaikaisesti, kun tiedämme oikeushallinnon olevan tilanteessa, jossa kamelin selkä on katkeamassa, hallitus lisää työtehtäviä antamatta mahdollisuuksia selviytyä vanhoista. Uskon, että jokainen salissa jakaa toiveen lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttamisesta, mutta toiveen toteuttamiseksi on myös annettava työkaluja. Olen saanut useita huolestuneita yhteydenottoja syyttäjiltä hallituksen esityksen numero 144/2022 lakimuutokseen liittyen. Hallituksen esityksen tavoitteet ovat ehdottomasti tavoittelemisen arvoisia, mutta Syyttäjälaitoksen viesti on selkeä: ehdotus lisää kiireellisesti käsiteltäviä asioita tilanteessa, jossa laitos on jo nyt kroonisesta resurssipulassa.

Niin poliisien kuin syyttäjien tilastojen valossa lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rikosten määrä on kasvussa. Viime vuonna koko maassa on ollut 7 084 rikosnimikettä, joissa on ollut alle 18-vuotias asianomistaja. Etelä-Suomen osuus tästä oli 2 463 rikosta, ja näistä pelkästään pahoinpitelyitä ja seksuaalirikoksia oli 1 420. Jo nyt kiireellisinä käsiteltäviä alle 18-vuotiaiden vastaajien juttuja oli koko maassa 10 907. Näistä Etelä-Suomen osuus oli 5 219 juttua, eli hallituksen esityksen jälkeen pelkästään Etelä-Suomessa olisi priorisoitavia juttuja 7 682, ja tällä alueella näihin rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden juttuja hoitamassa on erikoissyyttäjiä 24 kappaletta.

Uuden kiireellisyysperusteen luominen hidastaa syyteharkinnassa jo pidempään olleiden juttujen käsittelyä tilanteessa, jossa Syyttäjälaitos on jo nyt hankaluuksissa yli vuoden syyteharkinnassa olleiden juttujen kanssa. Lapsiin kohdistuvat rikokset menisivät siis näidenkin tapausten ohi jättäen ne odottamaan jälleen omaa käsittelyvuoroaan. Syyttäjälaitos on jo ilmaissut useasti aiemmin, ettei kroonisesta resurssipulasta tule ratkaista säätämällä yksittäisiä asiaryhmiä kiireellisiksi. Pistemäisessä asianhoidossa kokonaisuuden hallinta kärsii, eikä kokonaisuudessaan käsittelyn joutuisuus tehostu.

Arvoisa puhemies! Vuodesta toiseen avunhuudot riittävien resurssien puolesta ovat kaikuneet seinille. Oikeushallinnon rahoitusvajeen kattamiseen käytettävät summat eivät olisi valtion kokonaistalouden kannalta suuria, mutta toisivat sitäkin merkittävämmät välittömät ja välilliset vaikutukset yhteiskuntaamme.

Oikeudenhoidon osuus valtion budjetista on vain prosentin luokkaa. Poliittista tahtoa tulee löytyä oikeusturvan toteuttamiselle. Kansalaisten oikeusturvan toteutumattomuudesta

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

on yhteiskunnassamme tullut uusi hyväksytty normaali. Näin ei voi jatkaa itseään oikeusvaltioksi kutsuvassa maassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

16.54 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Kun päivällä kuuntelin debattia ja siihen osallistuinkin, niin minua jäi oikeasti vaivaamaan opposition, erityisesti nyt perussuomalaisten niin synkkä kuva Suomesta, että kuinka huonosti kaikki asiat ovat. Olin juuri luenut tuoreen ”Hyvinvoinnin muutos ja pysyvyys” -kirjan, jonka lähtökohtana oli akateemikko Erik Allardtin mukainen hyvinvointi Suomessa 1972 ja 2017. Allardthan oli sosiologi, tunnettu maailmalla, joka loi nämä tunnetut käsitteet teoksessa ”Att ha, att älska, att vara: om välfärd i Norden”. Suomeksi kirja ilmestyi 1976 nimellä ”Hyvinvoinnin ulottuvuuksia”, jonka tutkimuskäsitteistöä ”having, loving, being” käytetään kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa edelleen. Tässä tuoreessa kirjassa on seuraava teksti, käsittelee hyvinvoinnin muutossuuntia Suomessa 50 vuoden aikana lähes tähän päivään: ”Kansainvälisessä vertailussa Suomi on vuosi vuoden perään kärjessä erilaisissa selvityksissä, joissa on vertailtu yhteiskuntien kehityksen tasoa. Suomi on vakaa, turvallinen ja vapaa niin kansalaisilleen kuin mediallekin. Hallinto on parhaasta päästä, ja oikeuslaitos on riippumaton. Perusoikeuksia suojellaan, ja inhimillisen hyvinvoinnin, sosiaalisen kehityksen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vertailussa olemme kärkisijoilla. Köyhyys ja tuloerot ovat pienimmistä päästä. Ihmisten elämäntyytyväisyys on korkealla tasolla ja ympäristön tila korkea.” Että näin.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattina kannan, voi sanoa laajemminkin, sosiaalidemokraatit kantavat juuri nyt huolta jokaisesta suomalaisesta. Me olemme kulkeneet tämän vaalikauden aikana läpi kolmen suuren ja poikkeuksellisen ison kriisin: globaali pandemia, sota Euroopassa ja nyt viimeisimpänä energiakriisi. Sosiaalidemokraatit ovat aina olleet toivon ja tulevaisuuden puolue. Me teemme päivittäin töitä ja etsimme ratkaisuja, jotta kohtaamiemme kriisien vaikutukset jäisivät kaikilta osin mahdollisimman pieniksi ja jokainen suomalainen voisi elää mahdollisimman normaalia elämää. Mitä kauemmin tämä kriisi kestää, sitä tärkeämpää on mielestäni huolehtia siitä, ettei kukaan jää yksin ja että kaikista pidetään huolta.

Tämän nyt käsittelyssä olevan budjetin henki ja päätökset edustavat tätä linjaa. Nyt ei ole mielestäni aika tehdä leikkauslistoja. Kestävyysvajeemme on pitkäaikainen ongelma, jonka taltuttamiseen tarvitaan lisääkin tekoja, mutta keskellä energiakriisiä ei ole nyt järkevää eikä edes realistista tehdä sopeutumistoimia, jotka väistämättä lisäisivät suomalaisten kotitalouksien ahdinkoa. [Matias Marttinen: Eikö siis mitään?] — Kyllä on tehty ja tehdään säästöjä: 370 miljoonaa euroa kehysriihestä tehtiin menoleikkauksia. — Hallitus on huolehtinut ja huolehtii julkisesta taloudesta.

Toistuvista kriiseistä huolimatta kestävyysvaje ei ole tällä vaalikaudella myöskään kasvanut. Vaalikauden alussa valtiovarainministeri arvioi tämän vajeen olevan neljä prosenttiyksikköä suhteessa bkt:hen, nyt tuorein arvio on kolme prosenttia. Kestävyysvaje on siis pienentynyt tällä vaalikaudella. Oppositio, rehellisyyttä nyt peliin.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, lempiaiheeseeni, miten talouskasvu syntyy koulutuksella ja osaamisella. Nyt kriisienkin keskellä on oltava rohkeutta katsoa tulevaisuuteen. Tällä hallituskaudella on tehty merkittäviä koulutukseen liittyviä tulevaisuusinvestointeja, ja nyt

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

yhdessä sovitulla tki-panostuksilla varmistetaan, että Suomeen syntyy tulevaisuudessakin talouskasvua, kiinnostavia investointeja ja työpaikkoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

16.59 Olli Immonen ps: Arvoisa puhemies! Nykyisen hallituksen velanotto hirvittää. Neljässä vuodessa hallitus on ottanut velkaa yli 40 miljardia euroa. Hallitus on nostamassa valtion velkasaldon yli 150 miljardiin euroon, ja valtion korkomenot nousevat tappiin. Hallituksen olisi pitänyt etsiä säästökohteita ja priorisoida menoja. Vaikeat päätökset tämä hallitus puolestaan jättää härskisti seuraavan hallituksen hoidettavaksi.

Toisin kuin hallitus me perussuomalaiset haluamme veronalennuksilla vahvistaa suomalaisen palkansaajan ostovoimaa ja luopua turhista menokohteista. Tällaisia kohteita ei ole edes vaikea löytää. Me leikkaisimme haitallisesta maahanmuutosta, kehitysavusta ja Yle-verosta emmekä kaataisi EU:n kautta rahaa tukipaketteihin ylivelkaantuneille maille. Erityisesti tällaisessa taloudellisessa tilanteessa on tärkeää, että rahavirrat ulkomaille pysäytetään.

Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, pakotteet sekä energia-, ruoka- ja kovaa vauhtia tulossa oleva eurokriisi haastavat Suomen entisestään vaikeaa taloustilannetta. Valtiovarainministeriö ennakoii Suomen talouden kasvavan 0,5 prosentilla vuonna 2023. Inflaation odotetaan rauhoittuvan ensi vuonna kolmen prosentin kieppeille. Tämä valtiovarainministeriön talousarvioennuste on kuitenkin liian optimistinen yksinkertaisesti siitä syystä, että energian kallistuminen johtaa yksityisen kulutuksen supistumiseen, kun käytettävissä olevat varat eivät kasva hintojen mukana. Kannattavuusongelmia tulee esiintymään, ja työllisyysnäkymät todennäköisesti heikkenevät. Sosiaaliturvamenot tulevat kasvamaan, kun sähkölaskun saaneet pienituloiset hakevat toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Hallitus uskoo edelleen, että euro, niin kutsuttu vihreä siirtymä ja maahanmuutto ovat menestystarinoita Suomelle. Hallitus on tässä asiassa täysin väärässä. Humanitaarisen maahanmuuton alkuperäisiin menomomentteihin ei ole koskettu lainkaan. Päinvastoin hallitus kaksinkertaisti pakolaiskiintiön vuodesta 2019 vuoteen 2022. Kaikilla riittää ymmärrystä Ukrainan pakolaisille, mutta valitettavasti hallitus on luonut väylän helpottaa humanitaarista maahanmuuttoa myös muista maista. Lisäksi hallitus on tehnyt terveydenhuollon, työlupien ja oleskelulupien helpottamiseksi kaiken mahdollisen. Hallituksen piikki on auki, ja tämä tulee veronmaksajille kalliiksi.

Työperäisen maahanmuuton osalta puolestaan huomiota on kiinnitettävä elinkaarikustannuksiin. Selvitykset osoittavat, että osa saatavuusharkinnan piiriin kuuluvista EU:n ulkopuolelta saapuvista työntekijöistä päätyy työkomennuksen päätyttyä työttömiksi aiheuttaen huomattavaa rasitetta julkiselle taloudelle. Maahanmuuttajien kotouttaminen on kustannuksiinsa nähden heikkotehoista, ja julkisen talouden kestävyys kannalta olisi edullisempaa minimoida sellaista maahanmuuttoa, joka edellyttää mittavia kotouttamistoimia.

Perussuomalaiset ovat korostaneet, että Suomen valtion ensisijaisena tehtävänä on toimia suomalaisten edunvalvontakoneistona. Suomi ei saa olla koko maailman sosiaalitoimisto. Piikki on laitettava kiinni. Hallituksen on pyrittävä minimoimaan humanitaarinen maahanmuutto ja muutettava se vähäininkin väliaikaiseksi. Työperäisessä maahanmuutossa on vaadittava kykyä tulla toimeen omalla työtulolla sekä palautettava ajalliset ja tulorajalliset karenssit maahanmuuttajien oikeuteen sosiaaliturvaan.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies! Hallitus on kutsunut vihreää siirtymää ja oppivelvollisuuden pidentämistä rakenteellisiksi ja välttämättömiksi uudistuksiksi, ja jopa kasvua ja työllisyyttä vahvistaviksi. Se on venyttänyt kestävyysajattelun puhtaasti fiskaalisesta tarkastelusta sukupuolten tasa-arvoon, kansainväliseen solidaarisuuteen, ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen. Tämä on hämärtänyt valtiontalouden hoitamisen perimmäisiä tarkoituksia tavalla, joka ajan myötä vaarantaa valtion kriittiseksi katsottavat toiminnot.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset vaativat hallitukselta isänmaallista talouspolitiikkaa, jossa keskitytään Suomen kansan kannalta tärkeisiin asioihin ja tuetaan Suomen taloutta. Tavallisten työssäkäyvien suomalaisten ostovoimaa ja kansantaloudellemme välttämätöntä yksityistä kysyntää ei tule heikentää. [Puhemies koputtaa] Kansa ansaitsee parempaa ja odottaa tekoja sen hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli poissa. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.05 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen viimeinen budjetti tällä vaalikaudella keskittyy perusasioihin. Se, mitä tapahtuu Ukrainassa juuri nyt, vaikuttaa myös meihin suomalaisiin ja muihin eurooppalaisiin. Kun tuskailimme suuria sähkölaskuja ja ihmettelemme elintarvikkeiden kohonneita hintoja, syyllinen löytyy itänaapurista.

Kiitos edellisten hallitusten kaukonäköisyyden Suomi on säilyttänyt vuosikymmenien aikana korkean omavaraisuuden niin energia- kuin ruokaturvassa. Eurooppalaisten kumppaniemme kaunis ajatus sitoa Venäjä tiiviiseen Euroopan yhteyteen on osoittautunut karmeaksi virheeksi. Nyt kun venäläisellä kaasulla lämmentyneet eurooppalaiset kodit alkavat kylmetä, alkavat näiden maiden kansalaiset kuumeta raivosta ja osoittaa tyytymättömyyttä maansa päättäjiä kohtaan. Jo jonkin aikaa on ollut ilmassa merkkejä Euroopan valtioiden solidaarisuuden heikkenemisestä pakoterintamassa Venäjää vastaan. On esitetty Ukrainalle kehotuksia astua neuvottelupöytään, jossa ei ole tarjolla mitään tyydyttävää maalle, joka ei ole aloittanut sotaa ja joka joutui Venäjän bruttaalin ja maan suvereeniudesta piittaamattoman hyökkäyksen kohteeksi. Juuri tähän Venäjän johtaja pyrkiikin, siihen, että Euroopan maiden yhteisrintama horjuisi, kun energiakriisi kylmentää koteja ja nostaa elintarvikkeiden hintoja.

Niin dramaattiselta kuin se kuulostaakin, elämme nyt sotatalouden aikaa. Vaikeina hetkinä meidän on tosiaan hyvä muistaa, että ukrainalaisilla on paljon vaikeampaa. Vain vuosi sitten hekin elivät rauhassa omaa elämäänsä, kävivät töissä ja koulussa, lomailivat ja tekivät suunnitelmia tulevaisuuden varalle, johon eivät takuulla kuuluneet sota ja sen mukanaan tuomat kauheudet. Sota näkyy jokapäiväisessä elämässämme kohonneina elinkustannuksina: ruoka on kallistunut, sähkön hinta on noussut suorastaan järkyttävällä tavalla, ja korot ovat lähteneet nousuun. Asuntovelalliset tulevat vielä olemaan hankaluuksissa isojen lainojensa kanssa. Tavallisen palkansaajan ostovoima on heikentynyt. Niillä, joilla elämä on ollut kamppailua toimeentulon kanssa jo ennen maailmanmenon sekoittanutta Ukrainan sotaa, elämä vaikeutuu entisestään.

Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus välittää kansalaisistaan. Käsillä oleva budjetti sisältää toimia, joilla turvataan kaikkien kansalaisten, mutta erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ryhmien mahdollisuuksia selvitä kohonneiden elinkustannusten haasteissa. Energiakriisiin vastataan oikeudenmukaisesti: lapsiperheet saavat kohdennettua tu-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kea ja kohtuuttoman suuriin sähkölaskuihin saa apua. Joulukuun ylimääräinen lapsilisä ja päivähoitomaksujen alentaminen tulevat näkymään konkreettisesti perheiden kukkarossa. Budjettia voi kutsua perusasioiden budjetiksi. Tarvitaan turvaa talven kylmälle ajalle, turvaa sähkön, lämmön ja leivän saamiseksi. Hallitus esittää keinoja pärjäämiseen, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen.

Se, mikä harmittaa, on valtionvelan lisääminen. Keskustalaiseen ideologiaan kuuluu viisas taloudenpito, jossa menot sovitetaan tulojen mukaan. Kuluneen hallituskauden aikana hyvät taloussuunnitelmat ovat osoittautuneet hyviksi aikeiksi. Ei tämä hallitus alun alkaen halunnut historiaan merkittävänä velanottajana, vaan halusimme tulla muistetuksi julkisen talouden tasapainottajina, ennätysshyvän työllisyysasteen saavuttajina ja sote-uudistuksen maaliin viejinä. Sen sijaan hallitus on joutunut luotsaamaan kansalaiset ja yritykset yli kaksi vuotta kestäneen koronaviruksen. Nyt sitten elämme Venäjän aikaansaamaa talouskriisiä, jossa on välttämätöntä auttaa ihmisiä ja yrityksiä selviämään liian nopeasti kohoavista elinkustannuksista.

Talouden suunnittelusta on tullut yhä epävarmempaa ja vaikeasti ennustettavaa. Tämä taitaa olla uusi normaali tila. Talouden kasvu ja työpaikat sekä yhteiskunnan uudistaminen ovat kestävin ratkaisu velkaantumiseen. Talous on myös väline huolenpidolle tärkeimmistä asioista: Suomen turvallisuudesta, ihmisten hyvinvoinnista ja siitä, että koko maa pysyy mukana. Näistä keskusta haluaa pitää huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.09 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Budjettia on sorvattu jälleen tänä vuonna hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa suhteessa siihen, mihin tällä vuosituhannella on saatu tottua. Julkisen talouden tasapainottamiseksi välttämättömien säästöjen tekeminen ja rakenteellisten, yhteiskunnan keskeisiin ongelmiin vastaavien uudistusten toteuttaminen on ollut varsin vähäistä. Talouspolitiikan kannalta vaalikautta tulee tarkastella kokonaisuutena. Koronaan ja Ukrainan sotaan liittymättömiäkin menoja on lisätty yli 10 miljardilla ja velaksi. Muistan varsin hyvin, kun joitakin vuosia takaperin punavihreä siipi oikein himoitsi täällä eduskunnassa valtionvelan tolkutonta kasvattamista, jotta rahaa voisi pumpata mielin määrin vaikkapa poliittisesti värittyneille järjestöille tai siihen kuuluisaan viherhumppaan. Punavihreät talousviisaat nojasivat fiksuun oletukseen siitä, että nollakorot olisivat ikuisia, ja mainostivat ajatusta, että valtionvelan paisuttaminen on ihan jees. Nyt kun korot ovat nytkähtäneet tuntuvasti ylös, on huomattukin, ettei näin olekaan ja velkaantuminen voi olla valtiollekin kallista lystiä — miljardipeliä, kuten Uniper.

Pitkässä juoksussa vastuullinen talouspolitiikka on välttämättömyys, eikä tästä perusperiaatteesta sopisi liikaa tinkiä. Elvyttäminen on toki tietyissä tilanteissa välttämätöntä, vaikka se tapahtuisikin velkarahalla. Tämä ei tietenkään saa olla syy hallituksen osittain huppeallekin rahankäytölle tai esimerkiksi syy tehdä sellaista politiikkaa, joka heikentää esimerkiksi teollisuuden toimintaedellytyksiä, mikä puolestaan ehdyttää verotulojen karttumista ja vähentää työpaikkoja.

Yhtä kaikki, vanhojen puolueiden johtamien hallitusten viime vuosikymmenten talouspolitiikka on ajanut Suomen siihen jamaan, ettei budjetin puolesta ole pelivaraa hoitaa äkillisiä kriisejä. Valtionvelan korkomenoista onkin kirjoitettu reippaasti tänä syksynä, ja on selvää, ettei velkapolkua voi taivaltaa loputtomiin. Budjettia laadittaessa tavallisten suo-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

malaisten hyvinvoinnin tulee olla keskiössä. Vanhuksista on huolehdittava, terveydenhuollon toimintakykyä on varmistettava, sekä päivähoidon ja koulutuksen toimivuus on mahdollistettava riittäväillä resursseilla. Näillä kaikilla kolmella tuiki tärkeällä yhteiskunnan osa-alueella ovat mittarit pahasti punaisella. Äärimmäisen tiukassa taloustilanteessa ja heikkojen tulevaisuudennäkymien vallitessa vihreän siirtymän vauhdittaminen muun muassa ajamalla turvetuotanto alas ja yritykset sulkemaan suuria tuotantolaitoksiaan ei saa tippaakaan ymmärrystäni. Isossa kuvassa nyt olisi ehdottoman tärkeää tehdä sellaista politiikkaa, joka lisää kierroksia talouteen ja luo työtä sekä hyvinvointia eikä päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Energian arvonlisäverotuksen keventämistä me perussuomalaiset olemme jo pitkään peräänkuuluttaneet. Se oli hallitukselta oikea ratkaisu. Sen sijaan energiatukipaketti kokonaisuudessaan ei ole optimaalisesti toteutettu, ja esimerkiksi takautuvasti maksettavat hyvitykset eivät auta ihmisiä suurimman hädän keskellä. Vaikka jokainen ylimääräinen euro on monille suomalaisille lapsiperheille tarpeen, haiskahtaa joulukuun ylimääräinen lapsilisä puhtaalta vaalimainokselta veronmaksajien piikkiin. Sen sijaan varhaiskasvatustuksumaksujen alentaminen on parempi ja rehdimpi tapa tukea lapsiperheitä.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan meno huolestuttaa minua suuresti, koska jo nyt tiestön korjausvelka on valtava ja tiehankkeista nipistetään yli 100 miljoonaa euroa. Kriisissä oleva Suomen maatalous jää myös vähille tuille. Kun maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan määrärahoja vähennetään kolmella prosentilla, se on suuri määrä.

Kun oppositiosta käsin katselee hallituksen toimia, ei voi muuta kuin toivoa parasta ja pelätä pahinta. Perussuomalaiset tulevat varjobudjetissaan esittämään realistisen suunnitelman eli myös sen, mistä voidaan leikata, ja edustaja Immonen jo valaisi asiaa edellisessä puheessaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.14 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on tällainen välttämättömyyksien budjetti, näin tätä ajattelin, kun olen kuunnellut keskustelua talousarviosta täällä salissa tänään. Minulla ja keskustalla, joukkueellani, on suuri huoli Suomen taloudesta ja velkaantumisesta, ja siitä ajattelin hiukan puhua.

Suomen vuoden budjetti on 80 miljardia, ja tällä maalla on velkaa yli 100 miljardia. Jokainen suomalainen ymmärtää tässä yhtälössä, että velka on syntynyt yli 14 vuoden huonon taloudenpidon seurauksena. Sillä polulla ainoa valopilkku on itse asiassa Sipilän hallitus, joka sai hiukan parannusta aikaiseksi. Nyt kuitenkin arvioimme tämän hetken tilaa tässä budjetissa: mistä se velka on koostunut Suomen ensi vuoden talousarvioesityksessä.

Ensin luettelen miljardiluokan. Valtionvelka koostuu koronasta, sodasta ja energiakriisistä. Sen lisäksi velka koostuu hävittäjähankinnasta, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-rahoista sekä Veikkauksesta eli kaikkien suomalaisten järjestöjen tulevaisuuden turvaamisesta. Näistä miljardiluokan kysymyksistä eduskunnan puolueet ovat käsittääkseni yhtä mieltä.

Sitten hyppään miljooniin, eli mittaluokka menee huomattavasti pienempään suuntaan. Uskon, että tässä kohtaa löydämme eroja, ja niitä olemme tänäänkin kuulleet. Olemme tehneet oppivelvollisuusiän pidentämisen, satsanneet varhaiskasvatukseen maksuttomuuteen ja korkeakoulujen aloituspaikkoihin kautta Suomen. Näitä en kuitenkaan jättäisi tekemät-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tä, ja jopa talousviisaista monet ovat esimerkiksi oppivelvollisuusiän pidentämisen kohdalla kääntäneet kelkkansa: sillä on sittenkin taloudellista arvoa.

Toisin sanoen nyt on ollut välttämätöntä ottaa velkaa koronan ja sodan hoitamiseen, mutta jatkossa pitää menokuria pystyä taannuttamaan. Tärkein kysymys on se, saadaanko me, keskustan joukkue, muista puolueista työmyyriä talouden kunnostustalkoisiin. Nyt turvataan ihmisten selviäminen talven yli ja kasvussa kiinni pysyminen. Sitten lähdetään kahden vaalikauden kunnostustalkoisiin. On tehtävä vähintään muutaman vaalikauden työ, jotta Suomen pitkän linjan velkaantuminen saadaan paremmaksi. Koska kriisin keskellä leikkaaminen olisi lyhytnäköistä, on talouden kasvu saatava jatkumaan niin pitkään kuin mahdollista, erityisesti nyt. Taantuma näyttää todennäköiseltä ensi vuoden puolella, mutta sen jälkeen, viimeistään silloin, kun Ukrainan sota päättyy ja jälleenrakentaminen alkaa, tulee väkisinkin kasvupyrahdyks, ja Suomen on oltava silloin huippukunnossa.

Nostan esimerkin Päijät-Hämeestä, kotimaakunnastani. Nimittäin kun korona oli pahimmillaan, niin Scania bussikoritehdas kaatui. Maakuntaamme tuli satoja työttömiä. Valtion, alueen ja erityisesti yritysten kovan työn tuloksena meillä on nähty sen jälkeen onnistumisen tarinoita. Tällä hetkellä Helsingin pörssiin listautunut Kempower näyttää kasvavan hurjaa vauhtia ja on yksi nousevista valopilkuista. En usko, että se olisi ollut mahdollista ilman Scania bussikoritehtaan satoja työntekijöitä ja tiloja, joihin uusi liiketoiminta, uusi yritys, on ollut mahdollista rakentaa. Toki menestykseen tarvitaan aina hyviä yrittäjiä, joilla on näkemystä, visiointikykyä ja kykyä toteuttaa suunnitelmansa, ja myös sitä on rutkasti löytynyt.

Suurin haaste yrityskentällä on loppujen lopuksi osaajapula ja komponenttipula. Tähän nähdäkseni hallitus on kyennyt tuomaan hiukan lääkkeitä. Nimittäin nämä aloituspaikat ja esimerkiksi tki-verokannustin, alueellinen opintolainahyvitys ja yli 60-vuotiaiden työtulovähennys ovat toimia, joilla pyritään helpottamaan osaajapulaa.

Tämän budjetin isoin kokonaisuus keskittyy ehdottomasti energiaan ja huoliin siitä. Venäjän valmistautuminen hyökkäyssotaan vähentämällä kaasutoimituksia käynnisti tuon energiakriisin, ja tässä budjetissa siihen pyritään vastaamaan muun muassa verotuksen keinoin sekä pienituloisten kustannuksia helpottamalla. Pidän energiakokonaisuutta erittäin tärkeänä osana ensi vuoden budjettitoimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.19 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Kun tässä nyt on kuunnellut jonkun aikaa opposition puheenvuoroja, niin on tullut arvioita siitä, että hallitus on ottanut velkaa ja heitellyt sitä rahaa sitten sinne sun tänne. [Lulu Ranne: No niinhän te olette!] Minä nyt esitän kysymyksen: olisiko pitänyt koronapandemian hoito heittää markkinoitten armoille yritysten osalta ja päästää konkurssiin ja sitä myöten myös työttömyys useisiin kymmeniin prosentteihin? [Mikko Lundén: Ei tietenkään!] Ja myös: mitenkä olisi käynyt terveydenhoidon tilan? Siis suuri määrärahamenohan on aivan selvä asia. Sitten on tietenkin laitettu rahaa hankkeisiin, joilla on ollut elinkeinoelämää parantava vaikutus, elikkä väyliin: parannettu niitten kuntoa ja kehitetty sen puolen toimintoja. Nyt on puhuttu hyvin paljon tästä talouden tilanteesta. Niin kuin täällä aikaisemmin muistaakseni edustaja Gustafsson kertoi, kestävyysvaje on alentunut tämän hallituksen aikana. Se ei ole kasvanut. Se on pudonnut neljästä prosentista kolmeen prosenttiin. Elikkä kyllä tässä niin paljon ollaan hy-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vää tehty, vaikka tuntuu sitten, kun opposition puheita kuuntelee, että ollaan vain nakeltu rahaa sinne sun tänne.

Arvoisa puhemies! Nyt eletään Suomessa syksyä, jolloin on erittäin tärkeää, että jokaisesta pidetään huolta. Olemme kulkeneet tämän vaalikauden aikana läpi kolmen suuren ja poikkeuksellisen kriisin: globaali pandemia, sota Euroopassa ja nyt viimeisimpänä energiakriisi. SDP on aina ollut toivon ja tulevaisuuden puolue. Teemme päivittäin töitä, etsimme ratkaisuja, jotta kohtaamiemme kriisien vaikutukset jäisivät kaikilta osin mahdollisimman pieniksi ja jokainen voisi elää mahdollisimman normaalia elämää. Mitä kauemmin kriisi kestää, sitä tärkeämpää on huolehtia siitä, ettei kukaan jää yksin, kaikista pidetään huolta.

Kriittisessä toimintaympäristössä ja sumeassa säässä talouspolitiikan tehtävänä on nyt luoda vakautta ja turvaa. Suomi ja koko Eurooppa ovat keskellä energiakriisiä, jonka juurisyynä on Venäjän aloittama sota ja hyökkäys Ukrainaan. Sodan vaikutukset vaikeuttavat suomalaisten yritysten ja kotitalouksien tilannetta. Tässä tilanteessa talouspolitiikan tehtävänä on luoda vakautta ja vastata poikkeuksellisten aikojen ja tapahtumien edellyttämiin akuutteihin tarpeisiin. Talousnäkymien synkistyessä ja taantumariskin noustessa nyt ei ole oikea aika tehdä leikkauslistoja, niin kuin täällä on esitetty. Ja niin kuin totesin jo aikaisemmin, kestävyysvaje on pitkän ajan ongelma, jonka taltuttamiseen tarvitaan lisää tekoja, mutta keskellä energiakriisiä ei ole järkevää eikä realistista tehdä sopeutustoimia, jotka väistämättä lisäisivät suomalaisten kotitalouksien ahdinkoa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallitus on tehnyt julkisen talouden vahvistamiseksi jo paljon. Työllisyystoimet on sovitusti toteutettu, ja työllisiä on nyt noin 100 000 enemmän kuin hallituksen aloittaessa. Kehysriihessä sovitut 370 miljoonan euron menoleikkaukset ovat toteutumassa, ja verotuottoja lisääviä päätöksiä on tehty, veropohjaa on laajennettu ja vuotoja tukittu ja tukitaan edelleen. Toistuvista kriiseistä huolimatta kestävyysvaje ei ole tällä vaalikaudella myöskään kasvanut.

Arvoisa puhemies! Talouskasvu syntyy koulutuksella ja osaamisella sekä niistä kumpuavalla tuottavuuden kasvulla. Kriisienkin keskellä on oltava rohkeutta katsoa tulevaisuuteen. Vaalikaudella tehdyillä koulutukseen liittyvillä tulevaisuusinvestoinneilla ja yhdessä sovituilla tki-panostuksilla varmistetaan, että Suomeen syntyy tulevaisuudessakin talouskasvua, kiinnostavia investointeja ja työpaikkoja, jotka vahvistavat julkista taloutta. Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailussa vain koulutuksella ja osaamisella, siksi työtä on jatkettava. SDP:n tavoitteena on tehdä Suomesta jälleen koulutuksen kärkimaa maailmassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari poissa. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.24 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Jouko Vilmunen on tiivistänyt erinomaisesti maan vasemmistohallituksen budjettiesityksen eräessä haastattelussaan: ”Suomen hallitus ei kannata mitään huolta siitä, että velan kasvu jatkuu. Taakkaa vain siirretään tulevien sukupolvien maksettavaksi.” Hän jatkaa edelleen: ”Kun alijäämäongelmaa ei pystytty ratkomaan, lapsille jätetään todella paha perintö.” Todella paha perintö, hyvät kollegat. Vasemmistohallituksen budjettiesitys on saanut, aivan oikeutetusti, kovaa kritiikkiä rajusta velanotosta ja

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

löperöstä taloudenpidosta. Jälleen kerran vasemmistohallituksen budjettiesitys rakentuu rajun velanoton varaan.

Herra puhemies! Yksi asia on selvä: tämä hallitus jää historiaan löperön ja velkavetoisen talouspolitiikan kannattajana. Hallituksen aikana Suomi velkaantuu yli 50 miljardilla eurolla. Tämähän tarkoittaa siis sitä, että joka kolmas valtion velkaeuro on nostettu tämän hallituksen kaudella — joka kolmas. Vasemmistohallitus ei todella ole kaihtanut velanottoa. Näyttää siltä, että suomalaisen vasemmiston suhtautuminen velanottoon on muuttunut huolettomammaksi viimeisten vuosien aikana.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö huomioi osuvasti kesällä, kuinka vielä pari vuotta sitten kaikkia velasta varoittajia pidettiin boomer-porukkana, joka ei oikein ymmärrä uutta taloustiedettä. Nyt korkomenojen nousu on ollut herätys kaikille puolueille. Ilmaisen rahan aika on totisesti ohi, tämä kupla on puhjennut. Samalla presidentin huomautus osoitti aivan oikein, ettei talousteoria ole muuttunutkaan eikä velka ollutkaan vaaratonta. Nimitäin ensi vuonna valtion korkomenot ovat kaksinkertaistumassa puoleentoista miljardiin euroon, jolla voitaisiin rahoittaa jo pelkästään koko Suomen poliisitoimi tai muita tärkeitä menoja, ja nämä menot tulevat edelleen vain kasvamaan tulevien vuosien aikana.

Herra puhemies! Tässä kuuntelin edustaja Kempin puheenvuoroa, ja täytyy todeta siihen sen verran, että tässä oli minusta nyt hieman jo tämmöistä käsienpesun makua ilmassa, sillä keskusta on viimeiset vuodet ollut tämän vasemmistolaisen, velkavetoisen politiikan takaajana tässä maassa. Te olette valinneet tämän hallituspohjan, ja te olette valinneet sen, että tällaista löysää finanssipolitiikkaa tehdään tässä maassa. Yli 50 miljardia euroa uutta velkaa, ja teidän ministerinne on kuitannut paitsi kehysten rikkomisen useaan otteeseen myös sen, että paitsi ensi vuonna niin myös koko kehyskauden vuoteen 2026 saakka Suomen valtion raju velkaantuminen jatkuu. [Hilkka Kempin välihuuto] Ja samaan aikaan, herra puhemies, samaan aikaan, kun tämä hallitus aloitti, sovittiin näistä mittavista menolisäyksistä, mutta sitten kuitenkin päätöksiä siitä, mistä taas uusia tuloja voidaan saada, ei tehty. Oliko sitten niin, että päätöksenteko oli vaikeaa ja oli helpompaa siirtää se päätöksenteko tuonne työryhmiin? Mutta vaikka olemme kysyneet monta kertaa sen perään, missä viipyy paikallisen sopimisen edistäminen, josta on hallitusohjelmassa kirjaus, jonka puolesta keskustalaiset kollegani ovat monta kertaa myös nostaneet asiaa esille tässä salissa, niin taitaa olla niin, että tämä asia haudattiin vain hiljaa työryhmätyöhön kolmen ja puolen vuoden odotuksen jälkeen. On aivan selvää, että eivät nämä yrittäjät teitä palkitse tästä velkavetoisesta politiikasta ja politiikasta, jossa nimenomaan tulojen lisääminen on jätetty sivuun ja haluttu vain lisätä valtion velanottoa.

Herra puhemies! Tälle vastuuttomalle politiikalle on olemassa vaihtoehto. On mahdollista tehdä priorisointeja, on välttämätöntä tehdä myös menoleikkauksia. Uskoisin, että valtaosa suomalaisista on täysin samaa mieltä sen kanssa, että me emme voi elää loputtomiin velaksi. On tehtävä myös aitoja päätöksiä siitä, että velanotto saadaan kuriin. Samaan aikaan tarvitaan päätöksiä suomalaisen yrittäjyyden, omistajuuden ja työnteon eteen, työn verotuksen keventämistä, paikallista sopimista, laajamittaisia toimenpiteitä suomalaisen yrittäjyydentän ja teollisuuden hyväksi, ja nämä kaikki toimenpiteet ovat kokoomuksen vaihtoehtobudjetin sisällä.

Herra puhemies! Me tulemme totta kai tekemään jälleen oman uuden vaihtoehtobudjettimme tämän syksyn aikana, mutta on selvää, että tämän hallituksen vastuuton esitys tulee saamaan vaihtoehtoon meiltä oppositiosta, ja toivon, varsinkin keskustan kollegani, että tu-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

lette vastuullisemmalle linjalle ja olette valmiita tukemaan myös muutoksia täällä eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt keskeytetään puhujalistan käsittely ja siirrytään pääministerin puheenvuoroon. — Pääministeri Marin, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

17.30 Pääministeri Sanna Marin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päätöksiä vuoden 2023 budjetista on valmisteltu poikkeuksellisessa tilanteessa. Suomen työllisyys on noussut ennätyslukemiin, mutta samalla talouden näkymään vaikuttaa Venäjän sota Ukrainassa.

Venäjän hyökkäyksen myötä kiihtynyt inflaatio ja voimakkaasti nousseet energian hinnat heikentävät ostovoimaa ja uhkaavat talouskasvua. Samalla muuttunut tilanne edellyttää uudenlaisia panostuksia huoltovarmuuteen, puolustukseen sekä kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin.

Poikkeuksellisen epävarmuuden vuoksi hallituksen budjettipäätösten tavoitteena on luoda vakautta ja vastata kriisin edellyttämiin akuutteihin tarpeisiin. Samalla varmistetaan edellytykset vihreän siirtymän investoinneille ja tulevaisuuden kestävälle kasvulle.

Hallitus esittää useita toimenpiteitä, joilla tuetaan ihmisten ostovoimaa tässä hyvin vaikeassa tilanteessa. Erityisenä panostuksena on lapsiperheiden tukeminen.

Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan pysyvästi 70 miljoonalla eurolla. Uudistus toteutetaan siten, että työntöön kannustimet paranevat ja pieni- sekä keskituloisten perheiden asema kohenee.

Työttömyysturvan lapsikorotusta sekä toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosaa nostetaan vuoden 2023 ajaksi. Lisäksi opintorahan huoltajakorotukseen ja lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen ehdotetaan määräaikaista korotuksia.

Lisäksi syksyn lisätalousarvioletyksessä esitetään, että loppuvuonna 2022 maksettaisiin ylimääräinen kuukausi lapsilisää siten, että se ei vaikuta toimeentulotuen tasoon.

Lääkekattoon ei vuonna 23 tehdä indeksikorotusta. Lääkekatto säilyy siis tämän vuoden tasolla, vaikka lääkkeiden hinnat ja indeksiin sidotut etuudet nousevat.

Osana kokonaisuutta käynnistetään myös ulosoton suojaosaa koskeva vuoden kestävä kokeilu, jonka tavoitteena on korottaa suojaosaa takuueläkkeen tasolle.

Toimia tehdään myös liikenteen ja työmatkojen osalta. Henkilökuljetusten arvonlisävero lasketaan nollaan vuoden ensimmäisen neljän kuukauden ajalta. Työmatkavähennyksen korotusta jatketaan ja yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä korotetaan portaittain.

Arvoisa puhemies! Venäjä kiristää energian saantia Euroopassa ja yrittää siten murentaa tukemme Ukrainalle. Tämän vuoksi hallitus on tehnyt päätöksiä tukeakseen erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- ja rivitaloissa asuvien pieni- ja keskituloisten toimeentuloa.

Hallitus valmistelee määräaikaisen sähkövähennyksen tuloveroon. Voimakkaasti kohonnutta sähkön hintaa kompensoidaan rahallisella sähkötuella niille pienituloisille kotitalouksille, jotka eivät pysty hyödyntämään verovähennystä. Sähkövähennystä ja -tukea valmistellaan parhaillaan nopealla aikataululla ja ne pyritään saamaan eduskunnan käsiteltäviksi ensi kuussa. Tavoitteena ovat muille kuin suurituloisille kohdentuvat tukimallit, jotka ovat nopeasti otettavissa käyttöön.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Sähkön korkean hinnan vaikutuksia lieventääkseen hallitus esittää myös, että sähköenergian arvonlisäverokantaa alennetaan 10 prosenttiin joulukuun alusta huhtikuun loppuun. Tässäkin on kyse määräaikaista toimesta.

Yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormiin sekä omakotitaloasujien hoitonormiin tehdään tarkistuksia. Lisäksi hallitus aloittaa windfall-veron valmistelun sekä suosittaa, että energiayhtiöt myöntävät tavanomaista pidempiä maksuaikoja.

Arvoisa puhemies! Muuttunut tilanne edellyttää uudenlaisia panostuksia puolustukseen, huoltovarmuuteen sekä kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin.

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan yhteensä noin miljardin panostusta. Määrärahoilla muun muassa vahvistetaan Puolustusvoimien henkilöstömäärää, toteutetaan materiaalihankintoja ja lisätään kertausharjoituksia.

Rajavartiolaitokselle osoitetaan varoja keskeisten suorituskykyjen kehittämiseen sekä uusien valvontalentokoneiden hankintaan. Kyberturvallisuushkiin varautumiseen panostetaan entistä enemmän.

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistetaan toimenpiteillä, jotka keskittyvät saavutettavuuteen, osaamisen kehittämiseen, matkailuun sekä energiaomavaraisuuteen ja vihreään siirtymään.

Kriisin edellyttämiin akuutteihin tarpeisiin vastaamisen ohella budjettiehdotus tukee ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan kasvua.

Hallitus jatkaa pitkäjänteistä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen vahvistamista. Tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä.

Samoin ehdotukseen sisältyy lähes 600 miljoonaa euroa EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman panostuksia. Ne kohdistuvat muun muassa uusien energiainvestointien tukemiseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitukseen sekä hoitotakuun toteutumiseen ja hoitovelan purkamiseen.

Budjettiesitys siis vastaa kriisin edellyttämiin tarpeisiin samalla varmistaen edellytykset vihreän siirtymän investoinneille ja tulevaisuuden kestäväan kasvulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

17.35 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa pääministeri, kiitos tästä hyvästä alustuksesta, jonka piditte.

Venäjän hyökkäys on koetellut meitä monella tavalla, ja se näkyy myös liikenneinvestoinneissa. Kustannusten noustessa pystymme samalla rahalla päällystämään teitä vähemmän. Ja erityisesti tästä kiitän hallitusta, että tälle perusväylänpidon rahoitukselle on osoitettu 50 miljoonan euron lisärahoitus kustannustason nousuun vastaamiseksi. Samaan aikaan kiitän myöskin siitä ymmärryksestä, joka on koskenut Itä-Suomea ja Kaakkois-Suomea. Tämä Venäjän sota on tuonut paljon ikäviä vaikutuksia niin matkailuun, matkailu on hiljentynyt, kuin kuljetukseen, kun kuljetusketjuja on jouduttu järjestelemään uudestaan. Kiitän, kun tämä hallitus tekee lukuisia toimia [Puhemies koputtaa] Itä-Suomen elinvoiman tukemiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

17.36 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Marin, teidän hallituksenne tulee jäämään Suomen historiaan hallituksena, joka perusti koko talouspolitiikkansa velanoton varaan. Tämä alkoi jo 2019, kun ei ollut vielä mitään tietoa koronasta eikä Ukrainan sodasta. Te ette pääse koronan taakse tässä piiloon. Me tiedämme sen, että teidän hallituskautenne aikana uutta velkaa tullaan ottamaan yli 50 miljardia euroa, elikkä joka kolmas valtion velkaeuro nostetaan tämän teidän hallituskautenne aikana. Samaan aikaan olemme ihmetelleet oppositiossa, missä ovat teidän toimenpiteenne tämän velkaantumiskehityksen katkaisemiseksi.

Pääministeri, oletko te aidosti lainkaan huolissanne siitä, että valtio ottaa ensi vuonna melkein yhdeksän miljardia uutta velkaa? Ajatteletko te, että Suomen valtio voi elää velaksi loputtomiin, vai näettekö myös, että leikkauksia on tehtävä, jotta tuleville sukupolville ei jää ylivelkaantunutta maata hoidettavaksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

17.38 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kokoomuspuolue on pitkälti koko päivän arvostellut hallitusta velkaantumisesta, ja nyt edustaja Marttinen nosti esiin vuoden 2019, siis ajan ennen kuin kriisit syntyivät. No, silloin kokoomus esitti lähes kahdella miljardilla eurolla lisämenoja jo ennen kuin kriisit syntyivät, joten hieman myös kokoomuksen oman talouspolitiikan perään katsoisin tässä tilanteessa. Tänä aiemmin tässä salissa heidän oma talousedustajansa Timo Heinonen kertoi, kuinka täytyy elää suu säkkiä myöten, mutta toisaalta hän on tehnyt nyt kolmen vuoden aikana 133 miljoonan euron edestä talousarvioaloitteita. Jos kaikki tässä salissa tekisivät talousarvioaloitteita yhtä paljon kuin Heinonen, se tarkoittaisi 11 miljardia euroa lisämenoja. Tätäkö on kokoomuslainen talouspolitiikka, kun puhutaan vastuullisesta talouspolitiikasta? Tämä on sitä talousosaamista, jota kokoomus täällä esittelee. Ja nostan esille senkin, että meidän täytyy nimenomaan huolehtia taloudesta siten, [Puhemies koputtaa] että se on uskottavaa. [Puhemies: Kiitoksia!] Ei voi heitellä yhtä ja sanoa toisaalla toista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

17.39 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On hyvä huomata, että työllisyys on uudessa ennätyksessä. Ennen sotaa velka-aste oli rajussa laskussa, ja sodan takia tietysti, ja koska Suomi varautuu, tämä lasku toki hidastuu. Verotulot kasvavat todella paljon, kun talous pyörii hyvin. Toisin oli viime vuosikymmenellä, kun oikeisto johti maata. Silti veroastekin on laskussa, vaikka verotulot kasvavat niin rajusti: jopa kymmenen prosenttia alempi veroaste ensi vuonna kuin vuosituhaten alussa.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämä hallitus todella jää talouspoliittisesti historiaan. Me olemme tehneet nyt vastasyklisiä talouspolitiikkaa, ja siitä pitää onnitella. Suomessahan on aina nälkävuosista asti tehty maailman mittakaavassa aika omintakeista talouspolitiikkaa. Silloin kymmenesosa suomalaisista kuoli, kun ei otettu velkaa, ja Suomi siinä köyhtyi sen takia. 90-luvun laman osalta vielä maksetaan sitä kallista hintaa sen huonosta hoidosta. Nyt on tehty [Puhemies koputtaa] suorastaan oppikirjamaista talouspolitiikkaa, ja se on onnistunut. [Puhemies: Kiitoksia!] Siitä onnittelen pääministeriä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Strand.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

17.40 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On ollut aikamoinen kausi: on ollut pandemiaa, on ollut sotaa, on ollut Nato-prosessia ja ties mitä. Iso kiitos pääministerille erinomaisesta työstä.

Det är många saker som länge stampat på stället som nu plötsligt har gått framåt.

Sote-uudistus on edennyt, myös moni muu asia. Vaikkapa maksuhäiriöjärjestelmän uudistamisesta ollaan puhuttu kahdeksan vuotta, nyt se on edennyt. Tki:hin panostetaan, ja paljon muuta. Totta kai kaikki ovat huolestuneita tästä talvesta, mutta pitäisi myös katsoa hie-
man eteenpäin ja pohtia niitä tulevaisuuden visioita ja suuntia. Tässä velkaantuneisuuskeskustelussa — minä jotenkin ymmärrän, että siitä puhutaan, ja olen itsekin huolissani — en ole kuullut yhtään visiota tai ajatusta siitä, mihin Suomen tulisi panostaa. Mihin meidän tulisi panostaa? Itse näen valtavia mahdollisuuksia muun muassa pohjoismaisessa yhteistyössä siitä, että Pohjoismaat yhdessä johtavat ilmastonmuutoksen vastaista torjuntaa teknologian avulla. Meillä on valtavan hienoja esimerkkejä siitä.

Haluaisin kuulla pääministeriltä, mitkä ovat teidän mielestänne kärjet, joihin Suomen tulisi tulevina vuosina panostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.41 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn näihin kiitoksiin, mitä on esitetty pääministerille ja koko hallitukselle. Tämän parlamenttikauden aikana on hoidettu koronaa ja on hoidettu sotatilanteita ja pyritty pitämään yritykset pystyssä. Jotenkin tuntuu, kun tuolta opposition puolelta kuuntelee heitä, että ei ymmärretä sitä tai ei haluta ymmärtää, miten tärkeätä tämä yritysten pystyssä pitäminen ja tukeminen tässä tilanteessa on ollut, ettei työttömyys lähde sitten laukkaamaan ihan uusille urille.

Tuo Itä-Suomen tilanne meni sotatoimien myötä kyllä vähän uusille urille, ja sen takia toivon tietysti, että hallitus siihen nyt panostaa, niin kuin on tehnytkin, ja tarkkailee tilannetta ja antaa mahdollisuuden myös näihin infrakehittämishankkeisiin, mitä nyt sitten on tullut, kun on hakenut EU:lta rahoitusta myös tähän Karjalan osaan.

Eli kiitoksia tässä vaiheessa. Kestämistä tässä kyllä vielä on. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

17.42 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvon puhemies! Toistan nyt uudelleen: kriisit ovat olleet hallitukselle tekosyy velkaantua ja paisuttaa julkista taloutta. Tämä ei tarkoita sitä, ettemmekö me olisi tukeneet koronaan ja Venäjään liittyviä toimia ja investointeja, mutta te tullette lisänneeksi vuosina 20—23 harkinnanvaraisilla toimilla nettomenoja 11 miljardilla eurolla.

Me olemme vaatineet pitkään, että meillä pitäisi olla todellinen julkisen talouden tasapainottamisohjelma. Nyt se näyttää venyvän jopa siihen, että sen pitää olla kahden kauden mittainen, yhdessä kaudessa se ei enää onnistu. Suomi on Pohjoismaiden surkimus taloudessa. Haluamme tietenkin tehdä heidän kanssaan yhteistyötä, mutta faktat ovat kuitenkin nämä.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Täällä salissa on naureskeltu tänään sille, kuinka perussuomalaiset haluavat sinivalkoista linjaa. Me emme halua, että EU-elvytyspaketit [Puhemies koputtaa] tai erilaiset ratkaisut vievät rahoja ulos Suomesta. Me haluamme ne tänne. Ettekö tekin halua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

17.43 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kääntää katsetta hieman tuohon tulevaan vaalikauteen. Meillä on nyt nähty, että valtiontalouden ennusteessa vielä vuodelle 26 tällä politiikalla valtio joutuu ottamaan velkaa yhdeksän ja puoli miljardia, siis vuonna 26. Näyttää siltä, että siellä taustalla on se, että meidän talous vajoaa taantumaan jo vuoden alussa. Meillä on meidän ikääntyminen, mikä painaa päälle todella voimakkaasti. Valtionlainojen korot ovat nousemaan päin. Minä haluaisin kysyä teiltä, pääministeri, miten te koette tämän tilanteen: onko nyt oikein, että ei tehdä kasvua lisääviä toimia, ei aloiteta sopeuttamista jo nyt? Ja haluan myös kysyä, mikä on teidän mielipiteenne: pitääkö sopeutustoimet aloittaa ensi kaudella? Jos te sanotte ”ei”, se on merkittävä uutinen, eli ei pidä sopeuttaa, vaikka on tällainen velkaantuminen. Jos te sanotte ”kyllä”, [Puhemies koputtaa] niin sitten on teidänkin kerrottava, mikä on leikkauslista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.45 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talous on väline huolenpidolle, siis Suomen turvallisuudesta, ihmisten hyvinvoinnista ja siitä, että näemme Suomen kokonaisena. Näissä asioissa olemme myös onnistuneet, ja tähän panostetaan myös tässä budjetissa. Velkaa joudumme ottamaan, mutta vaihtoehtona olisi turvattomuuden kasvu, toimeentulovaikeuksien kärjistyminen ja kansallisen yhtenäisyyden rakoilu. Tätä emme halua, tätä emme hyväksy.

Puhemies! Hyvän työllisyystilanteen eräs kääntöpuoli on työvoimapula. Siksi laajat ponnistelut osaavien työntekijöiden saamiseksi ovat tarpeen. Korotamme yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä, mikä osaltaan helpottaa työntekijäpulaa ja tuo pitkää kokemusta työelämän hyödynnettäväksi. Arvoisa pääministeri, mitä muita sellaisia keinoja näette ensi vuoden budjetin osalta, jotka ovat kohdennettuja nimenomaan taklaamaan tätä yhteiskunnallista vitsausta ja kehityksen ja kasvun hidastajaa nimeltään työvoima- tai osaajapula?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

17.46 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on monissa puheenvuoroissa nostettu esiin huoli velasta, ja tämä on asia, jonka jaan. Myös minä olen huolissani siitä, että Suomi velkaantuu ja Suomi on velkaantunut tällä hallituskaudella raskaastikin johtuen siitä, että me olemme eläneet kolme hyvin poikkeuksellista kriisiä, ja yhden keskellä me paraikaa olemme.

Korona yllätti kaikki maailman maat, myös Suomen, ja sen johdosta me jouduimme tekemään hyvin poikkeuksellisia toimia: rajoittamaan sellaista reaalityöelämän toimintaa, mitä emme vielä hetkeä aikaisemmin ajatelleet, asettamaan erittäin voimakkaita rajoituksia, monet yritykset joutuivat sulkemaan ovensa, monet tapahtumat pistettiin pitkäksi aikaa tauolle, puututtiin valtion toimesta hyvin monella tavalla normaaliin toimintaan ihmisten kesken ja yritysten toiminnassa. Mielestäni oli täysin perusteltua tuossa tilanteessa

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

myös tukea yrityksii, [Puhemies koputtaa] ihmisiä keskellä kriisiä niin, että kun korona väistyy ja on väistymässä, niin yhteiskunta selviää mahdollisimman vähin vaurioin ja kasvu lähtee käyntiin. [Puhemies huomauttaa ajasta] Mielestäni tämä oli oikeaa politiikkaa, ja me näimme voimakasta kasvua, me näimme voimakasta työllisyyden paranemista. Nuo päätökset, mitä tuolloin tehtiin, olivat oikeita, mutta ne tarkoittivat myös velkaantumista, ne tarkoittivat sitä, että valtio otti tätä iskua enemmän [Puhemies huomauttaa ajasta] vastaan kuin tavalliset kotitaloudet, yritykset, mutta politiikka oli kyllä oikeaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

17.47 Tuula Väätäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haasteelliset vuodet ovat seuranneet toinen toistaan. Ensi vuoden budjetti sisältää paljon helpotuksia lapsiperheille ja myös ikäihmisille, ja tästä on syytä kiittää ja sanoa, että hallituksen linjaus on täysin oikea. On autettava heitä, joilla on kaikkein vaikeinta.

Tarvetta on varmasti moneen suuntaan, on pieniä asioita ja isoja asioita. Ensi- ja turvakotien liiton palveluissa päihdeäitien ja heidän lastensa auttaminen on ensiarvoisen tärkeää. Puhun Pidä kiinni -palveluista. Arvoisa pääministeri, budjettikirjassa ei tähän toimintaan ole varausta, ja toivon, että tarvittava rahoitus löytyy, sillä juuri nämä perheet tarvitsevat apua ja erityisesti ammattitaitoista apua, jota Ensi- ja turvakotien liitto heille tarjoaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.48 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä päivänä on jälleen järjestetty mielenosoitus tai mielenilmaus mielenterveyspalveluista. Kysyisinkin, kun tuossa kovasti toitte esille, mitä kaikkea nyt on taas laitettu lisää, mistä osa on varmasti tui-ki tarpeellista, mutta kyllähän koronan ja sodan varjolla on viety sellaisiakin asioita, mitkä eivät ihan niin tarpeellisia olisi olleet, niin mikä olisi ollut tarpeellista. Terapiatakuu. 35 miljoonaa olisi tarvittu, ja me emme olisi tällaisessa tilanteessa, missä me nyt olemme. On ihan oikeutettua, että tänään on puhuttu jälleen mielenterveyspalvelujen edistämisestä.

Toinen asia liittyy sitten näihin lääkekorvauksiin, mistä puhuitte äsken, että niihin tulee nyt huojennusta, mutta sehän otetaan aika pitkälle apteekeilta pois. Oletteko tietoinen siitä, että se järjestelmä, mitä nyt olette ajamassa, vie yliopistoilta rahoitusta? Olisihan sen voinut tehdä silläkin tavalla, että yliopistot eivät siitä kärsisi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

17.49 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni jäi äsken hieman kesken. Kuvasin sitä, minkälaisia panostuksia ja minkä vuoksi valtio velkaantui koronan takia. No, myös sodan seurauksena me olemme joutuneet ottamaan velkaa. Me olemme joutuneet tekemään ja mielestäni aivan oikeutetusti olemme tekemässä mittavat panostukset suomalaiseen puolustukseen, Rajavartiolaitokselle, sisäiseen turvallisuuteen — tämäkin johtuu sodasta. Tämä johtuu siitä, että me olemme kohdanneet toisen ison kriisin Euroopassa. Nämä panostukset ovat tärkeitä, oppositio on näitä toimia tukenut, eli kun te moititte valtiota ja hallitusta velkaantumisesta, muistakaa, että te olette itse tukeneet näitä toimia, joiden vuoksi me nyt joudumme velkaa ottamaan. Mielestäni nämä panostukset turvallisuuteen, puolustukseen ovat täysin oikeat tässä tilanteessa,

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

aivan kuten energiakriisin myötä, inflaation myötä, sen takia, että hinnat nousevat, on tärkeää ja oikein tukea kotitalouksia. On tärkeää ja oikein tukea suomalaista teollisuutta, suomalaista maataloustuotantoa, on tärkeää tukea suomalaisia yrityksiä, koska meidän pitää yhdessä varmistaa, että tämänkin kriisin yli selviämme mahdollisimman yhtenäisesti.

Me emme ole ottaneet velkaa kevyesti, me emme velkaannu kevyesti, me emme suhtaudu tähän asiaan kevyesti, mutta johtuen siitä, että me olemme kohdanneet [Puhemies koputtaa] kolme poikkeuksellisen suurta, vaikeaa, haastavaa, vakavaa kriisiä, kyllä, me olemme joutuneet ottamaan velkaa. Mutta se ei tarkoita sitä, että me olisimme näitä kriisejä halunneet tai että me haluaisimme velkaa kevyin perustein ottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

17.51 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis on pitänyt ottaa velkaa sekä koronan hoitoon että Ukrainan kriisiin, Suomen turvallisuuden takaamiseen, ihmisten hengen ja terveyden suojaamiseen, työpaikkojen suojeluun. Meidän kritiikkimme on ollut koko tämän matkan se, että teiltä ovat puuttuneet samaan aikaan ne keinot, millä saadaan kasvua, millä saadaan lisää tuloja, ne rakenteelliset keinot, joita todella tarvittaisiin nyt, kun näyttää siltä, että Suomi on menossa taantumaan. Tämä on se iso kritiikin kohde, ja se vaikuttaa sinne, miltä se tuleva näyttää. Siksi ne seuraavat neljä vuotta näyttävät todella lohduttomilta, ja minä uudistan sen kysymyksen, miten te näette sen neljä vuotta, jotka ovat edessä, koska nyt te puolustatte sitä politiikkaa, mitä on tehty tähän asti. Mutta miten jatkossa: pitääkö sopeuttaa, paljonko, ja mistä? Jos ei pidä, niin kuten sanoin aikaisemmin, sekin on uutinen, jos te olette sitä mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Haluaako pääministeri vastata?

17.52 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin toki vastata näinkin. Minulle sopii myös se, että kansanedustajat pitävät puheenvuoroja ja kirjaan ylös ja sitten kerralla vastaan hieman pidemmässä puheenvuorossa.

Näihin keinoihin, millä tavalla meidän sitten pitää tähän velkaantumiseen tarttua ja puuttua, koska huoli on yhteinen — varmasti tässä salissa jaetaan yhteisesti huoli siitä, että meidän pitää pystyä taittamaan velkaantumista, ainakin hallitus näin ajattelee: Tärkeintähän on luoda kasvun edellytyksiä ja työllisyyden edellytyksiä, ja näin hallitus on toiminut. Tällä hallituskaudella me olemme nähneet erittäin vahvaa, hyvää työllisyyskehitystä. Me olemme nähneet erittäin vahvaa, hyvää talouskasvua. Valitettavasti sota Euroopassa on tullut meidän vaikeudeksemme sen orastavan taloudellisen kasvun eteen, ja kaikki Euroopan maat ovat valitettavasti tässä samassa tilanteessa, ja on myös uhka ja riski siitä, että meillä on edessä itse asiassa erittäin vaikeat taloudelliset ajat, jopa taantuma.

Mutta tarvitaan kasvua, tarvitaan vahvempaa työllisyyttä, ja tähän lääkkeenä ovat erityisesti osaamiseen, koulutukseen panostaminen, tki-satsaukset, mitä me olemme yhdessä parlamentaarisesti sopineet, ja sen lisäksi me tulemme tarvitsemaan työperäistä maahanmuuttoa. Meidän yksi isoin kasvun tulppamme on se, että Suomessa ei ole tarpeeksi tekijöitä. Me tulemme tarvitsemaan [Puhemies koputtaa] vahvoja panostuksia työperäiseen maahanmuuttoon, [Petteri Orpo: Entä se sopeutus?] ja toivoisin, että seuraava hallitus tulee jatkamaan sitä työtä, mitä tämä hallitus on käynnistänyt erityisesti osaajien houkutteluun Suomeen.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.54 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juuri saatujen tietojen mukaan Fortumin neuvottelut Uniper-asiassa lienevät kohtuullisen pitkällä, jopa ratkenneet, ainakin lehtitietojen mukaan. No, se on oma tarinansa. Mutta se tärkeä tarina suomalaisen metsäteollisuuden raaka-ainepulaan: Venäjältä tuli yli kymmenen miljoonaa mottia vuoteen puuta, nyt sitä ei tule, ja nyt tällä hetkellä meillä on semmoinen tilanne, että meidän ensi talven kiinteän polttoaineen varastot ovat loppumassa, arvokkaat kuitupuut ovat nyt menossa polttoon. Kiertelin kesällä tuolla eri paikoilla ja näin sen valtavan murheen, mikä on. Hallitusohjelmassa lukee, että arvopuuta ei polteta, mutta sitä palaa tänä päivänä miljoonia motteja. Meillä on turvevarat loppumassa. Tämä talvi jotenkin selvittää.

Arvoisa pääministeri, nyt on kiire tehdä päätöksiä tulevaa satokautta varten. Urakoitsijat tarvitsevat viestin heti kunnostaakseen koneita, varatakseen työvoimaa, kunnostaakseen kenttiä. Oletteko valmis tekemään päätöksiä heti, niin että saadaan tämä kotimainen kiinteän polttoaineen CHP-kattila toimimaan? Siellä tulee yli 3 000 megaa sähköä kovilla pakkasilla. Sitä meillä ei ole varaa menettää tässä tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.55 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Orpo kysyi kahteen otteeseen, pääministeri, teiltä hyvin selkeän kysymyksen siitä, miten te näette Suomen tulevien vuosien taloudenhoidon. Toistan tämän kysymyksen: Näettekö te, että Suomessa täytyy tehdä sopeutustoimia tulevina vuosina? Paljonko? Ja jos ei, niin sekin on iso uutinen, koska silloin te hyväksytte tämän holtittoman velkaantumiskehityksen, joka jatkuu tulevat vuodet jopa yhdeksän miljardin euron tasolla. Nyt, pääministeri, toivon, että vastaatte eduskunnan edessä tähän simppeliin kysymykseen, joka on monta kertaa teille esitetty. Olkaa hyvä, vastatkaa meille ja kertokaa, miten te näette Suomen julkisen talouden hoidon tulevina vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Löfström.

17.56 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Också jag vill tacka statsministern och hela regeringen för ledarskapet under denna kris.

Vi lever i osäkra tider där det är viktigt att statsbudgeten skapar trygghet och stabilitet, som gör att familjer och företag känner framtidstro trots den mörka bakgrund som vi lever i, med krig i Europa och en energikris som spär på inflationen och som skapar en rädsla hos många för hur man ska klara sig. Oro och rädsla är starka känslor. Det är inte lätt att säga att allt kommer att ordna sig om man redan vänt på slantarna före nuvarande kostnadsökningar.

Statsbudgeten innehåller många satsningar för att skydda de människor som drabbas värst och som annars kanske inte skulle klara sig. Budgeten innehåller också satsningar för att alla ska få minskade kostnader för el och bränsle. Det är också viktigt att vi alla hushållar med energin.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Vårt samhälle har klarat oss genom många kriser. Jag är säker på att vi kommer klara oss genom denna kris också. Jag vill fråga statsministern: Hur kan man i dessa mörka tider kommunicera framtidsstro till alla finländare?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Käännös, olkaa hyvä.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

17.59 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli huojentavaa kuulla, että myös pääministeri jakaa huolen tästä valtavasta velkamäärästä. Haluan muistuttaa tässä yhteydessä meidän tilannekuvasta: Meillä on valtava työvoimapula, ehkä historian suurin. Meillä on valtavasti avoimia työpaikkoja. Meidän kasvu on hyytymässä, ennusteena ensi vuodelle on puolen prosentin kasvu ja sitä seuraavalle 1,4 prosenttia. Me ymmärrämme, että tämä yhtälö sen velkataakan, kallistuvien korkojen aikana on aivan mahdoton, ja kuitenkin meidän pitäisi pystyä vastaamaan kriisinkestävyydestä mahdollisten tulevien kriisien varalle — tämä pandemia ei varmaankaan jää viimeiseksi. Meillä työikäisten määrä vähenee ja ne mainitut korkokulut kasvavat, niin että tämä yhtälö tuntuu aivan karnealta.

Mutta löysin Nobel-palkittu Bengt Holmströmin listan, jonka hän on esittänyt jo jollekin aiemmista hallituksista. Hänen mukaansa julkisen sektorin velkaantuminen pitää kääntää laskuun, työn verotusta pitää laskea, yritystukia on karsittava ja palkoista olisi sovittava paikallisesti. Kannatatteko tämän Nobel-palkitun herran ehdotuksia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vehviläinen.

18.00 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on hyvä, että oppositio jakaa sen käsityksen, että koronan takia, sodan takia ja myös tämän energian takia me joudumme ottamaan velkaa.

Mutta sitten minä haluan siitä asiasta muistuttaa, että meidän pitää kyllä ymmärtää, kun puhutaan sopeutustoimista ja niitä toinen toisillemme täällä jankkaamme, että ei se ole kyllä helppoa yhdellekään puolueelle eikä ministerille eikä myöskään kansanedustajalle, jotka ovat olleet niitä tekemässä. Minäkin olen ollut tekemässä niitä edustaja Orpon kanssa ja monien perussuomalaisten kanssa, ja se on muuten ihan hirveätä hommaa. [Petteri Orpo: Kyllä!] Sen takia nyt kannattaa suhtautua tähän asiaan aika suurella vakavuudella.

Ja se on totta, että meidän kaikkien pitää ymmärtää se, että julkinen talous ei voi olla tässä kunnossa tulevina vuosina. Se vaatii osittain sopeutustoimia, rakenneuudistuksia, jotka helposti jäävät aika abstraktille tasolle kaiken kaikkiaan. Se vaatii myös kasvun buustamista, niin että me saamme kasvua tähän maahan. Ja kaikista suurin ongelma on, että meillä on valtavan suuri työvoimapula. Näistä aineksista itse kunkin pitää tätä kakkua ruveta leipomaan tulevina kuukausina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

18.01 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä verokiila että velkaantuminen kasvavat edelleen, ja ne jarruttavat taloutta tehokkaasti. Paisuva julkinen talous on terveen talouskehityksen este. Aina mutta erityisesti kriiseissä on mietittävä, miten niitä menokohteita priorisoidaan. Kriisit eivät voi olla tekosyy sille, että julkista taloutta ei edes yritetäkään tasapainottaa. Verokiila pienemmäksi, suomalaisten ostovoima paremmaksi.

Pääministeri Marin, sitouduttko te talouden tasapainottamisohjelmaan, jossa valtiontaloutta trimmataan kahdella miljardilla vuodessa ja suomalaisten etu pistetään ykköseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

18.02 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositio sanoo mielestäni nyt vähän epäpyhästi — ja itse asiassa pidän sitä vähän onnettomana yrityksenä — että tässä hallitus on ikään kuin velkaantunut ja on väärin, että mennään näiden kriisien, koronan tai Venäjän hyökkäyssodan tai energiakriisin, taakse. Tässä on pidetty ihmisistä ja yrityksistä huolta ja pidetty niitä pystyssä.

Edustaja Risikko otti mielenterveysongelmat täällä mielestäni ihan ansaitustikin esille. Jos ihmisiä ja yrityksiä ei olisi tuettu ja pidetty pystyssä, niin olen aivan vakuuttunut, että mielenterveysongelmia olisi tulevassa yhteiskunnassa huomattavasti paljon enemmän. Jos meillä on jo nyt haastetta näihin vastataksemme, niin missä tilanteessa me olisimme, jos me menisimme näihin verokiilan kaventamisiin ja muihin, joita perussuomalaisetkin täällä esittävät?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

18.03 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vehviläinen käytti tärkeän puheenvuoron. Nimittäin se, jos joudutaan tekemään leikkauksia, on karmeaa puuhaa, ja kun se kuitenkin on rajallinen määrä, mistä niitä leikkauksia voidaan tehdä, niin silloin joudutaan menemään oikeasti hyvinvointiyhteiskunnan tärkeisiin asioihin. Sitä ei kukaan halua, ja se on se syy, miksi me kritisoimme liiallista velanottoa ja sitä, että me emme näe, että sitä velanoton määrää yritettäisiin hillitä tai olisi yritetty hillitä. Velka nousee 150 miljardiin. Nyt nousivat korkomenot 900 miljoonaa tällä pienellä koronnousulla. Jos se nousee vaikka kolme prosenttiyksikköä, mikä on vielä pientä 90-luvun alkuun verrattuna, niin se lisälasku voi olla neljä miljardia, ja se on pois, hyvät ihmiset, meidän lapsilta, hyvinvoinnista. Siksi me olemme huolissamme tästä. Siksi me puhumme siitä, että velkaa ei voi liian leväperäisesti ottaa. Nyt ovat useat tutkimuslaitokset, useat ekonomistit todenneet sen, että liikaa on otettu velkaa, myös muuhun kuin koronaan. Ja siksi on oikein kysyä sitä, mitä on kysytty pääministeriltä, ettei mennä sammutetuin lyhdyin: mikä on [Puhemies koputtaa] teidän linjanne tulevaisuudessa suhteessa tähän velkaan, mikä on se politiikka, mitä te ajatte?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kemppi.

18.04 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se ei kyllä pidä paikkaansa, ettei hallitus sopeuttaisi yhtään. Nimittäin ensi vuonna budjetissa on 370 miljoonan säästöt, ja jos tästä eteenpäin sopeutettaisiin tällä vauhdilla, niin vuoteen 2030 men-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

nessä taloutta olisi tasapainotettu kolmen miljardin euron verran. Eli säästöjä kyllä tehdään, mutta samaan aikaan myös pidetään huolta, että kasvu ylläpitää.

Pidämme myös huolta siitä, että esimerkiksi lapsiperheköyhyydessä emme päädy tilanteeseen, missä olimme 1990-luvun jälkeen, kun lapsiperheköyhyys roihahti tässä maassa. Kela on arvioinut, että tälläkin hetkellä 16 000 lapsiperhettä on köyhyysriskissä kohoineen inflaation, rahanarvon heikkenemisen myötä. Kiitos hallitukselle, että se satsaa tähän kysymykseen. Tietenkin ylimääräinen lapsilisä, varhaiskasvatusmaksut ja niin edelleen, kaikki nämä toimet ovat tärkeitä. Arvoisa pääministeri: miten me pidämme huolta, että aloittavat hyvinvointialueet myös näkevät merkittävyytensä esimerkiksi lapsiperheköyhyyden ratkaisuissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja seuraavaksi edustaja Saramo.

18.06 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön uunituoreen ennusteen mukaan velkasuhteen lasku jatkuu ensikin vuonna, vaikka otamme nyt miljardeja ylimääräistä Puolustusvoimien investointeihin ja Eurooppa on menossa taantumaan — siis jatkuu ensikin vuonna tämä velkasuhteen lasku. [Petteri Orpo: Kiitos tuesta siinä!]

Kysyisinkin pääministeriltä, jos pääministeri voisi kertoa: mitä pitäisi tapahtua, jotta meidän keskikorko nousisi kolmeen prosenttiin, kuten tässä edustaja Orpo sanoi? [Petteri Orpo: Mielenkiintoista kuulla vastaus!] Niin kuin Orpokin varmasti tietää, valtionlainat ovat kiinteäkorkoisia ja siinä kestää aika kauan, ennen kuin se valtion maksama todellinen korko nousee sille tasolle. [Petteri Orpo: Ei kestä!]

Mutta sitten varsinainen kysymys, miksi pyysin puheenvuoron: Kun työllisyys on yhä ennätystasolla mutta tämä globaali tilanne kyllä sitä heikentää — nyt jo nähdään, että työttömyyttä se tulee nostamaan — mitä me voitaisiin lyhyellä aikavälillä tehdä? Voidaanko me vielä tehdä tätä onnistunutta suhdannepolitiikkaa? Pidemmällä aikavälillä, vastasittekin, koulutus ja maahanmuutto ovat ainoat ratkaisut, mutta lyhyellä aikavälillä pitääkö meidän tarttua tähän kokoomuksen reseptiin, ruveta leikkaamaan, [Puhemies koputtaa] ajaa talous taas siihen näivettymiseen, [Puhemies: No niin, ja nyt leikataan puheenvuoro poikki!] missä se oli ennen tätä hallitusta, vai voidaanko vielä tehdä suhdannepolitiikkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sirén.

18.07 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että hallituksen voi olla vaikeaa ottaa vastaan viestejä opposition suunnasta, mutta haluaisin kysyä pääministeriltä, miten suhtaudutte asiantuntijoiden viesteihin ja kritiikkiin, joita tämä budjettiehdotuksenne on kohdannut. Asiantuntijoiden kommentit ovat olleet, voisi sanoa, jopa tyrmääviä. Puhutaan vastuuttomasta, masentavasta, holtittomasta esityksestä. Mitään talousneuvoja ei noudateta, mistä esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvostossa ollaan huolissaan.

Myös valtiovarainministeriöstä kuuluu huolestuneita puheenvuoroja. Kuuleeko hallitus näitä puheenvuoroja ja huolia? Onko hallitus tutustunut esimerkiksi tähän tuoreeseen talouden katsaukseen, joka jo johdantokappaleessa antaa muun muassa edellistä puheenvuoroa synkemmän kuvan?

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Haluaisin kysyä myös, [Puhemies koputtaa] miten pääministeri suhtautuu koronan aikana tilattuun [Puhemies: Ja nyt on aika täyttynyt!] ekonomistien strategiaan, jota ei ole noudatettu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Gustafsson.

18.08 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä olin aiemmin monta tuntia salissa ja kuuntelin keskustelua. Tässähän nyt on poliittinen oikeisto valinnut sellaisen linjan, että pitää aika julmillakin kysymyksillä lähestyä pääministeriä. Ei niin, etteikö valtionvelan kasvu huolestuta meitä kaikkia, ihan oikeasti todella huolestuttaa, mutta tässähän on hallitus tehnyt nyt ensi vuoden kohdalta arvovalinnan.

Minä tähän listasini itselleni: meillä on vakava lapsiperheköyhyys päällä, meillä on 300 000—400 000 pientä työeläkettä saavaa, meillä on lähes 20 000 huostaanotettua lasta, ja meillä on erittäin vakava lasten ja nuorten pahoinvointi, mielenterveysongelmia. [Petteri Orpo: Miten tähän on päädytty? Vasemmistohallitus!] Siis minä sanoisin näin, että nyt ei ole se oikea aika leikata näistä palveluista. Ja niin kuin iltapäivällä lukuisissa puheenvuoroissa todettiin, [Puhemies koputtaa] tämä on vähintään kahden hallituskauden ajan vaativa ohjelma, että me ajetaan tämä valtiontalous hyvään kuntoon. [Puhemies huomauttaa ajasta] Me demarit ollaan valmiita tekemään se, mutta ei tässä ja nyt. Tämä on minun mielipiteeni. On kiva kuulla, mitä mieltä pääministeri on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnusella on nyt seuraava puheenvuoro.

18.10 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos hallitukselle siitä, että tällä vaalikaudella työllisyys on saatu nostettua niin korkealle. On tehtävä kaikki sen eteen, että kestävä kasvu paitsi jatkuu myös kestää, että usko tulevaisuuteen lisääntyy. Työmarkkinoita on syytä uudistaa, niin että työllisyys edelleen paranee. Tällä hetkellä kärsimme työntekijäpulasta ja osaajapulasta. Suomi pärjää, kun yritykset pärjäävät. Siksi niiden toimintaedellytyksiä tulee edelleen edistää, ja tähän alueelliseen työvoimapulaan meidän täytyy löytää uusia ratkaisuja.

Nyt on aika puhalttaa yhteen hiileen. Tehtävämme on ratkaista haasteet ja luoda toivoa, ja kysyn pääministeriltä: miten hoidamme julkista taloutta niin, että suomalaiset voivat luottaa tulevaisuuteen, ja miten selvitämme tämän kasvavan osaajapulan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

18.11 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa puhuin jo noista mielenterveysongelmista. Ne ovat kyllä todella vakavia tällä hetkellä. Sitten tuo hoitovelkahan meillä kasvaa tällä hetkellä osittain koronasta johtuen, mutta monesta muustakin syystä. Minä olen nyt todella huolissani siitä, miten meillä riittää henkilöstöä ja miten meillä riittävät rahat tulevaan soteen. Kysynkin, kun tiedän, arvoisa pääministeri, että teidän puolueenne ei niinkään tätä sote-mallia aikoinansa kannattanut: miten te olette ajatellut, että selvittää tulevaisuudesta? Sitten tietysti ihan kysyisin tästä hoitovelasta. Eikö nyt olisi aika nostaa nimenomaan niitä Kela-korvauksia eikä missään nimessä vähentää? Ja mikäli joudutaan siirtämään sitä 0,7:n mitoituksen käynnistymistä, niin sehän on yleensä-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kin ajateltu niin, että Kela-korvauksista otetaan siihen raha, ja jos sitä siirretään, niin voiko palauttaa ne sinne Kela-korvauksiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eskelinen.

18.12 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin hallitukselle Itä-Suomen vaikean tilanteen huomioimisesta.

Tässä opposition puolelta pääasiallisesti tätä talouskeskustelua on käyty. Pitää muistaa, että meillä on Suomessa 15 vuotta ollut kestävyysvaje taloudessa — 15 vuotta. Aika monta hallitusta on yrittänyt laivaa kääntää, ja edelleen ollaan tässä tilanteessa, ja tietysti nyt tämä kriisi on oma luku sinänsä. Kysynkin kokoomukselta: ettekö olisi laittaneet 20:tä miljardia yrityksille korona-aikaan, jotta Suomessa pyörät pyörivät? Suomen talous ja työllisyys ovat hyvässä asennossa. Olisitteko laittaneet viisi miljardia kuntatalouteen? Kuntatalous tällä hetkellä selviää tämän sillan 23—24 yli. Nämä ovat välttämättömiä panoksia olleet, millä olemme Suomen saaneet Euroopan vertailussa aika hyvin pidettyä työllisyyden ja talouden kanssa kilpailukykyisenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

18.13 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Onhan tämä nyt, pääministeri, melkoista kuurupiiloa, mitä täällä saamme teidän kanssanne käydä. Teiltä on nyt jo useaan otteeseen kysytty, miten te näette tulevien vuosien osalta, tuleeko teidän näkemyksenne mukaan lähteä tekemään sopeutustoimia vai eikö tule. Nyt me täällä jo kuulimme, että edustaja Gustafsson viittasi kyllä siihen, että tarvitaan kahdeksan vuoden ohjelma. Eli Gustafsson jo avasi vähän täällä ovea, mutta me emme oikeastaan tiedä, onko tämä Gustafssonin linja nyt SDP:n virallinen linja vai onko se kenties joku muu linja. Olisi kyllä hyvä nyt kuulla pääministeriltä, miten asia oikeasti on.

Edustaja Gustafsson myös viittasi, että tämä on jotenkin julmaa, että oppositio täällä julmalla tavalla kysyy näitä asioita pääministeriltä. Minusta kuitenkin, kun kyseessä on Suomen tasavallan korkein vallankäyttäjä, on aika olennaista tietää, miten hän näkee tämän tilanteen, kun raju velanotto vaan jatkuu vuoteen 26 saakka: hyväksyykö hän tämän linjan, vai haluaako hän tehdä myös sellaisia toimenpiteitä, että velanotto myös päättyy? Arvoisa pääministeri, olkaa hyvä ja vastatkaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt annetaan pääministerille mahdollisuus vastata, eikä olla ollenkaan julmia, vaan sellainen reilu kaksi minuuttia aikaa.

18.14 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paras tapa hoitaa velkaantumista, taittaa velkaantumista, on luoda edellytyksiä talouskasvulle. Velkaantuminen ei taitu millään muulla kuin kasvulla ja vahvalla työllisyydellä, ja sen vuoksi meidän pitää kaikki panokset laittaa siihen, että Suomessa on tulevaisuudessakin kasvuedellytyksiä, vahvaa työllisyyttä, sitä kautta me pärjäämme. Leikkaamalla — leikkaamalla me emme tätä velkaantumista hoida. Se hoidetaan vain kasvulla, ja sen vuoksi tällä hallituskaudella on, aivan oikein, niin kuin oppositio on sanonut, myös tehty panostuksia julkiseen talouteen. On tehty panostuksia siihen, että on kasvuedellytyksiä tulevaisuudessa. Monet menolisäykset, jotka ovat pysyviä, ovatkin liittyneet esimerkiksi lasten ja nuorten

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tilanteen parantamiseen ja koulutuksen parantamiseen. On esimerkiksi panostukset subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamiseen, toisen asteen reformi oppivelvollisuuden laajentamiseen ja monet panostukset koulutukseen ja osaamiseen, tki-panostukset. Nämä ovat pysyviä menoja, mutta me uskomme, että niiden avulla me varmistamme sen, että Suomessa on paremmin voivia lapsia ja nuoria, meillä on osaavampia ihmisiä ja sitä kautta myös edellytyksiä talouskasvulle. Sen vuoksi me olemme panostaneet myös työperäisen maahanmuuton vahvistamiseen, siihen, että me voimme houkutella osaajia Suomeen, koska tämäkin on aivan keskeisimpiä keinoja, millä me varmistamme talouskasvua tulevaisuudessa.

Minä en näe, että Suomi tulee pärjäämään tulevaisuudessa sillä, että me kurjistamme, leikkaamme. Kokoomus on esittänyt sosiaaliturvaleikkauksia, te olette esittäneet asumistuen leikkauksia tilanteessa, jossa meillä inflaatio laukkaa, hinnat nousevat ja ihmisten asumismenot, -kustannukset, kasvavat. Te haluatte tässä tilanteessa leikata sosiaaliturvaa, te haluatte leikata asumistukea, ja te haluatte vaikeuttaa ihmisten tilannetta. Minä en usko, että se on oikea tie, vaan nimenomaisesti tällaisessa kriisitilanteessa meidän pitää auttaa ihmisiä tämän kriisin yli oikeudenmukaisesti, niin että samalla myös ihmisten, kotitalouksien, tuki Ukrainalle tässä erittäin vaikeassa tilanteessa säilyy. En siis usko siihen kurjistavaan linjaan, mitä kokoomus edustaa, vaan uskon kasvun, toivon, valoisamman tulevaisuuden linjaan. Sitä hallitus edustaa esimerkiksi niillä panostuksilla, mitä me teemme koulutukseen, osaamiseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen, osaajien houkutteluun Suomeen. Uskon, että se on oikea linja.

Ja me tarvitsemme myös investointeja vihreään siirtymään, me tarvitsemme investointeja puhtaampaan energiaan senkin vuoksi, että tällä hetkellä Venäjä käyttää energiaa aseena Eurooppaa vastaan. Me tarvitsemme myös investointeja tulevaan, mitä tulee vihreään siirtymään. Mielestäni sekin on oikea linja.

Mutta se ei täysin pidä paikkansa, kun te väitätte täällä, että hallitus ei tee mitään sopeutustoimia. Kyllä me teemme. Tässäkin budjetissa on 370 miljoonaa euroa, aivan kuten edustaja Kemppi täällä totesi. Ja nämäkin säästöt ovat olleet kipeitä, ei niitä ole ollut helppo löytää, mutta silti me olemme tehneet ne. Aivan kuten kehysriihessä olemme yhdessä sopineet, näitä sopeutustoimia paraikaakin tehdään. Mutta samanaikaisesti haluamme pitää huolta siitä, että jokainen tässä maassa pysyy kyydissä, pärjää näissä vaikeissa olosuhteissa, mitkä me kaikki olemme kohdanneet. Sen vuoksi on esimerkiksi tämä Itä-Suomen paketti tässä vaikeassa tilanteessa, jonka Itä-Suomi on sodan myötä kohdannut — haluamme myös pitää huolta siitä, että alueellinen tasa-arvoisuus toteutuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

18.18 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkään se, että jos te leikkaatte jostain 370 ja samaan aikaan lisäätte toisaalla paljon, paljon enemmän, ei ole sopeuttamista, se on uudelleenkohdentamista. Sopeuttaminen tarkoittaa sitä, että vähennetään oikeasti sitä menotaso. [Sanna Marinin välihuuto] Siinä on valtava ero. Käytännössä minä tulkitsin tämän nyt niin, että teidän mielestänne sopeutustoimia ei tarvita. No se tarkoittaa sitä, että tähän velkaantumiseen ei puututa, siihen, että meidän julkiset menot kasvavat ja kasvavat ja kasvavat. Te puhuitte kauniisti kaikesta siitä, mihin on lisätty, mutta tämä johtaa siihen, että jos velkaantumista ei saada kuriin, joudutaan leikkaamaan

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskunnan peruspalveluista, perusturvasta. Me joudutaan menemään sinne, jos tätä taloutta ei saada oikeasti tasapainoon.

Tarvitaan kaksi asiaa: Tarvitaan voimakasta talouden kasvua, ja siihen tarvitaan toimia, ei se itseksensä tule. Nyt meille ennustetaan joidenkin ennusteiden puolesta lähes nollakasvua ensi vuodelle ja seuraavalle vuodelle. Me tarvitaan vahvoja kasvutoimia. Niitä ei ole tässä budjettiesityksessä uusia, vaikka tilanne on vaikeutunut. Samaan aikaan tarvitaan säästäväisyyttä, menokuria ja sopeutusta. [Puhemies koputtaa] Ja teidän mielestänne näitä ei siis tarvittu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

18.19 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä nyt ottaa vähän kantaa tuohon, mitä Orpokin käsitteli. Täällä on aikaisemmin salissa puhuttu, että mitä perussuomalaiset olisivat tehneet. Minä itse näen, että hallitus on tehnyt muutamia virheitä tässä hallituskauden aikana. Tämä elvytyspaketti: sinne ei olisi pitänyt laittaa. Ulkomaille kehitysyhteistyöhön meiltä menee aika paljon rahaa. Ja nyt kun näistä on aika paljon tiedotettu ja ihmiset ovat saaneet näitä tietoonsa, niin he ovat erittäin petettyjä siitä ja heidän veronmaksuhalukkuutensa on kadonnut. Tiedän joitakin ihmisiä, jotka ovat kylästäytyneet tähän ja ovat jääneet pois töistä, koska he haluavat elää vähän samalla tavalla kuin osa maahan muuttaneista henkilöistä elää täällä. Eikö tämä teidän linjanne johda siihen lopulta, [Puhemies koputtaa] että joudutaan leikkaamaan perusturvasta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Kivisaari.

18.20 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että tulevan talven hintalappu voi olla monille perheille raskas kantaa. Vaikka valtio ei tietenkään voi kaikkea hoitaa, niin silti autettava on. Vastuullinen hallitus tekee niin. Siksi tulevat esimerkiksi nämä sähkön alvin laskut, ja myös tuomme sähkövähennyksen ja tuemme pienituloisia sähkötuella. Perheitä ei todellakaan voi jättää yksin — täällä on hyviä puheenvuoroja pidetty esimerkiksi edustaja Gustafssonin osalta lapsiperheköyhyydestä. Siksi ylimääräinen lapsilisä joulukuussa sekä korotukset perheiden tukiin ja varhaiskasvatusmaksujen alentaminen ovat todella tarpeen, ja myös yksityisen hoidon tuen hoitolisän korottaminen.

Puhemies! Suomessa on paljon myös yksin asuvia pienituloisia, ja kysyisinkin pääministeriltä: miten te näette heidän selviämisenä niin asumismenojen osalta [Puhemies koputtaa] kuin myöskin elämisen kohonneista kustannuksista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sirén.

18.22 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri ja monet hallituspuolueiden edustajat toistavat velkaantumisen taustasyinä koronaa ja sotaa. On juuri niin, että myös oppositio on tukenut määrärahojen lisäämistä näiden kriisien hoitoon. Kritiikki ei kohdistu siihen, vaan kritiikki kohdistuu kahteen asiaan: ensinnäkin siihen, että menolisäyksiä on tehty myös muilla perusteilla, jotka eivät liity millään tavalla näihin kriiseihin, ja toiseksi siihen, että samanaikaisesti hallitus ei ole tehnyt sellaisia ra-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kenteellisiä uudistuksia, joilla me voisimme varmistaa kasvua tulevaisuudessa, sellaisia uudistuksia ja reformeja, joita Suomi kipeästi kaipaa ja joita ei ole tässä rinnalla edistetty.

Pääministeri puhui pitkään tästä koronan hoidosta, ja on niin, että koronakriisin aikana todellakin tilasitte ekonomisteilta strategian nimenomaan tästä talouspolitiikasta kriisin hoidossa. Koetteko, että olette noudattaneet tätä strategiaa, jossa edellytettiin, [Puhemies koputtaa] että elvytyksen rinnalla tuodaan myös kipupaketti?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Leppä.

18.23 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Velanotto huolettaa meitä kaikkia tai ainakin meitä melkein kaikkia, se on ihan selvä asia. Minusta pääministeri kiteytti asian aika hyvin, miten ja mihin se velka on käytetty, miksi se on otettu, tässä aiemmissa puheenvuoroissaan.

Me aloitimme sillä, että kun asiat eskaloituivat, vahvistimme meidän turvallisuutemme suorituskykyä — Puolustusvoimille mittavat uudet isot määrärahat — varmistimme suomalaisen ruoantuotannon — huoltovarmuuspaketti maatalouteen — varmistimme omavaraisuuden kasvattamisen meidän energiantuotannossa, me varmistimme sen, että perheet pärjäävät ja että pienituloisimmat otetaan huomioon tässä turbulentissa tilanteessa. Niihin se velka on mennyt.

On selvää, että näin emme voi jatkaa. Meidän on pakko saada, totta kai, kasvua lisää. Se on ihan oikein, kasvun eväitä tarvitaan, samoin kuin me tarvitsemme tuleville vuosille ja tulevilla kahdella vaalikaudella kaikkia mahdollisia toimia talouden tasapainottamiseen. Siihen tarvitsee kaikki mahdolliset keinot — kasvun lisäys, työllisyyden lisäys, innovaatiot, investoinnit, [Puhemies koputtaa] myös sopeutustoimet — kaikkia tarvitaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

18.24 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä VM:n tuoreessa taloudellisessa katsauksessa lukee, että julkisen taloudenpidon kestävyysongelman juurisyy on, että taloutemme suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin, lakisääteisiin ja muihin. No, mikä ratkaisuksi? Kaksi ratkaisua: 1) Säästö ja valtiontalouden tasapainottaminen tapahtuvat sillä tavalla, että kaikkea ei tarvitse tehdä. Meidän koko eduskunnan on aivan pakko laittaa menot tärkeysjärjestykseen ja rahojen loppuessa ostoslista poikki. Niin tehdään kodeissakin. Ja 2) Tekemistä voi jatkuvasti parantaa. Eduskunta asettaa ministeriöille tulosvastuun ja antaa työkalut tekemisen jatkuvaan parantamiseen. Esimerkiksi automaattinen päätöksenteko. Muistakaa tämä, että 36 maan OECD-vertailututkimuksessa selvisi se, että Suomen julkiset palvelut olisi mahdollista tuottaa paljon pienemmillä kustannuksilla vähintään samalla tasolla kuin tällä hetkellä. Eikö tälle olisi nyt aika, pääministeri Marin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

18.25 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On aivan totta, että julkisen alijäämän kasvusta on oltava huolissaan, ei niinkään kriisivuosien aikana otetusta velasta, koska se on otettu tarpeeseen, aivan kuten pääministeri puhuikin, mutta kyllä seuraavan, vähintään kahden hallituskauden aikana, saattaa mennä kolmekin, riip-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

puu, miten pitkään tämä kriisitilanne jatkuu, meillä on oltava selkeä suunnitelma siitä, miten julkinen talous tasapainotetaan. Tarvitaan varmasti sopeutustoimia, tarvitaan kasvun eväitä, tarvitaan niitä keinoja, joilla työllisyys paranee tässä maassa, kun me haluamme säilyttää pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan, ja on oltava valmiutta uudistaa, ei siis leikata, mutta uudistaa, muun muassa sosiaaliturvajärjestelmää siten, että työn vastaanottaminen on aina kannustavampaa, ja asumistukijärjestelmää siten, että pääsemme eroon tällaisesta kehityksestä, jossa asumistuki syö ja syö enemmän rahaa joka vuosi. Tarvitaan työmarkkinoiden joustavuutta, paikallista sopimista, näitä reformeja. Ei niitä voi paeta yksikään tuleva hallitus. Nyt aika on mennyt kriisien hoitoon, mutta näitä uudistuksia, [Puhemies: Nyt aika on mennyt!] sopeutustoimia on myös valmisteltava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu.

18.26 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin, vahva talous on osa huoltovarmuutta. Keskustalle on selvää, että kriisien jälkeen valtion menokuria tulee parantaa. Suurin yksittäinen kansantalouttamme uhkaava ongelma on alhainen syntyvyys, mutta hallitusta voi kiittää siitä, että hallitus on tehnyt hyvin johdonmukaista lapsi- ja perhepolitiikkaa. Perheitä ja perheellistymistä on tuettu monin tavoin ensimmäisestä hallituksen antamasta talousarviosta alkaen, ja esimerkiksi koulutusta on vahvistettu. Nyt talouden kasvu on saatava jatkumaan, ja keskustan tavoitteiden mukaisesti parannamme nyt esimerkiksi yritysten toimintaedellytyksiä pysyvillä tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimilla, ja alueellisilla opintolainahyvityksillä taas pyritään saamaan työntekijöitä sinne, missä kärsitään työvoimapulasta.

Arvoisa puhemies! Isänmaan rakentaminen on pitkäjänteistä työtä, ja nyt on pidettävä huoli, että kaikki pysyvät mukana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

18.27 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marinin punamultahallitus satsaa turvallisuuteen, puolustukseen, rajaturvallisuuteen. Turvallisuutta on myös huoltovarmuus: 240 miljoonaa, paketti ruoantuotantoon. Turvallisuuspolitiikkaa on myös se, puhemies, että valot palavat ympäri Suomenmaan, ja hieman ihmetyttää, nimittäin kokoomuksellakin on ollut vaihtoehtobudjeteissaan tällainen Koko Suomi kuntoon -paketti, mutta minun mielestäni tämä on tietynlaista sananhelinää. Nimittäin viime vuoden vaihtoehtobudjetissa te osoititte tällä Koko Suomi kuntoon -paketilla 522 miljoonaa euroa, mutta mihin ne rahat sitten loppujen lopuksi kohdentuivat? [Juha Mäenpää: Se oli Sipilän paketti!] Ne kohdentuivat sitten loppujen lopuksi tänne pääkaupunkiseudulle, muun muassa Helsinki—Riihimäki-radon kapasiteetin lisäämiseen 273 miljoonaa ja Espoon kaupunkirataan 137 miljoonaa euroa. [Keskustan ryhmästä: Ohhoh!] Olen huolissani siitä, jos teidän vaihtoehtobudjetissanne ei osoiteta koko Suomen kehittämiseen rahoitusta. Jäämme sitä odottamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virolainen.

18.28 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri kiinnitti vastauspuheenvuorossaan erittäin perusteellisesti huomiota kasvuun ja

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

siihen, että meidän pitää saada Suomeen ulkomaisia osaajia. Näitä osaajia käydään houkuttelemassa. Meillä on erilaisia ohjelmia, mutta ongelmaksi muodostuu se, että he eivät saa tänne työlupia — se prosessi on meillä niin monimutkainen ja ongelmallinen, että ne ihmiset ovat siinä vaiheessa jo menneet Piilaaksoon tai vaikka Portugaliin, jolle on tehty erityisiä ohjelmia, että houkutellaan yrityksiä sijoittumaan sinne — samoin englanninkieliset koulut. Onko teillä näkemystä siitä, mitä meidän pitäisi tehdä, jotta saadaan uusia osaajia ja uutta osaamista tähän maahan? Se edellyttää myös sitä, että näiden ihmisten, jotka ovat tulossa tänne, putki siihen sopeutumiseen on nopea, mutta myös sitä, että heidän puolisoilleen löytyy töitä ja heidän lapsilleen koulutusta.[Eduskunnasta: Tarveharkinta pois!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vehviläinen.

18.30 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minä totean sen, että täällä on montakin eduskuntaa tehnyt myös tietynlaisia virheitä ja monet hallitukset ovat tehneet virheitä. Otan esimerkiksi vaikka sen, että meillä on näin valtava hoitajapula. Siihen olisi pitänyt pystyä puuttumaan aikaisemmin. Samalla tavalla ajatelen niin, että on suomalaiselle sivistisyhteiskunnalle hankalaa, että meillä on melkein 20 000 lasta huostaan otettuina. Se kertoo, että me ei olla osattu puuttua näihin asioihin ajoissa.

No nyt kun me ajatellaan tätä tulevaisuutta, niin meiltä jokaiselta vaatii sen, että me ymmärretään, että pelkästään sillä syntyvyydellä ja sillä, mitä meillä on työvoimaa, me ei pystytä pärjäämään ja saamaan tätä meidän taloutta kuntoon ja hyvinvointia vahvistettua. Sen takia minä luulen kyllä, että tulevina vuosina on pakko jokaisen puolueen, jokaisen edustajan ja ministerin miettiä sitä, mitkä ovat ne valtion ydintehtävät, mistä huolehditaan ja varmasti ja hyvin ja kaikissa olosuhteissa, ja tämä on meidän edessämme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Gustafsson. — Nyt vielä mikrofoni päälle.

18.31 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marin puhui mielestäni oikeaa asiaa ja sisältöä hetki sitten, kun hän korosti voimakkaasti tätä taloudellista kasvua ja sen merkitystä. Minulle vain siinä yhteydessä nyt tuli mieleen se, että hallitus minun mielestäni erittäin kiitettävällä tavalla taustoitti tämän parlamentaarisen tki-työryhmän työtä, jolla nyt ollaan sitouduttu yksimielisesti pidemmän aikavälin tki-panostusten nostoon vuosittain sadoilla miljoonilla euroilla. Erittäin merkittävä työllisyyspäättös, teknologian kehittämispäättös ja takaa meidän pärjäämisen maailmanmarkkinoilla, uskaltaisin sanoa näin.

Toinen yhtä hyvä esimerkki löytyy tästä Veikkaus Oy:n tilanteesta. Meillä myöskin oli tällainen parlamentaarinen seurantatyöryhmä. Minä otan tämän asian sen takia esille, [Puhemies koputtaa] koska se lähivuosina turvaa merkittävän kansalaistoiminnan nuoriso-, kulttuuri-, liikunta- ja muissa järjestöissä. [Puhemies: Ja taas on aika vierähtänyt yllättävän nopeasti!] Yksimielisesti tehtiin esitykset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

18.32 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Kyllä nyt näin on, arvoisa pääministeri, että pitkän kyselyn jälkeen te lopulta sitten suostutte vas-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

taamaan, ja tosissaan, jos nyt oikein teidän puheenvuoronne tulkitsen, te ette näe tarvetta julkisen talouden sopeutukselle tulevina vuosina. Eli toisin sanoen te hyväksytte sen, että julkinen talous tulee säilymään yli yhdeksän miljardia alijäämäisenä koko kehyskauden ajan. Minusta, herra puhemies, tämä on aika tärkeä asia saada eduskunnan pöytäkirjaan ja myös Suomen kansalle tiedoksi, että meidän pääministerimme ei todella näe tarvetta pysäyttää tätä velkaantumiskehitystä, joka tulee uhkaamaan tulevien, nuorempien sukupolvien elämää, heidän saamiaan palveluita tässä maassa.

Herra puhemies! Yhdeksän miljardin alijäämä tulee siis jatkumaan, ja nyt oikeastaan, pääministeri, haluan varmistaa teiltä, olenko nyt tulkinnut teitä oikein. Onko tosissaan nyt näin, että te ette näe tarvetta sopeutustoimille tulevina vuosina?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt kun olen katsonut, että jokainen, joka on puheenvuoroa pyytänyt, on kohta päässyt sen tilaamaan ja osa jopa kahteen kolmeen kertaan, niin annetaan pääministerille vähän pidempi mahdollisuus vastata. Ne, mitä puheenvuoropyyntöjä sen vastauksen aikana vielä tulee, otetaan ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan. — Mutta nyt pääministeri, olkaa hyvä.

18.34 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Edustaja Marttinen, ehkäpä te voisitte sieltä pöytäkirjasta sitten tarkastaa myös sen, että itse asiassa jo tällä hetkellä, jo ensi vuoden budjetissa, me sopeutamme. [Petteri Orpo: Eikä!] Kun te täällä peräänkuulutat meiltä sopeutustoimia, niin hallitus niitä jo tekee, 370 miljoonaa, kuten täällä on moneen kertaan todettu, ja nämä ovat pysyviä säästöjä budjetista. Monet näistä lisäyksistä, joiden vuoksi me olemme joutuneet ottamaan runsaasti velkaa, ovat kyllä määräaikaista, esimerkiksi koronan takia aiheutuneet yritysten tukeminen, kotitalouksien tukeminen, eri tahojen tukeminen, muun muassa ne mittavat kuntapaketit, mitä me olemme tehneet, ovat olleet määräaikaista. Ne eivät ole olleet pysyviä menolisäyksiä, eivätkä monet niistäkään panostuksista, mitä me tällä hetkellä vaikkapa tämän energiakriisin osalta teemme. Nämä ovat tarpeellisia, koronatuot ovat olleet tarpeellisia, kuntien tukeminen ollut tarpeellista. On myös tärkeää ja tarpeellista panostaa puolustukseen tässä tilanteessa, ja on tärkeää ja tarpeellista tukea kotitalouksia, tavallisia ihmisiä, että tämän energiakriisin yli mahdollisimman yhtenäisesti yhdessä selviämme. Monet näistä panostuksista ovat määräaikaista. Ne eivät ole pysyviä, ne eivät tule tulevina vuosina rasittamaan valtion budjettia, koska ne ovat määräaikaista.

Mutta myös joitakin, kuten aikaisemmin totesin, pysyviä menolisäyksiä ollaan tehty. Edustaja Sirén täällä sanoi, että hallitus ei ole tehnyt rakenteellisia uudistuksia. Tämä ei pidä paikkaansa. Hallitus on tällä hallituskaudella tehnyt poikkeuksellisen paljon rakenteellisia työllisyystoimia. Me olemme saavuttaneet ne työllisyystoimet, tavoitteet, jotka olemme asettaneet, ja sen lisäksi me nyt näemme, että työllisyysaste on ennätyksellisen korkealla. Talouskasvu on ollut hyvin vahvaa. Valitettavasti tämä sota Euroopassa sumentaa meidän näkymäämme, mutta tähän asti talouskehitys on ollut vahvaa, ja myös ensi vuodelle ennustetaan vielä taloudellista kasvua niin kuin siitä eteenkinpäin. Mutta tulevaisuus on hyvin epävarma. Tähän tilanteeseen emme voi tuudittautua, vaan pitää tunnustaa se, että edessä voivat myös olla taloudellisesti hyvin paljon vaikeammatkin ajat. Mutta rakenteellisia uudistuksia todella ollaan tehty työllisyyden puolella.

Yksi niistä pysyvistä määrärahalisäyksistä, mikä ollaan tehty ja minkä takana kyllä vahvasti seison, on oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle. Se on tarkoittanut py-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

syviä menolisäyksiä, mutta se on yksi tärkeimmistä rakenteellisista uudistuksista, joka tällä hallituskaudella on tehty. Väitän, että se on varmasti tämän kuluva vuosikymmenen yksi tärkeimmistä rakenteellisista uudistuksista, jonka olemme tehneet. Se tarkoittaa sitä, että aivan joka ikinen nuori saa vähintään toisen asteen koulutuksen. Se on myös ollut merkittävä tasa-arvoteko sille, että oppimateriaalit, oppikirjat ovat muuttuneet maksuttomiksi. Tämä on erittäin iso, tärkeä ja rakenteellinen uudistus, ja se on uudistus, joka tulee tulevaisuudessa tukemaan talouskasvua, tulee tukemaan työllisyyttä. Väitän ja uskon vakaasti, että se tulee maksamaan itsensä takaisin, vaikka se on tarkoittanut myös pysyvien menoläysten laittamista budjetteihin.

Sitten täällä peräänkuulutettiin näitä sopeutustoimia. On hyvä muistuttaa kokoomusta siitä, että sopeutustoimet eivät tarkoita vain menoleikkauksia vaan sopeutustoimet tarkoittavat myös tulolisäyksiä. Ja sen vuoksi esimerkiksi hallitus paraikaa selvittää windfall-veroa, jota on esitetty myös EU-tasolta, eli sitä, että tällä hetkellä, kun meillä on ennätysellisen korkea energian hinta ja monet energiayhtiöt itse asiassa tekevät ennätysellisiä voittoja, osa tästä rahasta voitaisiin verottaa ja käyttää vaikkapa ihmisten tukemiseen. Eli myös tulolisäykset ovat sopeutustoimia. Itse kyllä näen, että meillä on syytä tarkastella hyvin vahvasti myös verotuksellisia keinoja, millä tavalla me samanaikaisesti aikaansaamme talouskasvua ja saamme kerättyä myös valtiolle enemmän verotuloja. Emme siis halua sellaisia verotuksellisia elementtejä, jotka haittaavat talouskasvua tai työllisyyttä, mutta on löydettävissä paljon sellaista, mikä toisi valtion kassaan lisää euroja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt listalla on vielä kahdeksan debatti-puheenvuoroa. Myönnän ne, ja sen jälkeen puhujalistaan. — Edustaja Mäenpää.

18.38 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kettunen nosti päivällä täällä esiin huoltovarmuuden ja teollisuuden, ja haluan kertoa nyt esimerkin siitä, kun olemme sotaa lähellä olevana maana olleet helmikuusta lähtien ja meidän pitäisi miettiä, kuten ministerikin äsken sanoi, työllisyyttä, vientiä, talouskasvua ja panostaa puolustukseen.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimat kilpailutti useita satoja kuorma-autoja, ja siellä oli kolme tarjoajaa, joista yksi tarjosi 64 miljoonaa, suomalainen tarjosi 53 miljoonaa ja toinen ulkomaalainen 52 miljoonaa. Miten on mahdollista, että me valitaan ulkomainen toimittaja tällaiseen toimitukseen? Eikö sopeutustoimena voisi olla sellainen, että suosittaisiin suomalaisia tuotteita?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Leppä.

18.39 Jari Leppä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On huomionarvoista se, että osa näistä menolisäyksistä on todellakin, niin kuin täällä on todettu, kerta-luontoisia. Ne ovat myöskin täsmätoimia, jotka eivät aiheuta sitten pidemmällä juoksulla ongelmia valtion taloudenhoitoon. Tämä kannattaa aina myöskin muistaa.

Mutta sitten, puhemies, tämä kasvun asia on todella tärkeä, ja siinä koko Suomi, kaikki suomalaiset on pidettävä myöskin mukana. Siksi on erittäin hyvä, että tämän itäisen Suomen ohjelman ensimmäinen vaihe, joka nyt on meillä myöskin budjetissa, on toteutettu. Sitä hiukan ihmettelin, että silloin alkuun, kun tätä esitettiin, muun muassa kokoomus tyrmäsi sen, ja se oli minusta erikoinen veto. [Keskustan ryhmästä: Ohhoh!] No, nyt se on ole-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

massa siellä, ja tälle tietysti tarvitaan myös jatkoa, mutta hyvin on tässä asiassa alkuun päästy. Samoin, kun koko Suomi on mukana, se on myöskin hajautettu toimintamalli, joka on myös resiliientimpi, se on paljon huoltovarmempi, paljon iskunkestävämpi kuin keskitetty malli monin eri osin, ja siksi koko Suomen asia on tosi tärkeä — se on tässä budjetissa onneksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Orpo.

18.41 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis se ei ole sopeuttamista, jos otetaan 370 miljoonaa pois ja lisätään pari miljardia. Ei se ole sopeuttamista. Se on vähän niin kuin ottaisi ensin kauhalla ammeesta ja kaataisi ämpärillisen tilalle. Kyllä se vesimäärä siinä kasvaa. Mutta tämä oli nyt sivuseikka.

Yhteenvetona voisi todeta, että meidän politiikalla on todellakin eroa. Siis tämä ei tällä menolla johda mihinkään muuhun kuin erittäin suureen hyvinvointiyhteiskunnan katastrofiin, ja siitä kärsivät eniten pienituloiset ja heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. Jos julkinen talous menee romuksi, jos meillä ei ole kykyä pitää meidän hyvinvointiyhteiskuntamme palveluista, heikoimmista huolta, meillä on velkaantumisen ongelma, meillä on ikääntymisen ongelma, meillä on kasvavat menot eri puolilla. Jos tulee seuraava kriisi, me ollaan käytetty meidän liikkumavaramme. Me ollaan erittäin huolissamme tästä, ja tämä osoittaa, että meidän politiikalla on ero. Me tarvitaan kasvua ja kasvutoimia. Me tarvitaan sopeuttamista, ehdottomasti. [Puhemies koputtaa] Kun te nostitte esille verotuksen, niin meidän kokonaisveroaste on jo maailman huippuluokkaa. Sillä ei oikein voi enää toimia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja seuraavaksi edustaja Kinnunen.

18.42 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että suomalaiset kokevat olevansa turvassa, ja on tärkeää, että me otamme ukrainalaisia vastaan ja autamme heitä töihin ja kouluun, kotoutumaan. [Juha Mäenpää: Luukulle!]

Kiitos siitä, että puolustukseen panostetaan historiallisen paljon, materiaalista varautumista parannetaan ja kertausharjoituksia lisätään ja palkataan lisää henkilöstöä. Samalla valmistaudutaan tulevaan Nato-jäsenyyteen. Puolustusbudjetti nousee merkittävästi, ja Suomi saavuttaa lähivuosina Naton vaatiman kahden prosentin puolustusmenojen osuuden bkt:stä eli bruttokansantuotteesta. Tämä on viesti liittolaisille siitä, että puolustamme maatamme. Se on viesti myös siitä, että tänne ei kannata hyökätä. Kysyisin pääministeriltä: miten suhtaudutte pohjoismaiseen turvallisuusyhteistyöhön?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Väättäinen.

18.43 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen ymmärtänyt tämän päivän keskustelusta, että olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että velanotto on ollut hyväksyttävää, kun on korjattu näitten kriisien ongelmia ja hankaluuksia. Kokoomus on moneen puheenvuoroon sisällyttänyt: mutta on laitettu velkarahoja myös sinne, minnekä ei olisi pitänyt. Tänä päivänä on tullut esille tämä toisen asteen maksuttomuus, joka näyttää hiertävän kokoomuksen kengässä, ja nyt minä haluaisin edustaja Orvolta listan siitä, mitkä ovat ne muut kohteet, joihinka teidän mielestänne on väärin kohdennettu tätä velaksi otet-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tua rahaa. [Lulu Ranne: Elvytyspaketti!] Kertokaa nyt meille, mitkä ovat ne asiat, joissa te olisitte olleet eri mieltä, jotta ihmiset tietävät, mitkä olisivat olleet poissa heidän elämästään, jos te olisitte olleet hallituksessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko vastaa.

18.44 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä edelleen kysyn niitä samoja kysymyksiä kuin jo aikaisemmin, kun en ihan vielä pääministeriltä saanut niihin vastauksia. Kysyin terapiatakuusta, kysyin hoitovelasta, kysyin Kela-korvauksista, voisiko ne nyt uudelleen kuitenkin harkita.

Sitten liittyen tähän toisen asteen koulutukseen: Tällä hetkellä se, mitä valtio on antanut siihen, ei valitettavasti kata niitä kustannuksia, ja nyt minä toivoisin, että te oikeasti toimitte. Sitä, mikä on luvattu jo aikojen sitten, että kaikki uudet tehtävät kompensoidaan, kun nimenomaan tämä toisen asteen koulutus ja oppivelvollisuuden pidentäminen luvattiin kompensoida kunnille, ei ole tehty. Kunnat ovat aika vaikeassa tilanteessa, ja siitä syystä toivon, että tähän nyt kiinnitetään erityistä huomiota.

Ja sitten tietysti minä vielä peräänkuulutan tätä sote-uudistusta. Valitettavasti sieltä puuttuu sekä henkilöitä että rahaa — vakavampi tilanne on tietysti henkilöistä. Mitä te olette ajatelleet tehdä, että todellakin näitä henkilöitä sinne saadaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kettunen.

18.45 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Marinin punamultahallitus keskustan vahvalla myötävaikutuksella on koko Suomen kehittämisen ja pärjäämisen linjalla, eikä heikompia jätetä varsinkaan poikkeusolojen aikana puolaan.

Edustaja Orpo, te olette täällä perännyt ja penännyt säästöjä. Ei se teidän säästölistanne paljon häikäise. 1.9. A-studiossa te esitte sen: kosteikkoviljelystä 30 miljoonaa euroa, poliittisista avustajista miljoona euroa, sekä lisäksi kaasuautojen tuki poistetaan tai tuesta otetaan pois. Tässäkö on se säästölista, edustaja Orpo? Mikäli nyt olisi jo lisää tulossa, niin mielelläni kuulisin jo tässä vaiheessa, ennen kuin se teidän vaihtoehtobudjetinne Koko Suomi kuntoon -paketilla on tulossa tänne isoon saliin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, tässä on nyt tarkoitus keskustella lähinnä hallituksen ensi vuoden budjetista eikä haastaa muita puolueita, mutta kun edustaja Orpon nimi nyt noin moneen kertaan mainittiin ja vastausta tivattiin, niin poiketaan hie-man aiheesta. [Petteri Orpo: Kiitos siitä!] — Edustaja Orpo.

18.46 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Ensinnäkin, ne olivat esimerkkejä. Kuten edustaja Kettunen luultavasti hyvin tietää, kun käydään rivi riviltä ne 500 kohtaa budjettikirjasta läpi, niin sieltä löytyy vaikka ja mitä. Sieltä löytyy. [Saara-Sofia Sirén: Pienistä pu-roista!] Minä olen tehnyt kolme vuotta sitä työtä, muuten erittäin hyvässä yhteistyössä keskustan kanssa. Tehtiin neljän miljardin sopeutussäästöohjelma, joka vietiin läpi. Suomi saatiin tolalleen, velkaantuminen melkein nollattiin, julkinen talous tuotiin melkein tasapainoon, 140 000 uutta työpaikkaa. Ja sitä samaa politiikkaa minä haluaisin jatkaa. Sen, että Suomen talous saadaan tasapainoon, lisää töitä ihmisille, pitää olla pyrkimys. En minä

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

halua leikata, eikä kokoomus, keneltäkään, mutta ilman talouskasvua, ilman tervettä taloutta tämä johtaa siihen. Ymmärrätkö nyt hyvät ihmiset, että tämä menee siihen, jos me emme saa aikaan talouden kasvua?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

18.47 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rohkenen kysyä teiltä, arvoisa pääministeri, tämän kysymyksen, koska olen ymmärtänyt, että te olette hyvin liikunnallinen ihminen. Eräs kansantaloutta ja myös sosiaali- ja terveystoimen kasvatava harmillinen yhteys liittyen suomalaiseen yhteiskuntaan on siinä, että liikkumattomuudesta aiheutuu kansantaloudelle useiden miljardien eurojen vuotuiset kustannukset. Tämä on paitsi yhteiskunnan taloudellinen kysymys myös hyvinvointikysymys. Tällä hallituskaudella me olemme fiksusti luoneet muun muassa harrastamisen Suomen mallin, tehneet Liikkuva-ohjelmia ja niin edelleen, mutta silti kysyisin: miten voisimme edelleen vauhdittaa kansakunnan terveyttä, siis liikunnallisuutta, ja taklata näitä useiden miljardien eurojen [Puhemies koputtaa] liikkumattomuudesta johtuvia kustannuksia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sirén.

18.49 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että hallitus tekee myös joitakin leikkauksia. Muun muassa tässä kansainvälisten globaalien kriisien keskellä hallitus leikkaa merkittävässä määrin kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä. Mutta se ei ole varsinainen sopeutustoimi, kun samalla lisätään hallituksen harkinnanvaraisia menoja kahdella miljardilla eurolla — vaikka otettaisiin huomioon nämä hallituksen tekemät leikkauspäätökset, joista tämä kehitysyhteistyö on yksi merkittävä esimerkki.

Näistä työllisyyspäätöksistä: Kuunnellaan taas asiantuntijoita. VTV:n mukaan hallitus ei ole pääsemässä tavoitteeseensa liittyen työllisyyteen, ja VTV on arvioinut myös, että hallituksen työllisyyspäätökset eivät ole pahimmillaan vahvistaneet julkista taloutta. Nyt peräänkuulutamme nimenomaan sellaisia rakenteellisia uudistuksia, jotka vahvistavat meidän julkista talouttamme, niitä me tarvitsemme, ja toivottavasti VTV:n viesti otetaan hallituksessa vakavasti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Aittakumpu ja sen jälkeen pääministeri Marin.

18.50 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään aiemmin täällä salissa puhuttiin liikenteestä, ja haluaisin vielä nostaa sen esille ja tuoda myöskin pääministerin tietoon tätäkin kautta, että esimerkiksi meillä pohjoisessa, ja joka puolella Suomea, ihmiset ovat varsin usein tuoneet esille huolta siitä, että erityisesti alempiasteinen tieverkko on pelottavankin huonossa kunnossa, niin että ajaminen varsinkin esimerkiksi sadekelillä saattaa olla jopa vaarallista sen takia, että veden alle peittyneet kuopat voivat heittää auton jopa pois tieltä. Tällä kaudellahan perusväylänpitoo on saatu merkittävä 300 miljoonan euron vuosittainen korotus eli korjaushankkeet on pystytty tekemään, mutta nyt bitumin hinta on noussut, ja se on hidastanut näitä teiden parannuksia. Keskustalle on erittäin tärkeää, että myös yksityisteiden rahoitusta on tällä kaudella hyvin merkittävästi

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

nostettu, ja sehän on edellytys muun muassa meidän metsäteollisuudelle, että metsäautotiet, jotka ovat yksityisteitä, myöskin pidetään hyvässä kunnossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt pääministeri Marin, minuutti, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.51 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Orpo, kyllä, meidän politiikassamme on eroja. Tässä tilanteessa, kun inflaatio on korkealla, energian hinta on korkealla, asumiskustannukset nousevat, te olette valmiita leikkaamaan asumistuesta, sosiaaliturvasta, heiltä, jotka kaikkein eniten tukea tässä tilanteessa tarvitsevat. Hallitus on valinnut toisen tien. Me olemme valinneet sen tien, että me tuemme ihmisiä tässä hyvin vaikeassa tilanteessa, koska meidän mielestämme se on välttämätöntä. Eikä Suomi ole tässä poikkeus, vaan näin toimivat kaikki muutkin Euroopan maat.

Yhtä lailla, mitä tulee tähän puheeseen velkaantumisesta, on myös hyvä havaita, ettei tämä ole poikkeuksellista, kun me suhteutamme ja vertaamme muihin maihin. Itse asiassa Suomi on ottanut vaikkapa koronan hoitoon ja moniin muihin kysymyksiin suhteessa vähemmän velkaa kuin monet muut maat. Me vain nyt elämme näin poikkeuksellisia aikoja. Emme me sitä ole halunneet, emme me ole halunneet näitä kriisejä, jotka me olemme tällä hallituskaudella kohdanneet, mutta siitä huolimatta, olemme me niitä halunneet tai emme, me olemme niitä joutuneet hoitamaan. Ja mielestäni on ollut oikea valinta, että niin koronassa, niin sodan keskellä kuin nyt tämän energiakriisin keskellä me olemme valinneet sen tien, että me haluamme pitää aivan joka ikisen ihmisen mukana tässä yhteisessä veneessä. Me haluamme pitää aivan joka ikisen suomalaisen mukana riippumatta siitä, asuuko ihminen Helsingissä, asuuko hän Utsjoella, asuuko hän Joensuussa tai asuuko hän vaikkapa siten Vaasassa. Me haluamme pitää kaikki suomalaiset kyydissä, ja sen vuoksi me olemme tehneet politiikkaa, jolla me autamme tavallisia kotitalouksia, tavallisia ihmisiä, suomalaisia yrityksiä ja suomalaista teollisuutta riippumatta siitä, missäpäin nämä ihmiset ja yritykset ovat, yli näiden erittäin vaikeiden aikojen. Ja kyllä se on tarkoittanut velkaantumista, mutta monet näistä toimista ovat olleet tarkasti kohdennettuja, ne ovat olleet kertaluonteisia, ne eivät aiheuta pysyviä menolisäyksiä tulevana vuosina.

Sen sijaan monet niistä toimista, mitä esimerkiksi kokoomuksen suulla on esitetty, esimerkiksi nämä mittavat veronalennukset, jotka kohdistuisivat kaikkein hyväosaisimpiin kaikkein eniten, olisivat pysyviä aukkoja siihen verokertymään, mitä me valtiona kipeästi tarvitsemme.

Ja on myös hyvä muistuttaa, vaikka en pidäkään siitä, että kauheasti menneitä muistella, että kyllä, kun kokoomus on ollut hallitusvastuussa pääministeripuolueena tai valtiovarainministeripuolueena, Suomi on velkaantunut erittäin voimakkaasti ja erittäin paljon, eli ei ole suinkaan niin, että kokoomus olisi harjoittanut vastuullista talouspolitiikkaa ja tämä punamultahallitus sitten tekisi jotenkin täysin holtitonta talouspolitiikkaa.

Meidän syymme velanottoon ovat olleet hyvät selvät: poikkeukselliset kriisit, poikkeuksellisen vaikeat ajat. Tätä velkaa ei olla otettu kevyin mielin, ja kyllä, me jaamme sen yhteisen huolen siitä, että velkaantumisastetta pitää taittaa, mutta se tapahtuu vain vahvalla kasvulla, vahvalla työllisyyskehityksellä ja panostamalla erityisesti tulevaisuuteen, lapsiin ja nuoriin, mistä tämäkin budjettiesitys on hyvä osoitus — panostamalla lapsiin, nuoriin, lapsiperheiden tukemiseen. Uskon, että siinä on eväitä myös tulevaisuuden talouskasvuun.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt, kuten todettiin, menemme puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

18.55 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Mieleepä palasi, kun joitakin vuosia sitten keskustelimme tässä salissa hallitusohjelmasta, miten siinä mainitsin olevani erityisen tyytyväinen muutamiin seikkoihin, muun muassa siihen, että hallitusohjelmaan kirjattiin vahvasti koko Suomi ja aluepolitiikka, se, että pyritään pitämään kaikki suomalaiset asuinpaikasta riippumatta mukana, ja myöskin toisena seikkana oli perhepolitiikka, joka on hallitusohjelmaan vahvasti kirjattu. Ne molemmat näkyvät myös tässä nyt käsillä olevassa budjettiehdotuksessa.

Käsissämme on, voisi sanoa, perusasioiden talousarvio. Tarvitsemme turvaa epävarmalle talvelle, ja siihen on etsitty keinoja. Keskusta pitää aivan välttämättömänä, että nyt sijoitetaan suomalaisten pärjäämiseen, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. On tarjottava ratkaisuja tässä tilanteessa.

Keskusta on kotien ja perheiden puolella, ja kuten jo kuultu tässä salissa useaan kertaan tänään, nyt sijoitetaan mittavasti suomalaisiin lapsiperheisiin. Pienituloisten ohella yhä useampi keskituloinenkin on tiukoilla, kun sähkölasku tulee kotiin. Siksi on erittäin tervetullutta, että sähkön arvonlisävero alennetaan ja otetaan käyttöön sähkövähennyksen kotitalousvähennys sekä sähkötuki pienituloisille. Nämä ratkaisut tuntuvat nopeimmin ihmisten sähkölaskuissa, ja EU-tasolla pitää saada ratkaisuja muun muassa hintakaton kautta.

Lapsiperheet saavat kohdennettua tukea, ja kohtuuttoman suuriin sähkölaskuihin saa apua. Keskustan ajama joulukuun ylimääräinen lapsilisä ja päivähoitomaksujen alentaminen näkyvät konkreettisesti perheissä. Paljon lääkkeitä kuluttaville on merkittävä kädenojennus lääkekaton jäädyttäminen niin, ettei lääkekorvausten vuosiomavastuu nouse.

Arvoisa puhemies! On selvää, että talouden kasvu on saatava jatkumaan erityisesti näin poikkeuksellisina aikoina. Keskustan tavoitteiden mukaisesti parannamme nyt yritysten toimintaedellytyksiä. Yritykset saavat esimerkiksi ensi vuodesta alkaen pysyvän tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimen. On selvää, että työntekijäpulaan ei ole yksittäistä ratkaisua, ja siksi laajat ponnistelut osaavien työntekijöiden saamiseksi ovat tarpeen. Nyt korotetaan yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä, mikä helpottaa työntekijäpulaa ja tuo pitkää kokemusta työelämän hyödynnettäväksi. Alueellisella opintolainahyvityksellä pyritään saamaan tekijöitä maakuntiin.

Arvoisa puhemies! Talouden kasvu ja työpaikat sekä yhteiskunnan uudistaminen ovat kestävin ratkaisu myös velkaantumiseen. Velkaa joudumme ottamaan edelleen, mutta vaihtoehtona olisi turvattuuden kasvu, toimeentulovaikeuksien pahempi kärjistyminen koko maassa ja kansallisen yhtenäisyyden rakoilu. Tätä emme halua. Kuka olisi valmis kantamaan sen laskun, joka seuraisi esimerkiksi siitä, jos nyt leikkaisimme sosiaaliturvasta, mitä kokoomus on esittänyt? Talous on väline, väline huolenpidolle tärkeimmistä asioista: suomalaisten turvallisuudesta, ihmisten hyvinvoinnista ja siitä, että koko maa pysyy mukana. Näiden asioiden eteen on tehty töitä, ja näihin sijoitetaan myös tässä talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Valitettavan moni suomalainen voi huonosti. Nyt tässä vaikeassa tilanteessa ihan oikein sijoitetaan suomalaisten hyvinvointiin ja huoltovarmuuteen koko maassa. [Juha Mäenpää: Maalaisliitto pelastaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kymäläinen.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

18.59 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä talossa saa harrastaa työpaikkaliikuntaa: huomasin tuolla Pikkuparlamentin puolella, että seuraavana on puheenvuoroni, joten jos tässä vähän hengästyneenä puhun, niin suokaa se anteeksi.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos hallitukselle tästä vastuullisesta ja tasapainoisesta talousarvioesityksestä. Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana keskityn puheenvuorossani ennen kaikkea liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan rahoitukseen.

Venäjän hyökkäys on koetellut meitä monella tavalla, ja sen vaikutukset näkyvät myös liikenneinvestoinneissa. Kustannusten noustessa pystymme samalla rahalla päälylystämään vähemmän teitä ja kehittämishankkeiden hintalappu kasvaa.

Toimiva ja hyväkuntoinen väyläverkko on yhteiskunnan toiminnan elinehto. Siksi pidän ensiarvoisen tärkeänä, että hallitus turvaa budjettiesityksessään perusväylänpidon rahoituksen osoittamalla momentille 50 miljoonan euron lisärahoituksen kustannustason nousuun vastaamiseksi. Lisäksi aiemmin perusväylänpitoon suunniteltu 15 miljoonan euron leikkaus on peruutettu. Samaan aikaan on keskeistä, että hallitus huolehtii myös käynnissä olevien hankkeiden rahoituksen riittävydestä. Tähän palataan syksyn aikana lisätalousarviossa ja täydentävässä talousarvioesityksessä.

Haluaisin muistuttaa oppositiota siitä, että tämä hallitus on panostanut liikenneverkkoon ennätyksellisen paljon. Tällä hallituskaudella on korjausvelan vähentämiseksi toteutettu perusväylänpidon rahoitukseen 300 miljoonan euron pysyvä tasonnosto hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Elvytyksen nimissä aiempina vuosina perusväylänpitoon on investoitu reilusti tämän ylikin. Parhaillaan on käynnissä liikennehankkeita yli kahden miljardin euron edestä, sillä hankkeita on haluttu laittaa etupainotteisesti liikkeelle. Tällä kaudella on parlamentaarisesti sovittu valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta tuleville vuosille. Hallituksen liikennepolitiikassa näkyykin ennen kaikkea sosiaalidemokraattien kädenjälki.

Arvoisa puhemies! Tässä ensi vuoden budjetissa, josta nyt lähetekeskustelua käydään, on erityishaasteena vastata Venäjän hyökkäyksen aiheuttamiin muutoksiin. Sodan vaikutukset ovat koetelleet kovalla kädellä erityisesti Itä-Suomea. Sekä kauppa että matkailu ovat itärajalla hiljentyneet, kuljetusketjuja on jouduttu järjestelemään uudelleen. Siksi on tärkeää, että hallitus vastaa alueen hätään ja toteuttaa valtiosihteerityöryhmän suosittamia toimia Itä-Suomen elinvoiman tukemiseksi. Saavutettavuus on alueen elinvoiman kannalta keskeisimpiä tekijöitä.

Kaakkois- ja Itä-Suomessa on paljon merkittävää teollisuutta, joka on riippuvaista toimivista raideyhteyksistä. Siksi olenkin erityisen tyytyväinen, että suurin yksittäinen kokonaisuus Itä-Suomea koskettavassa paketissa on Karjalan radan parantaminen, jolle ehdotetaan 31,1 miljoonan euron rahoitusta. Näin ollen Karjalan rataa investoidaan se, mikä ensi vuonna olisi investoitu Saimaan kanavan kehittämiseen, mikäli tilanne olisi toinen. Karjalan radan hankkeella tavoitellaan niin liikenteen sujuvuuden, turvallisuuden kuin täsmällisyydenkin parantamista sekä korjausvelan vähentämistä. Tähän liittyen ensi vuonna toteutetaan myös 13 miljoonan euron hanke Syrjäsalmen ratasillan uusimiseksi.

Logistisesti tärkeitä toimia ovat Itä-Suomen kannalta ratahankkeiden lisäksi esimerkiksi alueellisen kuljetustuen laajentaminen sekä uuden, raaka-ainekuljetuksiin keskittyvän alueellisen väliaikaisen kuljetustuen käyttöönoton selvittäminen.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Kiitosta haluan antaa myös siitä, että Karjalan radan hankkeen lisäksi hallitus esittää 12,5 miljoonaa euroa valtuutta Kutilan kanavan rakentamiseen. Kutilan kanavan hanke on Saimaan alueelle tärkeä, sillä se yhdistää Pien- ja Suur-Saimaan Taipalsaaren Rehulassa.

Liikennehankkeiden lisäksi Itä-Suomen elinvoimaa tuetaan monin keinoin. Hallitus esittääkin toimia niin matkailuun, osaamisen kehittämiseen, aluekehitykseen kuin energiaomavaraisuuteen ja vihreään siirtymäänkin. Vetovoima-aloille lisätään Itä-Suomen korkeakouluihin koulutuspaikkoja, tki-panostuksia vahvistetaan ja osatyökykyisten työllistymistä helpotetaan Työkanava Oy:n kautta. Matkailun edistämiseen taas panostetaan muun muassa luonto- ja retkeilymatkailun edellytyksiä ja palveluita parantamalla.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus turvaa [Puhemies koputtaa] tällä budjetilla kasvun edellytyksiä ja ihmisten toimeentuloa koko maassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, edustaja Rantanen poissa. Edustaja Kauma, edustaja Kauma poissa. Edustaja Könttä, edustaja Könttä poissa. Edustaja Mäkinen, edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Mäenpää, edustaja Mäenpää paikalla.

19.05 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023. Olemme siis aivan eduskunnan ydintehtävien äärellä. Eduskunta säättää Suomessa kaikki lait ja päättää valtion talousarviosta. Budjettivallan käyttäminen on lainsäädäntövallan ohella toinen eduskunnan perustehtävistä. Eduskunta käyttää budjettivaltaansa ennen muuta käsittelemällä valtion talousarvion.

Pääministeri Marinin ja valtiovarainministeri Saarikon esittämä talousarvio ei nosta hymyä huulille. Talouden näkymät ovat haasteelliset. Lainaan esityksen yleisperusteluja: ”Vuonna 2022 bkt:n kasvu yltää 1,7 prosenttiin hyvän alkuvuoden siivittämänä. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna 2022 ja jäävän alkuvuonna 2023 hitaammaksi kuin vielä kesällä ennakoitiin. Vuonna 23 bkt:n ennakoidaan kasvavan 0,5 prosenttia. Inflaatio on korkeimmillaan vuonna 2022 ja hidastuu keskimäärin 3,2 prosenttiin vuonna 2023. Vaikka inflaatio hidastuu vuonna 2023, heikentää se edelleen kotitalouksien ostovoiman kasvua ja yksityisen kulutuksen kasvunäkymät pysyvät heikkoina.”

Valtiovarainministeriön ennusteesta ja sen osastopäällikön, ylijohtaja Spolanderin katsouksesta talouteen uutisoitiin eilen valtakunnan viestimissä. Hänen mukaansa ensi vuotta kohti kuljettaessa edessä on seisahtuvan kasvun vaihe eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Julkisen talouden epätasapaino alkaa syventyä uudelleen. Näkymät taloudessa ovat alkuvuonna synkentyneet, kun inflaatio eli hintojen nousu on kiihtynyt voimakkaaksi ja talouden kasvunäkymät himmentyneet. Rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla.

Vaikka loppuvuonna 2023 tilanteen odotetaan parantuvan, korkealle kohonnut hintataso ja työllisyystilanteen heikentyminen jarruttavat ministeriön arvion mukaan edelleen kotitalouksien ostovoimaa. Ensi vuonna myös maailmantalouden kasvunäkymät ovat heikkommat kuin tänä vuonna, mikä hillitsee kotimaisia investointeja.

Kunnioitettu puhemies! Arvoiset kansamme edustajat! Käsittelyssä oleva talousarvio toteaa yleisperusteluissaan julkisesta taloudesta seuraavaa: ”Nähtävissä oleva vaimea talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa ja alijäämä pysyy mittavana lähitulevaisuudessa. Pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menot ja tulot ovat raken-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

teellisesti epätasapainossa muun muassa väestön ikääntymisen johdosta, eikä julkinen talous siksi ole kestävällä pohjalla.”

On totta, etteivät koronapandemia tai Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä niistä aiheutuvat taloudelliset haasteet ole Marinin—Saarikon hallituksen vika. Sen sijaan se on nykyisen demarijohtoisen hallituksen vika, ettei näinkään vakavassa tilanteessa kriisistä toiseen astuessamme maamme poliittinen johto ole kyennyt laittamaan asioita tärkeysjärjestykseen ja leikkaamaan edes toissijaisesta ja turhasta. Me perussuomalaiset olemme toistaneet näitä vaatimuksia täysistunnosta ja vuodesta toiseen, mutta tuntuu siltä kuin puhuisimme kiviseinälle tai kuuroille korville. Valtion budjettitalouden tasapaino heikkenee noin yhdellä miljardilla eurolla verrattuna vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon. Vuoden 2023 talousarvioesitys on noin kahdeksan miljardia euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Poliitikko on arvovalintoja.

Meillä on Suomessa, totta kai, tuiki tärkeitä menoja, joihin täytyy löytyä rahaa, mutta miksi meidän valtiomme ottaa velkaa lähettääkseen rahaa meidän suomalaisten kannalta toissijaisiin kohteisiin ulkomaille muun muassa kehitysyhteistyön muodossa? Miksi Suomen tavoite on tuoreen talousarvionkin mukaan olla hiilineutraali jo vuonna 2035, kun Euroopan unioni sitoutuu siihen [Puhemies koputtaa] vasta vuoteen 2050 mennessä? Miksi otamme edelleen satoja turvapaikkahakemuksia vastaan kaukomaista, vaikka auttaminen lähialueilla olisi taloudellisesti paljon huokeampaa ja kannamme jo nyt kortemme kekoon tarjotessamme suojaa Venäjän hyökkäyssotaa pakeneville ukrainalaisille, pääosin naisille ja lapsille? [Puhemies koputtaa]

Me perussuomalaiset asetamme Suomen ja suomalaiset etusijalle. Nykyhallitus ja suuri osa muusta oppositiostakin taas viskelee veronmaksajien rahasäkit mielellään rajan yli saamatta mitään merkittävää paluupostia takaisin. [Puhemies: Aikaraja!] Puolueissa ja poliitikoissa on eroja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja muistutetaan edustajia tästä viiden minuutin suosituksesta. — Edustaja Autto, edustaja Autto poissa. — Edustaja Kivisaari.

19.11 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on vakavassa tilanteessa — draamaattista mutta totta. Ihmiset ovat vaikeuksissa kustannusten nousun seurauksena. On siis toimittava. Valtio ei voi eikä pysty kaikkea hoitamaan, mutta autettava on. Venäjän sota ja pakotteet tuntuvat arjessa sähkön, ruoan, polttoaineiden ja ylipäätään elämisen rajuna kallistumisena. Pienituloisten ohella tiukoilla on yhä useampi, myös keskituloinen, ja vielä laajemmin, useimmat suomalaiset.

Talouden näkymät ovat epävarmuuden jyllätessä heikentyneet. Lähtökohta on, että päätökset eivät näissä oloissa lisää ihmisten ja yritysten kuluja. Budjetissa tuemme ennen muuta pieni- ja keskituloisten pärjäämistä olemassa olevia keinoja käyttämällä. Sähkön hinnannousuun vastaamme esimerkiksi alentamalla sähkön arvonlisäveroa, ottamalla talveksi käyttöön sähkövähennyksen ja erillisen sähkötuen pienituloisille. Nämä ratkaisut tuntuvat suorimmin ja nopeimmin ihmisten laskuissa.

Valtaosa perheistä on pieni- ja keskituloisia, joilla rahat menevät arjen kuluihin. Perheet saavat ylimääräisen lapsilisän joulukuussa. Se ei vähennä pienituloisten toimeentulotukea, vaan auttaa siinä, että perheillä on leipää ja lämpöä. Lisäksi nostamme väliaikaisesti lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä työmarkkina-, toimeentulo- ja opintotuen huoltajakorotuksia. Alennamme päivähoitomaksuja, mikä näkyy pikkulapsiperheiden taloudessa. Jat-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kamme ensi vuonna sekä polttoaineiden jakeluvelvoitteen alennusta että matkakuluvähennyksen korotusta, jotta ihmiset pääsevät töihin ja muutenkin liikkumaan. Silti on todettava, että köröttely autoilla on yhä kallista.

Puhemies! Suomi pärjää, kun yritykset pärjäävät. Parannamme edelleen yritysten toimintaedellytyksiä. Yksi ratkaisu on tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustin, josta tulee pysyvä ensi vuonna. Lisäksi yritysten kannalta on oleellista, että kulutus jatkuisi. Monilla aloilla kautta maan on pulaa työntekijöistä. Yksi ratkaisu on alueellinen opintolainavähennys, jonka kokeilemisesta nyt päätimme. Tykitystä tulee myös opetukseen ja koulutukseen. Korotamme myös yli 60-vuotiaiden työtulovähennystä. Myös se helpottaa työntekijäpulaa samalla, kun saamme näiden ihmisten kokemuksen käyttöön työelämässä. Yli kuusikymppisissä on monta seppää, joita nyt tarvitsemme.

Budjetissa turvaamme Suomen puolustuksen ja pidämme huolta, että valtakunnanrajat pitävät ja poliiseja on tasa-arvoisesti kautta maan. Emme ole tämän osalta vielä täysin satamassa mutta suunnassa kuitenkin. Samoin vahvistamme Suomen ruoka- ja energiaomavaraisuutta. Näinä erikoisina ja hulluinakin aikoina tämä on täysin välttämätöntä. Pohjalaisittain voimme myös iloita Seinäjoki—Kaskinen-rautatieyhteyden 3,5 miljoonan euron kunnossapitotuesta. Tämäkin ratkaisu on erinomainen lisä maamme huoltovarmuuden kannalta.

Puhemies! On totta, että budjetti on tuntuvasti alijäämäinen. Velkaa on viime vuosina jouduttu ottamaan ja joudutaan ottamaan myös ensi vuonna. Miksi? Siksi, että Suomi kestäisi ensin kulkutaudin, nyt sodan ja pakotteiden seuraukset. Vaihtoehto nyt valitulle linjalle olisi turvattomuuden kasvu ja toimeentulovaikeuksien kärjistyminen. Ja kyllä, me selviämme, olemme hieno maa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin tapahtuu. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo, edustaja Kiljunen, Kimmo poissa. Edustaja Antikainen, Sanna, edustaja Antikainen poissa. Edustaja Multala, myös edustaja Multala poissa. Edustaja Kettunen, edustaja Kettunen poissa. Edustaja Eskelinen, edustaja Eskelinen poissa. Edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen paikalla.

19.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kahden koronabudjetin jälkeen Venäjän aloittaman hyökkäyssodan aiheuttama korkea inflaatio ja energian hinnannousu pakottavat hallituksen taas poikkeuksellisiin toimiin, jotta jokainen suomalainen pärjää läpi mahdollisesti hyvinkin vaikean talven. On erittäin tärkeää, että hallitus tukee erityisesti pieni- ja keskituloisia elämisen hintojen noustessa. Toivomme tietysti, että pahimmat ennusteet energian hinnannoususta eivät toteudu, mutta siihen mahdollisuuteen on valmistauduttava. Hallituksen päättämät kohdennetut tuet kuluttajille ovat välttämättömiä.

Erityisen hienoa on, että hallitus on päättänyt tukea lapsiperheitä muun muassa varhaiskasvatusmaksuja pysyvästi alentamalla ja korottamalla tukien huoltajakorotuksia.

On myös selvää, että vihreän siirtymän edistäminen on tällä hetkellä aivan keskeistä. Nopea vihreä siirtymä on välttämätöntä Suomessa ja koko Euroopassa sekä fossiilisten polttoaineiden riippuvuuden vähentämiseksi että myös ilmaston lämpenemisen ehkäisemiseksi, ilmastokriisi ei ole hävinnyt minnekään.

Puhemies! Tämä käsiteltävänä oleva valtion talousarvio on myös toisella tapaa poikkeuksellinen, ensimmäinen laatuaan. Ensi vuonna aloittavat toimintansa uudet hyvinvointialueet. Hyvinvointialueiden haasteena ja huolena on kuitenkin ensi vuoden rahoitus. Ra-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

han vähäisyys hankaloittaa esimerkiksi uusien toimintatapojen käynnistämistä ja erilaisia tulevaisuusinvestointeja, muun muassa hyvinvointi-investointeja ja palvelujen digitalisoinnista. Toivonkin, että hyvinvointialueiden rahoituslakia vielä katsottaisiin uudelleen, sillä tiettyjen investointien siirtyminen tulevaisuuteen aiheuttaa kulujen kasvua alueilla mutta myös valtakunnallisesti. Esimerkiksi nyt valmistelussa oleva laki niin sanotusta yliopistosairaalalisästä on kohtuuton hyvinvointialueille. Nyt olisi aika ymmärtää, että perinteisen talousajattelun rinnalle tarvitaan hyvinvointitaloutta ja vaihtoehtoiskustannusten laskentaa eli sitä, että osaamme arvioida myös tekemättömyyden hintaa. Liian ahdas talousraami ja budjettivuosi kerrallaan eläminen hyvinvointialueiden alkutaipaleella tarkoittaa sitä, ettei välttämättömiä muutoksia ja investointeja pystytä tekemään.

Puhemies! Kiitos hallitukselle siitä, että hallituksen esityksessä huomioidaan Venäjän raasta hyökkäyksestä Ukrainaan seuranneiden pakotteiden ja rajan sulkeutumisen vaikutukset Itä-Suomeen. Itä-Suomelle ja Pohjois-Karjalalle tärkeitä alueen saavutettavuuden ja kuljetusten kannalta ovat Karjalan radan parannuksiin ja perusväylänpitoon tehtävät panostukset. Pidemmällä aikavälillä taas alueen elinvoiman kannalta erittäin tärkeää on, että alueen korkeakoulutusta vahvistetaan 10 miljoonan euron lisämäärärahalta aloituspaikkojen lisäämiseksi. Koulutus ja osaava työvoima ovat elinkeinoelämän edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä puhua hetken hyvin ajankohtaisesta kysymyksestä: hoitotyöntekijöiden tilanteesta. Valitettavasti tämä talousarvioesitys ei riittävästi huomioi tilanteen vakavuutta. Vaikka täällä eduskunnassa ei päätetä palkoista, monia muita tärkeitä asioita voimme täällä kyllä päättää.

Nyt tarvitaan muun muassa uudenlaista koulutusta urakehitysmallien rakentamiseksi hoitotyöntekijöille. On hyvä, että vanhustenhoitoon tulee hoiva-avustajia ja niitä koulutetaan lisää, mutta samalla pitäisi huolehtia, että jokaisessa työyhteisössä on riittävästi osaamista heidän ohjaamiseensa. Koulutushaasteet eivät ratkea alueellisesti, ellei ole valtakunnallista koulutusrakennetta ja rahoitusta. Esimerkiksi hoitotyön erikoistumiskoulutuksen toteuttamista on selvitetty jo vuosikausia eikä vieläkään ole mitään päätöksiä tehty.

Hoitotyön arvostuksen puutteet näkyvät osittain tässäkin budjetissa, vaikka sitä ei varmaankaan ole tarkoitettu sellaiseksi. Esimerkiksi nytkään ei huomioida Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitustarvetta, ja siellä todennäköisesti joudutaankin vähentämään henkilökuntaa rahoituksen vähenemisen takia, vaikka lääketieteen puolella sinne kohdistuva Käypä hoito -suositus saakin lisärahoitusta. Enkä tarkoita tätä tällä sitä, että vastustaisin Käypä hoito -suositusten rahoitusta, mutta en voi olla ihmettelemättä, miksi hoitotyön suosituksia ei nähdä yhtä tärkeinä sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavaa toimintaa kehittävinä työkaluina, vaikka hoitotyöntekijät ovat suurin ammattiryhmä sosiaali- ja terveysaloilla. Pienillä teoilla on suuri merkitys, ja myös tekemättömyydellä.

Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miksi hoitotyöntekijät ovat nyt niin pettyneitä. Heille toiminta ja päätöksenteko näyttäytyvät siltä, että aina vain selvitetään mutta mitään ratkaisuja ja päätöksiä ei tehdä, ja toisaalta, että hoitotyön kohdalla voi aina säästää. Tällainen toimintatapa on johtamassa siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon suurin ammattiryhmä on niin sanotusti laittamassa hanskat tiskiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Viitanen, edustaja Viitanen pois. — Edustaja Asell.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

19.22 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on valtion talousarvio. Keskityn tässä puheessani pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan, koska sivistysvaliokunnan jäsenenä olen siihen paremmin perehtynyt ja olen sitä mieltä muutenkin, että se on yksi keskeinen tai keskeisin hallinnonala tulevaisuuden rakentamisen suhteen, puhutaan sitten Suomen menestymisestä globaaleilla areenoilla tai puhutaan sitten yksilötasolla ihmisten hyvinvoinnista ja sen edistämisestä.

Tässä budjetissa jatketaan hallituksen johdonmukaista, pitkäjänteistä koulutuspolitiikkaa, joka on ollut SDP:n keskeinen tavoite tämän koko kauden alusta alkaen. On siis tehty, luvattu koulutuksen kunnianpalautus ja käännetty pitkään jatkunut näivettymisen ja leikkausten suunta. Nyt vahvistetaan edelleen koko koulutusketjua aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluun ja tutkimuksesta, tki-politiikasta, jatkuvaan oppimiseen.

Tällä kaudella on tehty monia parannuksia varhaiskasvatukseen. Maksuja on alennettu, ryhmäkokoja pienennetty, on panostettu lasten varhaiseen tukemiseen ja palautettu yleensäkin varhaiskasvatusoikeus kaikille lapsille.

Suomen tulevaisuus riippuu paljon siitä, miten hyvinvoivia lapsia ja nuoria meillä kasvaa ja millaiset mahdollisuudet heillä on hyvään koulupolkuun. Korona-aika toi ison lisähaasteen lasten ja nuorten hyvinvoinnin osalta, ja sen kielteisten vaikutusten ehkäisemiseen on edelleen budjetissa varattu resursseja. Toki jo aiemmin, ennen koronaakin, koulu-laisten kyselyissä ilmeni henkisen puolen ongelmia. Onkin hyvä, että oppilashuoltoon on tällä kaudella satsattu.

Yhtenä isoimmista Marinin hallituksen uudistuksista on ollut oppivelvollisuuden laajennus ja maksuton toinen aste. Tähän resursoidaan vuosittain noin 130 miljoonaa euroa. Suurin osa siitä menee oppivälineiden hankintaan. Se onkin ollut tämän uudistuksen yksi merkittävä tasa-arvoteko, jolla on madallettu erityisesti pienituloisten perheiden lasten ja nuorten mahdollisuuksia kouluttautua. Ilmaiset oppikirjat ja -välineet tarjoavat mahdollisuuden kaikille edetä oppipolullaan niin pitkälle kuin kiinnostusta ja muita edellytyksiä on.

Tasa-arvoisuuden lisäksi oppivelvollisuuden laajennus on myös työllisyyttä lisäävä uudistus. Muistamme varmasti kaikki sen, että ilman toisen asteen koulutusta olevilla, joita on noin 15 prosenttia, työllisyysaste on vain hieman yli 40 prosentin paikkeilla, kun työllisyysaste tällä hetkellä kaikki laskien on 74 prosentin paikkeilla ja korkeakoulutetuilla paljon sen yli. Ja kun tiedetään, että prosentin lisäys työllisyysasteessa vahvistaa julkista taloutta lähes miljardilla, niin 130 miljoonan euron panostukseen verrattuna se on kannattavaa.

Varhaiskasvatus- ja peruskoulupanostuksien lisäksi korkeakoulujen ja Suomen Akatemian rahoitus vuodelle 23 on turvattu hallituskauden aiemmilla ratkaisuilla eli esim. pysyvällä kehyslisäyksellä yliopistoille ja ammattikorkeakouluille heti vuoden 2020 alusta alkaen. Koronapaketeissa oli lisäksi aloituspaikkalisäykset, sitten Veikkaus-ratkaisujen osana Suomen Akatemia.

Arvoisa puhemies! Veikkauksen tuloutuksia on pitänyt kompensoida tällä kaudella. Se on kuitenkin ollut välttämätöntä: niillä on turvattu järjestöjen toimintaa, liikunnan rahoitusta ja kulttuurirahoitusta sekä nuorisotyön rahoitusta.

Olen erittäin tyytyväinen, että ennen talousarvioriihtä ja sen aikanakin esillä ollut liikunnan rahoitusvaje kyettiin yhdessä tuumin paikkaamaan. Se on ollut meille sosiaalidemokraateille tärkeä asia, ja olemme siinä olleet aloitteellisia. Kun hyvinvointia parannetaan ja edistetään ja halutaan tehdä sitä tärkeää ongelmia ennaltaehkäisevää työtä, niin on hyvä huomioida, että liikuntaharrastuksilla ja kulttuuriharrastuksilla on valtava merkitys ihmis-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

ten hyvinvoinnille. Liikunta edistää terveyttä niin fyysisesti kuin henkisesti, luo sisältöä elämään, luo sosiaalisia suhteita, vapauttaa energiaa ja lisää sitä muun muassa opiskeluun ja työntekoon. Sen lisäksi, että se on yksilölle tärkeää, liikunnalla on myös iso yhteiskunnallinen merkitys, ja sen vaikutukset näkyvät — tai ovat sitten näkymättä — muun muassa sote-sektorilla. Liikkumattomuus maksaa miljardeja yhteiskunnallemme. Siksi on tärkeää pitää liikunnan puolia ja pitää sitä aina esillä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, näin. — Ja edustaja Satonen, edustaja Satonen poissa. — Edustaja Kankaanniemi.

19.27 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kun Antti Rinne kävi hallitusneuvotteluja keväällä 2019 viiden puolueen kanssa, niin noihin neuvotteluihin lähdettiin ja niistä tultiin ohjelmalla, johon olivat kaikki viisi puoluetta saaneet toiveensa läpi menoista ja tuloista piittaamatta. Kerrotaan, että keskustalla oli kymmenen tavoitetta hallitusohjelmaan ja se sai yksitoista läpi. Eli hallitus muodostettiin täysin piittaamatta talouden realiteeteista. [Hilkka Kempin välihuuto] Niinpä sitten on syntynyt toistakymmentä miljardia euroa pysyviä menoja valtiolle, ja siihen päättyi myös sitten se edellisellä kaudella sentään jonkin verran harjoitettu tiukka talouspolitiikka.

Hallitusohjelmassa ei luonnollisesti ollut koronasta eikä Venäjän brutaalista hyökkäyksestä mitään tietoa eikä merkintää, ja niihin hallitus on varautunut pääosin ihan hyvin, ottanut velkaa ja rahoittanut tarpeellisia tukia ja varautumistoimenpiteitä, ja perussuomalaiset ovat hyväksyneet tämän velanoton näillä perusteilla, että niillä on selvitty tästä tilanteesta, mutta muuhun velanottoon olemme olleet hyvin kriittisiä ja olemme edelleen. Varoitamme siitä, että tuo toistakymmentä miljardia, mitä on nyt otettu kolmen neljän vuoden aikana uutta velkaa, tulee jäämään tuleville sukupolville lahjana tältä hallitukselta, ja kiitosta tuskin siitä tulee. Talouden näkymät ovat poikkeuksellisen synkät, ja nyt jos koskaan olisi otettava tarkasteluun se, miten tästä mennään eteenpäin.

Kun korona ja sota tulivat, hallitus ei avannut hallitusohjelmaa vaan jatkoi kuin mitään ei olisi tapahtunut, menojen kasvattamista myös siltä osin, mikä ei liittynyt näihin ongelmiin. Näin ollaan tässä tilanteessa, ja se on valitettavaa, sillä tulevaisuus näyttää todella harmaalta ja jopa synkältä lähivuosina pitkälle tulevaisuuteen, ja tämänhän hallitus on sekä budjettikirjassa että muutoin tunnustanut, että edessä on vaikeita vuosia. Kehyspäätöksetkin sen ovat kertoneet. Mutta toimenpiteet puuttuvat, ja nyt käsittelyssä olevasta budjettikirjasta niitä ei löydy.

Arvoisa puhemies! Täällä on hallituspuolueiden suunnalta syytetty, että perussuomalaiset olisivat ottaneet ja ottaisivat nytkin saman määrän velkaa kuin hallitus. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Meillä on ollut pienempi määrä velanottoa joka syksy vaihtoehtobudjetissamme, mutta se ei ole oleellista, vaan oleellista on se, että perussuomalaiset ovat vaihtoehtobudjetissaan ja vastalauseessaan aina osoittaneet kohteet, joita me priorisoimme, ja vastaavasti kohteet, joista me olemme valmiit leikkaamaan ja haluamme leikata julkisia menoja. Eli me olemme vaatineet hallitukseen nähden selkeää uudelleenkohdentamista, määrärahojen priorisointia. Ja se priorisointi tapahtuisi kotimaisen kasvun vahvistamiseen, työllisyyden parantamiseen, yritysten edellytysten vahvistamiseen, hyvinvointiin ja kulutukseen. Kaikki nämä lisäisivät talouden dynamiikkaa, toisivat merkittävästi lisää verotuloja, vahvistaisivat kansalaisten ostovoimaa, ja tätä kautta syntyisi uusia verotuloja,

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

joilla voisimme sitten hoitaa asioita niin, ettei tällaista hirvittävää velkaantumiskierrettä pidettäisi yllä, mitä hallitus tällä hetkellä pitää.

Vastaavasti me haluaisimme leikata ja olemme valmiit leikkaamaan niin Eurooppaan kuin Euroopan ulkopuolelle jaettavia miljardeja, joita hallitus suruttomasti edelleen jakaa. Saksalaiset iloitsevat, italialaiset iloitsevat vielä enemmän, kun Suomi rahoittaa heidän kotalouksiaan monin eri tavoin. [Puhemies koputtaa] Ja sitten ovat pakolaiset ja muut. Me haluamme tukea Ukrainan pakolaisia, koska he ovat Suomen lähialueelta. Ukrainaan on suunnilleen sama matka kuin Utsjoelle tästä, eli he ovat lähialueella, eurooppalaisia, mutta [Puhemies koputtaa] emme sen kauemmaksi halua rahojamme jakaa muuta kuin erittäin huolellisesti harkiten humanitäärisen apuun siellä, missä kärsivät ovat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lohi, edustaja Lohi poissa. Edustaja Rehn-Kivi, edustaja Rehn-Kivi poissa. Edustaja Vähämäki, edustaja Vähämäki poissa. Edustaja Salonen, edustaja Salonen poissa. — Edustaja Mäkynen, Jukka, paikalla.

19.33 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kylmä hiki oli otsalla budjettikirjaa lukiessa, varmaan siksi sivut ovat vähän nihkeät. Kyllä tässä muutama kyynelkin taisi tippua, sen verran oli surullista luettavaa: miinusta yhdeksän miljardia. Tämä budjetti ei tarjoa Suomelle minkäänlaista näkymää, jonka pohjalle voidaan rakentaa kestävä tulevaisuutta. Ensi vuonna alkaa sellainen alamäki, jossa liu'utaan todella vauhdilla alaspäin. Vaikka hallitus kuinka yrittää tuoda positiivisia työllisyysuutisia, niin turha on asioita enää yrittää kaunistella totuuden edessä.

Nykyiset palvelut eivät enää tule säilymään, se vain on fakta. Jos yritämme pitää saman elintason velkarahalla, tulevat sukupolvet elävät enää hyvinvointivaltion raunioilla. Silloin on päättäjien turha väittää, ettei sitä kukaan voinut ennakoida.

Fakta on sekin, että velanotto talouskasvun eteen on nyt tiensä päässä, mutta sillä tiellä me kuitenkin olemme. Tätä kutsutaan jo syömävelaksi. Korkomenojen kasvu romuttaa loputkin toiveet paremmasta taloudesta.

Nykyinen hallitus jättää seuraavalle hallitukselle sellaisen perinnön, joka on perijälle valtava taakka, enkä povaa kovin isoa kansansuosiota seuraavalle hallituksellekaan. Kaikki puolueet ovat vuorollaan käyneet hallitusvastuussa, ottaneet velkaa ja auttaneet suomalaisia elämään makeaa elämää. Siitä se alijäämä on syntynyt. Turha on syyttää Wuhanin lepakkoita tai Putinin hyökkäystä alijäämästä.

Nyt on eletty yli varojen ja syöty kuin hienossa ravintolassa. Tarjoilija on nyt tuomassa laskua ja totuus iskee silmille. Olisikohan se jälkiruoka pitänyt jättää ottamatta? Jälkiruokana maistuvat lainan korkomenot katkeralle. Tälle vuodelle niihin on budjetoitu puoli miljardia, ja niitä maksetaan enemmän. Ensi vuodelle korkomenoihin on budjetoitu puoli toista miljardia, ja lähivuosina maksetaan miljardeja. Tätä olemme odottaneet, siitä on varoitettu, ja nyt se on todellisuutta.

Arvoisa puhemies! Edessä ainut pelastusrengas on sinivalkoinen siirtymä, jossa suomalaisten asiat laitetaan tärkeysjärjestykseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Kalmari, edustaja Kalmari poissa. Edustaja Hänninen, edustaja Hänninen poissa. Edustaja Vestman, edustaja Vestman poissa. Edustaja Sankelo, edustaja Sankelo poissa. Edustaja Rantanen, Piritta, edustaja Rantanen poissa. — Ledamot Löfström på plats.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

19.36 **Mats Löfström r:** Tack, ärade herr talman! Vi lever i osäkra tider där det är viktigt att statsbudgeten skapar trygghet och stabilitet som gör att familjer och företag känner framtidsstro trots den mörka bakgrund som vi lever i, med krig i Europa och en energikris som spär på inflationen och som skapar en rädsla hos många för hur man ska klara sig. Oro och rädsla är starka känslor. Det är inte lätt att säga att allt kommer att ordna sig om man redan vänt på slantarna före nuvarande kostnadsökningar.

Statsbudgeten innehåller många satsningar för att skydda de människor som drabbas allra värst och som annars kanske inte skulle klara sig. Budgeten innehåller också satsningar för alla personer för att minska kostnaden för el och bensin, även om kostnadsökningarna via dyrare råvaror och en dyrare dollar gör att sänkningar på moms och nya avdrag inte på långt när kommer att kompensera de befarade kostnadsökningarna.

Därför är det också viktigt att också hushålla med energin så att inte kostnadsökningarna behöver bli så stora. Genom det kan vi påverka marknaden samt att vi verkställer de av regeringen beslutade satsningarna som försnabbar tillståndsprocesser som bidrar till den gröna omställningen och som gör att vi blir mindre beroende av fossila bränslen.

Vårt samhälle har genom åren klarat många kriser. Vi kommer klara också denna och framtida kriser. Därför gäller det att planera, men utan att göra oron till en självuppfyllande profetia. Det är viktigt att vi också från politiskt håll har beredskap att göra ännu mer om krisen förvärras. Det är ett viktigt budskap att kommunicera det, så att vi inte låter oron lamslå oss som samhälle.

Ärade talman! För Ålands del är det viktigaste som riksdagen bestämmer oftast frågor som berör självstyrelsen, svenska språket och sjöfarten. Alla dessa saker syns också tydligt i budgetförslaget. För självstyrelsens del syns det nya ekonomiska systemet för självstyrelsen som förändrat sättet att fastställa den så kallade avräkningen, klumpsumman. Alla bosatta på Åland är skattskyldiga på samma grunder som alla andra finländare. De skatteinkomsterna redovisas ingenstans separat, utan går in i samma klump med moms, bilskatt och acciser som för alla andra finländare. Ålands självstyrelse får sedan tillbaka en bestämd del av dessa skatter som på Åland bekostar saker som i övriga Finland bekostas av staten, exempelvis vägar, statsandelar till kommuner och utbildning.

Ärade talman! Fundamentet i Ålands självstyrelse är det svenska språket. Då Nationernas förbund i Genève för drygt 100 år sedan slog fast Ålands självstyrelse och beslöt att Åland skulle vara enspråkigt svenskt men förbli en del av Finland och inte byta nationstillhörighet till Sverige, förpliktades även att kommunikationen mellan staten och Åland skulle fungera på svenska. Detta är något som också regleras i nationell lagstiftning. Detta har tyvärr blivit mer problematiskt för staten att i praktiken tillgodose då svenskakunskaperna i statsförvaltningen, myndigheter och samhället försvagats överlag.

Lagarna måste också fungera i praktiken. Ur det perspektivet är det bra och viktigt med de nya och extra satsningarna på timresurserna i svenska språket i skolan. Det kommer bidra till att förbättra svenskakunskaperna, som bland annat behövs för att kunna tillgodose statlig service på Åland och kontakterna till Åland. Dessutom är det viktigt för kontakten till övriga Norden, som är oerhört viktig för Finland.

Ärade talman! Åland är en ö, i likhet med Finland. 90 procent av Finlands utrikeshandel går med sjöfart, och man brukar därför säga att Finland är en ö i Europa. För Åland är den siffran ännu högre eftersom det är omöjligt att hämta något till eller från Åland helt via landväg. Av den anledningen är Åland mycket beroende av sjöfart för att tillgodose våra

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kommunikationer. Sjöfart är enligt självstyrelselagen rikets behörighet, och hörnstenarna i sjöfartspolitikerna är nettolönesystemet och farledsavgifterna.

Nettolönesystemet, det som i budgeten kallas för bemanningsstöd, är livsviktigt för sjöfart under finländsk flagg. De fortsatta halverade farledsavgifterna är livsviktiga i rådande läge med extremt höga bränslekostnader för rederierna.

Arvoisa herra puhemies! Itsehallinnon osalta talousarvioesityksessä näkyy uusi talousjärjestelmä, joka on muuttanut niin sanotun tasoituksen eli könttäsunnan määräytymistapaa. Kaikki Ahvenanmaalla asuvat ovat verovelvollisia samoin perustein kuin muutkin suomalaiset. Näitä verotuloja ei ilmoiteta missään erikseen, vaan ne menevät samaan arvonlisäveron, autoveron ja valmisteverojen kokonaisuuteen kuin muidenkin suomalaisten maksamat verot. Ahvenanmaan itsehallinto saa tämän jälkeen takaisin tietyn osan näistä veroista ja kustantaa niillä Ahvenanmaalla asioita, jotka muualla Suomessa ovat valtion kustantamia, kuten teitä, kuntien valtionosuuksia ja koulutusta.

Arvoisa puhemies, kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Och ledamot Strand, ledamot Strand borta. — Edustaja Lundén on paikalla, olkaa hyvä.

19.42 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Vuoden 2023 talousarvioesitys on noin yhdeksän miljardia alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisävelkaa, jälleen kerran. Vuoden 23 lopussa talousarvion mukaisesti valtionvelan arvioidaan olevan noin 156 miljardia euroa, mikä on 56 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Luku on hurja. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan noin puolitoista miljardia euroa, mikä on yksi miljardi euroa enemmän kuin vuoden 22 varsinaisessa talousarviossa. Miljardeja sinne tänne ilman vastuuta, seuraavien hallitusten päänsäryksi. Tulee kalliiksi kevytmielinen velkaantumisen jo nyt, ja korkojen nousu vain kiihtyy.

Arvoisa herra puhemies! Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan yli kahta miljardia euroa. Muutoksia toimintamenojärärahöihin aiheuttavat muun muassa Suomen turvallisuusympäristön muutokset johtuen tietenkin tästä Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, tasokorotus, palkkausten tarkistukset sekä hinta- ja kustannustasotarkistukset. Tämä on hyvä asia, siitä kiitos. Ukrainaan annettavaan tukeen ehdotetaan 30 miljoonan euron lisärahoitusta, josta 10 miljoonaa euroa käytettäisiin kehitysyhteistyön olemassa olevilla määrärahoilla. Osoite on selvästi oikeampi kuin Afrikkaan ja Lähi-itään kipatut rahat vaila vastinetta.

Arvoisa herra puhemies! Poliisien määrää pyritään nostamaan 7 500 henkilötövuoteen vuoteen 22 mennessä. Toimintakyky turvataan, mutta toiminnan johdonmukaisuus ja jatkuvuus ovat vaakalaudalla. Tehokas toiminta ei voi perustua yt-neuvottelujen uhan alle. Osan budjettikakun lisäyksestä saavat myös Rajavartiolaitos sekä pelastustoimi ja Hätäkeskuslaitos, joiden toiminta on turvattava kaikissa olosuhteissa ympäri maata. Käyttöä minä silti pohdin varsinkin poliisin osalta, koska tämä kuuluisa bensen hinta on lähes kaksinkertaistanut. Toivottavasti se ei näy mitenkään siinä, miten poliisi voi liikkua kentällä.

Lisärasitetta aiheuttaa maahanmuutto, johon on satsattu tuntuvasti enemmän rahaa kuin aiemmin. Olisi perusteltua keskeyttää kiintiöpakolaisten vastaanotto. Pitää muistaa, että maahanmuutto ei ole kuitenkaan tae osaavalle ja ammattitaitoiselle työvoimalle.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa herra puhemies! Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen ehdotetaan 3,5 miljardia euroa, joka on 68 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 22 varsinaisessa talousarviossa. Yksi Suomen valttikorteista on laadukas opetus ja tutkimus eri alojen korkeakouluissa.

Huolta aiheuttaa sen sijaan tieverkostomme surkea kunto. Määrärahoja supistetaan, kun pitäisi tehdä aivan päinvastoin.

Arvoisa herra puhemies! Tähän loppuun: Kannan suurta huolta vuodenvaihteessa aloitavista hyvinvointialueista ja niiden rahoituksesta. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden alussa, kuten jokainen tietää, mutta jo tässä kohtaa on selvää, ettei niillä ole edellytyksiä suoriutua tehtävästään. Ylen hyvinvointialuejohtajille tekemän kyselyn mukaan rahoitusta puuttuu ensi vuodelta puolitoista miljardia euroa. Hallitus mainosti suureen ääneen säätämänsä hoitajamitoitusta, joka kuitenkin ratkaisi hoitajapulaa ainoastaan paperilla. Arvioiden mukaan hoitajavaje on yli 10 000, ja pelkästään hoitajamitoituksen takia tarvittaisiin THL:n mukaan 3 400 hoitajaa lisää. Terveystieteiden tutkimuskeskustamme on vakavassa kriisissä, jota Marinin hallituksen toimet, tai toimettomuus, eivät ole ainakaan korjanneet parempaan suuntaan. Sen sijaan, että rahaa olisi käytetty hoitohenkilökunnan palkkaamiseen, rahat menevät hallintoon. Hallintohimmeliä kautta maksetaan miljoonia piilopuoluetukea ja hyvinvointialueiden johtohenkilöt nostavat ministeritason palkkaa. Sen sijaan hoitohenkilökunnalle vihervasemmistohallituksella ei riitä rahaa eikä ymmärrystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Hopsu, edustaja Hopsu on poissa. — Edustaja Sirén.

19.45 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tulee jäämään historiaan: tämä hallitus tulee jäämään historiaan siitä ennätysmäisestä velkaperinnöstä, jonka hallitus jättää seuraaville hallituksille ja tuleville sukupolville, ja tämä hallitus tulee jäämään historiaan hallituksena, joka jätti hyödyntämättä kehysmenettelyn, josta on pitkät, hyvät kokemukset. Hallitus ei ole käyttänyt kehysmenettelyä vaan jättänyt sen huomiotta, ja kehukset tuntuvat menettäneen täysin merkityksensä tällä kaudella.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ymmärtävät kyllä, että tällainen talouspolitiikka ei ole vastuullista. Suomalaisten DNA:ssa on ajatus siitä, että syömävelkaa ei pitäisi ottaa. Syömävelka ei ole kestävä tie. Meidän ei pitäisi elää tulevien sukupolvien kustannuksella, ja näin hallituskin linjaa hallitusohjelmassaan. Hallitusohjelmassa tehdään lupauksia ylisukupolvisesta oikeudenmukaisuudesta, luvataan: ”Emme halua myöskään elää tulevien sukupolvien kustannuksella.” Mutta hyvä hallitus, tällaisilla budjeteilla, joita te olette tällä kaudella tehneet, te nimenomaisesti elätte tulevien sukupolvien kustannuksella.

Emme tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan, ja edessä voi olla vielä monenlaisia muitakin kriisejä kuin mitä tällä kaudella on kohdattu. Yksi ratkaisemattomista kriiseistä on esimerkiksi ilmastokriisi, ilmastonmuutos, johon pääministerikin puheenvuorossaan viittasi, kun paikalla vielä oli. On ihan selvää, että ilmastonmuutoksen ratkaiseminen edellyttää mittavia toimenpiteitä ja investointeja. Investointitarpeet voivat tarkoittaa sitä, että talouden suorituskyky väliaikaisesti niiaa. Juuri siksi taloudellisesta kestävydestä tulisi pitää huoli. Sitä voimakkaammin voimme vastata ilmastonmuutoksen kaltaisiin suuriin haasteisiin. Mitä vahvemmin hoidamme talouden pohjan, sitä vahvemmin olemme valmistautu-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

neita tuleviin. Kysymyksessä ei ole siis joko—tai vaan sekä—että. Kokoomus haluaa valmistautua paremmin ja hoitaa taloutta vastuullisemmin.

Taloudenpidosta huolehtiminen on nimenomaan hyvinvointipalveluista huolehtimista. Kokoomus haluaa kestävä ja vastuullista taloudenpitoa, jotta me voimme turvata ne hyvinvointipalvelut, jotka ovat ihmisille tärkeitä ja joita jokainen meistä elämänsä aikana tarvitsee. Niillä, joiden hoitoon on uskottu yhteiset varat, suomalaisten varat, on velvollisuus huolehtia siitä, että näitä varoja käytetään kestäväällä tavalla ja että Suomi kestää taloudellisesti, tuli eteen mitä tahansa.

Usein kansalaisilta odotetaan, että pienestäkin säästetään, ja kansalaisia kehoitetaan vaurutumaan monenlaisiin edessä oleviin haasteisiin. Saman ajattelun tulisi päteä myös meidän talouteemme, valtiontalouteen, yhteisten varojemme käyttöön. Me tiedämme, että velat ja velkojen korot lankeavat jonakin päivänä maksuun. Onko joku antanut hallitukselle luvan ottaa velkaa tässä määrin tulevien sukupolvien nimiin?

Arvoisa puhemies! Me kaikki tiedämme, että politiikan helpoin osuus on rahan jakaminen. Jokainen meistä pystyy helposti luettelemaan ison määrän hyviä, tärkeitä kohteita, joita olisi perusteltua rahoittaa ja jotka ansaitisivat lisää rahaa. Vastuullinen päätöksenteko edellyttää kuitenkin myös sen toisen puolen pohdintaa: Mistä nämä lisämenot rahoitetaan? Onko meillä varaa kaikkiin näihin lisämenoihin? [Jukka Mäkynen: Lainaahan ei tarvitse maksaa takaisin!] — Näin kuulemma.

Arvoisa puhemies! Tällä on haastettu kovasti kokoomusta, vaikka kyseessä ja käsitellyssä on hallituksen esitys, mutta toistettakoon vielä, että kokoomus esittää oman vaihtoehdonsa, niin kuin me olemme esittäneet joka vuosi. Tälläkin kertaa tulemme esittämään vastuullisen, kestävä vaihtoehdon, jossa otetaan hallitusta vähemmän velkaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Hoskonen, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Kemppi.

19.51 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Jokainen hallitus jää tietenkin historiaan. Kokoomuksen Kataisen hallitus otti velkaa finanssikriisin aikaan tätäkin enemmän. Sitä titteliä tuskin saamme tälle hallitukselle. Haluan kuitenkin jättää historian kirjoittamisen sitä tekeville ja keskittyä tulevaisuuteen, koska se on meidän kansanedustajien tärkein tehtävä. Haluan puhua vielä sähköstä ja lapsiperheköyhyydestä.

Energiaan kohdistuvat tuet ovat nimittäin isoin osa tätä pakettia. Sähkön tukkuhinta on noussut ennätyslukemiin, ja talven lämmityskausi paitsi haastaa sähkön saatavuutta myös nostaa sen hintaa entisestään. Sähkökriisi koskettaa jokaista suomalaista. Sähkökriisiin liittyvät toki esimerkiksi Fortumin mielestäni huonot valinnat, yhtiöiden puuttuvat vakuudet ja kohtuuttomat sähkönsiirtohinnot. Vaikka olen sitä mieltä, että sähköön liittyviä yhtiöitä olisi pitänyt johtaa voimakkaammin huoltovarmuuden kannalta ja pitää huolta riittävästä kansallisesta omistuksesta, isoin huoleni tässä keskustelussa on kuitenkin sähkön hinta. Tulevan talven hintalappu voi nimittäin olla monille suomalaisille pieni- mutta myös keskituloisille aivan liian kova. Siksi laskemme sähkön verotusta ja tuomme pienituloisille sähkölisän. Pyrimme hallitsemaan kustannusten nousun vaikutuksia suomalaisissa perheissä. Sähköntuotannossa vain omavaraisuus on riittävän turvallinen tavoite, ja siihen meidän tulisi yhdessä pyrkiä. Tavoitteenamme on, että Suomi tuottaa kaiken tarvittavan sähkön itse omavaraisesti ensi vaalikauden loppuun mennessä. Olin ajamassa tätä tavoitetta jo vuonna 2015, kun lanseerasimme puolueeni keskuudessa siitä merkittävän kampan-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

jan Keskustanuorten johdolla. Loppujen lopuksi investoiminen on ainoa keino laskea sähkön hintaa kestävästi. Siksi pyrimme tässä ensi vuoden budjetissa myös jouduttamaan tuntuvasti investointeja uusiutuvan energian tuotantoon. On mielestäni innostavaa ajatella, että ehkä jo vuoteen 2027 mennessä Suomen tuulivoimainvestoinnit ylittävät ydinvoiman tuottaman sähkön. On innostavaa ajatella, että muutoksia myös energian tuotannossa voidaan saada aikaan.

Kiitos hallitukselle myös, että se on ottanut lapsiperheköyhyyden tosissaan. Suomella ei ole varaa inflaation uhreihin. Köyhyysriskissä on Kelan mukaan 16 000 lapsiperhettä esimerkiksi inflaation myötä — noin 60 000 suomalaista. Vanhempien rahahuolet lisäävät riskiä lasten syrjäytymiseen, terveysongelmiin ja oppimisvaikeuksiin. Mielestäni tämä on yksi meidän yhteisistä haasteistamme. Toivon, että myös oppositio tukee näitä keinoja, mitä on esitetty lapsiperheköyhyyden poistamiseksi. Lähes puolessa köyhistä lapsiperheistä on töissäkäyviä huoltajia, mutta palkka ei vain yksinkertaisesti riitä elämiseen. Tilanne on tietenkin pahentunut inflaation myötä. Ylimääräinen lapsilisä joulukuussa, varhaiskasvatuserä maksujen alentaminen ja yksinhuoltajien lisä, esimerkiksi, helpottavat monen arkea. Elämisen kustannusten laskemiseksi esimerkiksi lääkekaton jäädytys nykytasolle on merkittävä päätös ja auttaa erittäin haavoittuvassa asemassa olevia. Poliisin määrärahalisäyksetkin liittyvät voimakkaasti lapsiperheköyhyyden poistamiseen, sillä poliisien määrällä on merkitystä lasten hyvinvoinnille.

Tämän budjetin isoin asia on ilman muuta se, mistä me olemme hirveän vähän puhuneet, eli tämä 22 miljardin euron siirto, määrärahasiirto, joka johtuu hyvinvointialueiden aloittamisesta tammikuussa. Ajattelen ja toivon, että tulevilla hyvinvointialueilla pystyttäisiin näkemään myös hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja sen investointivaikutukset erittäin selkeästi, ja toivotan siihen voimia jokaiselle hyvinvointialueelle. Toivon, että esimerkiksi lapsiperheköyhyys on yksi niistä ilmiöistä, joihin uusi hyvinvointimalli pystyy puuttumaan.

Ovatko nämä sellaisia budjettitoimia, jotka oppositio pystyy hyväksymään? Jos te ette tee sitä hallituksen vuoksi, niin toivon, että te tekisitte sen suomalaisten lasten vuoksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen, edustaja Marttinen poissa. — Nyt edustaja Multala.

19.56 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään pitkälti käyty keskustelua tietenkin ensi vuoden talousarviosta, puolueiden erilaisista vaihtoehdoista. Hallituspuolueet toki, kuten kuuluukin, puolustavat esittelemäänsä budjettia, mutta ehkä huolestuttavinta tässä keskustelussa on tietynlainen huolettomuus siitä, että velkaantuminen näyttää jatkuvan vuoteen 2026 näillä päätöksillä. Se huoli puuttui lähes tyystin näistä puheenvuoroista. Joitakin vastuullisiakin puheenvuoroja onneksi hallituspuolueidenkin riveistä kuultiin.

Keskustelua leimasi se, että monet hallituspuolueiden edustajat ja ehkä vielä leimallisemmin ministerit keskittyivät kysymään kokoomukselta meidän vaihtoehdoistamme. On todella hienoa, että kokoomuksen vaihtoehto kiinnostaa, ja me tulemme varmasti sen kerromaan yhtä yksityiskohtaisesti kuin aina aikaisemminkin.

Mutta se, mistä valitettavan vähän tänään on keskusteltu, on se, millä aikataululla ja millä keinoilla tulee Suomi saamaan oman taloutensa tasapainoon, sillä suunta on käännettävä. Joko me teemme sen itse tai toinen vaihtoehto on se, että Suomi törmää seinään ja selkää seinää vasten toteutamme sellaisia toimia, jotka sitten meille kerrotaan.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittelemä talousarvio vuodelle 2023 asettaa synkän kuvan maamme hallituksen tekemästä taloudenpidosta. Valtiovarainministeriön eilen julkistettu talouskatsaus toteaa olennaisia asioita julkisesta taloudesta ja sen tulevaisuudesta. Jos ei hallitus halua kuunnella meitä, kuunnelkaa teidän keskeisiä valmistelijoitanne, keskeisiä asiantuntijoitanne.

Julkisen taloudenpidon lähtökohta on, että tulot ja menot sovitetaan talouden suorituskyvyn asettamaan raamiin. Lisäksi julkisessa taloudessa pitää ylläpitää liikkumavaraa epäsuotuisamman kehityksen varalle eli niin sanotusti varautua kriiseihin. Taloudenpidon raami on ahdas, ja jatkuva velkaantuminen ja muiden vastuiden kasvu syövät liikkumavaraa raamin sisällä. Tämä siis käytännössä tarkoittaa sitä, että Suomen talouden kriisinsietokyky heikkenee jatkuvasti lisääntyvän velkaantumisen myötä.

Julkisen talouden kestävyysongelman juurisyy on, että taloutemme suorituskky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin, lakisääteisiin tai muihin. Me haluamme tarjota pohjoismaisten verrokkiemme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka taloutemme suorituskky on verrokkejamme heikompi. Tätä juurisyä ei pääse pakoon eikä se korjaannu itsestään. Luulisi näiden valtiovarainministeriön talouskatsauksen esipuheen sanojen viimeistään herättävän myös hallituspuolueet, erityisesti keskustan, sillä muistelen, että teidän kynnyskysymyksenne hallitukseen menemiselle olivat lähes samat kuin kokoomuksella. Nyt kuitenkin kaikki näistä kynnyskysymyksistä on vedetty viemäriin. [Hilkka Kemppi: Ei pidä paikkaansa! — Tuomas Kettunen: Ei pidä!] — Kyllä tämä pitää paikkansa.

Valitettavasti, arvoisa herra puhemies, ainoa asia, jota tässä talouskatsauksessa peräänkuulutettiin ja josta voidaan myös todeta, että valtiovarainministeri Saarikko on nyt tässä sanonut käynnistäneensä, on menokartoitus. Valitettavasti kuitenkin näyttää siltä, että hallitus on jättämässä kaiken menojen läpikäynnin ja niiden priorisoinnin sekä kaikki merkittävät taloutta vahvistavat rakenteelliset uudistukset seuraavan hallituksen tehtäväksi. Tässä unohtuu nyt vaan se, että mitä enemmän jätetään nyt tekemättä, sitä vaikeampaa on tulevan hallituksen työ. [Hilkka Kempin välihuuto] Ja hyvin todennäköisesti ainakin joku nykyisistä hallituspuolueista on myös tulevassa hallituksessa.

Hallitus ei voi mennä vain kriisien taakse piiloon. Jo ennen koronavuotta vuonna 2019 ensimmäistä budjettiaan tehdessään hallitus aloitti velkapohjaisen menolisäysten tien. Tämän hallituksen polku on jo hallitusohjelmassa rakennettu sen varaan, että kaikki hallituksen toteuttamat työllisyyspäätökset käytännössä maksaisivat nämä menolisäykset. Hallituksen omassa talouskestävyyden tiekartassa arvioitiin, että työllisyyspäätöksillä tulisi saada aikaan kahden miljardin tasapainotus julkiseen talouteen. No, valtiontalouden tutkimuskeskus on arvioinut, että hallituksen työllisyyspäätökset vahvistavat julkista taloutta parhaimmillaankin vain puoli miljardia euroa. Tämä siis tarkoittaa, että omilla päätöksillään hallitus on käytännössä aiheuttanut velkaantumista miljardikaupalla — ilman sotaa tai koronaa.

Arvoisa puhemies! Jatkan vielä myöhemmin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

20.01 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssämme on budjetti, joka keskittyy perusasioihin. Tarvitsemme turvaa epävarmalle ja kylmälle talvelle ja tulevaisuuteen. [Mikko Lundén: Turvetta!] Siihen on nyt etsitty keinoja — kiitos siitä puna-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

multahallituksen. Nyt satsataan suomalaisten pärjäämiseen, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen, ja tarjolla on ratkaisuja.

Kaikkien suomalaisten perustarpeet — ravinto, asunto, vaatetus, koulutus ja sairaanhoito — pitää kohtuullisin kustannuksin tyydyttää. Jos tässä epäonnistutaan, kansan luottamus poliittiseen järjestelmään kokonaisuudessaan voi saada pahoja säröjä.

Elämme haastavia aikoja, ja velkaakin on jouduttu ottamaan. Sillä on ollut painavat perusteet: kolme suurta ja odottamatonta kriisiä, jotka ovat vaatineet resursseja ja myös rahaa. Jaan kuitenkin yhteisen huolen talousnäköymistä ja valtionvelasta. Varsinkin julkinen talous pitää saada tasapainoon, mutta se vie aikaa, ja tulevien hallitusten ja eduskuntien pitää sitoutua tähän määrätietoisesti. Emme esimerkiksi tiedä, miten pitkään Venäjän hyökkäyssota jatkuu Ukrainassa. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset koettelevat koko maata, mutta erityisen rajusti tilanne koettelee itäistä Suomea. Siksi on oikeudenmukaista, että itäiselle Suomelle nyt kohdennetaan tukipaketti ja rakennetaan siltaa uudenlaiseen kasvuun.

Arvoisa puhemies! Suomalainen hyvinvointi syntyy maakunnissa. Kun huolehdimme myös itäisen Suomen elinvoimasta, kilpailukyvyistä, huolehdimme samalla koko Suomen elinvoimasta, kilpailukyvyistä, huoltovarmuudesta ja turvallisuudesta. [Mikko Lundén: Hienoa!] Siksi on oikeudenmukaista, että myös itäiselle Suomelle kohdennetaan tukea ja rakennetaan siltaa.

Matkailun kehittämisessä on katsottava uusiin suuntiin. Siksi itäisen Suomen matkailun kehittämiseen panostetaan nyt 7,5 miljoonalla eurolla. Itäisen Suomen upeita matkailukohteita tullaan viemään uusille markkinoille. Tämä on olennainen osa myös alueen elinvoimaa.

Itäisen Suomen tulevaisuudennäkymät ovat nyt tietynlaisessa murroksessa. Koko alueen yhteinen visiotyö tullaan aloittamaan, jotta itäiseen Suomeen saadaan luotua lisää elinvoimaa, työpaikkoja ja ennen kaikkea yrittäjyyttä.

Itäinen Suomi myös pidetään liikkeellä panostamalla yli 31 miljoonaa euroa ratahankkeisiin. Sujuvat yhteydet itäiseen Suomeen ja koko Suomeen ovat alueitten elinehtoa.

Arvoisa puhemies! Osaaminen on elinvoiman merkittävin edellytys. Itäisen Suomen yliopistojen ja korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään nyt ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan myös panostetaan. Osaavien työntekijöiden saaminen on kriittistä alueen yritysten sekä asukkaiden hyvinvoinnin kannalta.

Alueellinen opintolainahyvitys tulee nyt. Siitä olen tyytyväinen. Myös oma maakuntani Kainuu tulee olemaan kokonaisuudessaan tässä kokeilussa mukana. Tällä vahvistetaan alueellista vetovoimaa ja houkutellaan osaajia monilta aloilta kokeilemalla opintolainahyvityksen vaikuttavuutta. Sitä on useasta suunnasta nyt arvosteltu ja mielestäni aika perusteettomasti. Tämä on kokeiluluontoinen, jolla voi olla myös positiivisia vaikutuksia. [Sari Multala: Tai sitten ei!] Itäisessä Suomessa on nimittäin huutava pula osaajista, esimerkiksi opettajista, hoitajista ja lääkäreistä. Erityisesti Itä-Suomessa ihmiset ovat monin paikoin sairaampia, saattavat kuolla nuorempina ja lapset saavat huonompia Pisa-tuloksia kuin esimerkiksi Etelä-Suomessa. Ehkäpä se olisi sitten hyväksyttävää, että tätä tilannetta yritetään parantaa tällä kokeilulla.

Täällä salissa on myös väitetty — arvoisa puhemies, aika alkaa kyllä loppumaan, mutta nyt mennään vähän liikennepolitiikkaan — vahvasti esimerkiksi kokoomuksen suunnalta edustaja Heinosen suulla, ettei tiestöön olisi muka panostettu. Minä kummeksun näitä väitteitä, mitä tämän päivän aikana on täällä esitetty. Tällä hallituskaudella nimittäin perusväy-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

länpidon määrärahoja on korotettu vuositasolla 300 miljoonalla eurolla koko hallituskauden aikana. Nyt toki on suunnitelmissa leikata 15 miljoonalla eurolla perusväylänpidosta, mutta sehän nyt peruttiin, ja kustannusnousujen takia esitetään jopa 50 miljoonan lisärahoitusta — tämä on hyvä. Perusväylänpitoon on panostettu. Teiden korjaushankkeita on ympäri Suomen kehitetty, viety eteenpäin, ja se on näkynyt myös maakunnissa. Tiestön korjausvelka ei ihan heti lopu, mutta suunta on oikea.

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän väliin, kun puheenvuoroja on verraten vähän jäljellä, kerron, että vaikka tänään puheenvuorolista päättyisi ennen kymmentä, niin yleiskeskustelua ei päätetä, vaan sitä jatketaan huomenna, eli pakko ei ole tänään kymmeneen saakka kenenkään venyttää myöskään. [Naurua] En sitä epäillytkään, mutta ei tarvitse huolehtia siitä, että poissa olevat edustajatoverit eivät pääsisi puhumaan. He pääsevät kyllä seuraavina päivinä puhumaan. — Edustaja Satonen.

20.07 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Keskityn nyt vain tähän isoon kuvaan. Kyllä me ymmärrämme kokoomuksessa erittäin hyvin sen, että korona on aiheuttanut lisämenoja valtiolle ja erityisesti tämä Venäjän hyökkäyssota on aiheuttanut paljon lisämenoja ja tarvetta esimerkiksi puolustuspuolen hankintoihin. Kyllä me tämän käsitämme, ja me käsitämme myös sen, että tämä Venäjän hyökkäyssota ja energiahinnat ovat johtaneet erittäin korkeaan inflaatioon ja reaalipalkkojen alentumiseen, jolloin me ymmärrämme oikein hyvin sen, että esimerkiksi sähkön hinta on nyt sillä tasolla, että tässä tarvitaan poikkeuksellisia ratkaisuja, joilla myös sellaisia ihmisiä autetaan, jotka normaalisti eivät sosiaaliturvaa tarvitse, esimerkiksi keskituloisia, ja näin. Nämä ovat kaikki ihan perusteltuja toimia. Mutta me tiedämme myös sen, että toistakymmentä miljardia velkaa on otettu ihan muihin asioihin kuin näihin.

Arvoisa puhemies! Keskitynkin nyt tähän velkakysymykseen, koska se on mielestäni kaikkein olennaisin asia tässä budjetissa. Kaikkineen tässä budjetissa otetaan reilu kahdeksan miljardia euroa velkaa 80 miljardin budjettiin, eli se on kymmenen prosenttia. Ja jos sitä nyt sitten vertaa, mitä se kymmenen prosenttia on ja mitä se tarkoittaa, niin otetaan sellainen esimerkki, että kun lapset syövät koulussa aterian päivässä, niin joka toinen viikko yksi ateria syödään velaksi. Silloin kannattaa syödä hyvin, koska se lasku tulee aikuisena maksettavaksi.

Erityisen outoa tässä velkaantumisessa on se, että hallitus ei mielestäni ole edes pyrkinyt tätä velkaantumista tosissaan kitkemään. Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Jouko Vilmunen toteaa: ”Hallitus ei kanna mitään huolta siitä, että velan kasvu jatkuu, taakkaa vain siirretään tulevien sukupolvien maksettavaksi.” Hallitus ei ole millään tavalla reagoinut esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvoston, valtiovarainministeriön tai Etlan varoituksiin, vain muutamia tahoja mainitakseni. Ilmeisesti oli niin — korjatkaa, hallituspuolueiden edustajat, jos olen väärässä — että kun tätä budjettia nyt tehtiin — kehyksistähän jo aiemmin luovuttiin, kuten täällä hyvin kerrottiin aiemmin — niin ilmeisesti ei käyty edes keskustelua siitä, olisiko näitä lisämenoja korvaamaan löydetty säästöjä. Ilmeisesti tällaista keskustelua ei edes käyty. Ja jos näin on, niin se kuvaa kyllä hyvin välinpitämättömyyden asennetta sen suhteen, miten tätä Suomen taloutta hoidetaan.

Ja miksi tämä on niin tärkeä asia? Etlä ennustaa ensi vuodelle bkt:n kasvua tasan nolla, valtiovarainministeriön talousennusteen mukaan kestävyysvaje on yhdeksän miljardia. Täällä paljon hallituspuolueiden taholta kehuttu työllisyysaste on 73,8. Mutta jos kestä-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

vyysvaje on yhdeksän miljardia ja noin yksi prosenttiyksikkö työllisyysasteeseen tarkoittaa miljardia julkiseen talouteen, niin edes 80 prosentin työllisyysasteella ei pidetä tätä laivaa vielä pinnalla. Ja tämä 80 prosenttia on aika kova tavoite. Työllisyysasteen kohottamiseksi pitäisi ottaa ihan välittömästi käyttöön se, mitä kokoomus on esittänyt ja mitä Etlä on esittänyt, tämä ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen ja lyhentäminen, jotta me saataisiin nopeammin ne avoimet työpaikat täyttymään ja sitä kautta edes hiukan paikattua tätä talousvajetta.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi: Se olennainen kysymys on se, onko Suomi Pohjoismaa vielä tulevaisuudessa. Me tiedetään — Norjaan nyt ei kannata verrata, kun öljyä pulpuaa — että Ruotsin ja Tanskan talous on kestäväällä pohjalla, vaikka nekin ovat kohdanneet koronan ja nekin ovat kohdanneet energian hinnannousun. Mutta meidän taloutemme ei ole kestäväällä pohjalla, ja ensi keväänä on se valinnan hetki, haluavatko suomalaiset valita sellaisen hallituksen, joka sitoutuu tekemällä koviakin toimia siihen, että myös seuraavat sukupolvet saavat nauttia tästä pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta ja niin, että sen talous on vakaalla pohjalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

20.12 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Esko Aho kirjoitti tai ehkä hänestä kirjoitettiin kirja ”Mustien joutsenten vuosi”. Se oli vuosi 1991. Silloin oikeastaan kaikki ne ongelmat, mitkä saattoivat langeta kansakunnan ylle, lankesivat. Nyt me elämme sellaisessa tilanteessa, että mustia joutsenia lentää tuolla Suomen horisontissa taivaalla useampia yhtä aikaa. On koronan uusiutumisen tai uuden aallon vaara olemassa. Sota on päällä, ja on mahdollista, että se voi laajentua. Sitten on tämä energiakriisi, joka voi jatkua ja pahentua, meillä omana Fortum-Uniper-kysymys, joka saattaa olla yksi musta joutsen. Ja ainakin inflaatio on tällä hetkellä jo sellainen, että se luo synkän varjon tulevaisuuden ylle. Varmasti näitä löytyy yhä enemmänkin. En halua niitä etsiskellä tämän enempää, mutta totean, että tällaisia näkymiä meillä tässä on, ja kysyn: miten Marinin hallitus on näihin varautunut?

No sen verran voin sanoa, että valtiovarainministeri Saarikko oli aamupäivällä valtiovarainvaliokunnassa esittelemässä tätä budjettia ja hän totesi, että näihin ei ole varauduttu. Ymmärrän sen, että kaikkiin mahdollisiin synkimpiin tapahtumiin, onnettomuuksiin ja muihin, joita voi tapahtua, ei voi varautua etukäteen kovinkaan pitkälle, mutta tämä inflaatiokysymys on sellainen, joka on ja luo hyvin erikoisen varjon talouden ylle tällä hetkellä. Se liikkuu tuolla kahdeksan prosentin luokassa, ja ensi vuodelle ennuste taisi olla kuuden ja puolen vaiheilla ja siitä eteenpäinkin vielä saattaa olla, emme tiedä, minkäkokoinen se on. Tällä hetkellä se kuitenkin nostaa ja on nostanut kaikkia meidän arkisen elämämme välttämättömyyksiä, tai ei inflaatio ole nostanut, vaan hinnat ovat nousseet, ja sen myötä inflaatio on sitten noussut uusiin lukemiin. Tätä kun ajatellaan, niin nyt tällä hetkellä se on ollut kustannusinflaatiota, joka iskee kyllä erittäin raskaasti tavallisiin kotitalouksiin. Yksi tai useampikin tekijä, jotka ovat sellaisia, jotka kaikkia koskevat, on ruoka, koska ihmiset syövät joka päivä. Toinen on asumiskustannukset, koska tässä kylmässä pohjoisessa maassa jokaisen pitää jossakin asua. Ja kolmas on liikkuminen, liikenne, jota likipitään meidän kaikkien myös pitää välttämättä harrastaa päivittäin. Nämä kaikki perusasiat ovat kallistuneet merkittävästi tänä vuonna. Lisäksi korot ovat nousseet, ja ne, joilla on paljon velkaa, ovat sen tähden yhä suuremmassa ahdingossa.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Voidaanko näihin jotenkin varautua? Mielestäni hallitus ei ole riittävästi varautunut näihin. Vain energiapuolella on varauksia, mutta myös sosiaalipuolella joudutaan sen tosiasian eteen varmasti uusilla hyvinvointialueilla, että pitää tukea kotitalouksia paljon enemmän kuin tähän asti. Ne ovat yhteiskunnan menoja, Kansaneläkelaitoksen menoja ja sitten hyvinvointialueiden menoja ensi vuoden puolella.

Tähän sote-uudistukseen liittyen ministeri Saarikko totesikin, että tämä 22 miljardia tässä budjetissa pitää riittää sote-alueille rahoitukseksi ensi vuonna. Hän totesi, että tämä hallitus ei tule antamaan tähän määrärahaan lisäystä, vaan se on seuraavan hallituksen murhe, ja se on ehkä jopa puolitoista miljardia, jos aiotaan nykyisen lainsäädännön takaamat etuudet ja perustuslaillinen tilanne turvata tässä maassa.

Eli nämä inflaatioon ja sitten sote-uudistukseen liittyvät kustannukset on syytä valio-kunnissa nyt kyllä tarkkaan harkita ja katsoa, ja sen pohjalta joudumme toteamaan, että ehkäpä se ensi vuoden velanoton määrä onkin sitten toistakymmentä miljardia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen.

20.18 Jukka Mäkyinen ps: Arvoisa herra puhemies! Olen ymmärtänyt, että voidaan keskustella kaikista tämän päivän pykälistä. [Puhemies: Kyllä!] — Kiitos.

Kysymyksessä on hallituksen esitys eduskunnalle 133/2022 digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi. Ministerityöryhmä hyväksyi kesäkuussa päälinjat digitaalista henkilöllisyyttä ja henkilötunnuksen uudistusta koskevista esityksistä, joita nyt käsitellään. Kyse on siis mobiilisovelluksista, joilla poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto voivat varmistaa henkilöllisyytemme. Tämä on se esityksen pääasiallinen sisältö lyhykäisyydessään. Tarkoitus on tietenkin sujuvoittaa ja helpottaa arkea, mutta sitten tässä on muutamia arveluttavia seikkoja, joita haluan tuoda esiin ennen kuin laki lyödään lukkoon.

Ensin voidaan kysyä, ollaanko tässä aivan turhan luottavaisia teknologiaan. Kun tämänkaltaisia tunnistautumisjärjestelmiä kehitetään, kehittääkö sen kansallinen viranomainen vai esimerkiksi kansainvälinen yhtiö? Tämä sovellus täytyy siis ladata älylaitteeseen eli puhelimeen, läppäriin tai tablettiin. Nämä ovat pakostakin ulkomaalaisten valmistajien laitteita. Miten ihmeessä voidaan taata se, etteivät laitteet välitä tietoja ulos tahattomasti tai kenties jopa tahallisesti? Miten esimerkiksi varmistetaan se, kun joku on ostanut älylaitteen suoraan Kiinasta, ettei siellä ole haitta- tai vakoiluohjelmia esiasennettuina? Vaarana siis on, että henkilökohtaiset tietomme joutuvat väärin käsiin.

Monet ovat huolissaan myös siitä, että digitaalinen henkilökortti tulee osaksi niin sanottua digitaalista lompakkoa, johon laitetaan pikkuhiljaa kaikkea sitä, mitä lompakossa yleensäkin on: luottokortti, henkilökortti, Kela-kortti tai muita henkilökohtaisia kortteja, kuten esimerkiksi rokotuspassi tai Omakannan terveystiedot. Voidaanko tulevaisuudessa uuden pandemian aikana evätä henkilöltä tiettyjä palveluita, jos rokotuspassi on puutteellinen? Hurjimmissa skenaarioissa onkin heitetty, että kulkuvälineeseen ei pääse tai kaupan kassalla ei voikaan maksaa, jos puuttuu joku senhetkinen pandemiarokote.

Entä jos puhelin tai älylaite katoaa tai rikkoutuu? Miten varmistetaan tietoturva tässä tapauksessa?

Monet, jotka ovat matkustaneet USA:han, ovat huomanneet, että rajatarkastuksessa viranomaiset tietävät meistä todellakin paljon. Yhdysvaltalaiset digijätit ja niiden ties mitkä kumppaniyritykset ja valtiolliset toimijat tietävät meistä jo monin verroin enemmän ja hen-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kilökohtaisempia asioita kuin valtio. Mille kaikille tahoille nämä tiedot leviävät ja mihin tietoja käytetään?

Arvoisa puhemies! Toivotaan, että tämä digiuudistus toimii kunniallisesti ja sitä käytetään helpottamaan arkea eikä sitä laajenneta keräämään meistä sellaisia tietoja, joita voidaan käyttää hyväksi ja väärin tai jopa rikollisiin tarkoituksiin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lundén.

20.22 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tahdon tähän loppuun sanoa ihan lyhyesti, että minä olen — ja luulisin, että jokainen muukin on tässä maassa — huolissani elintarvikeketjumme tilasta. Esimerkiksi lannoitteiden hinnat ovat nyt kolmessa neljässä vuodessa vähintään viisinkertaistuneet, sika- ja siipikarjatuotteisiin on tulossa todennäköisesti jopa 30—40 pinnan korotus. Kuten mainitsin, kannan tosi suurta huolta tästä elintarvikeketjun tilanteesta, enkä hirveästi liioittele, kun sanon, että pelkään, että meidän ketjumme on romahtamassa. Kun lannoitteiden hinta on nyt huipussaan, puupelletti on kortilla, kaikki energia on käsittämättömän korkealla hinnalla, jokainen ymmärtää tilanteen.

Kerron vielä helpon laskutoimituksen: Jos tuotantopanokset pysyvät nykytasolla, viljelijän pitää saada viisikymppiä enemmän viljatonnista kuin mikä on tämänhetkinen hintataso päästäkseen nollatulokseen. Se tarkoittaa esimerkiksi kananmunalle vähintään 10 sentin korotusta johtuen viljan hinnasta, koska rehukustannus nousee. Elintarviketeollisuuden ja kaupan kulujen nousun vuoksi kuluttajahinnan pitää nousta kananmunissa vähintään 20—30 senttiä. Koko elintarvikeketjun kannattavuus on niin huono, että kustannukset valitettavasti maksaa loppupeleissä kuluttaja.

Loppuun tahdon sanoa: Mitä hallitus tekee sille, millä me tulevaisuudessa ruokitaan Suomen kansa ja pidetään Suomen kansan kodit lämpiminä? Oletteko esimerkiksi harkinneet ruoan alvin alentamista? Näihin ei valitettavasti tästä kirjasta löytynyt vastausta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

20.24 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Täällä äsken joku kollega puhui mustista joutsenista, ja tulevaisuuden tutkimusta opiskelleena futuristina tämä termi herätti mielenkiintoni. Mustista joutsenistahan puhutaan silloin, kun on kysymys tapahtumista, jotka ovat täysin yllättäviä, epätodennäköisiä, erittäin epätodennäköisiä, sellaisia tapahtumia, jotka ovat erittäin vaikeasti jos ollenkaan ennakoitavissa tai ennustettavissa. Tässä on useissa eri puheenvuoroissa viitattu päällämme nyt tällä kaudella olleisiin kriiseihin. Oikeastaan mikään näistä kriiseistä ei ole suoranainen musta joutsen.

Jos ajatellaan vaikka koronakriisiä, niin globaali pandemia on ollut sellainen skenaario, jota on osattu odottaa tulevaksi ennemmin tai myöhemmin. Se ei ole ollut erittäin epätodennäköinen tapahtuma, johon ei olisi voitu ennakoida. Kukaan ei tietenkään tiennyt täsmälleen, koska pandemia meihin iskee ja minkälaiset vaikutukset sillä tulisi olemaan, mutta musta joutsen korona ei ollut.

Myöskään tämä Venäjän aloittama brutaali hyökkäyssota ei ole määritelmällisesti musta joutsen, koska se oli jatkumoa sille toiminnalle, jota Venäjä oli jo vuosia käyttänyt, joista viimeisin esimerkki oli Krim ja esimerkiksi Georgia aikaisemmin.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Myöskään tämä energiakriisi ei ole musta joutsen, koska meillä on ollut nähtävillä tämä vahva riippuvuus nimenomaan venäläisestä fossiilienergiasta, ja on ollut ennakoitavissa, että se saattaa aiheuttaa meille ongelmia.

Myöskään tämä nyt edessämme hämmäyttävä talouden kriisi ei ole musta joutsen. Pikeminkin aivan täysin päinvastoin, nimittäin ne talouden haasteet, meidän rakenteelliset, krooniset haasteet, joita Suomessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa on, ovat olleet hyvin pitkään tiedossa, ja silti ne ovat edelleen ratkaisematta.

Jo aikaisemmin lukuisten mainittujen haasteiden lisäksi haluaisin nyt kiinnittää huomion yhteen aivan keskeiseen asiaan, nimittäin työvoimapulaan. Työvoimapula on aivan keskeinen kasvumme este tällä hetkellä Suomessa, ja tällä hetkellä Suomessa työvoimapula on suurempi kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Työikäisten määrä vähenee samalla, ja samaan aikaan meillä on kasvavat valtionvelan korkomenot, kuten useaan kertaan mainittu, ja meillä ei ole näköpiirissä oikein minkäänlaista kasvua. Meillä on korkea inflaatio ja heikot kasvunäkymät. Lisäksi meillä on erittäin kireät työmarkkinat verrattuna moniin muihin verrokkimaihin. Ja kaikki tämä huomioon ottaen hallitus kuitenkin jatkaa elvytystä, lisäelvytystä, näissä olosuhteissa, näissä reunaehdoissa. Vaarana on, että hallitus toimilaan myös ruokkii inflaatiota entisestään.

Tähän työvoimapulaan meidän on aivan kriittistä ja välttämätöntä löytää ratkaisuja. Se on meidän tulevaisuuden kestävyysme keskeisiä tekijöitä. Me tarvitsemme lisää työvoimaa. Me tarvitsemme lisää ihmisiä tänne tekemään työtä. Tämänhetkinen yhtälö on aivan mahdoton. [Arto Pirttilahti: Mikä on esitys ratkaisuksi?]

Me tarvitsemme joustavuutta työmarkkinoille. Meidän pitää kehittää työmarkkinoiden toimivuutta. Esimerkiksi tämä paikallinen sopiminen, jota kokoomus on vuosia ehdottanut ja toivonut, on yksi ratkaisu siihen, että ihmiset voivat paikallisesti paremmin sopia muun muassa työehdoistaan ja palkoistaan. Etla on kertonut meille, että mitä paikallisempi se työehdoista sopiminen on, sitä korkeammat myöskin ne palkat ovat, eli tämä hyödyttäisi myös sitä palkansaajapuolta. [Arto Pirttilahden välihuuto] Mutta työmarkkinauudistuksia me tarvitsemme, me tarvitsemme lisää työvoimaa ja me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

20.29 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kuluva vuoden talousarvion puolustusministeriön menoihin on budjetoitu 5,1 miljardia euroa. Ensi vuonna määrärahat kasvavat merkittävästi, 6,1 miljardiin euroon, vallitsevan turvallisuuspoliittisen tilanteen johdosta.

Perussuomalaiset kannattavat merkittävää panostusta puolustukseen. Suomen täytyy tukea erityisesti puolustusmenoissa hankintalinjaa, jossa kotimaista tuotantoa suositaan aina, kun se on vain mahdollista. Tämä on Suomen puolustusteollisuudessa myös merkittävä työllisyystekijä, ja kotimaiset hankinnat tukevat huoltovarmuutta, sillä kriisiaikoina Euroopan maiden hamstratessa taistelu- ja suojatarvikkeita saatavuus ulkomailta voi heikentyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

20.30 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tänään keskustelusta tulee varmasti aika kaksijakoinen kuva. Hallituspuolueet kehuvat sitä, kuinka hienoa on, että siihen ja tähän ja

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

tuohon laitetaan nyt rahaa, kun taas oppositio arvostelee sitä, että velkaantumiskehitykselle ei näy tulevan loppua. Kuten tuossa aiemmassakin puheenvuorossani jo totesin, on valitettavan todennäköistä — tai itse asiassa hyväkin, että on todennäköistä — että nykyisistä hallituspuolueista jotkut mahdollisesti tulevassakin hallituksessa istuvat. Sen vuoksi, arvoisa puhemies, näkisin äärimmäisen tärkeäksi, että tässä salissa käytäisiin keskustelua myös siitä, millä aikataululla ja millä keinoilla Suomen valtiontalous joskus saadaan tasapainoon. Nyt tätä keskustelua leimaavat ehkä enemmänkin kysymykset kokoomukselle, miten me sen tekisimme, ja me toki tulemme oman vastauksemme tähän antamaan vaihtoehtobudjettimme myötä.

Arvoisa puhemies! Täällä on kovasti keuhutettu sitä, kuinka kovasti hallitus on uurastanut työllisyystoimien parissa. Valitettavasti totuus on kuitenkin se, että hallitus on käytännössä laskenut jo ennen koronaa ja ennen sotaa talouskehityksen sen varaan, että hallituksen tekemät työllisyystoimet vahvistaisivat julkista taloutta kahdella miljardilla eurolla. No, Valtiontalouden tarkastusvirasto on arvioinut, että parhaimmillaankin hallituksen tekemät työllisyystoimet vahvistavat julkista taloutta puoli miljardia euroa. Miksi hallitus ei siis tehnyt budjettiriihessä uusia päätöksiä työllisyyden vahvistamiseksi siten, että julkinenkin talous vahvistuisi? Ja miksi edes valtiovarainministeri Saarikko ei esittänyt uusia keinoja, vaikka on valtion ylimmän tarkastusviranomaisen toimesta todettu, ettei hallitus ole pääsemässä lähellekään tavoitettaan?

Arvoisa puhemies! Muutama sana myös niistä asioista, mitkä ovat hyviä ja mitä ehkä voisi tehdä vielä lisää.

Kokoomus on jokaisessa vaihtoehtobudjetissaan tähän mennessä osoittanut, että on mahdollista samanaikaisesti panostaa enemmän rahaa koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen, keventää veroja ja silti vähentää velkaantumista. Näin tulemme tekemään myös tulevassa vaihtoehtobudjetissamme.

Hallitus esittää tulevassa talousarviossaan, että vuodelle 2023 koulutukseen eli perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen suunnattu tasa-arvorahoitus — tuki, jolla on tuettu erityisesti haasteellisempien alueiden kouluja, pienennetty ryhmäkokoja, lisätty opettajien määrää ja tuen määrää näissä kouluissa, jotka toimivat erityisesti haasteellisimmilla alueilla — on ensi vuodelle romahtamassa. Tänä vuonna tätä tukea on jaettu 140 miljoonaa, ensi vuodelle sitä on budjettiin 15 miljoonaa. Se tarkoittaa pelkästään Vantaan kaupungissa satoja opettajia vähemmän ensi vuonna, jos tähän ei eduskuntakäsittelyssä tule minkäänlaisia muutosta.

Arvoisa puhemies! Kun täällä hallitus puhuu arvovalinnoista, niitä ei kuitenkaan ole kyetty tekemään edes koulutuksen hyväksi. Toki täytyy se tunnustaa, että hyviäkin asioita koulutuksen saralla tapahtuu. Esimerkiksi tämä t&k-paketti, josta eduskunta on päässyt yhteisymmärrykseen, on nyt sellaisenaan myös tähän talousarvioon viety. Samoin ammatillisen koulutuksen pätkärahoista osa ollaan nyt vakinaistamassa tässä talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti tulevien päivien aikana väittelyn lisäksi saamme joitakin vastauksia ainakin joiltakin hallituspuolueilta siihen, mikä olisi hallituksen vastaus ja aikataulu siihen, milloin näkisimme taas sen vuoden, kun Suomessa julkinen talous olisi tasapainossa. Kukaan meistä ei haluaisi joutua tilanteeseen, jossa joudumme valitsemaan niin sanotusti ruton ja koleran välillä ja tekemään niitä vaikeita päätöksiä leikkauksista, mutta tällä menolla valitettavasti niitäkin on roppakaupalla tulevan hallituksen edessä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pirttilahti.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

20.35 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu valtionvelasta ja julkisesta velasta, ja tämän valtionvelan päälle meidän täytyy laittaa sitten julkisyhteisöjen ja kuntien velka, jotta päästään julkiseen velkaan. Täällä muistutukseksi vain, että 2011—2015 sinipunahallituksen aikana, Stubbin ja Kataisen hallituksen aikana, julkinen velka kasvoi 46 miljardia, [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] 130 miljoonaa päälle, Sipilän hallituksen aikana 17 miljardia, ja tässä vaiheessa, kun tämä on kvartaali ykkönen vuonna 2022, täällä on Marinin hallituksella 26 miljardia. Todennäköisesti se tulee sitten hieman nousemaan. Mutta olisi ihan mielenkiintoista tosiaan sinipunahallituksen kokoomukselta kysyä, miten tämä velka tuli silloin otettua ja miten tätäkin meinataan sitten hoitaa. Se on tuplaantunut siinä ajassa.

Tähän muuhun kokonaisuuteen todellakin nykyhallituskin tulee ottamaan velkaa. Valtionvelka tulee kasvamaan — puhutaan nyt pelkästään valtionvelasta — 156 miljardiin euroon. Toki iso osa tästä tulee vielä näihin meidän kriisiasioihin, mutta hyvinvointialueidenkin rahoitus tulee tähän vielä mukaan, eli kaikkien meidän budjetti kasvaa 80,5 miljardiin.

Huoli minulla on tietenkin hyvinvointialueitten rahoituksesta, ja kyllä meidän valtiovarainministerin viesti oli selvä kunnille ja uusille hyvinvointialueille, että tulee kyllä pyrkiä elämään rahojensa mukaisesti eikä valtio ole näitä kaikkia asioita korvaamassa, mitä siellä keksitään. Tämä oli selvä viesti. Tämä tietää kyllä kunnille ja hyvinvointialueille aika kovaakin kuuria, kun katsotaan, mitä nämä tämänhetkiset taloudelliset tavoitteet siellä ovat. Mutta toivon sydämestäni, että sote-alueet lähtevät hyvin käyntiin ja tämä sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta saadaan niille urille, mitä ajatellaan.

Itse ajattelen kanssa, että olisi hyvä, jos olisi ollut niitä kannustimia vielä tämän kustannustason leikkaukseen, mitä edellisen hallituksen sote-uudistuksessa oli, mutta toivotaan, että ne edes jollain henkiselällä tasolla sitten tässä nyky-sotessa tulevat toteutumaan.

Täältä oltiin huolissaan, edustaja Lundén otti esille maatalouden ahdingon. Se on ihan relevantti asia. Siellä on koko viime vuosi sitä asiaa pohdittu, ja varsinkin lannoitehintojen ja polttoainehintojen nousu on ollut merkittävä. Yksi asia tuohon edustaja Lundénin esitykseen, että kananmunaan olisi tarvinnut 10 senttiä lisää: oikeasti tarvitsee 20 senttiä sille tuottajalle lisää, että päästään näihin tuotantokustannuksiin edes jollain tasolla, saatikka sitten että päästään lyhentämään niitä velkoja, mitä näillä meidän kananmunantuottajilla on. Eli millä tavalla me saadaan nämä eri maatalouden haarojen ja tuotteiden kustannukset teollisuuden hintoihin, ja millä tavalla ne tietenkin väkisinkin nousevat sieltä kuluttajahintoihin?

Mitkä ne välineet sitten ovat vaikuttaa markkinoihin? Maa- ja metsätalousministeriössä tietenkin tämän hallituksen aikana annettiin 300 miljoonan maatalouden kehittämisspaketti siinä toivossa, että myös markkinat ja teollisuus tulisivat mukaan näihin asioihin, mutta jos ei näin rupea toteutumaan, niin siellä on myös sitten markkinalainsäädäntöön puututtava ja katsottava sitä kautta, millä tavalla mahdollistetaan kotimainen ja omavarainen maatalous vielä jatkossakin.

Pitää myös huomioida se, että EU-lainsäädäntö on maataloudessa aika tiukka ja nämä EU-rahoitukset siellä hyvin johtavat. Meillä on liikkuvia osia tässä omassa tuessa ehkä ainoastaan näiden kotimaisten tukien vaikutus.

Talouteen vaikuttavat myös metsätalouden puolella vielä nämä EU:n tulevat, ensi vuonakin käsitellyssä olevat asiat, ja se ei näy tässä meidän kirjassa, mutta olen kyllä hyvin huolissani näistä EU:n tulevista asioista.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

Edustaja Sirén otti hyvin esille nämä mustat joutsenet, ja näistä olen ihan samaa mieltä, että ne ovat yllättäviä ja ne tulevat, jos ne tulevat. Pitäisi enemmän puhua mustista norsuisista eli sellaisista, mitkä ovat tässä tilassa ja mitkä me tunnistamme ja mitä me voidaan niitten eteen tehdä. Mielestäni tämä valtionvelka on yksi semmoinen asia, että meidän pitäisi tämän kimpussa kaikkien yhteisesti, parlamentaarisesti pohtia, millä tavalla tullaan tämä tulevaisuudessa hoitamaan [Saara-Sofia Sirén: Kyllä!] ja tekemään siitä parlamentaarinen, yhteinen esitys, kuten oli esimerkiksi tki-menoissa tai yhtä lailla meillä oli näissä Liikenne 12 -asioissa.

Positiivinen asia todellakin kasvuun ja kehitykseen on tki-rahoitus ja siihen olevat vähennykset, ja toivon, että me saamme sen järjestelmän tki-työryhmässä tehtyä siten, että se palvelee hyvin pk-sektorin yrityksiä, palvelee hyvin yliopistotoimintaa ja sitä kaikkea yksityisen ja julkisen yhteistyötä, niin että me saadaan lisää vientiä ja lisää toimeliaisuutta ja lisää työpaikkoja Suomeen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

20.41 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Lundén käytti tärkeän puheenvuoron. Hän toi esille ruokahuollon ja myös maatalouden tilan. Siitä olen tyytyväinen, että tässä budjettikirjassa on nyt 240 miljoonan paketti ruoantuotannon tukemiseen, mutta tähän ei varmasti tule riittämään. Tarvitaan vielä lisätoimenpiteitä, ja haluan vielä tässäkin puheenvuorossani korostaa sitä, että myös kauppa ja teollisuus, sieltä yhteiskuntavastuuta omaavat toimijat, ottakaa tosissaan tämä tilanne, tulkaa vastaan suomalaista viljelijää, pidetään huoli, että viljelijät saavat asianmukaisen korvauksen tehdystä työstä ja siitä tuotannosta, että meillä tässä maassa huoltovarmuus, ruokahuolto, ruokaturva säilyvät. Se on kotimaisen ruoantuotannon ansiota.

Puhemies! Tässä on nyt puhuttu tästä valtion velkaantumisesta. Edustaja Pirttilahti toi ansiokkaasti esille, että aikaisemmatkin hallitukset ovat velkaa ottaneet julkisen talouden suuntaan. Julkisen velan lisäys kaudella 2011—2015 Kataisen pääministerivastuuaikana oli 46 miljardia euroa. Ja totta kai jokainen hallitus näköjään nyt on velkaa ottanut ja viimeisten vuosien ja vuosikymmenen aikana on velaksi eletty, mutta nyt pitää olla ratkaisukeskeisyyttä myös näin ilta-aikaan tässä salissa ja etsiä niitä ratkaisuja, kuinka näitä velkoja maksetaan sitten takaisin. Sehän tulee työllisyyden kautta. Edustaja Sirén ansiokkaasti toi esille sen, että tarvitaan osaavia tekijöitä. Kokoomuksella on myös vaihtoehtobudjeteissaan ollut esityksiä. Yksi esitys kokoomuksen suunnalta on ollut melko kallis, nimittäin olette vaatineet ansiotuloerotuksen keventämistä 800 miljoonalla eurolla. On laskettu, että se toisi 6 000 työpaikkaa lisää. Minun mielestäni se on aika iso hintalappu 6 000 työpaikalle. Mutta työllisyyden lisäksi tarvitaan teollisuutta, tarvitaan eritoten vientiteollisuutta, ja siitä olen tyytyväinen, että tällä hallituskaudella yksi tärkeä tavoite elikkä teollisuuden sähkövero on saatu sinne EU:n sallimaan minimiin, mitä kautta ollaan sitten saatu kilpailukykyä suomalaiselle teollisuudelle, eritoten vientiteollisuudelle, jolla me tulemme saamaan kansantalouteen niitä kaivattuja lisäeuroja, millä me maksamme tätä otettua velkaa takaisin. Olen myös siitä tyytyväinen, että teollisuuden suunnalla, kun tässä maassa aika paljon tuotteita liikkuu kumipyörillä ja tämä ammattidiesel on raskaalle liikenteelle ja raskaan kuljetuksen yrittäjien suuntaan todella tärkeä, nyt sitä viedään eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

20.44 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Talouden tasapainottaminen olisi äärimmäisen tärkeä toimi tässä vaiheessa, ja olisi pitänyt tehdä jo ajat sitten toimenpiteitä sen suhteen. Jos katsotaan nyt tätä keltaista kirjaa, niin yllättävän paljon saadaan mahdutettua tähän velkaa, miljardikaupalla. Tämä sisältää todella paljon velkaa, mutta hyvin vähän leikkauksia, pienen pieniä leikkauksia, ja ne ovat aika yllättävistä kohdista otettuja.

Minä otan yhden esimerkin, 4H-toiminta, jonka budjetista on nyt höylätty 300 000 pois. Minä hämmästelen tällaisia pikku, pikku leikkauksia lapsilta ja nuorilta. [Ari Koponen: Ennaltaehkäisevää!] 4H-toiminta on äärimmäisen tärkeää toimintaa. Minä voin antaa teille pienen muistutuksen sinne keskustaan, jos on päässyt unohtumaan tällainen järjestö. Se on erittäin merkittävää lasten ja nuorten harrastustoimintaa sekä työllistämistä ja yrittäjyyttä edistävä järjestö, jonka toimintaan osallistui vuonna 21 yli 150 000 lasta ja nuorta. Ja jos nyt tulisi tämä 300 000:n leikkaus, mikä tarkoittaa seitsemän prosenttia tuosta budjetista, niin pelkästään tästä 4H-järjestön mahdollistamasta palkkatulosta, mikä tulee nuorille yrittäjille — se palkkatulo on itse asiassa 6,1 miljoonaa — tippuisi yli 400 000 euroa ja työllistettyjen nuorten ja 4H-yrittäjien määrä tippuisi liki 600 nuorella ja veisi edullisen harrastustoiminnan 3 000 lapselta. Mieltikääpä nyt näitten tällöisten pienten leikkausten vaikutuksia. Mitenkä te keskustassa tällöistä oikein voitte tehdä? Miten te voitte olla tällöisten leikkausten takana? Minä en voi tätä ymmärtää [Tuomas Kettusen välihuuto] millään tavalla varsinkaan tällöisenä aikana, jolloinka meillä on ihan selkeästi lapsilla ja nuorilla hyvin suuria vaikeuksia syrjäytymisen suhteen, mielenterveysongelmien suhteen ja elämässä pärjäämisen suhteen ylipäätään. Täällä tehdään tällöisiä leikkauksia, kun samalla otetaan miljardiluokan lisävelkaa. Täysin käsittämätöntä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

20.47 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Voin tässä tuoreeltaan edustaja Kilpeä lohduttaa sillä, että näin on suunnilleen joka vuosi tehty, että tässä budjettikirjassa 4H-yhdistykseen rahoitusta on annettu paljon vähemmän kuin mitä edellisessä vuonna, mutta siellä on myös momentti, taikka ei täällä kirjassa vaan yleensä — jaa, on siellä kirjassakin se mainittu — tuo niin sanottu jakovara eli ne kuuluisat joululahjarahat. Hallitus tietää sen, että 4H-toiminta on hallitusryhmiä sydäntä lähellä, ja niin sitten joululahjaroista siinä valtiovarainvaliokunnan loppupuristuksessa joulukuun alussa 4H saa sen, mitä ennenkin, ja ehkä vähän enemmänkin. Tämä on ihan taktinen veto hallitukselta ja ollut aina ainakin sen ajan, kun itse olen valtiovarainvaliokunnassa ollut, nyt seitsemän vuotta. No se siitä, mutta katsotaan, että se tulee nyt sitten hoidetuksi.

Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossa pohdin tuota inflaatiokysymystä, ja on selvä, että inflaatiota vastaan pitää taistella. Sitä taistelua tietysti johtaa Euroopan keskuspankki, ja se keino on lähinnä korkotason nostaminen, ja näin on nyt tapahtunut. Kun korkoa nostetaan, niin tietysti se painaa inflaatiota alemmaksi, mutta samalla se nostaa lainakustannuksia ja kaikki velkaiset joutuvat sen inflaation alas painamisen maksajiksi. Nyt tämä inflaatio on todella, niin kuin totesin, kustannuspuolella eli pitkälti johtuu energiasta, myös kyllä muustakin, tietysti ruoasta ja niin edelleen, mutta energia ehkä suurimpana tekijänä.

Nyt on vaara, että jos tämä inflaatio jatkuu merkittävänä, niin kuin nyt vielä ainakin on, niin että se siirtyy palkkoihin eli palkankorotusvaatimuksiin, jos näin käy, niin olemme kyllä todella hankalassa kierteessä. Inflaatio vaikuttaa tietysti ensin siihen, että kulutusky-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

syntä vähenee, ja sitten toisaalta siihen, että jos se menee palkkainflaatioksi, niin myös Suomen kilpailukyky heikkenee, ja sitten ollaan hankaluuksissa, koska se näkyy työllisyydessä, talouskasvussa, viennissä ja niin edelleen. Eli tämä on hyvin vakava kysymys, ja hallituksen osaltaan tulee tehdä siinä kaikkensa, niin kuin meidän kaikkien, ja maltilliset palkankorotukset olisivat tässä yksi tärkeä osa.

Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua erilaisista yksittäisistä asioista varsin paljon, ja niistä tietysti voidaan keskustella enemmän tuossa pääluokkakohteisessa käsittelyssä, mutta tämmöisenä laajempana asiana tämä maaseutu, maatalous, metsä on todella tärkeä kysymys ja nousi tässä nyt viimeksi esille. Maatalouden tilanne on edelleen äärimmäisen huolestuttava. Se on ollut sitä oikeastaan jo kymmenen vuotta, ehkä sitäkin kauemmin, oikeastaan siitä lähtien, kun Euroopan unioniin liitettiin. Silloin tehtiin maataloudelle tukipaketti, jonka sitten Lipposen hallitus heti romutti, ja sen jälkeen maatalousneuvottelut EU:ssa, koska me olemme yhteisessä maatalouspolitiikassa, ovat epäonnistuneet taikka olleet Suomen kannalta aina pala palalta heikentämässä maatalouden kannattavuutta. Me olemme maatalouden osalta käytännössä kokonaan EU:n orjia, ja se vaikutusmahdollisuus on siellä valitettavan heikko. Toivon, että ministeri Kurvinen nyt pystyy hoitamaan paremmin kuin aikaisemmin on onnistuttu tässä. Tämä on koko maaseutua koskeva asia, ruoka-huoltoa koskeva asia, monella tavalla tärkeä asia.

Mutta sitten toinen kysymys on tämä metsäpolitiikka. Se on äärimmäisen huolestuttavaa, että komission varapuheenjohtaja Timmermans on ilmastopolitiikan kautta viemässä suomalaisen metsäpolitiikan Euroopan unionin päätösvaltaan. Tämä pitää ehdottomasti esittää. [Tuomas Kettunen: Aivan samaa mieltä!] Askel askeleelta, pala palalta murretaan erilaisilla operaatioilla ilmastopolitiikan varjolla. Vetoan tässä erityisesti keskusta: pitääkö huoli siitä, että tämä politiikka katkeaa. Muutoin me olemme todella hukassa. Tämä viimeinen päätös, että puu ei ole uusiutuvaa vuoden 30 jälkeen, onhan se käsittämätön, aivan järkyttävä. [Tuomas Kettunen: Se ei ole ihan lopullinen päätös!] — Se ei ole lopullinen päätös, se on parlamentin kanta, mutta on kuitenkin huolestuttava. — Siinä on meidän selkäranka. Jos se murtuu, niin selkäranka murtuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

20.52 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi nosti tässä tärkeän asian eli maatalouden esiin. Se on perussuomalaisille erittäin, erittäin tärkeässä roolissa. Tänäpäin oli silmiinpistävää, kun ryhmäpuheita puhuttiin, että keskustan ryhmäpuheessa ei mainittu maataloutta kertaakaan, mikä on hyvin, hyvin omituista.

Edustaja Kettunen nosti täällä tapetille tiestön ja sen kunnon, mutta totuuden nimissä täytyy sanoa, että tiestöä pystytään tänä vuonna päällystämään vain noin 2 300 kilometriä ja ensi vuonna ollaan jäämässä kauas tästäkin lukemasta. [Tuomas Kettunen: Johtuu bitumin hinnasta!] Korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi vaatimus olisi vähintään 4 000 kilometriä vuodessa. [Tuomas Kettunen: Pitää paikkansa!] Tilanne on tällä hetkellä erittäin hälyttävä. Tiestön korjausvelan kasvu on pysäytettävä ja käännettävä myös laskuun. Se on investointi tulevaisuuteen, ei kuluerä, josta leikkaamalla syntyisi säästöjä. Suomessa lähes 90 prosenttia teollisuudesta kulkee kumipyörillä. Tähän odotan keskustalta tekoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

20.54 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä ensi vuoden talousarvion lähete-keskustelu alkaa tässä kaarrella yleiskeskustelun osalta jo aika lailla loppusuoralle. Täällä on käyty vakavaa ja tärkeää keskustelua siitä, miten tämä ensi vuoden budjetti johtaa ja luotsaa Suomea pois näistä vaikeista ajoista, joita nyt elämme.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti kyllä huoleni on tänään kasvanut, koska maan hallitus ei selvästikään ota vakavasti sitä suomalaisten laajaa huolta ja tänään monissa puheenvuoroissa opposition hyvin kuvaamaa ja kiteyttämää huolta, että valitettavasti tämän velkapoliitiikan tie tulee jossain vaiheessa päätepisteeseen. Korot ja sitä myötä korkokustannukset valtiolle tulevat kasvamaan niin suuriksi, että ylivelkaantumisen aika on ohi.

Arvoisa puhemies! Aiemmin päivällä, kun käytiin tällaista nopeatahtista keskustelua, viittasin siihen, että kun hallitus toivoo, että tätä heidän velanottoaan ei kutsuttaisi holtittomaksi, niin pitäisikö sitä kutsua tällaiseksi kreikkalaistyyliseksi. Tällä tarkoitin sitä, että eiväthän Kreikankaan päättäjät silloin vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä varmasti halunneet sitä, että heidän maansa joutuisi tilanteeseen, jossa ylivelkaantumisen seurauksena joudutaan IMF:n, EKP:n ja EU:n komission holhoukseen 12 vuodeksi — 12 vuodeksi holhoukseen, josta Kreikka vapautui vasta viime kuussa. Ja kun Kreikan pääministeri kuvasi sitä, kuinka rankkaa tämä aika on kreikkalaisille ollut, kuinka se on repinyt maata monella tavalla, niin en ikinä toivo, että Suomi joutuisi sellaiseen tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Niin kuin olemme hallituspuolueiden puheenvuoroista kuulleet, tokihan Suomella vielä on matkaa tuohon pisteeseen, mutta ei se saa olla Suomen tavoitekaan. [Tuomas Kettunen: Ei se olekaan!] Suomen tavoitteenhan tulee olla Pohjoismaiden viiteryhmässä. Suomen tavoitteen tulee olla vauras, menestyvä maa, maa, jota maailmalta katsotaan maailman parhaana. Suomalainen yhteiskunta on aiempina vuosikymmeninä pystynyt antamaan kansalaisilleen senkaltaisen hyvinvointilupauksen, jossa luvataan, että meillä on maailman paras koulutus. Jokainen saa omasta taustastaan riippumatta niin pitkälle kouluttaa itseään kuin rahkeita riittää, ja kun siltä pohjalta jokainen työikäinen ja työkykyinen osallistuu työntekoon, niin silloin meillä on kansakuntana varaa pitää yllä tällaista hyvinvointia, jota pohjoismaiseksi hyvinvoinniksi kutsutaan. Silloin meillä on varaa huolehtia myös niistä, jotka eivät elämäntilanteestaan tai esimerkiksi työkyvystään johtuen voi siihen työntekoon osallistua, mutta silloin me olemme yhteiskunta, jossa kaikki voivat hyvin.

Arvoisa puhemies! Nyt pelkään, että hallitus on näillä holtittomilla velanottotoimillaan rikkomassa tätä lupautta tulevilta sukupolvilta. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] Koska velan korot kasvavat, ei valtiolla ole enää varaa panostaa samalla tavalla koulutukseen, ja koska hallitus laiminlyö niin näillä budjettipäätöksillään kuin ylipäätään rakenteellisten uudistusten tekemättömyydellään sen, että jokainen suomalainen pääsisi osallistumaan työnteolla tämän yhteisen hyvinvointimme kasvattamiseen, niin meillä ei ole enää varaa lunastaa tulevana vuosikymmeninä tätä hyvinvointilupausta. [Tuomas Kettunen: Leikkaisitteko maakuntien koulutuksesta?] Ja se on kyllä sillä tavoin valitettavaa, että kun katsomme naapurimaitamme, tätä pohjoismaista viiteryhmää — jonka mielestäni pitäisi maankin hallituksella olla se ryhmä, johon vertaillaan kehitystä, ei niinkään Etelä-Euroopan maat tai edes euroalueen keskiarvo — niin näemme, kuinka Ruotsissa ja Norjassa investoidaan tulevaisuuteen, kuinka nämä maat vaurastuvat, koska siellä on korkeampi työllisyysaste, siellä on tekemisen meininkiä, jolla viedään maita eteenpäin. Silloin ei tarvitse esimerkiksi hoitajien mielenosoituksessa huutaa: ”Olkaa hiljaa.” Silloin voidaan tehdä senkaltaista yhteiskuntapolitiikkaa, jossa myös esimerkiksi terveyspalvelut, hoivapalvelut

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

pystytään turvaamaan sellaisina kuin myös suomalaiset hoivaa ja hoitoa tarvitsevat ikäluokat olisivat ne ansainneet. He ovat rakentaneet meille hyvän maan. Toivottavasti hallitus haluaa säilyttää tämän hyvänä maana myös tuleville sukupolville.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

20.59 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Autto nosti tässä esiin koulutuksen, joten sanotaan siitä vielä muutama sana. Suomi on tosiaan päässyt nauttimaan maailman parhaan koulutusjärjestelmän korkeasti koulutettujen ja motivoituneiden opettajien kädenjäljestä, missä perusasioissa pysymällä olemme niittäneet mainetta maailmalla ja kasvattaneet lapsia ja nuoria, joiden perustaidot antavat eväät jatko-opintoihin ja mahdollisuuden puhjeta täyteen kukoistukseen. Koulun on pystyttävä tarjoamaan perustaidot jokaiselle, sillä ilman niitä jatko-opinnot tai jatkuvasti koventuvassa työelämässä pärjääminen eivät voi onnistua.

Nyt tilastoja katsellessa ja alan ammattilaisten tilannekuvaa kuunnellessa täytyy rehellisesti todeta olevamme vedenjakajalla. Koulutusjärjestelmämme laadun takaaminen edellyttää vahvaa investointia koulutukseen ja etenkin sen kivijalkaan eli perustaitoihin. Laskevat oppimistulokset ja radikaalisti eriytyvä osaaminen eivät käänny nousuun itsestään, vaan se vaatii rahaa ja keskittymistä koulun perustehtäviin. Se on investointi tulevaisuuteen, mikä maksaa itsensä takaisin moninkertaisesti.

Helsinki on näyttänyt tässä tilanteessa kammottavaa esimerkkiä siitä, miten käytämme valtion ja kuntien varoja täysin väärin asioihin ja säästämme tärkeimmistä. Osassa Helsingin kouluja oppilaat opiskelevat säästösyistä ilman koulukirjoja tai kirjoja vuorotellaan muiden oppilaiden kanssa. Tämä jos mikä tappaa oppimisen ilon. Kaikille yhdenvertainen ja korkealaatuinen koulutus Suomen jokaisessa kunnassa varmistetaan vain rahoitusta lisäämällä sekä pitämällä huolta opettajien jaksamisesta ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista. Pelkät kauniit sanat juhlapuheissa eivät enää auta. Tarvitsemme tekoja, ja ne vaativat pitkäaikaista rahoitusta koulutukseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

21.01 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Käytän vielä tämän illan kenties viimeisen puheenvuoroni. Haluan tämän käyttää sen takia, koska edustaja Koponen nosti esille myös tämän maatalouden. Suomalainen ruoka on maailman parasta, puhtainta ja kestävästi tuotettua. Budjettiehdotuksessakin punamultahallitus on päättänyt edelleen panostaa muun muassa ruokaturvaan, huoltovarmuuteen ja puhtaan veden saatavuuteen. Suomalainen ruoka, se on parasta tässä maailmassa.

Edustaja Autto, käytitte puheenvuoron, jossa nostitte esille koulutuksen, ja opposition suunnalta, teidän puolueenne suunnalta, on myös tuotu esille, että nyt kun tätä velkaa on jouduttu ottamaan, niin myös joudutaan tekemään leikkauksia. Mutta onko tosissaan niin, että tulevina vuosina, tulevilla vaalikausilla, jos joudutaan leikkaamaan hyvinvointiyhteiskunnan palveluista, niin kuin toitte esille, onko tosiaan niin, että te lähtisitte vaikka leikkaamaan koulutuksesta? Tämä hallitushan on pitänyt huolen, että myös korkeakoulutuksen lisäpaikkoja on tullut maakuntiin asianmukaisesti, koska tällä on pidetty ja tullaan pitämään huoli siitä, että osaaminen kehittyä, koska tuolla maakunnissa ovat ne meidän huoltovarmuutemme pelipaikat ja pelipisteet, puhutaan siis biotalouden osaamisesta, puhutaan

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

kaivannaisteollisuudesta ja erinäköisistä vientiteollisuuden työpaikoista. Nimittäin kun katson tätä teidän vaihtoehtobudjettianne, minkä te viime vuonna julkaisitte tälle vuodelle, niin te korostatte, totta kai, niin kuin tuleekin tehdä, tieteen ja koulutuksen suhteen mutta vain niin, että vahvistetaan osaamiskeskittymiä Suomessa ja että näillä nostetaan Suomi maailman huipulle. Mitä tarkoittaa tämä ”osaamiskeskittymiä”? Ovatko nämä vain suurten kaupunkien suunnalta, vai ajatellaanko, että koko Suomessa ajatellen kaikkia maakuntia, että osaamiskeskittymiä tulee olemaan myös maakunnissa? Tämä jää hieman epäselväksi. Jos näin on, että nämä osaamiskeskittymät ovat vain suurissa kaupungeissa, niin tässä kyllä tulee suuri linjaero kokoomuksen ja keskustan suhteen. Nimittäin me haluamme, että vahvalla toiminnalla myös maakunnatkin tulevat pärjäämään, ja ennen kaikkea heikompia ei jätetä varsinkaan tällaisina poikkeusaikoina pulaan, vaan pidetään huoli, että koulutuksen toiminta on turvattu koko Suomessa, kaikissa maakunnissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

21.04 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies! Koskien koulutusta se on a ja o, että ollaan kilpailukykyisiä myös tulevaisuudessa, ja huoli on kyllä ihan aiheellinen, ja siihen kanssa on tässä panostettu, muun muassa ammatillisen koulutuksen laatuohjelmiin. Mutta tekemistä on, ja tämä opettajien jaksaminen on ensisijaisen tärkeää.

Haluaisin nostaa esille myös koskien koulutusta ja liittyen hoivapuoleen, että hoivaavustajien koulutukseen lisätään vähän päälle kymmenen miljoonaa, niin että koulutetaan 1 500 uutta hoiva-avustajaa työvoimapulaa auttamaan hoivapuolella. Tämä ei tosin kyllä ratkaise koko haastetta ja ongelmaa mutta kuitenkin tarjoaa helpotusta.

Asia, joka on minun mielestäni ehkä yksi niistä kaikkein tärkeimmistä asioista, joka nyt ei ehkä ole saanut niin paljon näkyvyyttä viime aikoina, on se, että halutaan, että Suomi olisi tulevaisuudessa maailman lapsiystävällisin maa ja tähän liittyen perustetaan kansallinen lapsistrategiayksikkö. Mehän ollaan tehty ensimmäinen kansallinen lapsistrategia, ja on todella tärkeää, että sitä toteutetaan kanssa yksikön kautta ja seurataan, miten lasten oikeuksia toteutetaan.

En barnstrategienhet bildas alltså nu, och det här är en jätteviktig sak för att vi ska kunna följa upp på vilket sätt barns rättigheter på olika nivåer uppfylls. Vi vill ju bli världens barnvänligaste land, och det är jätteviktigt.

I den här budgeten finns förstås också en hel del medel för Nato, vilket nu kommer att klargöras under budgetprocessen, och att vi blir medlem i Nato — förhoppningsvis får vi det ratificerat snart, ett godkännande från alla länder — vad det här kommer att innebära.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att det är jättebra att vi också satsar på cybersäkerhet, över 50 miljoner på det, och det är något som vi måste satsa på inom den offentliga sektorn, men också för företag.

Eliikkä tässä lopuksi vielä, että panostus kyberturvallisuuteen on ensisijaisen tärkeää sekä julkisen hallinnon puolelle mutta myös yrityksiin, koska jos ei panosteta tähän, niin se lasku voi olla moninkertainen, jos ei me olla valmistauduttu tällä kyberturvallisuuspuolella. — Kiitos, tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

21.07 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä koulutusasia on tavattoman tärkeä, ja nythän hallitus, tämä Marinin hallitus, ja erityisesti vasemmistoliitto, jolla on opetusministerin salkku, ovat kuuluttaneet, että tällä kaudella suoritetaan koulutuksen kunnianpalautus. Arkista on nyt kuitenkin se, että esimerkiksi meillä Jyväskylässä Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia tämän viikon perjantaina päättää hallituksessa johtajan esityksestä 105:n henkilöstöön kuuluvan työntekijän vähentämisestä, eli 105 pannaan pois eri tavoin. Se on valtava määrä senkokoisessa koulutuskuntayhtymässä. Tämä Gradia toteuttaa sekä ammatillisen koulutuksen että lukiokoulutuksen Jyväskylän osalta, ammatillisen koulutuksen laajemmilta osilta, ja se on tavattoman tärkeä. Teinkin tästä kirjallisen kysymyksen ministerille, kun olen niin huolestunut oman seudun nuorten koulutusmahdollisuuksista, sekä määrällisestä että laadullisesta koulutuksesta.

Mitä hallitus aikoo tehdä, kun se puhuu koulutuksen kunnianpalautuksesta ja kuitenkin kentällä tapahtuu tällaista koulutuksen alasajoa? Tämä on huolestuttava kehitys. En tiedä tilanteesta muualla maassa, mutta Jyväskylän seudulla tämä on arkea. Siksi toivon, että valtiovarainvaliokunnan jaostossa ja sivistysvaliokunnassa hyvin tarkkaan paneudutaan tähän koulutuksen todelliseen tilanteeseen tällä hetkellä. Siellä on, niin kuin on tässä tullut ilmi, monia muita ongelmia, erityisesti henkilöstön uupumusta työtaakan alla koronan ja monien muiden tekijöiden vaikutuksesta ja muutoinkin. Näihin on syytä paneutua ja todellakin katsoa, ovatko hallituksen puheet koulutuksen kunnianpalautuksesta pelkkää puhetta. [Tuomas Kettunen: Ei ole! On tullut lisää koulutuspaikkoja!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

21.09 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettunenhan on tunnettu taitavaksi kansanedustajaksi, ja hänelle täytyy antaa aivan erityistä tunnustusta siitä, miten tarkkaan hän on opiskellut tuota kokoomuksen vaihtoehtobudjettia. Ja todella tietysti vetoan myös hallituksen ministereihin ja laajemminkin hallituspuolueiden kansanedustajiin, että näin toimittaisiin, koska sieltä todella löytyy keinot siihen, miten menopuolen allokointia tekemällä, asioita priorisoimalla voidaan esimerkiksi juuri koulutukseen panostaa enemmän kuin mitä hallitus esittää. Tehdään se kuitenkin niin, että velkaannutaan vähemmän ja suomalaisille jää heidän omista rahoistaan enemmän käteen. Valtion tarvitsee kerätä vähemmän verotuloja. Eli kaikki tämä on mahdollista. Valtiontalouden hoito on tietysti taitolaji, ja tässä kokoomus on pyrkinyt koko vaalikauden tuomaan hallitukselle myös sinne hallituksen työkalupakkiin keinoja käyttöön. Nämä kokoomuksen esittelemät keinot ovat ilman muuta kaiken aikaa hallituksen käytettävissä. Tämä isänmaan asia on yhteinen, ja tässä mielessä emme pane ollenkaan pahaksemme sitä, mikäli hallitus hanakammin haluaa näihin esittelemiimme keinoihin tarttua.

Arvoisa puhemies! Vielä koulutuspolitiikkaan ja alueiden kehitysnäkymiin: On aivan totta, kuten edustaja Kettunen mainitsi, että Suomen eri alueilla on monia mahdollisuuksia ja tarvitsemme tähän maahan investointeja. Siinä mielessä itse olen kantanut huolta vaikka viime viikon keskusteluissa, kun joka täysistunnossa hallitus tuo esityksiä, jotka varmasti sinällään yksittäisinä lakiesityksinä ovat aivan hyvää tarkoittavia mutta isona kokonaisuutena heikentävät Suomea investointiympäristönä. Tässä mielessä tämä hallituksen politiikka ei kyllä avaa sellaisia kasvunäkymiä kuin pitäisi, jotta näitä investointeja Suomeen tulee ja ne ympäri maata olevat kasvumahdollisuudet saataisiin hyödynnettyä täysimääräi-

Punkt i protokollet PR 96/2022 rd

sesti. Tässäkin asiassa viitataan vaikka Ruotsiin ja Norjaan, jotka ovat huomattavasti Suomea edellä.

Tässä mielessä kyllä edustaja Kettuselle toteaisin myöskin sen — ja uskon, että emme tästä nyt ole eri mieltä — että kyllä nimenomaan työllisyyspolitiikka, hyvä työllisyyden hoito ja tällainen vahva investointi- ja teollisuuspolitiikkakin, voi sanoa, ovat sitä parasta aluepolitiikkaa myös siinä mielessä, että kun alueelle syntyy työpaikkoja, alueelle tulee perheitä, perheisiin syntyy lapsia ja tulevaisuus nähdään valoisana, niin kyllä niitä koulutuspaikkojakin silloin on joka puolella maata. Toisaalta taas päinvastaisessa tilanteessa, jossa alueet tyhjenevät eikä lapsia ja nuoria ole, eihän silloin myöskään se kannettu vesi siellä kaivossa pysy. Elikkä tässä mielessä kyllä meillä varmasti on yhteistä pohjaa löydettävissä myös näistä koulutuspoliittista linjauksista. Olennaista on, että kokoomus haluaa puolustaa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Haluamme voimavaroja, joilla satsata siihen, että koulutukseen panostetaan nykyistä enemmän.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

21.13 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! On upea nähdä, että hallituksen yövahti Kettunen on vielä puolustamassa hallituksen linjoja tähänkin aikaan iltaa täällä salissa. On myös upeaa, että näinkin myöhään puhumme koulutuspolitiikasta, sillä Suomen tulevaisuuden kannalta se on aivan kriittisessä osassa.

Edustaja Kankaanniemi kysyi hallituksen koulutuksen kunnianpalautuksesta, ja kyllä hän se nyt on yliampuva termi, ei siitä vain pääse mihinkään. Esimerkiksi lasten ja nuorten oppimisen kannalta erittäin tärkeä, voisi sanoa, jopa kriittinen kolmiportaisen tuen korjaaminen ja sen hallitusohjelman kirjaukset ovat jäämässä Oikeus oppia -työryhmän loppuraporttiin. Tätä koskevat hallitusohjelman kirjaukset ovat siis täysin tyhjiä. Onko kyse rahasta vai mistä, tätä kysyin tänään opetusministeri Anderssonilta saamatta minkäänlaista vastausta, ja onneksi, jos lukujärjestystä katsoo, torstaiaamuna 10—12 tämä pääluokka on keskustelussa, ja silloin mielelläni kuulisin vastauksen, miksi tämä tosiaan on jäänyt vaille toimenpiteitä.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.